

JAAR- VERSLAG 2015

CREG

COMMISSIE VOOR DE REGULERING
VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

COMMISSIE VOOR DE REGULERING
VAN DE ELEKTRICITEIT EN HET GAS

JAARVERSLAG **2015**

Inhoudstafel

1. Voorwoord	5
2. Voornaamste nationale wettelijke ontwikkelingen	9
2.1. Omzetting van Richtlijn 2012/27/EU	10
2.2. Aanpassing van de gaswet om de uitbreiding van de balanceringszone mogelijk te maken	10
2.3. Wijziging van de reglementering over de elektriciteitsafschakeling	11
2.4. Varia	12
3. Elektriciteitsmarkt	13
3.1. Regulering	14
3.1.1. Elektriciteitsproductie	14
3.1.1.1. Vergunningen voor elektriciteitsproductie	14
3.1.1.2. Elektriciteitsproductie op de Noordzee	14
3.1.1.3. Offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor elektriciteitsproductie	18
3.1.2. Elektriciteitslevering	18
3.1.2.1. Levering aan afnemers aangesloten op het transmissienet	18
3.1.2.2. Maximumprijzen	19
3.1.2.3. Evolutie en <i>fundamentals</i> van de elektriciteitsprijs	19
3.1.3. Transmissie en distributie	20
3.1.3.1. Ontvlechting en certificering van de transmissienetbeheerder	20
3.1.3.2. Corporate governance	20
3.1.3.3. Gesloten industriële netten	21
3.1.3.4. Technische werking	21
3.1.3.5. Nettarieven	24
3.1.4. Grensoverschrijdende kwesties	28
3.1.4.1. Toegang tot grensoverschrijdende infrastructuur	28
3.1.4.2. Analyse van het investeringsplan van de transmissienetbeheerder over de overeenstemming met het ontwikkelingsplan van het net in de gehele Europese Unie	31
3.1.4.3. Verdeling van de capaciteiten tussen België en Nederland	31
3.1.4.4. Toewijzing van de beschikbare capaciteit op lange termijn	31
3.2. Mededinging	31
3.2.1. Prijsmonitoring op groot- en kleinhandelsniveau	31
3.2.1.1. Studies uitgevoerd door de CREG in 2015	31
3.2.1.2. Vangnet	35
3.2.2. Monitoring van de transparantie en openstelling van de markt	40
3.2.2.1. Opgevraagde elektrische energie	40
3.2.2.2. Marktaandeel van de productiegroothandel	40
3.2.2.3. Uitwisseling van energie	42
3.2.2.4. REMIT	45
3.2.2.5. Charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites voor elektriciteit en gas	45
3.2.3. Aanbevelingen voor de leveringsprijs	45
3.3. Consumentenbescherming	46
3.4. Bevoorradingzekerheid	46
3.4.1. Monitoring van het evenwicht tussen vraag en aanbod	46
3.4.2. Toezicht op de investeringsplannen van de transmissienetbeheerder	47
3.4.3. Operationele netveiligheid	48
3.4.4. Investeringsplannen in de grensoverschrijdende interconnecties	49
3.4.5. Maatregelen om de vraagpieken te dekken en het hoofd te bieden aan bevoorradingstekorten	50
3.4.5.1. Strategische reserve	50
3.4.5.2. Offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor elektriciteitsproductie	51
3.4.5.3. Stroomtekort en afschakelplan	51
3.4.5.4. Reddingscode van Elia	52

4. Aardgasmarkt	53	5. De CREG	75
4.1. Regulering	54	5.1. Directiecomité en personeel van de CREG	76
4.1.1. Aardgaslevering	54	5.2. Adviesraad Gas en Elektriciteit	78
4.1.1.1. Federale leveringsvergunningen voor aardgas	54	5.3. Beleidsplan en vergelijkend verslag van doelstellingen en verwezenlijkingen van de CREG	81
4.1.1.2. Maximumprijzen	55	5.4. Het nieuw huishoudelijk reglement van het directiecomité	81
4.1.1.3. Evolutie en <i>fundamentals</i> van de aardgasprijs	55	5.5. Auditverslag van het Rekenhof	81
4.1.2. Vervoer en distributie	55	5.6. Behandeling van vragen en klachten	82
4.1.2.1. Ontvlechting en certificering van de netbeheerders	55	5.7. Transparantie en website van de CREG	82
4.1.2.2. Corporate governance	56	5.8. Presentaties door de CREG	83
4.1.2.3. Technische werking	57	5.9. Samenwerking van de CREG met andere instanties	86
4.1.2.4. Nettarieven en LNG-tarieven	61	5.9.1. De CREG en de Europese Commissie	86
4.1.3. Grensoverschrijdende kwesties en marktintegratie	63	5.9.2. De CREG binnen het ACER	87
4.1.3.1. Toegang tot grensoverschrijdende infrastructuren	63	5.9.3. De CREG binnen de CEER	90
4.1.3.2. Analyse van het investeringsplan van de vervoersnetbeheerder over de overeenstemming met het ontwikkelingsplan van het net in de gehele Europese Unie	63	5.9.4. Forum van Madrid	94
4.1.3.3. Marktintegratie	63	5.9.5. Forum van Firenze	94
4.2. Mededinging	67	5.9.6. Forum van Londen	95
4.2.1. Prijsmonitoring op groot- en kleinhandelsniveau	67	5.9.7. Forum van Kopenhagen	95
4.2.1.1. Studies uitgevoerd door de CREG in 2015	67	5.9.8. De CREG en de andere nationale regulatoren	95
4.2.1.2. Vangnet	67	5.9.9. De CREG en de regionale regulatoren	96
4.2.2. Monitoring van de transparantie en openstelling van de markt	67	5.9.10. De CREG en de mededingingsautoriteiten	97
4.2.3. Aanbevelingen voor de leveringsprijs	68	5.10. Financiën van de CREG	98
4.3. Consumentenbescherming	68	5.10.1. Federale bijdrage	98
4.4. Bevoorradingzekerheid	68	5.10.2. Fondsen	100
4.4.1. Monitoring van het evenwicht tussen vraag en aanbod	68	5.10.3. Rekeningen 2015	102
4.4.2. Toezicht op de investeringsplannen van de vervoersnetbeheerder	71	5.10.4. Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015	107
4.4.3. Verwachte toekomstige vraag, beschikbare voorraden en extra capaciteit	72	5.11. Lijst van akten opgesteld door de CREG in 2015	108
4.4.4. Dekking van de piekafnames	73		

TABELLENLIJST

1. Nominaal vermogen van de bestaande en in aanbouw zijnde offshorewindmolenparken in 2015	16
2. Energie afgenomen door afnemers aangesloten op het federale transmissienet van 2007 tot 2015	18
3. Niet-gewogen gemiddeld onevenwichtstarief van 2007 tot 2015	23
4. Evolutie van de tariefvast (zonder aansluiting, ODV-tarieven en toeslagen) voor de transmissienetgebruikers van 2013 tot 2019	26
5. Gemiddelde export- en importcapaciteit en gemiddelde nominatie per jaar	29
6. Jaarlijkse opbrengst van de geveilde capaciteit	30
7. Marktaandelen van de groothandel in de productiecapaciteit van elektriciteit	41
8. Marktaandelen van de groothandel in de geproduceerde energie	41
9. Uitgewisselde energie en gemiddelde prijs op de intraday-beurs	44
10. Belasting (energie en piekvermogen) van het Elia-net van 2007 tot 2015	46
11. Opdeling per soort centrale van het in België geïnstalleerde vermogen aangesloten op het Elia-net op 31 december 2015	46
12. Opdeling per soort primaire energie van de elektriciteit die door centrales in 2015 werd geproduceerd op sites die op het Elia-net zijn aangesloten	47
13. Ondernemingen die in 2015 op de Belgische markt aardgas transporteerden – evolutie t.o.v. 2014	55
14. Verdeling per gebruikerssegment van de Belgische aardgasvraag van 2002 tot 2015	69
15. Directie en personeel van de CREG op 31 december 2015	77
16. Leden van de Adviesraad Gas en Electriciteit op 31 december 2015	80
17. Overzicht van presentaties door de CREG in 2015	83
18. Balans op 31 december 2015	104
19. Resultatenrekening op 31 december 2015	106

FIGURENLIJST

1. Evolutie van het geïnstalleerde vermogen offshorewindenergie tussen april 2009 en december 2015	16
2. Netto geproduceerde groene offshore-elektriciteit op maandbasis in 2015	17
3. Niet-gewogen gemiddeld onevenwichtstarief en prijs BELPEX DAM van 2007 tot 2015	23
4. Beschikbaarheid en gebruik van de interconnectiecapaciteit van 2007 tot 2015	29
5. Dagelijkse congestierentes van de marktkoppeling	30
6. Gemiddelde evolutie van de componenten van de elektriciteitsprijs per gewest voor een typeklant Dc55	32
7. Gemiddelde evolutie van de componenten van de elektriciteitsprijs per gewest	32
8. Gemiddelde evolutie van de componenten van de aardgasprijs per gewest voor een typeklant T257	33
9. Gemiddelde evolutie van de componenten van de aardgasprijs per gewest voor een typeklant T458	33
10. Maandelijke evolutie van de elektriciteitsprijs in 2015 voor een residentiële afnemer = 3.500 kWh/jaar	38
11. Maandelijke evolutie van de aardgasprijs in 2015 voor een residentiële afnemer = 23.260 kWh/jaar	38
12. Maandelijke evolutie van de elektriciteitsprijs in 2015 voor kmo's en zelfstandigen	39
13. Maandelijke evolutie van de aardgasprijs in 2015 voor kmo's en zelfstandigen	39
14. Gemiddelde belasting op maandbasis van het Elia-net van 2007 tot 2015	40
15. Gemiddelde maandprijzen op de beurzen BELPEX, APX, EPEX FR en EPEX GE van 2007 tot 2015	42
16. Gemiddelde maandelijkse robuustheid van de BELPEX-markt van 2007 tot 2015	43
17. Vergelijking van de groothandelsprijs voor kortetermijn- en langetermijncontracten	44
18. Evolutie van 2007 tot 2015 van de maximale fysische belasting van de interconnecties met Frankrijk en Nederland	48
19. Evolutie van de vervoerstarieven voor aardgas (entry-exittarieven H-gas) van Fluxys Belgium van 2007 tot 2016	62
20. Netto aardgastransacties (H-gas) tussen de ZTP-markt en de markten in de buurlanden van 2011 tot 2014	64
21. Gemiddelde jaarlijkse gasprijs op de <i>day-ahead</i> - en <i>year-ahead</i> markt	65
22. Het Belgisch-Luxemburgs grensoverschrijdend marktintegratieproject	66
23. Verdeling per gebruikerssegment van de Belgische vraag naar H-gas en L-gas in 2014 en 2015	68
24. Evolutie van het aardgasverbruik per gebruikerssegment van 1990 tot 2015 (1990=100), aangepast op basis van de klimaatveranderingen	69
25. Verdeling van de instroom van aardgas per ingangzone in 2015	70
26. Samenstelling van de gemiddelde bevoorradingsportefeuille van de leveranciers die in 2015 in België actief waren	70
27. Samenstelling van de gemiddelde bevoorradingsportefeuille voor de Belgische aardgasmarkt van 2000 tot 2015	70
28. Marktaandelen van de leveringsondernemingen op het vervoersnet in 2015	71
29. Verwachtingen voor aardgasvraag in België tot 2025	72
30. Verdeling van de piekafname per gebruikerssegment in 2015	73
31. Verdeling van de aardgasbronnen voor de dekking van de piekafname in 2015	73
32. Organigram van het ACER per 31 december 2015	87
33. Organigram van de CEER per 31 december 2015	90

1. Voorwoord

Energie is een essentiële factor voor de ontwikkeling van onze maatschappij. Zij overspant tal van terreinen, maar wordt elk jaar complexer. Het is dan ook de taak van de CREG, als federale regulator, om te blijven inzetten op de verbetering van zowel de inhoud en de duidelijkheid van haar studies, adviezen en beslissingen, als van de communicatie daarvan. Zo heeft de CREG in 2015 gewerkt aan een nieuwe structuur voor haar website. Deze structuur is beter afgestemd op de specifieke noden van de verschillende doelgroepen en maakt de informatie toegankelijker, zonder aan diepgang en expertise in te boeten. De nieuwe website zal in 2016 online gaan. Verder heeft het directiecomité van de CREG, na een openbare raadpleging, een nieuw huishoudelijk reglement opgesteld. De motiveringsplicht is uitgebreid tot alle (juridisch aanvechtbare) beslissingen van het directiecomité van de CREG. Er is ook meer duidelijkheid over de organisatie en het verloop van de raadplegingsprocedure.

Conform haar missie is de CREG in 2015 de nadruk blijven leggen op het verbeteren van de marktwerking met het oog op de belangen van alle verbruikers. Voor de kleinhandelsmarkt realiseerde de CREG in maart 2015 een studie rond energieprijzen voor kmo's en zelfstandigen. Hieruit bleek dat dit verbruikerssegment nog een groot besparingspotentieel heeft maar vaak te weinig geïnformeerd is. De jaarlijkse studie rond de prijscomponenten gaf inzicht in de evolutie van de componenten waaruit de elektriciteits- en aardgasprijzen zijn samengesteld. In september publiceerde de CREG een evaluatierapport van het vangnetmechanisme (dat op 1 januari 2013 in het leven werd geroepen). Hieruit blijkt dat er geen marktverstoring effect optreedt en dat het mechanisme duidelijk bijdraagt aan het verhogen van de transparantie. Niettemin zijn er op het vlak van consumentenbescherming en meer specifiek in het

productaanbod een aantal evoluties die verdere opvolging vereisen. Voor grootverbruikers verrichtte PwC in opdracht van de CREG een studie onder de titel *A European comparison of electricity and gas prices for the large industrial consumers*. De resultaten van deze studie worden verder uitgediept in een vervolgstudie in 2016.

De CREG is ook bevoegd voor de monitoring van de prijzen en de markt. In dit kader werden in 2015 verschillende studies uitgevoerd, zoals: een studie over de kostenstructuur voor nucleaire centrales; een Europese prijsvergelijking voor grote industriële afnemers; een studie over het mechanisme voor de vastlegging van de energieprijzen in de leveringscontracten van grote industriële afnemers; en een studie over het aandeelhouderschap van de voornaamste elektriciteits- en gasleveranciers met een Belgische leveringsvergunning.

2015 was het jaar waarin REMIT (*Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency*) van start ging. Het doel van REMIT is om een Europees regelgevingskader te scheppen specifiek voor de groothandelsmarkt, om de werking te verbeteren en om misbruik (marktmanipulatie, poging tot marktmanipulatie of misbruik van voorkennis) te voorkomen en in voorkomend geval te bestraffen. REMIT moet ervoor zorgen dat op de groothandelsmarkt de prijsbepaling gebaseerd is op een correcte interactie tussen vraag en aanbod. Marktdeelnemers moeten zich voortaan registreren bij de instantie van de lidstaat waar ze gevestigd zijn. Voor in België gevestigde operatoren is dit de CREG.

Een strategische taak van de CREG is de regulering van de transmissienetactiviteiten met als einddoel om aan de verbruiker optimale prijzen en diensten te garanderen. De CREG

zorgt er mede voor dat netbeheerders op de meest rendabele wijze veilige en bedrijfszekere netten ontwikkelen die op de eindverbruikers gericht zijn. Zij doet dat via bevoegdheden zoals de goedkeuring van de tariefmethodologie en de nettoegangstarieven, de goedkeuring van de werkingsregels en de controle van de rekeningen. In dit kader heeft de CREG eind 2015 de tarieven voor de regulatoire periode 2016-2019 vastgelegd. Dit gebeurde in constructief overleg met zowel Fluxys Belgium voor de gasinfrastructuur als met Elia System Operator voor het elektriciteitstransmissienet. De nieuwe tarieven van Fluxys Belgium bieden de markt stabiliteit, zowel qua prijsniveau als qua structuur. Voor wat betreft Elia introduceren de nieuwe tarieven een aantal incentives om de kwaliteit van de diensten van de netbeheerder nog meer te versterken. In dit dossier bestaat de taak van de CREG erin te garanderen dat de transmissienetbeheerders de nodige middelen krijgen om hun wettelijke opdrachten uit te voeren zonder dat hierdoor de verbruikerstarieven zouden verhogen.

De energietransitie is een feit. De vraag is dus niet wanneer deze transitie zal beginnen maar hoe de CREG kan bijdragen tot een maximale flexibiliteit op de Belgische markt binnen een kader van doeltreffende marktmechanismen én met oog voor innovatie. In dit kader realiseerde de CREG in 2015 een studie rond de rentabiliteit van elektriciteitsopslag in België. Hierin worden de verschillende technologieën annex kosten in kaart gebracht en formuleert de CREG een aantal aanbevelingen voor de bevoegde overheden om de ontwikkeling van opslagcapaciteit te bevorderen. In een andere studie onderzocht de CREG de maatregelen die moeten worden genomen om over voldoende conventionele productiemiddelen te beschikken om de Belgische bevoorradingszekerheid van elektriciteit te waarborgen. Hieruit bleek

onder meer dat een behoefteanalyse op middellange termijn ontbreekt. Ten slotte analyseerde de CREG op het gebied van offshorewindenergie het ondersteuningsmechanisme en stelde zij een herziening voor. Ook bracht zij marktpartijen rond de tafel voor de ontwikkeling van een offshore-netwerk en de aansluiting van de windparken.

De energietransitie kan niet gescheiden worden van de internationale context. Ook in 2015 zette de CREG haar samenwerking op bilateraal, regionaal (in de Europese zin van het woord) en Europees niveau verder. Alleen zo is een optimale integratie van het reguleringskader rond de Belgische elektriciteits- en aardgasmarkten mogelijk. Analyses van de Europese Commissie tonen duidelijk aan dat het aantal klachten gedaald is, het vertrouwen toegenomen is en het aanbod breder is. Dat ligt aan de basis van een hogere plaats voor België op het Europese scorebord van consumentenmarkten. Dat is voor de CREG een signaal om ook in de toekomst te blijven inzetten op geïntegreerde oplossingen via grensoverschrijdende samenwerking en overleg. De CREG zal in een geest van permanente dialoog, zonder afbreuk te doen aan haar onafhankelijkheid, de nodige keuzes blijven evalueren, realiseren en coördineren tussen de verschillende belangen die zich stellen in het kader van de ingewikkelde dynamiek van de integratie van de Belgische energiemarkten. Het enige einddoel daarbij is het algemeen belang van het land en de Belgische gebruiker.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'MP Fauconnier', with a long horizontal stroke extending to the right.

Marie-Pierre Fauconnier
Voorzitster van het directiecomité
Maart 2016

2. Voornaamste nationale wettelijke ontwikkelingen

2.1. Omzetting van Richtlijn 2012/27/EU

Artikel 15 van Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, dat gaat over de omzetting, het transport en de distributie van energie, bevat een aantal doelstellingen voor de lidstaten om de transmissie- en distributienetten op een meer energie-efficiënte manier te beheren. Zo moeten de lidstaten maatregelen nemen om vraagbeheer en vraagrespons te bevorderen, zowel op de groothandels- en kleinhandelsmarkten als in verband met balancerings- of nevendiensten.

Overeenkomstig artikel 6, § 1, onder VII, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zijn de gewesten bevoegd voor de gewestelijke aspecten van energie, en in ieder geval "het rationeel energieverbruik". Energie-efficiëntie wordt in het algemeen beschouwd als een element van rationeel energieverbruik. Bijgevolg zijn het de gewesten die hiervoor bevoegd zijn. De omzetting van Richtlijn 2012/27/EU is dus hoofdzakelijk een gewestelijke bevoegdheid. Omdat artikel 15 van deze richtlijn echter uitdrukkelijk gaat over tarifaire of andere maatregelen voor met name transmissienetten, wordt ook de federale staat, die bevoegd is voor de transmissie van elektriciteit en gas, gedeeltelijk bevoegd geacht voor de omzetting van deze richtlijn. Dit was het voorwerp van de wet van 28 juni 2015¹ tot wijziging van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt (hierna de "electriciteitswet" genoemd) en de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (hierna "de gaswet" genoemd). Enerzijds geeft deze wet de CREG een nieuwe taak, met name het "aanmoedigen van vraagzijdemiddelen, zoals vraagrespons, om deel te nemen aan het aanbod op de groothandelsmarkt op dezelfde wijze als

de middelen met betrekking tot het aanbod". Anderzijds bevat de wet een nieuwe richtsnoer dat de CREG moet naleven bij het ontwikkelen van tariefmethodologieën voor elektriciteits- en gasvervoersnetten. Volgens dit richtsnoer bevatten "de tarieven [...] geen prikkels die de algehele efficiëntie van de markt en van het elektrische systeem [...] aantasten of die de marktdeelname van de vraagrespons in verband met balancerings- en nevendiensten kunnen belemmeren".

Er dient hier te worden benadrukt dat er tijdens de voorbereidingen van de hiervoor genoemde wet van 28 juni 2015 werd erkend dat andere bepalingen van Richtlijn 2012/27/EU, en met name bijlage XI bij die richtlijn, nog op federaal niveau moeten worden omgezet.²

2.2. Aanpassing van de gaswet om de uitbreiding van de balanceringszone mogelijk te maken

De wet van 8 juli 2015³ heeft de gaswet gewijzigd zodat de beheerder van het aardgasvervoersnet een gemeenschappelijke commerciële balanceringsonderneming kan oprichten in een zone die bestaat uit meerdere nationale grondgebieden.

Deze wetswijziging was nodig om een gemeenschappelijke balanceringszone in België en het Groothertogdom Luxemburg te kunnen inrichten.

Een dergelijke gemeenschappelijke onderneming kan slechts worden opgericht als de beheerders van het vervoersnet gecertificeerd zijn overeenkomstig de artikelen 9 en 10 van Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van Richtlijn

2003/55/EG, of zijn vrijgesteld van certificering overeenkomstig artikel 49, lid 6, van diezelfde richtlijn. Aangezien de beheerder van het Luxemburgse vervoersnet deel uitmaakt van een verticaal geïntegreerd bedrijf, voorziet de wet in maatregelen om de onafhankelijkheid van de gemeenschappelijke balanceringsonderneming te verzekeren en discriminerende praktijken te vermijden.

Zo moet de gemeenschappelijke onderneming op grond van het nieuwe artikel 15/2bis van de gaswet een nalevingsprogramma ontwerpen. Overeenkomstig artikel 7 van de genoemde Richtlijn 2009/73/EG bevat een dergelijk programma de maatregelen die moeten worden genomen om discriminerend en concurrentieverstorend gedrag uit te sluiten. Het nalevingsprogramma – en elke wijziging daaraan – wordt na advies van de CREG ter goedkeuring voorgelegd aan het ACER.

Bovendien bepaalt de gaswet dat de gemeenschappelijke onderneming, na goedkeuring door de CREG, een nalevingsfunctionaris moet benoemen. De goedkeuring door de CREG is nodig om de onafhankelijkheid en beroepsbekwaamheid van deze functionaris te controleren. Zo ook moet de CREG de arbeidsvoorwaarden van deze functionaris goedkeuren om zijn onafhankelijkheid te waarborgen. De CREG kan aan de gemeenschappelijke onderneming instructie geven om de nalevingsfunctionaris van zijn functie te ontheffen in geval van gebrek aan onafhankelijkheid of beroepsbekwaamheid. In de wet worden ook de onverenigbaarheden die voor de functionaris gelden, vastgesteld, alsook zijn bevoegdheden en taken.

Het inrichten van een balanceringszone die ruimer is dan het nationale grondgebied of het oprichten van een gemeenschappelijke balanceringsonderneming heeft geen enkele invloed op de verantwoordelijkheden van de vervoersnetbeheerder op het gebied van bevoorradingszekerheid. Bijgevolg moeten de

¹ Wet van 28 juni 2015 houdende diverse bepalingen inzake energie (Belgisch Staatsblad van 6 juli 2015).

² *Parl. St.* Kamer, zitting 20014-2015, nr. 54 1046/1, p. 10.

³ Wet van 8 juli 2015 tot wijziging van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen (Belgisch Staatsblad van 16 juli 2015).

uitbreiding van de balanceringszone en de latere wijzigingen vooraf worden gemeld aan de Federale instantie voor de bevoorradingszekerheid inzake aardgas, met name de Algemene Directie Energie van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie (hierna "Algemene Directie Energie" genoemd).

Tot slot moet de gemeenschappelijke balanceringsonderneming op grond van de wet van 8 juli 2015 enerzijds de netcode inzake gasbalancing van transmissienetten toepassen (Verordening (EU) nr. 312/2014), en anderzijds de bepalingen van de gaswet inzake de bevoegdheden van de CREG naleven. Deze moet op grond van de genoemde wet het volgende bekrachtigen: 1° het balanceringscontract en, in voorkomend geval, de balanceringscode die de rechten en verplichtingen van de gemeenschappelijke onderneming en de netgebruikers in het kader van de balanceringsactiviteit beheerst; 2° het balanceringsprogramma, dat het balanceringsmodel beschrijft; en 3° de balanceringsstarieven, die de gemeenschappelijke onderneming aan de netgebruikers moet aanrekenen.

2.3. Wijziging van de reglementering over de elektriciteitsafschakeling

Als gevolg van de rechtsonzekerheid over een eventuele inwerkingstelling van het afschakelplan naar aanleiding van de winter van 2014-2015, zijn de desbetreffende teksten grondig gewijzigd. Enerzijds werd het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (hierna het "technisch reglement" genoemd) gewijzigd bij het koninklijk besluit van 6 oktober 2015.⁴

Anderzijds werd het ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit gewijzigd bij het ministerieel besluit van 13 november 2015.⁵

Overeenkomstig de elektriciteitswet en het technisch reglement, heeft de CREG een advies uitgebracht over de twee ontwerpteksten (zie punt 3.4.5.3 van dit verslag).

Het technisch reglement, d.i. het algemene kader op grond waarvan de transmissienetbeheerder netveiligheidsproblemen kan oplossen, werd gewijzigd. Mogelijke gevallen van elektriciteitsschaarste, dreiging tot schaarste en plotse fenomenen of situaties die tot een afschakeling kunnen leiden ontbraken tot dan in de tekst. Deze mogelijke gevallen zijn toegevoegd aan de lijst van definities in het technisch reglement (art. 1, § 2) en worden gekwalificeerd als noodsituaties die een tussenkomst van de netbeheerder rechtvaardigen, met uitzondering van dreiging tot schaarste (art. 19).

Bovendien is het de verdienste van het voornoemde koninklijk besluit van 6 oktober 2015 dat het verduidelijkt welke maatregelen de transmissienetbeheer allemaal ter beschikking heeft om noodsituaties te verhelpen (art. 303). Ten eerste is er de activatie van de reddingscode (art. 312, §§ 1 tot en met 3), als vastgesteld door de netbeheerder, waarmee de levering van actief en reactief vermogen kan worden gewijzigd, alsook de afnamen die in onderbrekbare contracten zijn vastgesteld. Ten tweede is er de onderbreking van de verbindingen met zowel de buitenlandse netten als de netten van de regelzone (art. 312, § 4). Ten derde is er de activatie van het afschakelplan, als vastgesteld door de minister van Energie, waardoor i) afnamen mogen worden

beperkt, ii) het gebruik van elektriciteit voor bepaalde doeleinden mag worden verboden en iii) afnamen mogen worden onderbroken (art. 312, § 5).

Het koninklijk besluit van 6 oktober 2015 herzielt ten slotte de lijst van prioritaire netverbindingen, die in beginsel niet in de afschakelplannen mogen worden opgenomen en, indien ze wel zouden worden afgeschakeld, als eerste moeten worden hersteld. Het gaat onder andere om ziekenhuizen en beheercentrales van noodoproepen. Bovendien kunnen de ministers van Energie en Economie op grond van het technisch reglement bijkomende netverbindingen bepalen, die om economische redenen, redenen van veiligheid en openbare orde, redenen van volksgezondheid, of redenen van netbeheer als eerste moeten worden hervoeed.

De wijzigingen aan het ministerieel besluit van 3 juni 2005 moeten eerst en vooral meer duidelijkheid scheppen over de rollen van de verschillende netbeheerders, met name de distributie- en de transmissienetbeheerders, en over de distributiegevolgen van de uitvoering van het afschakelplan. Bijvoorbeeld, om de verdeling van de bevoegdheden tussen de federale staat en de gewesten te eerbiedigen, nemen de distributienetbeheerders (en de lokale transmissienetbeheerders) alleen deel aan de uitvoering van het afschakelplan als dat zo is vastgesteld in het gewestelijk technisch reglement en overeenkomstig de technische voorwaarden hierin.

Een andere wijziging aan het ministerieel besluit heeft betrekking op het onderscheid tussen afschakeling in het geval van een plots fenomeen en afschakeling in het geval van schaarste. Het onderscheid blijft bestaan, met name voor wat het besluit tot afschakeling betreft,⁷ maar de modaliteiten

⁴ Koninklijk besluit van 6 oktober 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe (Belgisch Staatsblad van 15 oktober 2015).

⁵ Ministerieel besluit van 13 november 2015 tot wijziging van het ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit (Belgisch Staatsblad van 23 november 2015).

⁶ Advies (A)150706-CDC-1430 over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe en een ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit.

⁷ Het besluit tot afschakeling in het geval van een plots fenomeen wordt genomen door de netbeheerder; afschakeling in het geval van schaarste is een gezamenlijk besluit van de ministers van Economie en Energie.

ervan, en met name de prioriteiten, zijn nu beter op elkaar afgestemd.

De modaliteiten van de afschakeling zijn grondig gewijzigd. Het ministerieel besluit behoudt de onderverdeling van het net in elektrische zones en schijven (het aantal zones wordt wel geschrapt), maar verduidelijkt nu dat de schijven zo zijn samengesteld dat i) de verhouding tussen de af te schakelen belasting en de totale belasting van de betrokken elektrische zone, min of meer gelijk is aan dezelfde verhoudingen in de andere elektrische zones uit dezelfde schijf, en ii) de verdeling van de schijven geen afbreuk doet aan de regels en verplichtingen die bestaan tussen de Europese netbeheerders aangaande het behoud en het herstel van de frequentie en het evenwicht. Bovendien wordt de transmissienetbeheerder verzocht om, in de mate van het mogelijke, de afschakeling te beperken van i) klanten die zijn aangesloten op het transmissienet of netten met een transmissiefunctie en ii) de voeding van het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de binnenstad van de provinciehoofdsteden, en de binnenstad van gemeenten met een bevolkingsaantal van minstens 50.000 inwoners. Tot slot is bepaald dat de maatregelen ter onderbreking van de afnamen rekening moeten houden met de techniciteit en de structuur van de netten en met het proportionaliteitsbeginsel.

De transmissienetbeheerder is ten slotte nog steeds toegevoegd voor het vaststellen van de verschillende zones en schijven van het afschakelplan, en wel via een "interne procedure ter uitvoering van het afschakelplan", die is opgesteld op basis van overleg met de FOD Economie en het Coördinatie- en Crisiscentrum van de Regering.

2.4. Varia

• Stopzetting van de aanbestedingsprocedure

De CREG heeft in haar jaarverslagen 2013 en 2014 een inventaris gemaakt van de ontwikkelingen op het gebied van offerteaanvragen voor de bouw van nieuwe productie-installaties van elektriciteit, in de zin van artikel 5 van de elektriciteitswet. Een dergelijke offerteaanvraag werd gelanceerd naar aanleiding van de bekendmaking van het ministerieel besluit van 18 november 2013.

In het federale regeerakkoord van 9 oktober 2014 is hierover het volgende gezegd: "Met het oog op het naleven van de Europese regelgeving zal de regering de opportuniteit van de lopende offerteaanvraag voor de nieuwe gascentrales herbejken" (p. 96).

Naar aanleiding van de aanmelding door België aan de Europese Commissie, heeft de Europese Commissie een voorlopige beoordeling uitgevoerd over de verenigbaarheid van het gekozen mechanisme met de Europese regelgeving inzake staatssteun, waarin ze relatief kritisch was. De minister van Energie heeft daarop beslist de procedure van de offerteaanvraag stop te zetten⁸. Ze heeft zich hiervoor gebaseerd op artikel 14 van het bestek van de offerteaanvraag betreffende de bouw van nieuwe installaties voor de productie van elektriciteit van het type open-cyclus of het type stoom- en gascyclus in België teneinde de bevoorradingszekerheid te verzekeren, opgesteld door de Algemene Directie Energie en gepubliceerd in januari 2014. Dit artikel bepaalt het volgende: "De AD Energie behoudt zich het recht voor de offerteaanvraag in te trekken indien de financiële stimulans zoals beschreven in punt 2 van dit bestek als illegale staatssteun wordt beschouwd door de Europese Commissie".

• Oprichting van een begrotingsfonds

Naar aanleiding van het langer openhouden van de kerncentrales Doel 1 en Doel 2, een beginsel dat is goedgekeurd bij de wet van 28 juni 2015 tot wijziging van de wet van 31 januari 2003 houdende de geleidelijke uitstap uit kernenergie voor industriële elektriciteitsproductie met het oog op het verzekeren van de bevoorradingszekerheid op het gebied van energie⁹, voorziet de reeds genoemde wet van 28 juni 2015 houdende diverse bepalingen inzake energie in de oprichting van een begrotingsfonds, genaamd het "Energietransitiefonds". Dit fonds wordt gespijsd met de vergoeding die de eigenaar van de genoemde kerncentrales aan de staat betaalt als tegenprestatie voor de verlenging van de duur waarin industriële elektriciteitsproductie door deze centrales is toegelaten.

Volgens de voorbereidende werken van de wet van 28 juni 2015 is dit fonds bestemd om onderzoek en ontwikkeling in innoverende projecten in het domein van energie te bevorderen en in het bijzonder de energieproductie en -opslag te ontwikkelen.¹⁰

• Btw op elektriciteit

Op grond van het koninklijk besluit van 21 maart 2014 werd vanaf 1 april 2014 een verlaagd btw-tarief van 6% op de levering van elektriciteit voor huishoudelijk gebruik van toepassing. In dit koninklijk besluit werd bepaald dat ten laatste op 1 september 2015 een effectbeoordeling van deze maatregel diende te worden uitgevoerd.

Ingevolge deze studie inzake het economische, sociale, ecologische en budgettaire effect van deze maatregel, heeft een koninklijk besluit van 23 augustus 2015¹¹ een einde gemaakt aan de toepassing van dit verlaagde btw-tarief vanaf 1 september 2015. Het toe te passen btw-tarief is op grond van dit koninklijk besluit het tarief dat van kracht is op het moment van verbruik.

⁸ Ministerieel besluit van 27 maart 2015 tot stopzetting van de procedure van de offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor de productie van elektriciteit van het type open-cyclus of het type stoom- en gascyclus in België (Belgisch Staatsblad van 31 maart 2015).

⁹ Belgisch Staatsblad van 6 juli 2015.

¹⁰ *Parl. St. Kamer*, zitting 2014-2015, nr. 54 1046/1, p. 6.

¹¹ Koninklijk besluit van 23 augustus 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 20 van 20 juli 1970 tot vaststelling van de tarieven van de belasting over de toegevoegde waarde en tot indeling van de goederen en de diensten bij die tarieven (Belgisch Staatsblad van 31 augustus 2015).

3. De elektriciteits- markt

3.1. Regulering

3.1.1. Elektriciteitsproductie

3.1.1.1. Vergunningen voor elektriciteitsproductie

• Regelgevingskader

Als gevolg van de inwerkingtreding van de wet van 8 januari 2012 tot wijziging van de elektriciteitswet zal het koninklijk besluit van 11 oktober 2000 betreffende de toekenning van individuele vergunningen voor de bouw van installaties voor de productie van elektriciteit nog moeten worden herzien. In afwachting daarvan behandelt de Algemene Directie Energie de nieuwe aanvraagdossiers en formuleert de CREG adviezen op basis van het van kracht zijnde koninklijk besluit van 11 oktober 2000.

• Aanvragen ingediend bij de CREG

De CREG heeft in 2015 vier adviezen geformuleerd, die allemaal positief waren, met betrekking tot vergunningen voor elektriciteitsproductie.

Deze adviezen van de CREG hadden betrekking op vergunningsaanvragen door:

- Wind aan de Stroom voor de bouw van een park met 14 windmolens met een totaal vermogen van 42 MWe op het grondgebied van de gemeente Beveren (Kallo).¹² De productievergunning werd toegekend aan Wind aan de Stroom nv bij koninklijk besluit van 3 augustus 2015 (Belgisch Staatsblad van 11 augustus 2015);

- EDF Luminus voor de bouw van een park met 13 windmolens met een totaal vermogen van 41,6 MWe op het grondgebied van de gemeenten Villers-le-Bouillet, Wanze en Verlaine;¹³

- Bee Power Gent voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit, met name een biomassacentrale, met een totaal vermogen van 215 MWe op het grondgebied van de stad Gent;¹⁴

- Dils-Energie voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit, met name een turbine met een gecombineerde stoom- en gascyclus (STEG), met een totaal vermogen van 920 MWe op het grondgebied van de gemeente Dilsem-Stokkem (Rotem).¹⁵

Electrabel ontving ook, bij ministerieel besluit van 28 april 2015, een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit, met name een windmolenpark met een vermogen van 38,04 MWe, op het grondgebied van de gemeenten Neufchâteau en Légglise (Belgisch Staatsblad van 18 mei 2015). De CREG had hierover een positief advies geformuleerd in 2014.

In 2015 was er geen kennisgeving van controlewijziging van het aandeelhouderschap van productievergunninghouders.

• Vrijstellingen

De bouw van Belgische productie-installaties met een netto ontwikkelbaar vermogen van ten hoogste 25 MWe vereist geen voorafgaande individuele vergunning bedoeld in het voornoemde koninklijk besluit van 11 oktober 2000. Er geldt echter een voorafgaande meldingsplicht ten aanzien van de CREG en de federale minister van Energie of diens

afgevaardigde. In 2015 heeft de CREG 37 dergelijke meldingen ontvangen.

3.1.1.2. Elektriciteitsproductie op de Noordzee

A. Domeinconcessies voor offshorewindenergie

• Regelgevingskader

Overeenkomstig het koninklijk besluit van 20 december 2000 worden de aanvragen voor domeinconcessies voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit water, stromen of winden in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen ingediend bij de afgevaardigde van de minister van Energie. Deze stuurt de aanvraag door naar de betrokken administraties en de CREG. De CREG zal dan het technisch dossier, dat met betrekking tot de aanvraag is aangelegd, evalueren en erover een advies formuleren. De afgevaardigde stuurt vervolgens, na raadpleging van de transmissienetbeheerder, zijn voorstel tot toekenning of weigering van een domeinconcessie door naar de minister.

• Aanvragen ingediend bij de CREG

Op 28 mei 2015 heeft de CREG een advies geformuleerd aan de Algemene Directie Energie over de aanvraag van Norther nv betreffende wijzigingen aan de domeinconcessie die aan deze onderneming was toegekend.¹⁶ De aanvraag van Norther had betrekking op twee aspecten, met name een uitstel van de aanleg van de ontmantelingsprovisie en een optimalisatie van de domeinconcessie door een uitbreiding van de perimeter. De CREG heeft geen bezwaren tegen het eerste aspect. Voor wat het tweede aspect betreft, is de CREG van mening dat niet de juiste procedure werd gevolgd.¹⁷

¹² Advies (A)150618-CDC-1426 betreffende de toekenning van individuele vergunningen voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (windmolenpark) te Beveren door WIND AAN DE STROOM nv.

¹³ Advies (A)150717-CDC-1438 over de toekenning van een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (windmolenpark) te Villers-le-Bouillet, Wanze en Verlaine door EDF Luminus nv.

¹⁴ Advies (A)151022-CDC-1452 over de toekenning van een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (biomassa) te Gent door Bee Power Gent nv.

¹⁵ Advies (A)151120-CDC-1475 over de toekenning van een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (STEG) te Dilsem-Stokkem door Dils-Energie nv.

¹⁶ Advies (A)150528-CDC-1421 over de aanvragen tot wijziging van de domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in de zeegebieden toegekend aan Norther nv bij ministerieel besluit van 5 oktober 2009.

¹⁷ De domeinconcessie die werd toegekend aan NORTHER nv op 5 oktober 2009, werd gewijzigd bij ministerieel besluit van 18 september 2015 (Belgisch Staatsblad van 9 november 2015).

Op 29 oktober 2015 heeft de CREG een advies geformuleerd aan de Algemene Directie Energie over de aanvraag van Rentel nv betreffende de domeinconcessie die de tijdelijke handelsvennootschap Rentel aan haar had overgedragen.¹⁸ De aanvraag van Rentel had betrekking op twee aspecten, met name een uitstel van de aanleg van de ontmantelingsprovisie en een aanpassing van het bedrag ervan. De CREG heeft geen bezwaren tegen het eerste aspect. Voor wat het tweede aspect betreft, is de CREG van mening dat de korting op de ontmantelingsprovisie die Rentel voorstelt, niet aanvaardbaar is. De CREG aanvaardt wel het alternatieve voorstel van de Algemene Directie Energie, op voorwaarde dat het niet is gekoppeld aan een exact aantal windmolens. Het ministerieel besluit van 4 juni 2009 houdende toekenning aan de nv Rentel van een domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in de zeegebieden (Zuidwest-Schaar tussen de Thorntonbank en de Lodewijkbank) werd gewijzigd bij ministerieel besluit van 24 december 2015 (Belgisch Staatsblad van 14 januari 2016).¹⁹

B. Hydro-elektrische energieopslag

• Regelgevingskader

De CREG is, op grond van het koninklijk besluit van 8 mei 2014 betreffende de voorwaarden en de procedure voor de toekenning van domeinconcessies voor de bouw en de exploitatie van installaties voor hydro-elektrische energieopslag in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht (Belgisch Staatsblad van 6 juni 2014), bevoegd om advies uit

te brengen betreffende de evaluatie van het technisch dossier dat met betrekking tot de aanvraag van een domeinconcessie is opgesteld. In dit advies mogen technische voorwaarden worden voorgesteld. De CREG is ook bevoegd om advies uit te brengen over elke aanvraag tot verkoop, gehele of gedeeltelijke overdracht, verdeling en verhuur van de domeinconcessie, maar ook in het geval van het vervallen en de intrekking van de domeinconcessie ten gevolge van vervallenverklaring of verzaking.

• Aanvragen ingediend bij de CREG

Op 2 februari 2015 heeft de CREG een advies geformuleerd aan de Algemene Directie Energie over de aanvraag van de tijdelijke handelsvennootschap iLand voor een domeinconcessie voor de bouw van een installatie voor hydro-elektrische energieopslag (energie-atol) op de Wenduinebank in de Noordzee.²⁰ De CREG is tot de conclusie gekomen, voor wat haar bevoegdheid betreft, dat de technische en economische kwaliteit van het voorgestelde project problematisch is. Op basis van de hypothesen die de aanvrager in zijn aanvraagdossier heeft geformuleerd, heeft de CREG immers twijfels geuit over de technische en economische haalbaarheid van het project.

C. Groenestroomcertificaten

• Regelgevingskader

De uitvoeringsmodaliteiten van de gedeeltelijke overdracht aan Nobelwind nv van de domeinconcessie die bij ministerieel besluit van 5 juni 2007 voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in

de zeegebieden (Bligh Bank) werd toegekend aan Belwind nv en de modaliteiten voor wijzigingen aan deze domeinconcessie werden vastgesteld bij ministerieel besluit van 11 september 2015 (Belgisch Staatsblad van 23 september 2015).

• Aanvragen ingediend bij de CREG

In september 2015 heeft de CREG van Belwind een aanvraag ontvangen voor de toekenning van groenestroomcertificaten voor de demoturbine van Alstom (Haliade 150 van 6 MW). In december 2015 heeft de CREG hierover een gunstige eindbeslissing genomen.²¹

In oktober 2015 heeft de CREG de overeenkomst houdende partiële overdracht van Belwind aan Nobelwind van de rechten en plichten voortvloeiend uit het contract tussen Elia en Belwind voor het aankopen van groenestroomcertificaten goedgekeurd.²²

• Evolutie van het geïnstalleerde vermogen offshore-windenergie en de geproduceerde groene elektriciteit

Het totaal geïnstalleerd vermogen aan offshorewindmolens is in 2015 met 6 MW toegenomen tot een totaal van 713,1 MW. Deze stijging is het gevolg van de ingebruikname van de testturbine Haliade 150 – 6 MW (vroeger Alstom, nu General Electric) door Belwind in augustus 2015.

Tabel 1 geeft een overzicht van het nominale vermogen van de offshorewindmolenparken waarvan de *financial close* vóór eind 2015 werd gesloten.

18 Advies (A)151029-CDC-1471 over de aanvraag tot wijziging van de domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in de zeegebieden toegekend aan Rentel nv (voorheen de tijdelijke handelsvennootschap Rentel) bij ministerieel besluit van 4 juni 2009.

19 Eerder dat jaar werd ook het genoemde ministerieel besluit van 4 juni 2009 gewijzigd (Belgisch Staatsblad van 26 mei 2015). De CREG had in dit dossier op 11 juli 2013 een advies uitgebracht.

20 Advies (A)150202-CDC-1400 betreffende de aanvraag voor de toekenning van een domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor hydro-elektrische energieopslag in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht, ingediend door de tijdelijke handelsvennootschap iLand.

21 Eindbeslissing (B)151210-CDC-1478 over de aanvraag van BELWIND voor toekenning van groenestroomcertificaten voor de elektriciteit opgewekt door de windmolen L01.

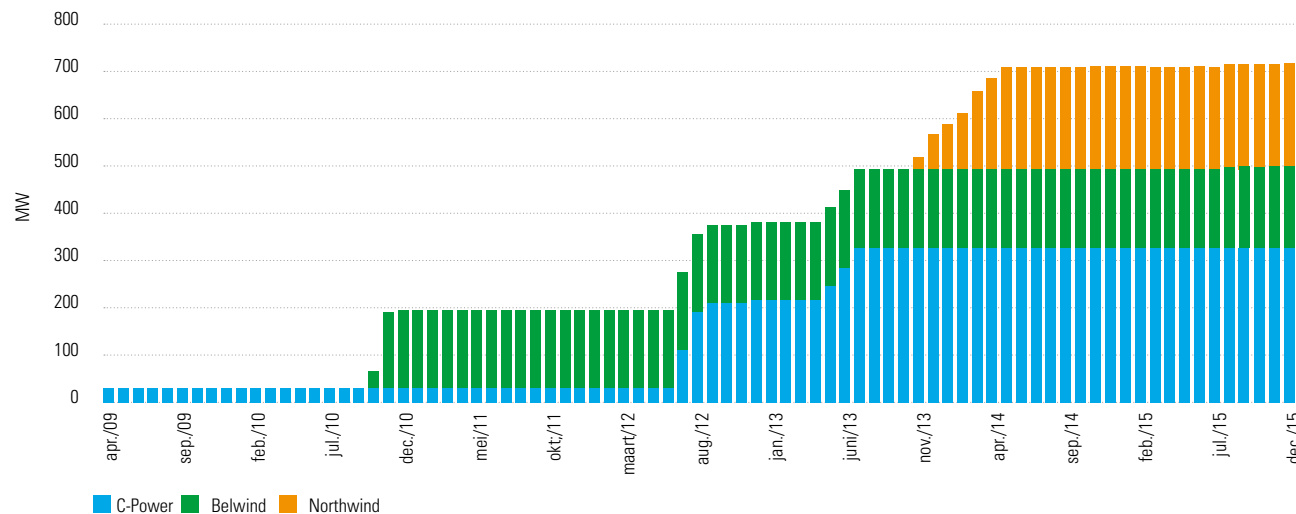
22 Eindbeslissing (B)151015-CDC-1464 betreffende de vraag tot goedkeuring van de overeenkomst houdende partiële overdracht van BELWIND NV aan NOBELWIND NV van de rechten en plichten voortvloeiend uit het contract tussen ELIA SYSTEM OPERATOR NV en BELWIND NV van 23 juni 2008 voor het aankopen van groenestroomcertificaten.

Tabel 1: Nominaal vermogen van de bestaande en in aanbouw zijnde offshorewindmolenparken in 2015 (Bron: CREG)

Naam van het park	Vermogen begin 2015	Vermogen eind 2015
BELWIND	165,0 MW	171,0 MW
C-POWER	326,1 MW	326,1 MW
NORTHWIND	216,0 MW	216,0 MW
Totaal	707,1 MW	713,1 MW

De evolutie van het geïnstalleerd vermogen aan offshorewindmolens sedert april 2009 wordt in figuur 1 weergegeven.

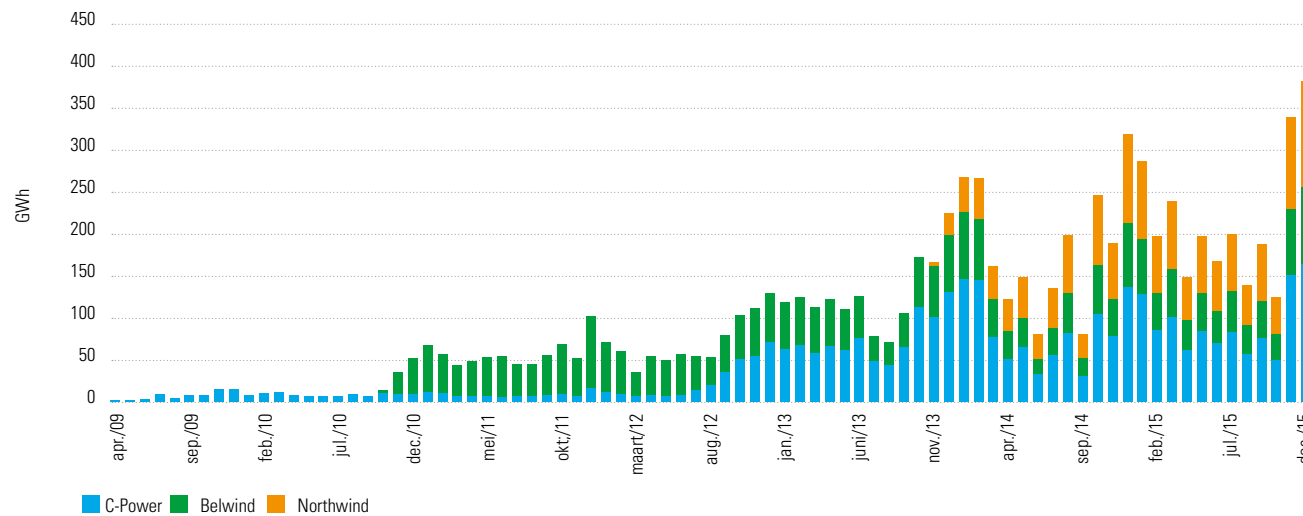
Figuur 1: Evolutie van het geïnstalleerde vermogen offshorewindenergie tussen april 2009 en december 2015 (Bron: CREG)

In 2015 hebben alle offshorewindmolenparken samen 2.533 GWh in het transmissienet geïnjecteerd. De nettoproductie van elektriciteit (vóór transformatie) van alle gecertificeerde offshorewindmolens bedroeg 2.611,751 GWh voor het jaar 2015, wat een toename is van bijna 18% ten opzichte van de nettoproductie in 2014 (2.221 GWh). De maandelijkse nettoproductie per domeinconcessiehouder wordt in figuur 2 afgebeeld. De gemiddelde *load factor* in 2015 (de productie gedeeld door de geïnstalleerde capaciteit) varieert van minimum 24% in oktober tot een maximum van 72% in december. Tussen de windmolenparken onderling verschilt de *load factor* ook significant (39% voor C-Power, 42% voor Belwind zonder de Haliade-windturbine en 46% voor Northwind).

Per netto geproduceerde MWh reikt de CREG één groenestroomcertificaat uit. In 2015 heeft de CREG aan de drie operationele offshorewindmolenparken groenestroomcertificaten toegekend met een totale waarde van 272.807.071 euro.

Figuur 2: Netto geproduceerde groene offshore-energie op maandbasis in 2015 (Bron: CREG)

D. Garanties van oorsprong

De CREG beheert een databank garanties van oorsprong die in 2015 voluit operationeel is geworden. Het is een elektronisch platform dat toelaat om garanties van oorsprong uit te reiken en te verhandelen. De door de CREG uitgereikte garanties hebben betrekking op hernieuwbare elektriciteit geproduceerd in het Belgische zeegebied. Aangezien er geen leveranciers of verbruikers actief zijn binnen dit territorium, zijn de federale garanties van oorsprong niet "lokaal" bruikbaar voor informatieverstrekking aan consumenten maar moeten ze elders worden ingezet.

De producenten van offshorewindenergie hebben zich geregistreerd als rekeninghouder en hebben de garanties van

oorsprong aangevraagd waar ze volgens de regelgeving recht op hadden. In een eerste fase zijn de uitgereikte garanties binnen België gebruikt, nadat de CREG overleg had gepleegd met de gewestelijke regulatoren over een erkenning van de federale garanties van oorsprong. In een volgend stadium is de CREG lid geworden van de Association of Issuing Bodies (AIB). Deze organisatie beheert een hub die de databanken van de aangesloten leden onderling verbindt en toelaat om op een eenvoudige, gestandaardiseerde en robuuste manier certificaten te transfereren. Daartoe heeft de CREG een domeinprotocol opgesteld waarin de vereisten van de AIB (de zogenaamde EECS Rules) geïmplementeerd zijn op een wijze die verenigbaar is met de nationale regelgeving. Op de algemene vergadering van 19 mei 2015 werd het lidmaatschap van de CREG goedgekeurd, met de bijzondere

tegenoetkoming dat de productie vanaf maart 2015 in aanmerking komt voor uitwisseling via de hub.

E. Studie over het aandeelhouderschap van domeinconcessies

De CREG heeft in januari 2015 op eigen initiatief een studie uitgevoerd over het aandeelhouderschap van domeinconcessies voor de bouw en exploitatie van windmolenparken in de Noordzee²³.

Deze studie, die voor het tweede jaar op rij werd bijgewerkt, geeft een overzicht van de voornaamste ondernemingsgroepen in deze sector. Vier van die groepen zijn actief in vier windmolenparken. In vergelijking met vorig jaar zijn er twee belangrijke wijzigingen aan het aandeelhouderschap, namelijk de consolidatie van de groep Ackermans van Haaren en de overname van de windmolenactiviteiten van Electrawinds door de groep Publifin. Drie van de acht voorziene parken zijn momenteel volledig of gedeeltelijk operationeel.

F. Het *Belgian Offshore Grid* en het stopcontact op zee

De studie over de bouw van een centraal gelegen aansluitingsstation op zee en de aansluiting van de nog te bouwen offshoreparken is in 2015 verdergezet. Zoals vermeld in het regeerakkoord van 11 oktober 2014, dienen Elia en de offshoreparken, op een kostenefficiënte wijze, samen een stopcontact op zee uit te bouwen. Er wordt gewerkt aan een piste waarbij de gemeenschappelijke offshore-infrastructuur modulair wordt opgebouwd. Vertegenwoordigers van Elia en de offshoreparken hebben samengezeten, met de CREG als facilitator, om de aansluitingsproblematiek op te lossen. Er werd gezocht naar een oplossing die zowel voldoet aan de wensen van Elia (de bouw van een centrale offshorehub) als van de parken (het tijdig realiseren van hun offshorewindpark). Die oplossing is het Modular Offshore Grid, een modulair

23 Studie (A)150122-CDC-1368 over het aandeelhouderschap van domeinconcessies voor de bouw en exploitatie van windmolenparken in de Noordzee.

aansluitingsconcept dat de parken – of deels Elia zelf – toelaat om de infrastructuur voor de windenergietransmissie in fasen en in modules op te bouwen. De aanbesteding en de realisatie verlopen op initiatief van de betrokken windparken, maar steeds vanuit het gezamenlijk overeengekomen concept van het modulair opgebouwde offshore-net. Na realisatie van het Modular Offshore Grid kunnen de assets overgedragen worden aan Elia. De CREG heeft de verschillende opties van het concept en de kostprijs hiervan onderzocht in 2015 in de nota "Modular Offshore Grid. Aansluiting van de windparken Rentel, Seastar, Mermaid en Northwester II", die aan de minister van Energie werd overgemaakt.

3.1.1.3. Offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor elektriciteitsproductie

De lezer wordt verwezen naar punt 3.4.5.2 van dit verslag.

3.1.2. Elektriciteitslevering

3.1.2.1. Levering aan afnemers aangesloten op het transmissienet

De volgende tabel toont het marktaandeel van Electrabel en de overige leveranciers inzake netto-elektriciteitslevering²⁴ aan de grote industriële afnemers aangesloten op het federaal transmissienet (net met een spanning hoger dan 70 kV).

Ten opzichte van 2014, is in 2015 het totale energievolume dat door de eindafnemers van het transmissienet werd afgenomen met 6,9% (945 GWh) gedaald. Dit is het op twee na laagste niveau van de bestudeerde periode, na 2009 en 2012.

Volgens een eerste raming bedroeg het marktaandeel van Electrabel in 2015 50,6%, het laagste niveau van de voorbije negen jaar en een daling van 24,8% ten opzichte van 2014. Het aantal toegangspunten van Electrabel ligt in 2015 lager dan dat van de andere leveranciers.

De federale leveringsvergunningen voor elektriciteit om de klanten te bevoorraden die rechtstreeks op het transmissienet zijn aangesloten, worden door de minister van Energie op voorstel van de CREG toegekend voor een periode van vijf jaar.

In 2015 ontving de CREG vijf aanvragen voor een leveringsvergunning voor elektriciteit, met name van Energie der Nederlanden, Energie I&V België, E.ON Belgium, Essent Belgium en Enovos Luxembourg, waarvan er een heeft geleid tot een positief toekenningsvoorstel van de CREG.²⁵ De twee laatstgenoemde aanvragen waren op 31 december 2015 nog in behandeling.

In de loop van 2015 heeft de minister van Energie een individuele vergunning voor de levering van elektriciteit aan E.ON Belgium nv toegekend.²⁶

Tabel 2: Energie afgenomen door afnemers aangesloten op het federale transmissienet van 2007 tot 2015 (Bronnen: Elia, CREG)

Leveranciers	Electrabel nv		Andere leveranciers		Totaal	
Toegangspunten op	1/01/2015	44		44		84*
	31/12/2015	43		45		84*
Afgenomen energie (GWh)	2007	12.469	(87,7%)	1.743	(12,3%)	14.211
	2008	11.470	(84,0%)	2.183	(16,0%)	13.654
	2009	10.807	(87,6%)	1.526	(12,4%)	12.333
	2010	12.163	(88,7%)	1.551	(11,3%)	13.714
	2011	11.693	(90,2%)	1.265	(9,8%)	12.958
	2012	8.247	(67,0%)	4.069	(33,0%)	12.316
	2013	7.484	(57,6%)	5.519	(42,4%)	13.004
	2014	8.598	(62,6%)	5.130	(37,4%)	13.728
2015	6.465	(50,6%)	6.318	(49,4%)	12.783	

(*) Aangezien vier toegangspunten gedurende het jaar 2015 door twee leveranciers tegelijk beleverd werden, ligt het totaal aantal toegangspunten globaal genomen vier eenheden lager dan het totaal van het aantal toegangspunten voor alle leveranciers samen.

²⁴ Deze cijfers houden geen rekening met de energie die rechtstreeks door lokale productie wordt geleverd noch met de klanten die in het Groothertogdom Luxemburg gelegen zijn.

²⁵ Voorstel (E)150122-CDC-1392 betreffende de hernieuwing aan E.ON Belgium NV van een vergunning voor de levering van elektriciteit.

²⁶ Ministerieel besluit van 26 februari 2015 (Belgisch Staatsblad van 5 maart 2015).

3.1.2.2. Maximumprijzen

• Voor niet-beschermde klanten waarvan het leveringscontract werd opgezegd

De maximumprijzen die de distributienetbeheerders dienen toe te passen voor niet-beschermde klanten waarvan het leveringscontract werd opgezegd (eveneens "gedropte klanten" genoemd), worden halfjaarlijks berekend door de distributienetbeheerder en gecontroleerd door de CREG. Ze worden als volgt berekend: energieprijz + transmissietarief + distributietarief + marge. De CREG is bevoegd voor het toezicht op de berekeningsmodaliteiten van de marge.

Om met name de consumenten te voorzien van duidelijke informatie zodat ze hun facturen kunnen controleren en beter begrijpen, heeft de CREG, net als in 2014, in 2015 op haar website de energieprijzen, de nettarieven en de toeslagen gepubliceerd die van toepassing zijn op de gedropte klanten van de distributienetbeheerders.

• Voor beschermde residentiële klanten met een bescheiden inkomen of in een kwetsbare situatie

Overeenkomstig de geldende wetgeving heeft de CREG de sociale tarieven en de referentietarieven berekend en gepubliceerd die van toepassing zijn vanaf 1 februari 2015 tot en met 31 juli 2015 (Belgisch Staatsblad van 19 maart 2015) en van 1 augustus 2015 tot en met 31 januari 2016 (Belgisch Staatsblad van 30 juli 2015) voor de levering van elektriciteit aan beschermde residentiële klanten met een bescheiden inkomen of in een kwetsbare situatie.

De sociale maximumprijs (excl. btw en andere taksen) voor de levering van elektriciteit voor de periode vanaf 1 februari 2015 tot en met 31 juli 2015 bedraagt: 13,537 c€/kWh (0,13537 €/kWh) voor het enkelvoudig tarief; 13,927 c€/kWh (0,13927 €/kWh) voor het tweevoudig tarief (piekuren); 10,979 c€/kWh (0,10979 €/kWh) voor het tweevoudig tarief (daluren); 6,309 c€/kWh (0,06309 €/kWh) voor het exclusief nachttarief. Deze tarieven bevatten de volgende elementen niet: de federale bijdrage, de aansluitingskosten

(Wallonië). Andere taksen met betrekking tot netwerktarieven zijn inbegrepen.

De sociale maximumprijs (excl. btw en andere taksen) voor de levering van elektriciteit voor de periode vanaf 1 augustus 2015 tot en met 31 januari 2016 bedraagt: 14,118 c€/kWh (0,14118 €/kWh) voor het enkelvoudig tarief; 15,681 c€/kWh (0,15681 €/kWh) voor het tweevoudig tarief (piekuren); 10,752 c€/kWh (0,10752 €/kWh) voor het tweevoudig tarief (daluren); 7,042 c€/kWh (0,07042 €/kWh) voor het exclusief nachttarief. Deze tarieven bevatten de volgende elementen niet: de federale bijdrage, de aansluitingskosten (Wallonië). Andere taksen met betrekking tot netwerktarieven zijn inbegrepen.

De CREG heeft eveneens het bedrag geraamd dat nodig was voor de spijzing van het fonds Beschermde Klanten elektriciteit dat aan de basis ligt van de berekening van de component beschermde klanten van de federale bijdrage (zie punt 5.10.2.E van dit verslag). De CREG maakt in dit kader tweemaal per jaar de referentie-energiecomponenten voor elektriciteit en aardgas aan de leveranciers en de distributienetbeheerders bekend in het kader van de uitbetaling van de schuldvorderingen beschermde klanten.

3.1.2.3. Evolutie en fundamentals van de elektriciteitsprijs

Ook in 2015 heeft de CREG maandelijks een boordtabel gepubliceerd – een praktijk waarmee ze in september 2012 van start is gegaan en die tot doel heeft alle betrokken spelers te informeren over de belangrijke evoluties van de factoren die de elektriciteitsprijzen beïnvloeden.

Voor de groothandelsmarkt volgt de CREG hoofdzakelijk de evolutie van een aantal parameters die fundamenteel zijn voor de vorming van de elektriciteits- en aardgasprijzen op de beurzen in België en in de buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland).

Voor de kleinhandelsmarkt geeft de CREG per gewest de evolutie weer van de all-inelektriciteits- en aardgasprijs in België voor:

- residentiële Dc-klanten elektriciteit (3.500 kWh/jaar, enkelvoudig)
- residentiële T2-klanten gas (23.260 kWh/jaar)
- sociale klanten
- gedropte klanten
- kmo's

Daarnaast vergelijkt de CREG de gemiddelde all-inelektriciteits- en aardgasprijzen die in België en in de buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk) aan residentiële Dc-klanten elektriciteit, T2-klanten gas en kmo's worden gefactureerd.

Hierna volgen een aantal ontwikkelingen die in 2015 werden vastgesteld:

Elektriciteit:

- Begin 2015 werd in Vlaanderen een nieuwe bijdrage aan het energiefonds ingevoerd: het gaat om een maandelijkse toeslag per elektriciteitsafnamepunt.
- In de loop van 2015 werden de netactiviteiten van de distributienetbeheerders onderworpen aan de vennootschapsbelasting in België (Brussel: maart 2015; Wallonië: juni 2015; Vlaanderen: augustus 2015).
- In maart 2015 werd een nieuwe toeslag voor elektriciteit ingevoerd in België voor de strategische reserve.
- Sinds september 2015 bedraagt de btw op alle componenten van de energiefactuur van de Belgische residentiële klanten opnieuw 21% ipv 6%.
- In de buurlanden werd er in 2015 geen enkele nieuwe toeslag ingevoerd; de reeds bestaande nettarieven en toeslagen werden wel naar jaarlijkse gewoonte aangepast.

Aardgas:

- In de loop van 2015 werden de netactiviteiten van de distributienetbeheerders onderworpen aan de vennootschapsbelasting (Brussel: maart 2015; Wallonië: juni 2015; Vlaanderen: augustus 2015).
- In de buurlanden werd er in 2015 geen enkele nieuwe toeslag ingevoerd; de reeds bestaande nettarieven en toeslagen werden wel naar jaarlijkse gewoonte aangepast.

3.1.3. Transmissie en distributie**3.1.3.1. Ontvlechting en certificering van de transmissienetbeheerder**

In het kader van haar bevoegdheid inzake de monitoring van de voortdurende naleving van de ontvlechtigingsvereisten (of “unbundling”) door de transmissiesysteembeheerder, heeft de CREG in 2015 de opeenvolgende benoemingen van twee nieuwe leden van de directiecomités van Elia System Operator en Elia Asset geverifieerd: eerst een voorzitter ad-interim en vervolgens een nieuwe voorzitter en Chief Executive Officer van beide directiecomités (zie ook punt 3.1.3.2 hierna).

In het kader van dezelfde bevoegdheid heeft de CREG tevens meerdere brieven gericht aan Elia System Operator met betrekking tot haar nieuwe dochteronderneming Nemo Link Limited, met een aantal vragen vanuit de optiek van het waken over de permanente naleving van de vereisten van het model van eigendomsontvlechting (“ownership unbundling”). Dit gebeurde naar aanleiding van de melding die de CREG van Elia ontving betreffende de ondertekening van een joint-venture overeenkomst op 27 februari 2015. Deze overeenkomst werd gesloten tussen Elia System Operator en de Britse elektriciteitsnetbeheerder, National Grid, voor de bouw van een interconnector als eerste stroomverbinding tussen België en de Groot-Brittannië (zie

ook punt 3.4.4 van dit verslag). In dit kader werd door beide netbeheerders een nieuwe vennootschap (naar Engels recht), Nemo Link Limited, opgericht als een joint-venture van Elia System Operator NV en National Grid Interconnector Holdings Limited.

Bij brieven van 21 mei en 25 juni 2015 heeft de CREG Elia onder meer verzocht om haar een reeks documenten en informatie m.b.t. Nemo Link over te maken, waarover tevens een werkvergadering met Elia gehouden werd. Aangezien deze interconnector grensoverschrijdende infrastructuur betreft, vonden hierover tevens contacten en overleg plaats tussen de CREG en de Britse regulator, Ofgem. Dit dossier zal ook in 2016 verder het voorwerp uitmaken van contacten en structureel overleg met Ofgem.

Tenslotte heeft de CREG met toepassing van artikel 23, § 1, 31° van de Elektriciteitswet in 2015 een algemene “unbundling monitoring” opgezet, d.i. een jaarlijkse systematische monitoring aangaande de permanente naleving van de ontvlechtigingsvereisten door de transmissiesysteembeheerder(s) (zie ook punt 4.1.2.1 van dit verslag voor eenzelfde unbundling monitoring aangaande de beheerders van transmissiesystemen voor aardgas).

Begin 2015 had de CREG daartoe bepaalde informatie opgevraagd bij en ontvangen van de transmissiesysteembeheerder (m.n. inlichtingen over wijzigingen sinds de initiële certificering van Elia System Operator als transmissiesysteembeheerder in december 2012, die daarop een invloed kunnen hebben). De CREG besliste intussen om de jaarlijkse unbundling monitoring om efficiëntieredenen te kaderen in het Nationaal Rapport van België dat de CREG jaarlijks dient over te maken aan de Europese Commissie en ACER. Dit nationaal rapport moet onder meer verslag uitbrengen over de ontwikkelingen m.b.t. de ontvlechting en onafhankelijkheid van de transmissiesysteembeheerders in het voorgaande kalenderjaar, zowel op wetgevend vlak als in de praktijk.

3.1.3.2. Corporate governance

De CREG heeft kennis genomen van het activiteitenverslag van het corporategovernancecomité van Elia System Operator en Elia Asset voor het jaar 2014 (toezicht op de toepassing van de artikelen 9 en 9ter van de elektriciteitswet en evaluatie van de doeltreffendheid ervan ten aanzien van de eisen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de transmissienetbeheerder).

De CREG heeft daarnaast kennis genomen van het verslag van de nalevingsfunctionaris over het naleven van het verbintenissenprogramma door de personeelsleden van Elia System Operator en Elia Asset in 2014. Dit verbintenissenprogramma dient om elke discriminatie tussen systeemgebruikers en/of categorieën systeemgebruikers te voorkomen. De CREG heeft bijzonder aangedrongen op de publicatie van de verslagen van de nalevingsfunctionaris in overeenstemming met de wet, en op de organisatie van openbare raadplegingen die gemakkelijk toegankelijk zijn op de website van Elia.

De CREG heeft in januari 2015 de benoeming van de heer François Cornelis tot nieuw lid en ad-interimvoorzitter van de directiecomités van Elia System Operator en Elia Asset gecontroleerd. Dat gebeurde enerzijds in het kader van haar bevoegdheid betreffende de monitoring van de voortdurende naleving van ontvlechtigingsvereisten door transmissiesysteembeheerders, en anderzijds in het kader van haar bevoegdheid betreffende het algemene toezicht op de naleving door de netbeheerder van zijn verplichtingen uit hoofde van de elektriciteitswet en de uitvoeringsbesluiten ervan. Vervolgens heeft de CREG in juli 2015 de benoeming gecontroleerd van de heer Chris Peeters als nieuw lid en voorzitter van de twee directiecomités ter vervanging van de heer Cornelis, ook in het kader van haar genoemde monitorings- en toezichtsbevoegdheden.

De CREG heeft in 2015 geen eensluidende adviezen uitgebracht over de onafhankelijkheid van de onafhankelijke

bestuurders in de raden van bestuur van Elia System Operator en Elia Asset. Een bepaalde onafhankelijke bestuurder van de genoemde ondernemingen bereikte in 2015 de maximumduur van twaalf jaar van zijn mandaat. De CREG is niet op de hoogte van de benoeming van een nieuwe onafhankelijke bestuurder.

3.1.3.3. Gesloten industriële netten

Op voorstel van de Algemene Directie Energie, en na advies van de CREG en de netbeheerder, kan de minister van Energie de hoedanigheid van beheerder van een gesloten industrieel net toekennen aan de natuurlijke of rechtspersoon die eigenaar is van of een gebruiksrecht bezit op een net en een aanvraag heeft ingediend voor het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV. Volgens dezelfde procedure kan de minister het net erkennen als een gesloten industrieel net, op voorwaarde dat de betrokken gewesten de mogelijkheid hebben gehad om binnen 60 dagen een advies uit te brengen.

De CREG heeft in dit kader in augustus 2015 vier adviezen uitgebracht²⁷.

3.1.3.4. Technische werking

A. Aansluiting en toegang

De CREG heeft op 15 oktober 2015 het verzoek van Elia goedgekeurd²⁸ tot aanpassing van de algemene voorwaarden van de contracten van de toegangsverantwoordelijken, zodat ze in overeenstemming zijn met enerzijds de geharmoniseerde

Europese veilingregels, en anderzijds de werkingsregels voor de strategische reserves die de CREG op 12 maart 2015 heeft goedgekeurd. Daarnaast heeft Elia een beperkt aantal wijzigingen onder de noemer "varia" voorgesteld (zie ook punt 3.4.5.1. van dit verslag).

De CREG heeft op 3 december 2015 de aanvraag van Elia goedgekeurd tot aanpassing van de algemene voorwaarden van de toegangscontracten.²⁹ De door Elia voorgestelde wijzigingen dienen voornamelijk enerzijds om het contract in overeenstemming te brengen met de nieuwe tariefmethodologie voor het transmissienet van elektriciteit en voor de elektriciteitsnetten met een transmissiefunctie als vastgesteld door de CREG op 18 december 2014, en anderzijds om de aanduidingsprocedures van de toegangshouder en toegangsverantwoordelijke(n) te verduidelijken. Daarnaast heeft Elia een beperkt aantal wijzigingen onder de noemer "varia" voorgesteld.

Voor beide voorgestelde wijzigingen heeft Elia een openbare raadpleging uitgevoerd.

B. Balancerings- en ondersteunende diensten

• Reservevermogen

Elia dient over te gaan tot de evaluatie en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen dat bijdraagt tot het waarborgen van de veiligheid, de betrouwbaarheid en de efficiëntie van het transmissienet in de regelzone. Zij moet haar evaluatiemethode en het resultaat ervan ter goedkeuring voorleggen aan de CREG.

Op 12 februari 2015 heeft de CREG beslist³⁰ om de door Elia voorgestelde wijzigingen aan de evaluatiemethode voor en aan de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2015 goed te keuren. De door Elia voorgestelde wijzigingen zijn van tweërlei aard: enerzijds de wijzigingen betreffende de verduidelijking van het in 2015 te contracteren primair reservevolume; anderzijds de wijzigingen betreffende de selectieregels van de primaire reserveproducten. Op basis van haar analyse meent de CREG dat deze wijzigingen in het belang van de netgebruikers zijn omdat ze de technische en economische efficiëntie van de primaire regelingsbronnen verbeteren en de regels van ENTSO-E nog steeds in acht nemen. De beslissing van de CREG werd voorafgegaan door een openbare raadpleging van de marktspelers.

Op 17 juli 2015 heeft de CREG beslist³¹ om de evaluatiemethode voor en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2016, zoals voorgesteld door Elia, goed te keuren. De beslissing van de CREG bevat echter overwegingen over onder andere: i) de marktinformatie die Elia ter beschikking stelt, ii) de voorafgaande kennis van de beschikbaarheid en de prijzen van de inter-TNB reserve, iii) de deelname van de vraag aan de verschillende reservetypen en iv) de gewenste evolutie van de evaluatiemethode van het secundair en tertiair reservevermogen. De beslissing van de CREG werd voorafgegaan door een openbare raadpleging van marktspelers.

• Aanboden prijzen en volumes voor de ondersteunende diensten

Om de veiligheid, de betrouwbaarheid en de efficiëntie van het transmissienet te verzekeren, moet Elia permanent over een aantal ondersteunende diensten kunnen beschikken. De

27 Advies (A)150827-CDC-1447 betreffende de aanvraag van BASF Antwerpen nv voor de erkenning van een gesloten industrieel net en de benoeming tot beheerder van dit net voor het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV; Advies (A)150827-CDC-1448 betreffende de aanvraag van BP Chembel nv voor de erkenning van een gesloten industrieel net en de benoeming tot beheerder van dit net voor het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV; Advies (A)150827-CDC-1449 betreffende de aanvraag van Solvic nv voor de erkenning van een gesloten industrieel net en de benoeming tot beheerder van dit net voor het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV; Advies (A)150827-CDC-1450 betreffende de aanvraag van Total Petrochemicals Feluy nv voor de erkenning van een gesloten industrieel net en de benoeming tot beheerder van dit net voor het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV.

28 Beslissing (B)151015-CDC-1463 over de wijzigingen van de algemene voorwaarden van de contracten van toegangsverantwoordelijke, voorgesteld door de netbeheerder.

29 Beslissing (B)151203-CDC-1241 over de wijzigingen van de algemene voorwaarden van de toegangscontracten, voorgesteld door ELIA SYSTEM OPERATOR NV.

30 Eindbeslissing (B)150212-CDC-1402 over de vraag tot goedkeuring van het voorstel houdende wijzigingen aan de evaluatiemethode voor en aan de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2015.

31 Eindbeslissing (B)150717-CDC-1423 over de vraag tot goedkeuring van de evaluatiemethode voor en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2016.

modaliteiten daarvan zijn opgenomen in het technisch reglement van 19 december 2002 voor het beheer van het transmissienet en de toegang ertoe.

Het blijkt echter al sinds de invoering van de regelgeving moeilijk te zijn om dergelijke diensten in redelijke volumes en aan redelijke prijzen aan te kopen, aangezien er in België slechts één koper is (Elia) en een zeer beperkt aantal verkopers. In overeenstemming met artikel 12*quinquies* van de elektriciteitswet dienden dus meermaals koninklijke besluiten houdende oplegging van prijs- en volumevoorwaarden te worden afgekondigd (zie met name jaarverslag 2012, pagina 46).

Onder impuls van de CREG heeft Elia de voorbije jaren belangrijke inspanningen geleverd om de markt van de ondersteunende diensten te ontwikkelen, in het bijzonder voor de reservevermogens, onder andere om de prijzen ervan te verminderen door meer marktspelers te laten deelnemen aan de veilingprocedures.

Zo heeft de CREG, naar aanleiding van het succes in 2014 van de gedeeltelijke verschuiving van de horizon van de offerteaanvragen voor primaire en secundaire regelvermogens (FCR en aFRR in de Europese terminologie), op 15 mei 2014 een voorstel van Elia goedgekeurd om vanaf 1 januari 2015 100% van het volume van de primaire en secundaire regelvermogens via maandelijkse offerteaanvragen aan te schaffen.

Een andere belangrijke ontwikkeling op de markt van de ondersteunende diensten waaraan de CREG haar goedkeuring heeft verleend³² en die in werking is getreden op 1 januari

2016, is de contractualisering van een deel van de tertiaire regelvolumes (mFRR in de Europese terminologie) via maandelijkse veilingen. Deze maandelijkse veilingen hebben alleen betrekking op de producten "R3 Production" en "R3 Dynamic Profiles" voor een volume tot 70 MW. Merk op dat de bovengrens is geschrapt van het tertiaire regelvolume dat wordt geleverd door het dynamisch profiel, via het "R3 Dynamic Profile". Dat laat de eindklanten en de aggregatoren³³ toe om tertiair reservevermogen te leveren vanaf bronnen die zijn aangesloten op zowel het Elia-net als de distributienetten, met inbegrip van de middelen van vraagzijdebeheer.

Om de kosten van de ondersteunde diensten op een redelijk niveau te houden, dient Elia op grond van de elektriciteitswet jaarlijks aan de CREG een verslag over te leggen betreffende de prijzen die zij aangeboden krijgt voor de levering van de ondersteunende diensten. Vervolgens geeft de CREG aan of de aangeboden prijzen al dan niet manifest onredelijk zijn en motiveert ze haar besluit.

De CREG heeft in 2015 van Elia verslagen gekregen over de tertiaire regeldiensten, de spanningsregeling, het reactieve vermogen en de "black-start". De CREG heeft in haar eigen verslagen³⁴ vastgesteld dat de prijzen van bepaalde geselecteerde offertes voor elk van deze diensten manifest onredelijk waren. De minister van Energie heeft hierop ontwerpen van koninklijke besluiten opgesteld om aan de betrokken producenten prijs- en volumevoorwaarden op te leggen. De CREG heeft adviezen³⁵ over deze ontwerpen uitgebracht.

Op basis van de veronderstellingen over de beschikbaarheid en het gebruik van de ondersteunende diensten in 2016, draagt het verschil tussen de prijs van de door Elia geselecteerde offertes en de uiteindelijke geselecteerde offertes die naar aanleiding van de genoemde koninklijke besluiten zijn aangepast, ongeveer zes miljoen euro.

De primaire en secundaire regeldiensten moeten maandelijks door Elia worden gerapporteerd. De CREG heeft vastgesteld dat de kosten van deze diensten in 2015 aanzienlijk lager waren. Dit is met name te danken aan de aanschaf van 100% van het volume via maandelijkse offerteaanvragen.

• De balancing

De taak van de transmissienetbeheerder bestaat erin het evenwicht tussen vraag en aanbod van elektrisch vermogen in de regelzone te bewaken, te handhaven en desgewenst te herstellen, onder meer ten gevolge van eventuele individuele onevenwichtigheden veroorzaakt door de verschillende toegangsverantwoordelijken. Elia moet aan de CREG een voorstel van marktwerkingsregels voor de compensatie van de kwartieronevenwichtigheden ter goedkeuring voorleggen.

Op 27 mei 2015 heeft Elia een voorstel ingediend tot aanpassing van de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten. Het voorstel omvat drie hoofdlijnen: de invoering van regels betreffende het primaire reservevermogen, de invoering van kortetermijn aanbestedingen voor de reservatie van een deel van het tertiaire reservevolume, en de bepaling van nieuwe voorwaarden met betrekking tot de tertiaire reservebiedingen. De CREG heeft,

32 Eindbeslissing (B)150717-CDC-1424 over het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de aanpassing van de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten.

33 Marktspeler die verschillende toegangspunten (injectie en/of afname) samenvoegt (aggregeert) om een cumulatief effect te genieten dat nodig is voor de deelname aan sommige markten, in het bijzonder energie (commodity), reserves of flexibiliteit.

34 Verslag (RA)150717-CDC-1440 over het al dan niet manifest onredelijke karakter van de aan de NV ELIA SYSTEM OPERATOR aangeboden prijzen voor de levering van de black-startdienst voor de periode 2016-2020; Verslag (RA)151015-CDC-1466 over het al dan niet manifest onredelijke karakter van de aan de NV ELIA SYSTEM OPERATOR aangeboden prijzen voor de levering van de dienst voor de spanningsregeling in 2016; Verslag (RA)151120-CDC-1477 over het al dan niet manifest onredelijke karakter van de aan de NV ELIA SYSTEM OPERATOR aangeboden prijzen voor de levering van tertiaire reservevermogens voor het exploitatiejaar 2016.

35 Advies (A)151203-CDC-1490 over een ontwerp van een koninklijk besluit houdende het opleggen van prijs- en leveringsvoorwaarden voor het leveren gedurende 22 maanden van een black-startdienst door een producent; Advies (A)151217-CDC-1497 over een ontwerp van een koninklijk besluit houdende het opleggen aan een producent van een openbare dienstverplichting die het volume en de prijs omvat van diensten voor spanningsregeling en reactief vermogen van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016; Advies (A)151217-CDC-1498 over een ontwerp van een koninklijk besluit houdende het opleggen aan een producent van een openbare dienstverplichting die het volume en de prijs omvat van diensten voor spanningsregeling en reactief vermogen van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016; Advies (A)151217-CDC-1499 over een ontwerp van een koninklijk besluit houdende het opleggen aan een producent van een openbare dienstverplichting die het volume en de prijs omvat van diensten voor spanningsregeling en reactief vermogen van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016; Advies (A)151217-CDC-1500 over een ontwerp van een koninklijk besluit houdende het opleggen aan een producent van een openbare dienstverplichting die het volume en de prijs omvat van diensten voor tertiaire reserves van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

na raadpleging van de markt, dit voorstel van Elia goedgekeurd bij beslissing van 17 juli 2015.³⁶ De nieuwe regels zijn integraal van toepassing vanaf 1 januari 2016.

• Geactiveerde volumes en concentratie van de offertes

In 2015 zijn de activeringen ter compensatie van de onevenwichten van de regelzone met 0,2% gedaald in vergelijking met 2014 en bedroegen ze 1.012 GWh.³⁷ Het aandeel van de secundaire reserves in deze activeringen bedroeg 57,3% in 2015, tegenover 52,7% in 2014 en 54,8% in 2013. Deze stijging is hoofdzakelijk het gevolg van de daling van de compensatie van de onevenwichten in het kader van de IGCC, die in 2015 met 19,7% (255 GWh) is gedaald in vergelijking met 2014 (317 GWh).

De neerwaartse activering van buitenlandse reserves door transmissienetbeheerders bedroeg in 2015 250 MWh, terwijl er in 2014 geen dergelijke activeringen waren (Bron: gegevens Elia).

De HHI-index betreffende de aangeboden secundaire en tertiaire reserves op de productie-eenheden bedroeg 4.299 in 2015, tegenover 4.251 in 2014 en 3.266 in 2013. De activeringen betreffende deze middelen vertegenwoordigden 99,8% van de totale energie die in 2015 ter compensatie van de onevenwichten van de regelzone werd geactiveerd, tegenover 99,9% in 2014 en 99,6% in 2013. De – lichte – stijging van de HHI-index is toe te schrijven aan de stijging van het relatieve aandeel van EDF Luminus op de markt voor productiereserves. Het aandeel van Electrabel is daarentegen nauwelijks gewijzigd.

• Prijs ter compensatie van de individuele onevenwichten

Het onevenwichtstarief is gebaseerd op een eenprijensysteem dat rekening houdt met de richting van het onevenwicht van de toegangsverantwoordelijke en de richting van het onevenwicht van de regelzone.

Tabel 3 biedt een overzicht van de evolutie van het gemiddeld (niet-gewogen) tarief van positieve onevenwichten (injectie > afname) en van negatieve onevenwichten (injectie < afname) van de toegangsverantwoordelijken voor de periode 2007-2015.

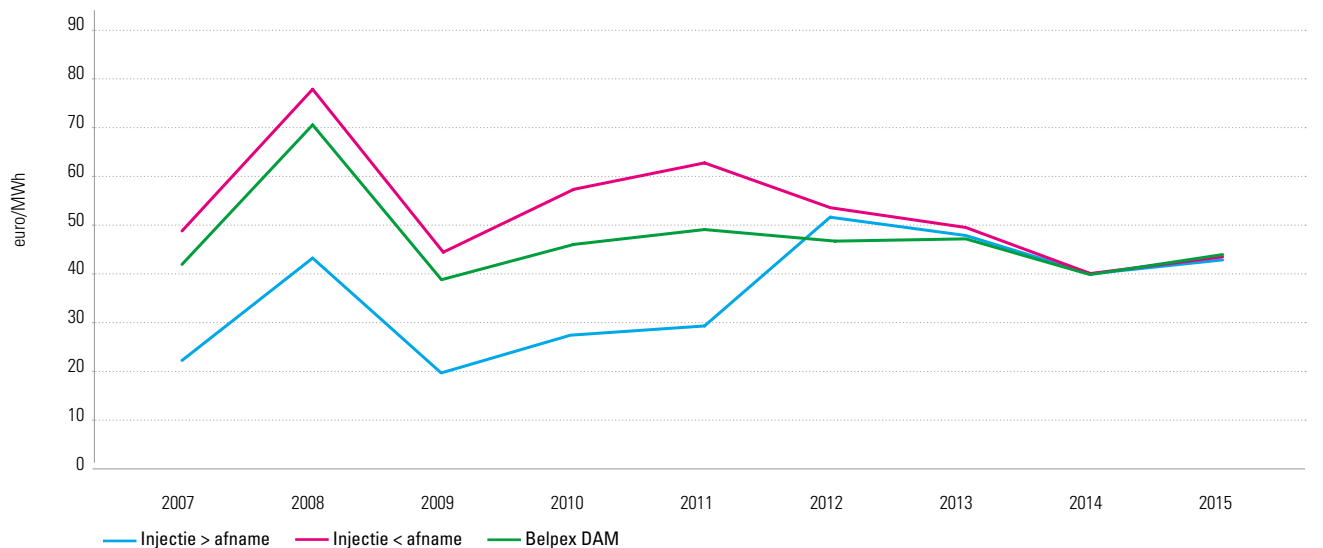
Figuur 3 laat toe om deze gemiddelde tarieven over dezelfde periode te vergelijken met de evolutie van de gemiddelde tarieven van de *day-ahead*markt van Belpex. De overgang van een tweeprijentarief (*dual pricing* in het Engels) tot 2011

naar een eenprijentarief (*single pricing*) vanaf 2012 is merkbaar, met een klein verschil tussen het tarief voor negatief onevenwicht en dat voor positief onevenwicht, opgevat als een incentive die gaming moet ontraden. Deze twee prijzen lagen in 2012 en 2013 zeer dicht bij elkaar en waren gemiddeld hoger dan de gemiddelde prijs van Belpex DAM, maar het verschil met de prijs van Belpex DAM is gedaald van 2012 tot 2013. In 2014 lagen deze twee prijzen aan weerskanten van de prijs van de Belpex DAM.

Tabel 3: Niet-gewogen gemiddeld onevenwichtstarief van 2007 tot 2015 (Bron: gegevens Elia)

euro/MWh	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Injectie > afname	22,09	43,24	19,86	27,76	29,22	51,84	47,91	40,33	43,48
Injectie < afname	48,64	77,92	44,25	57,24	62,70	54,05	49,36	41,07	44,18

Figuur 3: Niet-gewogen gemiddeld onevenwichtstarief en prijs Belpex DAM van 2007 tot 2015 (Bronnen: gegevens Elia en Belpex)

36 Eindbeslissing (B)150717-CDC-1424 over het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de aanpassing van de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten.

37 Door de activeringen in tegengestelde richting van de secundaire reserves binnen hetzelfde kwartier te synthetiseren, omwille van de coherentie met de gegevens van de vorige jaren.

C. Regels voor de veiligheid en betrouwbaarheid van het net en normen op het vlak van kwaliteit van de diensten en de levering

In de loop van 2015 heeft de CREG initiatieven genomen met betrekking tot de veiligheid en betrouwbaarheid van het net. De CREG heeft met name met Elia mogelijke verbeteringen aan de black-startcontracten besproken toen deze eind 2015 moesten worden hernieuwd en heeft aangegeven in welke richting ze nog kunnen evolueren.

D. Tijd die de transmissienetbeheerder heeft genomen om aansluitingen en herstellingen uit te voeren

Op het federale transmissienet was de AIT (*Average Interruption Time*) 4 minuten 58 seconden (3 minuten 12 seconden in 2014) en de AID (*Average Interruption Duration*) 27 minuten 55 seconden (59 minuten 25 seconden in 2014).

In 2015 waren er 61 incidenten op het transmissienet (66 in 2014). Aangezien het transmissienet vermaasd is, zorgen deze incidenten over het algemeen niet voor een onderbreking bij de klant. In 41% van de gevallen was er een poging tot automatische wederinschakeling. Deze pogingen waren succesvol voor de netten 380kV en 220 kV in 90% van de gevallen en voor het net 150 kV in 87% van de gevallen.

In vier gevallen was een verbinding van het federale transmissienet meer dan 24 uur onbeschikbaar. Deze verbindingen waren 42 tot 1178 uur onbeschikbaar.

E. Reddingsmaatregelen

De lezer wordt verwezen naar punt 3.4.5. van dit verslag, waarin met name het afschakelplan en de strategische reserve worden besproken, twee maatregelen die in het kader van het reddingscode kunnen worden uitgevoerd.

3.1.3.5. Nettarieven

A. Transmissienet

a) Tariefmethodologie

Zoals de CREG in haar jaarverslag 2014 uitvoerig heeft besproken, heeft zij op 18 december 2014 haar tariefmethodologie goedgekeurd voor het beheer van het transmissienet en voor de elektriciteitsnetten met een transmissiefunctie³⁸ voor de toepassing ervan tijdens de regulatoire periode 2016-2019.

Deze tariefmethodologie bevat de regels die de transmissienetbeheerder Elia System Operator bij de voorbereiding, opstelling en indiening van zijn tariefvoorstel voor de regulatoire periode 2016-2019 moet naleven en die de CREG zal toepassen voor de goedkeuring van de eruit voortvloeiende tarieven (zie hieronder onder b) Evolutie van de tarieven).

De CREG heeft op 26 november 2015 een bijlage 4 bij de tariefmethodologie 2016-2019 goedgekeurd.³⁹ Deze bijlage gaat over stimulansen voor belangrijke en specifieke investeringen in het transmissienet van elektriciteit die de CREG aan Elia kan toekennen voor een ad hoc vastgestelde

termijn. Het ontwerp van bijlage 4 was het voorwerp van een openbare raadpleging van 24 augustus tot en met 14 september 2015.

b) Evolutie van de tarieven

• 2012-2015

Wat de toepasselijke tarieven voor 2015 betreft, heeft de CREG, zoals vermeld in jaarverslag 2014, op 18 december 2014 enerzijds goedkeuring verleend aan het voorstel van Elia tot aanpassing vanaf 1 januari 2015 van de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en van de toeslagen en heffingen die Elia toepast, en anderzijds aan het voorstel van Elia voor de overgang naar twee nieuwe diensten met ingang van 1 januari 2015 (de nieuwe dienstverlening heeft betrekking op respectievelijk de aansluiting op en de toegang tot het plaatselijk vervoersnet voor een distributienet met een exploitatiespanning op 36 kV).

Bij beslissing van 29 januari 2015 heeft de CREG een voorstel van Elia goedgekeurd tot instelling van een tarief voor de openbare dienstverplichting "strategische reserve".⁴⁰ Dit tarief bedraagt 0,6110 euro/MWh nettoafname en trad in werking op 1 februari 2015.

Bij beslissing van 17 juli 2015 heeft de CREG het tariefvoorstel goedgekeurd dat Elia heeft ingediend met het oog op de toepassing vanaf 1 september 2015 van een tweede term van het tarief voor de openbare dienstverplichting voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Wallonië.⁴¹

³⁸ Met het begrip net met een transmissiefunctie wordt enerzijds het transmissienet bedoeld en anderzijds de distributienetten of de lokale of regionale transmissienetten met een spanningsniveau tussen 30kV en 70kV die hoofdzakelijk dienen voor het vervoer van elektriciteit voor niet-residentiële afnemers en andere netten in België, alsook de wisselwerking tussen installaties voor de productie van elektriciteit en tussen elektrische netten met een transmissiefunctie.

³⁹ Besluit (Z)151126-CDC-1109/9 tot vaststelling van bijlage 4 bij de tariefmethodologie voor het elektriciteitstransmissienet en voor de elektriciteitsnetten met een transmissiefunctie.

⁴⁰ Beslissing (B)150129-CDC-658E/32 over het voorstel van 25 november 2014 van NV ELIA SYSTEM OPERATOR tot aanpassing vanaf 1 januari 2015 van de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en van toeslagen en heffingen – Strategische reserve.

⁴¹ Beslissing (B)150717-CDC-658E/35 over de vraag tot goedkeuring van het tariefvoorstel ingediend door NV ELIA SYSTEM OPERATOR NV met het oog op de toepassing vanaf 1 september 2015 van een tweede term van het tarief voor de openbare dienstverplichting voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Wallonië.

Bij beslissing van 24 september 2015,⁴² heeft de CREG de goedkeuring verlengd van het voorstel tot aanpassing van de toepassingsmodaliteiten van het tarief voor het handhaven en herstellen van het individueel evenwicht van de toegangsverantwoordelijken van 7 oktober 2014 voor de maanden november en december 2015 (zie jaarverslag 2014 van de CREG, punt 3.1.3.4, A, b).

Tot slot heeft de CREG op 17 december 2015, naar aanleiding van arrest nr. 2015/258 van het Hof van Beroep van Brussel van 25 maart 2015, een beslissing genomen tot wijziging van de Nederlandse versie van beslissing nr. 658E/26 van 16 mei 2013.⁴³

• 2016-2019

Op 25 juni 2015 hebben de CREG en Elia een overeenkomst bereikt over de modaliteiten van de regulering met stimulan- sen die van toepassing is op Elia voor de periode 2016-2019.⁴⁴

Op 30 juni 2015 heeft Elia een nieuw tariefvoorstel bij de CREG ingediend voor de regulatoire periode 2016-2019.

De CREG heeft op 9 oktober 2015 haar ontwerpbeslissing bekendgemaakt,⁴⁵ waarin ze besluit dat het tariefvoorstel van Elia op meerdere punten dient te worden aangepast om door de CREG te kunnen worden goedgekeurd. Omwille van de transparantie en om de nieuwe tarieven vanaf januari 2016 zo efficiënt mogelijk te kunnen toepassen, heeft de CREG op 30 oktober 2015 alle elementen gepubliceerd van de nieuwe tariefstructuur die in haar ontwerpbeslissing van 9 oktober 2015 niet werden verworpen.

Op 3 december 2015 heeft de CREG het tariefvoorstel van Elia goedgekeurd voor de regulatoire periode 2016-2019. In overeenstemming met de tariefmethodologie van de CREG, vertoont de nieuwe tariefstructuur van Elia heel wat evoluties ten opzichte van de vorige regulatoire periodes.⁴⁶ Enkele

voorbeelden hiervan zijn het kleinere aantal klantengroepen (drie in plaats van vier), het schrappen van de tarieven voor het onderschreven vermogen, de invoering van tarieven voor de maandelijkse en jaarlijkse afnamepunten, de veralgeme- ning van het tarief voor het ter beschikking gesteld vermo- gen en, tot slot, het nieuwe tarief voor de integratie van de markt.

Door deze evoluties is het onmogelijk om de tarieflast van de regulatoire periodes te vergelijken op basis van de oude typeklantprofielen. De CREG heeft bijgevolg nieuwe klan- tenprofielen opgesteld om de evolutie van hun respectieve tarieflast voor de periode 2013-2019 te kunnen vergelijken.

De evolutie van de tarieflast (zonder aansluiting, ODV-tarie- ven en toeslagen) voor de gebruikers van het transmissienet wordt weergegeven in de onderstaande tabel.

42 Beslissing (B)150924-CDC-1461 betreffende het voorstel tot aanpassing van de toepassingsmodaliteiten van het tarief voor het handhaven en herstellen van het individueel evenwicht van de toegangsverantwoordelijken.

43 Beslissing (B)151217-CDC-658E/37 wijziging van de Nederlandstalige versie van Beslissing (B)130516-CDC-658 E/26 betreffende het correctief tariefvoorstel van NV Elia System Operator van 2 april 2013 voor de regulatoire periode 2012-2015.

44 De volledige tekst van de overeenkomst kan op de website van de CREG worden geraadpleegd.

45 Ontwerpbeslissing (B)151009-CDC-658E/36 betreffende de vraag tot goedkeuring van het tariefvoorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR voor de regulatoire periode 2016 -2019.

46 Beslissing (B)151203-CDC-658E/36 betreffende de vraag tot goedkeuring van het aangepaste tariefvoorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR voor de regulatoire periode 2016-2019.

Tabel 4: Evolutie van de tariefkast (zonder aansluiting, ODV-tarieven, toeslagen en btw) voor de transmissienetgebruikers van 2013 tot 2019 (Bron: CREG)

NETKOSTEN (GEBRUIK EN ONDERSTEUNENDE DIENSTEN) Typeklanten (in euro/MWh)	Tarieven 2013 (1)	Tarieven 2014-2015 (2)	Tarieven 2016 (3)	Tarieven 2017 (4)	Tarieven 2018 (5)	Tarieven 2019 (6)	Gemiddelde tarieven 2016-2019 (7)	2016-2019 t.o.v. 2014-2015 (8) = (7)/(2)%
Volgens beslissing CREG d.d.	658E/26 16/05/2013	658E/26 16/05/2013	658E/36 3/12/2015	658E/36 3/12/2015	658E/36 3/12/2015	658E/36 3/12/2015		
TYPEKLANT IN NETTEN 150-220-380 kV (45 MVA ; 30 MW/jaar ; 35 MW/maand ; 155 GWh)								
GEBRUIK VAN HET NET	n.a.	n.a.	3,5643	3,4807	3,5120	3,6228	3,5450	
VERMOGENSRESERVES EN BLACK-START	n.a.	n.a.	0,9165	1,1189	1,3710	1,5626	1,2423	
INTEGRATIE VAN DE MARKT	n.a.	n.a.	0,3492	0,3604	0,3870	0,3946	0,3728	
TOTAAL	4,8400	5,4200	4,8300	4,9600	5,2700	5,5800	5,1600	95%
TYPEKLANT IN NETTEN 70-36-30 kV (12 MVA ; 6 MW/jaar ; 7 MW/maand ; 32 GWh)								
GEBRUIK VAN HET NET	n.a.	n.a.	6,6343	6,5607	6,5420	6,7028	6,6100	
VERMOGENSRESERVES EN BLACK-START	n.a.	n.a.	0,9165	1,1189	1,3710	1,5626	1,2423	
INTEGRATIE VAN DE MARKT	n.a.	n.a.	0,3492	0,3604	0,3870	0,3946	0,3728	
TOTAAL	7,9000	9,0050	7,9000	8,0400	8,3000	8,6600	8,2250	91%
TYPEKLANTTRANSFORMATIE NAAR MIDDENSPANNING (50 MVA ; 20 MW/jaar ; 17 MW/maand ; 90 GWh)								
GEBRUIK VAN HET NET	n.a.	n.a.	10,1343	10,0707	9,9620	10,0828	10,0625	
VERMOGENSRESERVES EN BLACK-START	n.a.	n.a.	0,9165	1,1189	1,3710	1,5626	1,2423	
INTEGRATIE VAN DE MARKT	n.a.	n.a.	0,3492	0,3604	0,3870	0,3946	0,3728	
TOTAAL	9,9900	11,4000	11,4000	11,5500	11,7200	12,0400	11,6775	102%
Injectietarief - Vermogensreserves en black start	0,9111	0,9111	0,9644	0,9644	0,9644	0,9644	0,9644	106%

• Offshoretogeslag

De CREG besluit, voor het boekjaar 2016, enerzijds dat het geraamde bedrag dat moet worden gedekt door de toeslag waarvan sprake is in hoofdstuk III van het koninklijk besluit van 16 juli 2002 betreffende de instelling van mechanismen voor de bevordering van elektriciteit opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen, 265.428.568 euro bedraagt, en anderzijds dat het geschatte volume netto afgenomen energie 69.372.690 MWh bedraagt. De CREG stelt op deze basis voor⁴⁷ om het bedrag van de offshoretogeslag voor de compensatie van de reële nettokost die Elia moet dragen als gevolg van de aankoop- en verkoopverplichting van groene certificaten, voor 2016 vast te leggen op 3,8261 euro/MWh. Het bedrag van deze offshoretogeslag ligt 5,5% lager dan in 2015.

c) Saldi

In haar ontwerpbeslissing van 7 mei 2015⁴⁸, die gebaseerd is op het tariefverslag voor het boekjaar 2014 dat Elia op 25 februari 2015 aan de CREG heeft voorgelegd, verzoekt de CREG Elia om haar tariefverslag aan te passen om een goedkeuring te verkrijgen voor de exploitatiesaldi van 2014.

Met inachtneming van het aangepast tariefverslag met inbegrip van de exploitatiesaldi betreffende het exploitatiejaar 2014, als ingediend door Elia op 10 juni 2015, heeft de CREG beslist⁴⁹:

- het gedeelte van het aangepast tariefverslag van Elia van 10 juni 2015 over i) het saldo van groep 1 dat moet overgedragen worden naar de tarieven 2016-2019 en ii) gerapporteerde saldi met betrekking tot de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en toeslagen goed te keuren;
- bepaalde elementen van het tarifaire resultaat 2014 te herclassificeren naar het niet-tarifaire resultaat 2014 en het resultaat van de niet-gereguleerde activiteiten, hoewel deze

elementen geen directe financiële impact hebben op de netgebruikers.

Bijgevolg dient het tarifair excedent 2014, dat voor het exploitatiejaar 2014 werd vastgesteld op 69.908.313,56 euro, toegevoegd te worden aan de som van de exploitatiesaldi van de boekjaren 2011, 2012 en 2013.

Op die manier moet Elia in haar tariefvoorstel voor de regulatoire periode 2016-2019 rekening houden met een globaal tarifair excedent van 142.539.081,54 euro. Dat bedrag komt dus integraal in mindering van de nettokosten die tijdens deze periode door de nettarieven gedekt moeten worden.

Het saldo van de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en de toeslagen bedraagt 63.431.543,36 euro. Dit bedrag wordt in de balansrekeningen van Elia geboekt als een vordering.

B. Distributienetten

• Evolutie van de tarieven

In tegenstelling tot de vorige jaren, worden in dit jaarverslag 2015 de tariefmethodologie voor de distributietarieven en de vergelijkingstabellen van de tarieven van de distributienetbeheerders niet meer opgenomen. Als gevolg van de zesde staatshervorming werd immers de bevoegdheid op het vlak van distributienettarieven voor elektriciteit en aardgas overgedragen naar de gewesten (zie ons jaarverslag 2014, punt 2.1).

In een studie van 30 april 2015 over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen (zie ook punt 3.2.1.1 van dit verslag) heeft de CREG toch nog de distributietarieven geanalyseerd.

Voor wat elektriciteit betreft, blijkt uit de studie dat het distributienettarief voor de residentiële klant tussen januari 2007 en december 2014 is toegenomen met gemiddeld 145,73 euro/jaar (+99,96%) in Vlaanderen, 48,31 euro/jaar (+32,42%) in Wallonië en 67,49 euro/jaar (+47,81%) in Brussel. Dit is te wijten aan onder meer de gestegen kosten voor openbaredienstverplichtingen, de gestegen energiekosten voor het compenseren van de netverliezen en de invoering van de meerjarentarieven.

Voor de professionele klant is het distributienettarief tussen januari 2007 en december 2014 toegenomen met gemiddeld 1.553,05 euro (+43,25%) in Vlaanderen en 1.573,33 euro (+37,48%) in Wallonië; het is afgenomen met 101,37 euro (-1,87%) in Brussel. Dit is te wijten aan onder meer de gestegen kosten voor openbaredienstverplichtingen, de gestegen energiekosten voor het compenseren van de netverliezen en de invoering van de meerjarentarieven.

Voor wat aardgas betreft, blijkt uit de studie dat het distributienettarief voor de residentiële klant tussen januari 2007 en december 2014 is toegenomen met gemiddeld 88,60 euro/jaar (+37,71%) in Vlaanderen, 125,91 euro/jaar (+51,51%) in Wallonië en 60,52 euro/jaar (+23,34%) in Brussel. Dit is te wijten aan de overdrachten van de tekorten van de afgelopen jaren, de gestegen openbaredienstverplichtingen en de invoering van de meerjarentarieven.

Voor de professionele klant is de stijging van het distributienettarief tussen januari 2007 en december 2014 (+ 1.668,68 euro in Vlaanderen, + 3.205,69 euro in Wallonië en + 3.383,77 euro in Brussel) echter kleiner doordat de kosten van openbaredienstverplichtingen vooral aan residentiële klanten worden toegewezen.

47 Voorstel (C)151203-CDC-1388 betreffende de berekening van de toeslag bestemd om de reële nettokosten te compenseren die door de netbeheerder gedragen worden naar aanleiding van de aankoop- en verkoopverplichting van groene certificaten in 2016. Het bedrag van de toeslag bestemd om de reële nettokosten te compenseren die door de netbeheerder gedragen worden naar aanleiding van de aankoop- en verkoopverplichting van groene certificaten in 2016 werd vastgesteld op 3,8261 euro/MWh bij ministerieel besluit van 22 december 2015 (Belgisch Staatsblad van 28 december 2015).

48 Ontwerpbeslissing (B)150507-CDC-658E/33 betreffende het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door de NV Elia System Operator betreffende het exploitatiejaar 2014.

49 Beslissing (B)150625-CDC-658E/33 betreffende het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende het exploitatiejaar 2014 en zoals aangepast door het aangepast tariefverslag.

• Saldi

Begin 2011, 2012, 2013 en 2014 heeft de CREG van de distributienetbeheerders de verslagen ontvangen betreffende de toepassing van hun tarieven in 2010, 2011, 2012 en 2013. De CREG heeft besloten om geen beslissingen te nemen over de gerapporteerde saldi (zie jaarverslag 2014, punt 3.1.3.4., B, c).

In maart 2014 leidde INFRAX een procedure in tegen de CREG en de VREG (in gemeenverklaring). Via deze procedure wenste INFRAX (voor haar distributienetbeheerders InterEnerga, Infrax West, IVEG en PBE) van de rechter duidelijkheid te verkrijgen over welke regulator (de federale dan wel de regionale) een beslissing moet nemen over de vaststelling van de saldi voor de periode 2010 tot en met 2013.

In het arrest van 30 juni 2015 oordeelt het Hof van Beroep te Brussel evenwel dat de CREG ten onrechte weigerde te beslissen over de regulatoire saldi, maar dat de VREG thans de bevoegde regulator is voor de bepaling en de bestemming van de saldi. Het Hof oordeelt ook in zijn arrest dat de CREG alle noodzakelijke informatie op eerste verzoek moet overmaken aan de VREG, wat ze in juli en augustus 2015 heeft gedaan. In aanloop naar de bevoegdheidsoverdracht van de bepaling van de distributienettarieven van het federale naar het regionale niveau had de CREG reeds diverse gegevens overgemaakt.

3.1.4. Grensoverschrijdende kwesties

3.1.4.1. Toegang tot grensoverschrijdende infrastructuur

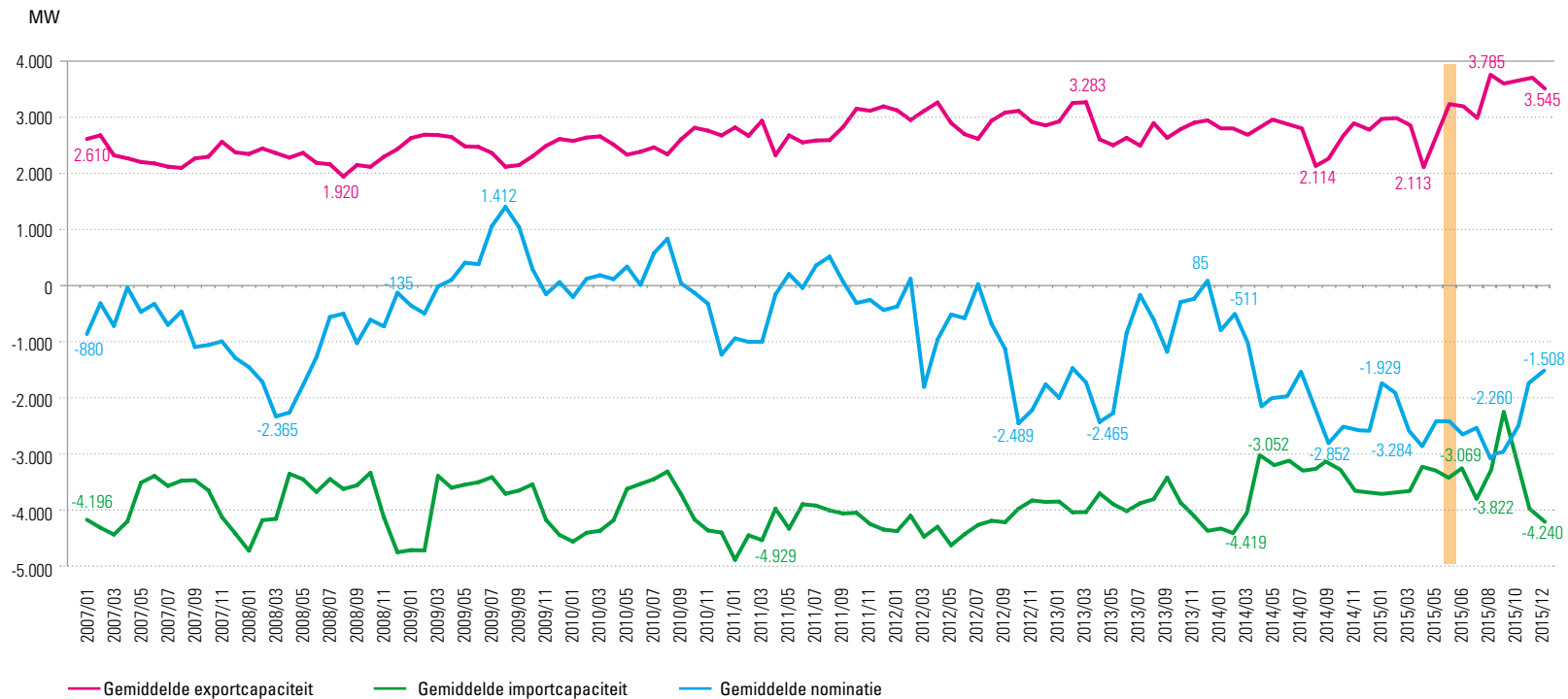
Ook in 2015 bleef de bruto elektriciteitsimport licht toenemen en dit voor het zesde jaar op rij. De bruto fysische import bedroeg in 2015 ongeveer 23,7TWh tegenover 23,4TWh in 2014. De bruto fysische export bedroeg in 2015 ongeveer 2,7TWh, tegenover 4,7TWh in 2014. De netto fysische import is in 2015 verder gestegen met 12,2%, terwijl deze tussen 2013 en 2014 reeds bijna was verdubbeld.

De volgende figuur toont de evolutie van de import- en exportcapaciteit (maandelijks gemiddelde) die ter beschikking wordt gesteld van de day-aheadmarkt, samen met het totale nettogebruik ervan. Uit deze figuur blijkt dat 2015, net zoals de jaren 2012 tot 2014, extreme evoluties heeft gekend wat betreft het gebruik (nominatie) van de interconnectiecapaciteit. Naast de bijzondere situatie van het Belgisch nucleair park sinds 2012, werd op 20 mei 2015 de flowbased-marktkoppeling tussen de vijf landen van de CWE-regio ingevoerd, voor levering op 21 mei 2015 (zie de rode rechthoek op de grafiek); en werd het berekeningsmechanisme voor de beschikbare transmissiecapaciteit (*Available Transmission Capacity*, ATC) vervangen. De flowbased-marktkoppeling is een berekenings- en toewijzingsmethode van de gecombineerde commerciële transmissiecapaciteit. Hiermee kan de markt in de transmissiecapaciteit voorzien op de plaats waar het meeste maatschappelijk welzijn wordt gecreëerd. Dit betekent in theorie dat er meer capaciteit kan worden toegewezen voor de dagmarkt, wat tot een lagere commerciële transmissiecapaciteit in het intraday-tijdsbestek kan leiden.

Het gemiddelde maandelijkse commerciële maximumgebruik voor import was in 2015 gedurende 8 van de 12 maanden meer dan 2.000 MW. De maand augustus 2015 was het hoogtepunt van de beschouwde periode. Als we de gemiddelden bekijken dan was de invoer in augustus 2015 (3.069 MW) hoger dan in april 2013 (2.465 MW), september 2014 (2.852 MW) en oktober 2012 (2.489 MW). De netto-invoer in 2015 was nog belangrijker dan die van 2014. Deze situatie is hoofdzakelijk het gevolg van de onbeschikbaarheid van verscheidene kerncentrales, waaronder Tihange 2 en Doel 3, die sinds 25 maart 2014 permanent stillagen en respectievelijk op 14 en 20 december 2015 opnieuw van start gingen.

In het algemeen neemt de gemiddelde importcapaciteit sinds 2011 af. Deze afname houdt verband met de factoren waarmee de TNB's van de CWE-regio en meer bepaald Elia rekening houden bij hun berekening van de commerciële import- en exportcapaciteit. Deze evolutie is niet enkel te wijten aan de onbeschikbaarheid van verscheidene kerncentrales en het overeenkomstige reactieve vermogen, maar ook aan het volume en de onvoorspelbare aard van de *loop flows*, de verwachtingen met betrekking tot de staat van het net of de technische storings van onderdelen van het net. Het seizoenskarakter van de importcapaciteit (meer capaciteit in de winter en minder in de zomer) was minder uitgesproken tussen 2011 en 2013. Hoewel deze seizoensinvloeden zich ook in 2014 hadden voorgedaan, was 2015 helemaal anders. Voor de beschouwde periode bereikte de gemiddelde invoer van elektrische energie haar laagste niveau in september 2015, de maand waarin het minste elektrische energie van nucleaire oorsprong wordt geproduceerd.

Figuur 4: Beschikbaarheid en gebruik van de interconnectiecapaciteit van 2007 tot 2015 (Bron: CREG)

Uit de tabel hiernaast blijkt dat de gemiddelde exportcapaciteit in 2015 516 MW is gestegen in vergelijking met 2014. De gemiddelde importcapaciteit is dan weer voor het vierde jaar op rij gedaald. De gemiddelde nominatie (gebruik) is in 2015, net zoals sinds 2011, negatief gebleven (wat wijst op een commerciële import), vergeleken met de positieve nominaties in 2009 en 2010 (wat wijst op een commerciële export). In 2015 voerde de Belgische regelzone dus nog meer netto-energie in dan in alle andere jaren van de beschouwde periode.

Tabel 5: Gemiddelde export- en importcapaciteit en gemiddelde nominatie per jaar (MW)
(Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

Jaar	Gemiddelde exportcapaciteit	Gemiddelde importcapaciteit	Gemiddelde nominatie netto-export
2007	2.317	-3.908	-711
2008	2.242	-3.882	-1.212
2009	2.460	-3.877	316
2010	2.558	-4.023	23
2011	2.791	-4.250	-253
2012	2.971	-4.245	-1.050
2013	2.821	-3.933	-1.109
2014	2.697	-3.562	-1.910
2015	3.213	-3.492	-2.379
Gemiddelde	2.674	-3.908	-921

De volgende tabel geeft de evolutie weer van de jaarlijkse opbrengsten van de import- en exportcapaciteiten die door de marktspelers worden verworven in het kader van expliciete veilingen, die geldig zijn voor het volgende jaar of de volgende maand. Uit deze tabel blijkt dat de marktspelers in 2015 jaarlijkse en maandelijkse capaciteit hebben kunnen verkrijgen voor een bedrag dat bijna 35,5 miljoen euro meer bedraagt dan het voorgaande jaar. De totale geveilde capaciteit is van 15,3 miljoen euro in 2011 gestegen naar 102,1 miljoen euro in 2015.

De marktspelers verwachtten in 2015 dus nog meer dan in de voorgaande jaren aanzienlijke prijsverschillen met Nederland en Frankrijk.

Tabel 6: Jaarlijkse opbrengst van de geveilde capaciteit (in miljoen euro) (Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

Jaar	Jaarlijkse veilingen	Maandelijkse veilingen	Totaal
2007	38,9	16,0	54,9
2008	27,1	11,6	38,7
2009	30,9	12,3	43,2
2010	25,5	8,1	33,6
2011	10,1	5,2	15,3
2012	15,6	8,5	24,1
2013	36,7	20,7	57,4
2014	42,6	24,1	66,6
2015	65,1	37,1	102,1

Ondanks de implementatie in november 2010 van de koppeling van de markten van vijf landen van de CWE-regio (Luxemburg, België, Nederland, Frankrijk en Duitsland), worden er nog steeds prijsverschillen tussen de day-aheadbeurzen vastgesteld. Deze verschillen wijzen op een verzadiging van de commerciële interconnectiecapaciteit tussen twee markten. Het prijsverschil geeft de ernst van de waargenomen congesties weer. Bij een flowbased-marktkoppeling worden de commerciële congesties

op de CWE-markt gegenereerd door congesties van belangrijke CWE-netwerkonderdelen, de zogenaamde *critical branches*. Deze congesties beperken de import- en exportmogelijkheden van België op D-1. De congestierentes van de dagmarkt hangen af van het prijsverschil en de bijkomende stromen op de *critical branches*, gegenereerd door de koppeling van de flowbasedmarkt.

De evolutie van de commerciële congestierentes op D-1 voor de Belgische markt in de periode van 1 januari 2007 tot 20 mei 2015 wordt getoond in figuur 5. De figuur toont de totale inkomsten van de dagmarkt per grens. In praktijk wordt deze som verdeeld tussen de houders van langetermijnrechten en de transmissie-netbeheerders aan beide zijden van de grens.

2015 is niet meer te vergelijken met de vorige jaren als gevolg van de implementatie van de flowbased-marktkoppeling tussen vijf landen van de CWE-regio op 21 mei 2015. Tot dan konden de congestierentes per grens worden berekend. Sinds 21 mei 2015 worden de congestierentes per transmissienetbeheerder bepaald.

Op 20 mei 2015 bedroegen de congestierentes per grens 35,6 miljoen euro, een jaar eerder bedroegen ze voor dezelfde periode 33,3 miljoen euro. Op de grenzen tussen Frankrijk (21,6 miljoen euro) en Nederland (14,0 miljoen euro) naar België zijn de rentes gestegen, voor de tegenovergestelde richting waren er daarentegen geen congestierentes. De congestierentes werden gegenereerd door import vanuit Frankrijk (60,7%) en Nederland (39,2%).

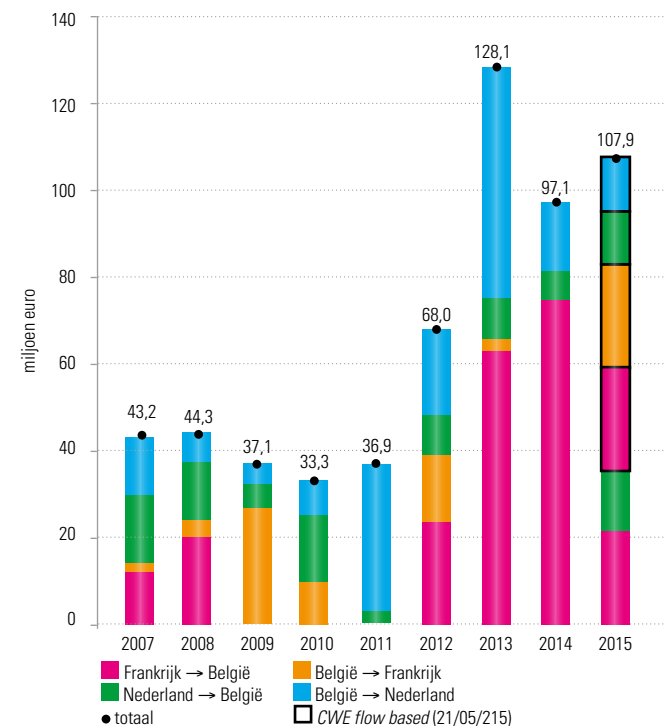
De congestierentes worden voor de periode tussen 1 juni en 31 december 2015 (de gegevens tussen 21 en 31 mei 2015 zijn niet beschikbaar) geraamd op 72,3 miljoen euro.

De congestierentes bedragen in totaal 107,9 miljoen euro voor 2015, dit komt neer op een stijging van 11,1% in verhouding tot de congestierentes van 2014. Bij een flowbasedmodel zouden de congestierentes lager moeten zijn dan bij het ATC-systeem dat vóór 21 mei 2015 werd gebruikt. In 2015 waren de

omstandigheden echter anders dan in 2014 wat betreft de behoefte aan uitwisselingen tussen CWE-landen, *loop flows* en de beschikbaarheid van het net. Dit verklaart gedeeltelijk waarom de congestierentes in 2015 niet gedaald zijn in vergelijking met 2014.

De regulatoren van de CWE-regio hebben de huidige verdeling van de congestierentes in die zone aanvaard, op voorwaarde dat ze regelmatig wordt opgevolgd. Op vraag van de CWE-regulatoren kan de methode voor de verdeling worden herzien. Bovendien zullen alle Europese transmissienetbeheerders een methode voor de verdeling moeten indienen in het kader van verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

Figuur 5: Dagelijkse congestierentes van de marktkoppeling (Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

3.1.4.2. Analyse van het investeringsplan van de transmissiebeheerder over de overeenstemming met het ontwikkelingsplan van het net in de gehele Europese Unie

De lezer wordt eveneens verwezen naar punt 3.4.2 van dit verslag.

3.1.4.3. Verdeling van de capaciteiten tussen België en Nederland

De CREG heeft op 9 oktober 2015 het voorstel van de beheerder van het transmissienet voor elektriciteit, Elia, over de methode voor de verdeling van de capaciteiten tussen de jaarlijkse, maandelijkse en dagelijkse tijdshorizonten op de koppelverbinding België-Nederland goedgekeurd.⁵⁰ In deze beslissing vraagt de CREG aan Elia eveneens om in samenwerking met de andere beheerders van het transmissienet in de Centraal West-Europese (CWE) regio deze regels in de toekomst te harmoniseren en te optimaliseren. Deze beslissing werd onderworpen aan een voorafgaande raadpleging georganiseerd door de CREG. De documenten met betrekking tot deze raadpleging zijn gepubliceerd op de website van de CREG.

3.1.4.4. Toewijzing van de beschikbare capaciteit op lange termijn

De CREG heeft op 9 oktober 2015 het voorstel van de beheerder van het transmissienet voor elektriciteit, Elia, over de methode voor de toewijzing van de beschikbare jaar- en maandcapaciteiten voor energie-uitwisselingen met andere biedzones aan de toegangsverantwoordelijken enerzijds en

de toewijzingsregels van capaciteit middels schaduwveilingen anderzijds, goedgekeurd.⁵¹

De beslissing omvat de geharmoniseerde Europese veilingregels op het gebied van langetermijnrechten (toewijzingsregels van jaarlijkse en maandelijkse transmissiecapaciteiten) alsook de toewijzingsregels middels schaduwveilingen van dagcapaciteiten wanneer de impliciete marktkoppeling ontbreekt. Deze regels zullen voor 2016 reeds worden toegepast voor de veilingen van jaarlijkse en maandelijkse transmissiecapaciteiten. De belangrijkste wijziging betreft de invoering van financiële transmissierechten (*Financial Transmission Rights* of FTR) in plaats van de fysieke transmissierechten (*Physical Transmission Rights* of PTR). De CREG verwacht dat de FTR hetzelfde niveau van vastheid bieden als de PTR die momenteel worden toegepast.

De CREG heeft echter de bijlage 1 van de nieuwe geharmoniseerde Europese veilingregels slechts voor 1 jaar goedgekeurd. De CREG heeft aan Elia gevraagd om over een jaar of, in voorkomend geval eerder, wanneer de bepalingen van de *Forward Capacity Allocation Guideline* een nieuwe indiening voorschrijven, een nieuw voorstel voor te leggen voor deze bijlage 1, die de invoering van de financiële transmissierechten vaststelt.

Deze beslissing werd onderworpen aan een voorafgaande raadpleging georganiseerd door de CREG. De documenten met betrekking tot deze raadpleging zijn op de website van de CREG gepubliceerd.

3.2. Mededinging

3.2.1. Prijsmonitoring op groot- en kleinhandelsniveau

3.2.1.1. Studies uitgevoerd door de CREG in 2015

• Kmo's en zelfstandigen binnen de energiemarkt

De CREG heeft eind 2014 een workshop georganiseerd rond het thema "Energieprijzen voor kmo's en zelfstandigen, heeft u even tijd? ". De CREG heeft in dit kader in maart 2015 een studie uitgevoerd die aantoont dat er voor KMO's en zelfstandigen aanzienlijke besparingsmogelijkheden bestaan.⁵² Op basis van de energiefactuur zijn er slechts 15 minuten nodig om een correcte prijsvergelijking uit te voeren en zo forse besparingen te realiseren.

• Kostenstructuur door de nucleaire centrales

De CREG heeft in maart 2015 op verzoek van de minister van Energie een studie verricht over een update van de kostenstructuur en de economische waardering van de nucleaire elektriciteitsproductie op basis van gegevens van het jaar 2014.⁵³ Het doel van de studie is om aan de minister een zo exhaustief mogelijke waardering te geven van de winsten uit de nucleaire activiteiten, op basis van de informatie meegeleverd door de betrokken partijen.

• Prijscomponenten

De in april 2015 uitgevoerde studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen heeft als doel de evolutie te onderzoeken van de elektriciteits- en aardgasprijs aan de eindafnemer voor de periode 2007-2014.⁵⁴ Deze studie geeft belangrijke inzichten in de evolutie van de specifieke samenstellende delen van de elektriciteits- en aardgasprijzen.

50 Eindbeslissing (B)151009-CDC-1436 over de methode voor de verdeling van de capaciteiten tussen de verschillende tijdshorizonten op de koppelverbinding België-Nederland.

51 Eindbeslissing (B)151009-CDC-1446 over het voorstel van de NV Elia System Operator van de methode voor de toewijzing van de beschikbare jaar- en maandcapaciteiten voor energie-uitwisselingen met andere biedzones aan de toegangsverantwoordelijken alsook de toewijzingsregels van dagcapaciteit middels schaduwveilingen.

52 Studie (F)150305-CDC-1408 over de KMO's en de zelfstandigen binnen de energiemarkt.

53 Studie (F)150312-CDC-1407 over een update van de kostenstructuur van de elektriciteitsproductie door de nucleaire centrales in België, de economische waardering van nucleaire elektriciteitsproductie en een raming van de winsten uit deze activiteiten.

54 Studie (F)150430-CDC-1419 over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen.

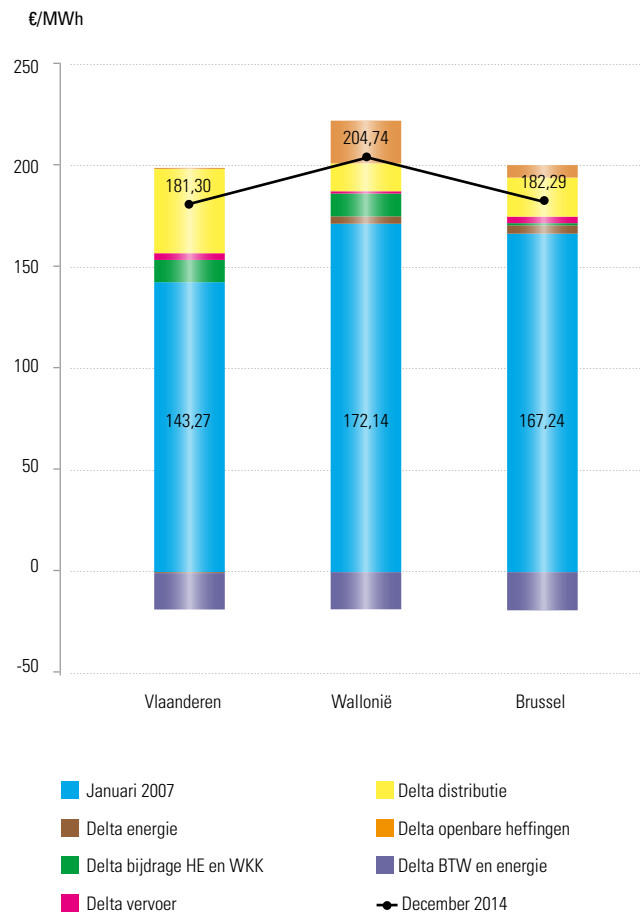
Voor elektriciteit is de gemiddelde prijs aan de residentiële klant tussen januari 2007 en december 2014 gestegen met 20,78%. De gefactureerde prijs is gemiddeld gestegen met 38,02 euro/MWh in Vlaanderen, met 32,59 euro/MWh in Wallonië en met 15,05 euro/MWh in Brussel. Deze stijging wordt verklaard door de evolutie van het distributienettarief, de bijdrage hernieuwbare energie en WKK en de openbare heffingen.

De gemiddelde prijs voor elektriciteit aan de professionele klanten is gestegen met 3,31%. De gefactureerde prijs aan de eindgebruiker is gedaald met 11,79 euro/MWh in Brussel, en met 0,07 euro/MWh in Vlaanderen. In Wallonië is de prijs gestegen met 19,52 euro/MWh. Deze evoluties worden verklaard door de evolutie van het distributienettarief, de bijdrage hernieuwbare energie en WKK en de openbare heffingen.

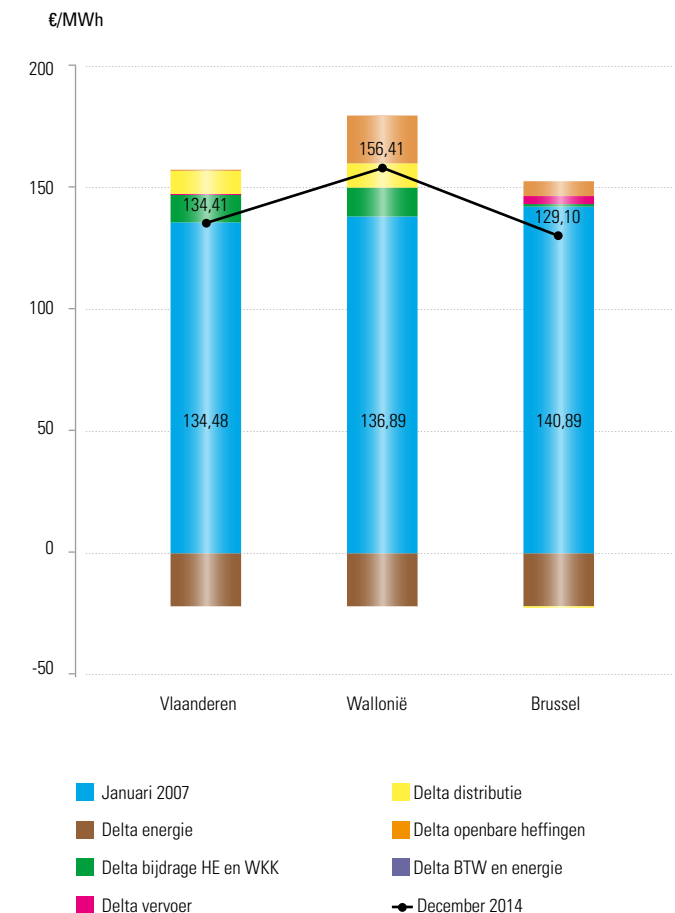
Voor aardgas is de gemiddelde prijs aan de residentiële klant met 27,90% gestegen. De prijs aan de eindgebruiker is gestegen met gemiddeld 12,43 euro/MWh in Vlaanderen, met 16,52 euro/MWh in Wallonië en met 11,43 euro/MWh in Brussel. Deze evoluties worden verklaard door de evolutie van de energieprijzen, het distributienettarief en de openbare heffingen.

De aardgasprijs aan de professionele klanten is met 20,90% gestegen. De gefactureerde prijs is gestegen met gemiddeld 5,99 euro/MWh in Vlaanderen, met 7,23 euro/MWh in Wallonië en met 7,06 euro/MWh in Brussel. Deze evoluties worden verklaard door de evolutie van de energieprijzen, het distributienettarief en de openbare heffingen.

Figuur 6: Gemiddelde evolutie van de componenten van de elektriciteitsprijs per gewest voor een typeklant Dc⁵⁵ (01/2007-12/2014) (Bron: CREG)

Figuur 7: Gemiddelde evolutie van de componenten van de elektriciteitsprijs per gewest (voor een typeklant Ic⁵⁶) (01/2007-12/2014) (Bron: CREG)

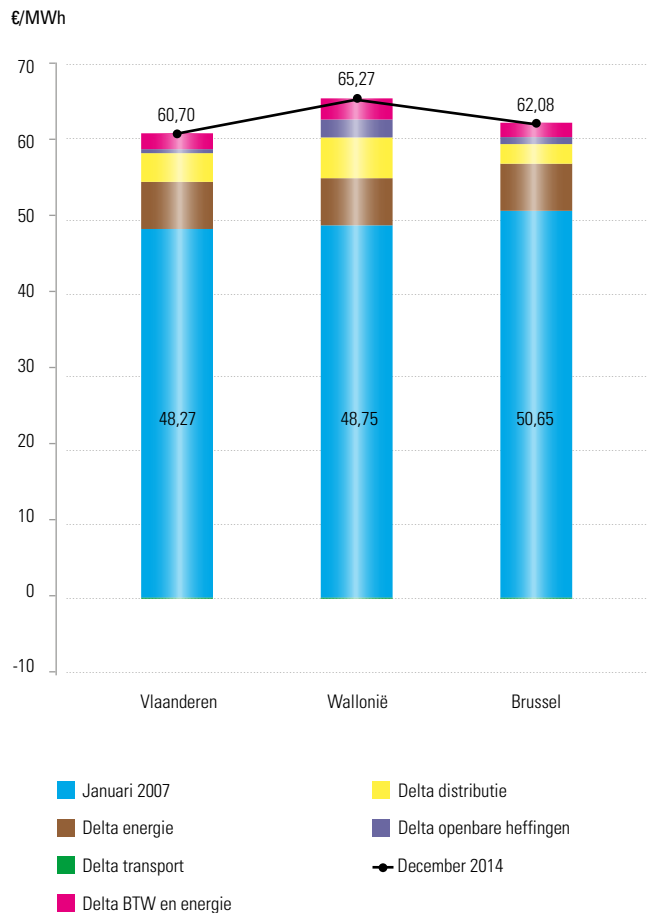

⁵⁵ Dc is een residentiële afnemer met een verbruik van 3.500 kWh per jaar. Hij heeft een aansluitingsvermogen van 4 tot 9 kW en wordt bevoorrad in laagspanning. Het verbruik van deze afnemer is verdeeld over 1.600 kWh overdag en 1.900 kWh 's nachts. De berekeningen gaan uit van een gezin van vier personen (500 kWh gratis in Vlaanderen).

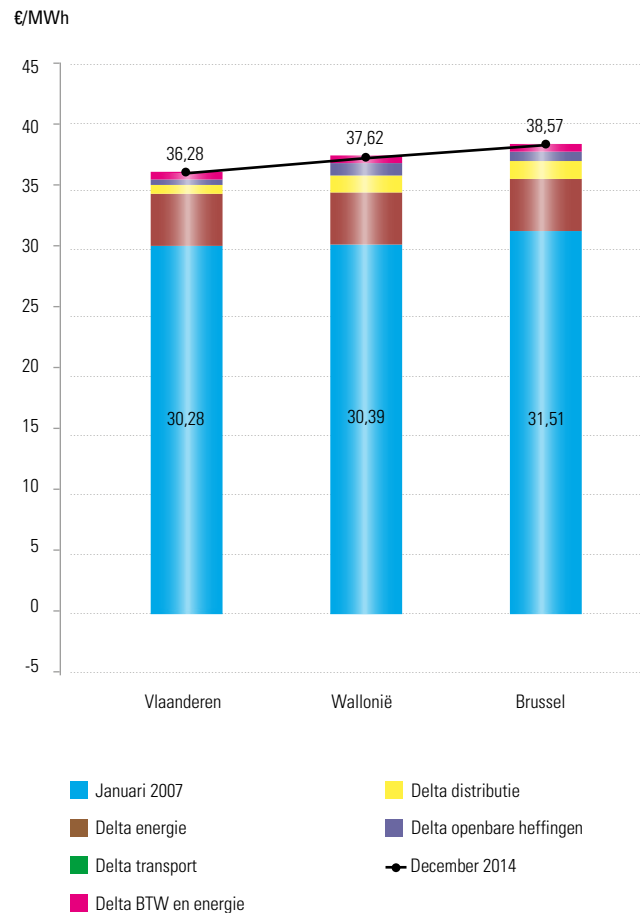
⁵⁶ Ic is een professionele afnemer met een maximum jaarvermogen van 111 kVA, bevoorrad in LS (0,23 tot 0,4 kV). Het verbruik van deze afnemer is verdeeld over 135.000 kWh overdag en 25.000 kWh 's nachts.

Ic1: deze studie geeft tevens de voornaamste evoluties weer van de prijscomponenten van een afnemer wiens verbruiksprofiel identiek is met dat van Ic maar waarvan de aansluiting in middenspanning (MS) gebeurt (net 26-1kV). Met deze typeklant wordt verwezen naar Ic1.

Figuur 8: Gemiddelde evolutie van de componenten van de aardgasprijs per gewest voor een typeklant T2⁵⁷ (01/2007-12/2014) (Bron: CREG)

Figuur 9: Gemiddelde evolutie van de componenten van de aardgasprijs per gewest voor een typeklant T4⁵⁸ (01/2007-12/2014) (Bron: CREG)

• Werking van en prijsevolutie op de groothandelsmarkten voor elektriciteit in 2014

Zoals elk jaar sinds 2007 onderzoekt de CREG de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor elektriciteit gedurende het afgelopen jaar.⁵⁹ De bedoeling van de studie is om te informeren over een aantal belangrijke aspecten van de Belgische elektriciteitsmarkt, waaronder de productie, het verbruik, de uitwisseling van elektriciteit op de elektriciteitsbeurzen, de interconnecties met het buitenland en de balancering.

De CREG doet hierin de volgende vaststellingen:

- In 2014 werd de dalende trend van het aantal draaiuren van de gascentrales doorbroken. Het simultaan stilleggen van meerdere kerncentrales met een totaal gecumuleerd vermogen tot 4.000 MW gedurende meerdere weken leidde vooral op het einde van het jaar tot significant meer draaiuren voor de gascentrales in België. Ook de invoer uit het buitenland steeg sterk.
- In 2014 bleek dat de benodigde piekcapaciteit niet verminderde, ondanks de gestegen windproductie. Wat wel opvalt is dat de toenemende aanwezigheid van windcapaciteit ertoe leidt dat de piekcapaciteit een lagere benuttingsgraad heeft. Dit kan nefast zijn voor de rendabiliteit van de piekproductiecentrales, maar is positief voor de ontwikkeling van *demand response*.
- In 2014 zette de trend van het dalend piekverbruik, zoals gemeten door Elia, zich voort. Ten opzichte van 2007 verminderde het piekverbruik met 1.300 MW. Het gemiddeld verbruik nam ook verder af. De CREG heeft in deze studie geen diepgaande analyse gemaakt om deze evolutie van het elektriciteitsverbruik te verklaren, maar stelt wel dat bij het inschatten van het toekomstig verbruik rekening gehouden zal moeten worden met de mogelijkheid van een dalend of op zijn minst stagnerend elektriciteitsverbruik in België.

⁵⁷ T2 is een residentiële afnemer die aardgas gebruikt voor koken en verwarming. Dit komt overeen met een verbruik van 23.260 kWh/jaar en een geraamd aansluitingsvermogen van 2,5 m³/h.

⁵⁸ T4 is een kleine industriële afnemer (van 1.000 tot 10.000 MWh/jaar) met een jaarlijks gebruik van 200 dagen/jaar. Deze klant heeft een gemiddeld verbruik van 2.300.000 kWh/jaar en een geraamd aansluitingsvermogen van 100 m³/h.

⁵⁹ Studie (F)150604-CDC-1411 over de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor elektriciteit – monitoringrapport 2014. De CREG stelde reeds op 22 januari 2015 een eerste bondige nota op (nota (Z)150122-CDC-1398) die een overzicht geeft van de belangrijkste ontwikkelingen op de Belgische groothandelsmarkten voor elektriciteit en gas in 2014. Deze nota liep vooruit op de uitvoerigere studies die de CREG jaarlijks verricht en die in dit verslag worden toegelicht.

- De omgevingstemperatuur beïnvloedt het elektriciteitsverbruik: als de equivalente temperatuur met één graad stijgt, dan stijgt het verbruik met een geschatte 110 MW. Deze temperatuursgevoeligheid is nagenoeg enkel waar te nemen in de distributienetten, waar de equivalente temperatuur 72% van de variatie van de elektriciteitsvraag verklaart.
- Ondanks het wegvallen van nucleaire productiecapaciteit en nog eens 800 MW aan gascentrales (die in de strategische reserves werden opgenomen en dus niet aan de markt kunnen deelnemen) bleef de marktresiliëntie van de dagmarkt relatief robuust: de prijsgevoeligheid zat op hetzelfde niveau als in 2013. De prijzen zouden met gemiddeld ongeveer 3 euro/MWh stijgen als de vraag met 500 MW zou toenemen en ze zouden met gemiddeld ongeveer 2 euro/MWh dalen mocht het aanbod met 500 MW toenemen. Het is essentieel voor een goed functionerende Belgische groothandelsmarkt dat de commerciële interconnectiecapaciteit zo groot mogelijk is.
- Na het stilleggen van de nucleaire centrales Doel 2 en Tihange 3 eind maart, en zeker na het wegvallen van Doel 4, was er een sterke prijsstijging te zien op de forwardmarkten. De prijzen piekten tegen het einde van september om dan vóór de winter terug te vallen op hun vroegere niveau. De markt kan blijkbaar sterk reageren op veranderende marktomstandigheden, waardoor prijssignalen gestuurd worden naar de marktpelers die daarop kunnen inspelen.
- De Belgische invoer steeg fors door het wegvallen van nucleaire productiecapaciteit. In 2014 werd er 17 TWh netto ingevoerd waarvan 10 TWh via de dagmarkt. In de CWE-regio zijn Frankrijk en zeker Duitsland netto-uitvoerder via de dagmarkt, met respectievelijk een volume van 5 en 20 TWh. Nederland is, net als België, ook een netto-invoerder voor een totaal van 15 TWh, ondanks het feit dat beide landen een productieovercapaciteit hebben. De uitwisseling van elektriciteit wordt dan ook door economische motieven bepaald.

- In 2014 keerde op de dagmarkt de trend van almaar grotere prijsdivergentie en hogere congestierentes: het gemiddelde prijsverschil met Duitsland daalde tot 8 euro/MWh (tegenover 10 euro/MWh in 2013), terwijl de congestierentes op de Belgische grenzen daalden van 128 naar 97 miljoen euro. Op de forwardmarkt (Cal+1) steeg het gemiddelde prijsverschil met Duitsland echter van 4,5 euro/MWh in 2013 naar bijna 12 euro/MWh. Er was bijgevolg een groot verschil tussen de prijzen op de spot- en de forwardmarkt in 2014.
- De transmissienetbeheerder moet over toereikende reserves beschikken om het netevenwicht te behouden. De volumes van deze reserves zijn voor het tweede opeenvolgende jaar gedaald. Deze daling is te verklaren doordat de interconnectiecapaciteit efficiënter wordt ingezet. Hierdoor kan een onevenwicht in België worden gecompenseerd met een onevenwicht in tegengestelde zin in een ander land. Ook lijken de evenwichtsverantwoordelijken zelf beter hun evenwicht te behouden, waardoor de interventie van de netbeheerder minder nodig is. Bovendien is ook de volatiliteit van de onevenwichtsprijzen gedaald, wat er verrassend genoeg op wijst dat de economische waarde van flexibiliteit gedaald is in 2014. De vraag is of deze trend zich de komende jaren voortzet.

• De rentabiliteit van de elektriciteitsopslag in België

De CREG heeft in april 2015 een studie verricht⁶⁰ over de rentabiliteit van de elektriciteitsopslag in België. Deze studie kadert in het strategisch plan van de CREG en in de actuele context van de regeringsverklaring en de beleidsbeslissingen. De studie vertrekt van een overzicht van de verschillende technologieën voor elektriciteitsopslag die momenteel op de markt beschikbaar zijn. Vervolgens identificeert ze de kosten die uitbaters van een opslagcentrale van elektriciteit vandaag dragen of zouden dragen in België. De studie eindigt met een aantal suggesties en aanbevelingen aan de bevoegde overheden om, indien zij dit wenselijk achten, het behoud en de ontwikkeling van opslagcapaciteit voor elektriciteit aan te moedigen.

• Europese prijsvergelijking voor grote industriële afnemers

PwC heeft in april 2015 een studie uitgevoerd in opdracht van de CREG getiteld "A European comparison of electricity and gas prices for large industrial consumers". Deze studie biedt een analyse van de elektriciteits- en aardgasprijzen die wordt aangerekend aan vier types van industriële verbruikers in België (drie voor elektriciteit en één voor aardgas) en aan hun tegenhangers uit vier buurlanden (Duitsland, Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk). In het kader van deze studie werd bijzondere aandacht besteed aan verschillende plafonnerings-, degressiviteits- en reductiemechanismen op het vlak van belastingen en nettarieven in de verschillende bestudeerde landen. De desbetreffende buitenlandse regulatoren werden in dit kader geraadpleegd.

Rekening houdend met verschillen op het vlak van belastingen tussen de verschillende landen en van regionale verschillen die soms binnen eenzelfde land (bijvoorbeeld in België en Duitsland) worden waargenomen, laat de studie grote verschillen zien tussen verbruikerscategorieën en heeft ze een aantal nuances aangebracht aan een aantal eerder gedane vaststellingen door derden.

• Elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten in België

In september 2015 heeft de CREG op eigen initiatief een studie⁶¹ uitgevoerd over de elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten in België in 2014, met als doel om de transparantie omtrent de elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten te verhogen.

Een analyse van de leveringscontracten van grote industriële afnemers (gefactureerd jaarverbruik hoger dan 10 GWh) toont aan dat vooral contracten met een korte looptijd (1 of 2 jaar) worden aangegaan. In 2014 lagen de vastgestelde energieprijzen (commoditycomponent) tussen 12 euro/MWh

60 Studie (F)150423-CDC-1412 over de rentabiliteit van de elektriciteitsopslag in België.

61 Studie (F)150910-CDC-1453 over de elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten in België in 2014.

en 87 euro/MWh, waaronder de mediale 50% tussen 52 en 65 euro/MWh lag.

Naast de analyse van de leveringscontracten, analyseerde deze studie het afnamegedrag van 122 grote industriële afnemers die zijn aangesloten op het net van Elia. De jaarlijkse elektriciteitsafname van het Elia-net door haar afnemers is in 2014 gestegen tot 18,34 TWh. Deze stijging is vooral zichtbaar bij de top 5 industriële afnemers op het vlak van elektriciteitsafname.

Deze studie is onder meer gebaseerd op drie vooraf uitgevoerde studies in januari en september 2015 betreffende de mechanismen voor het bepalen van de in 2013 en 2014 geldende energieprijzen in leveringscontracten voor elektriciteit van grote industriële afnemers van EDF Luminus⁶² en van Electrabel⁶³. In deze studies gaat de CREG uitvoerig in op de mechanismen voor de vastlegging van de verschillende componenten van de energieprijzen waarmee de factuur van de grote Belgische industriële afnemers werd opgesteld. Het doel van deze studies is om te bepalen wat de belangrijkste factoren zijn die de energieprijzen die aan de grote industriële afnemers wordt gefactureerd, hebben beïnvloed en nog zullen beïnvloeden.

• Aandeelhouderschap van de leveranciers

In september 2015 heeft de CREG op eigen initiatief een studie verricht over het aandeelhouderschap en de raden van bestuur van de voornaamste elektriciteits- en aardgasleveranciers die beschikken over een federale en/of gewestelijke leveringsvergunning in België.⁶⁴

Uit de analyse van de gegevens die op 31 december 2013 werden verzameld, blijkt dat er weinig of geen verbanden zijn

tussen de aandeelhouders en de raden van bestuur van de eigenaars van de leveringsondernemingen. De informatie over bepaalde leveranciers, die niet verplicht zijn jaarlijks hun balansen en resultatenrekeningen neer te leggen bij de Nationale Bank van België, is ofwel veel te moeilijk om te verkrijgen, ofwel in bepaalde gevallen zelfs ontoegankelijk, waardoor eindafnemers mogelijk niet in staat zijn om hun leverancier te kiezen met volledige kennis van zaken.

• Productportefeuille van de leveranciers

In een studie uitgevoerd in december 2015 geeft de CREG een overzicht van de samenstelling van de productportefeuilles van de verschillende leveranciers aanwezig op de elektriciteits- en aardgasmarkt voor gezinnen, kmo's en zelfstandigen in België.⁶⁵ De marktaandeelen en de prijzen van de producten geven een beeld van de werkelijke samenstelling van de energiemarkt. Ook de besparingsmogelijkheden worden duidelijk weergegeven. Deze studie toont aan dat de Belgische energieconsument actief is, maar vaak niet verandert naar een goedkoper product, laat staan het goedkoopste aanbod op de markt. Mogelijk heeft hij onvoldoende kennis van het markt-aanbod of bepalen andere elementen dan alleen de prijs zijn keuze. De CREG raadt de klant aan om verder niet alleen de aanbiedingen met elkaar te blijven vergelijken maar zich vooral goed te informeren, bij voorkeur via de prijsvergelijkingswebsites die het CREG-label dragen.

3.2.1.2. Vangnet

Het vangnetmechanisme heeft als voornaamste doel de aangeboden energieprijzen voor zowel particulieren als bedrijven binnen het gemiddelde onze buurlanden te brengen (Duitsland, Frankrijk, Nederland).

Het vangnetmechanisme geldt in beginsel tot 31 december 2017. De koning kan echter op elk moment besluiten om aan het mechanisme een einde te maken als het een belangrijk marktverstoring effect heeft; in deze context staan de CREG en de Nationale Bank van België in voor een permanente monitoring van het mechanisme.

In het kader van deze permanente monitoring, heeft de CREG in mei 2015 een verslag opgesteld over mogelijke marktverstoring effecten van het vangnetmechanisme.⁶⁶ De analyse van de CREG bekijkt de marktconcentratie, de toetredings- en uittredingsdrempels, de transparantie, het productaanbod en de prijsevolutie. Voor 2014 stelt de CREG geen marktverstoring effecten vast die toe te schrijven zijn aan het vangnetmechanisme. Wel draagt het mechanisme bij tot het beter, duidelijker en transparanter informeren van de verschillende marktpartijen. Er is aanzienlijk meer relevante informatie beschikbaar voor zowel aanbieders als vragers. Sinds de start van het vangnetmechanisme (januari 2013) is de marktconcentratie afgenomen en heeft België een van de hoogste percentages aan leverancierswissels in Europa.

Daarnaast heeft de CREG in september 2015 een evaluatierapport over het vangnetmechanisme opgesteld.⁶⁷ Dit rapport focust zowel op geldende transparantie- en mededingingsvoorwaarden als op de consumentenbescherming binnen de Belgische energiemarkt. Sinds de introductie op 1 januari 2013, levert het vangnetmechanisme een duidelijke bijdrage aan het verhogen van de transparantie op de energiemarkt. Leveranciers worden bijvoorbeeld verplicht om prijsformules en indexeringsparameters te hanteren die een rechtstreekse link hebben met de groothandelsmarkten voor elektriciteit en gas.

62 Studie (F)150122-CDC-1396 over de mechanismen voor de vastlegging van de energieprijzen die van kracht waren in 2013 in de contracten voor de levering van elektriciteit van de grote industriële afnemers van EDF LUMINUS NV; Studie (F)150910-CDC-1441 over de mechanismen voor de vastlegging van de energieprijzen die van kracht waren in 2014 in de contracten voor de levering van elektriciteit van de grote industriële afnemers van EDF LUMINUS NV.

63 Studie (F)150910-CDC-1439 over de mechanismen voor de vastlegging van de energieprijzen die van kracht waren in 2014 in de contracten voor de levering van elektriciteit van de grote industriële afnemers van ELECTRABEL NV.

64 Studie (F)150903-CDC-1431 over het aandeelhouderschap van de voornaamste elektriciteits- en gasleveranciers die beschikken over een federale en / of gewestelijke leveringsvergunning.

65 Studie (F)151217-CDC-1496 over de samenstelling van de productportefeuilles per leverancier en mogelijke besparingspotentiëlen voor gezinnen, KMO's en zelfstandigen op de Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt.

66 Verslag (Z)150507-CDC-1416 over de monitoring van mogelijke marktverstoring effecten in het kader van het vangnetmechanisme ingevoerd via artikel 20bis, §§1 tot 5 van de Elektriciteitswet en artikel 15/10bis, §§1 tot 5 van de Gaswet.

67 Rapport (RA)150924-CDC-1458 over het vangnetmechanisme ingevoerd via artikel 20bis, §§1 tot 5, van de Elektriciteitswet en artikel 15/10bis, §§1 tot 5, van de Gaswet.

Mocht het vangnetmechanisme voortijdig worden stopgezet, dan dreigt het reëel gevaar dat de transparantie opnieuw vermindert, bijvoorbeeld door een mogelijke terugkeer naar leveranciersspecifieke parameters.

Op het vlak van consumentenbescherming, zien we een aantal evoluties in het productaanbod van de leveranciers die verdere opvolging vereisen. Sommige leveranciers bieden een veelheid aan producten aan onder dezelfde naam maar waarvan de kenmerken wezenlijk verschillend zijn. Anderen bieden niet langer bepaalde producten aan, maar behouden ze wel actief voor een belangrijk deel van hun klanten, waardoor de markt niet meer over belangrijke prijsinformatie beschikt.

De CREG is er dan ook van overtuigd dat zij nog een belangrijke bijdrage kan leveren op het vlak van bescherming en informatieverstrekking aan de consument en dat op basis van de informatie waarover zij beschikt in het kader van het vangnetmechanisme.

Verdere opvolging en monitoring van de energiemarkt - in dit geval specifiek de kleinhandelsmarkt - blijft ook naar de toekomst toe een noodzaak.

Tot slot, eveneens binnen haar wettelijke monitoringopdrachten verbonden aan het vangnetmechanisme, heeft de CREG ook jaarlijks een analyse gemaakt van de parameters die de energieleveranciers gebruiken voor de berekening van hun prijzen. Uit de analyse van 2014 blijkt dat alle gebruikte parameters een duidelijke link hebben met de energiebeurzen en dat ze aangeven op basis van welke elementen ze zijn berekend.⁶⁸ Op die manier krijgen marktpartijen duidelijke en transparante informatie. Dit verslag legt de focus - zoals wettelijk voorzien - op de samenstelling en de evolutie van de indexeringsparameters. De eigenlijke prijsformules, zoals

gecommuniceerd door de leveranciers, bevatten daarnaast ook een abonnementskost, eventuele vermenigvuldigingsfactoren en *mark-ups*.

• Databanken met energieprijzen

Sinds 2012 legt de CREG voor elke leverancier die in België actief is en in overleg met hen, voor elk variabel contracttype en voor elk nieuw contracttype, een databank aan om de methodologie te registreren voor de berekening van de variabele energieprijzen, waaronder de indexeringsformules en de parameters die ze hanteren. Hiertoe en om deze databank up-to-date te houden, baseert de CREG zich op de informatie die publiek toegankelijk is (websites van de leveranciers) alsmede op de informatie die de leveranciers elke maand aan de CREG moeten overmaken.

Deze databank bevat naast de variabele componenten eveneens alle producten met een vaste energiecomponent.

Alle elementen uit de prijsformule van de energiecomponent (abonnement, indexeringsparameters en bijbehorende coëfficiënten, bijdragen hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling) worden afzonderlijk opgenomen in de databank. De energiecomponent van de jaarfactuur wordt vervolgens voor bepaalde klantentypes⁶⁹ berekend aan de hand van een relevant jaarverbruik.

De resultaten worden aan de hand van steekproeven vergeleken met de resultaten uit de berekeningsmodules van de leveranciers en de bestaande prijsvergelijkingsmodules.

De CREG voert eveneens een permanente vergelijking uit van de energiecomponent voor de levering van elektriciteit en aardgas aan residentiële eindafnemers en kmo's met het gemiddelde van de energiecomponent in de buurlanden.

In het kader van haar algemene controletaak, en vooral in het kader van het vangnetmechanisme, heeft de CREG in 2012 bovendien een permanente databank uitgewerkt met de energieprijzen in de buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland) en het Verenigd Koninkrijk.

Naast de energiecomponent volgt de CREG op die manier maandelijks de all-inprijzen (totaalfactuur) in België en de buurlanden.

De resultaten van de CREG worden daarnaast per land gecontroleerd door ze te vergelijken met de resultaten verkregen via de prijssimulatoren van de buurlanden.

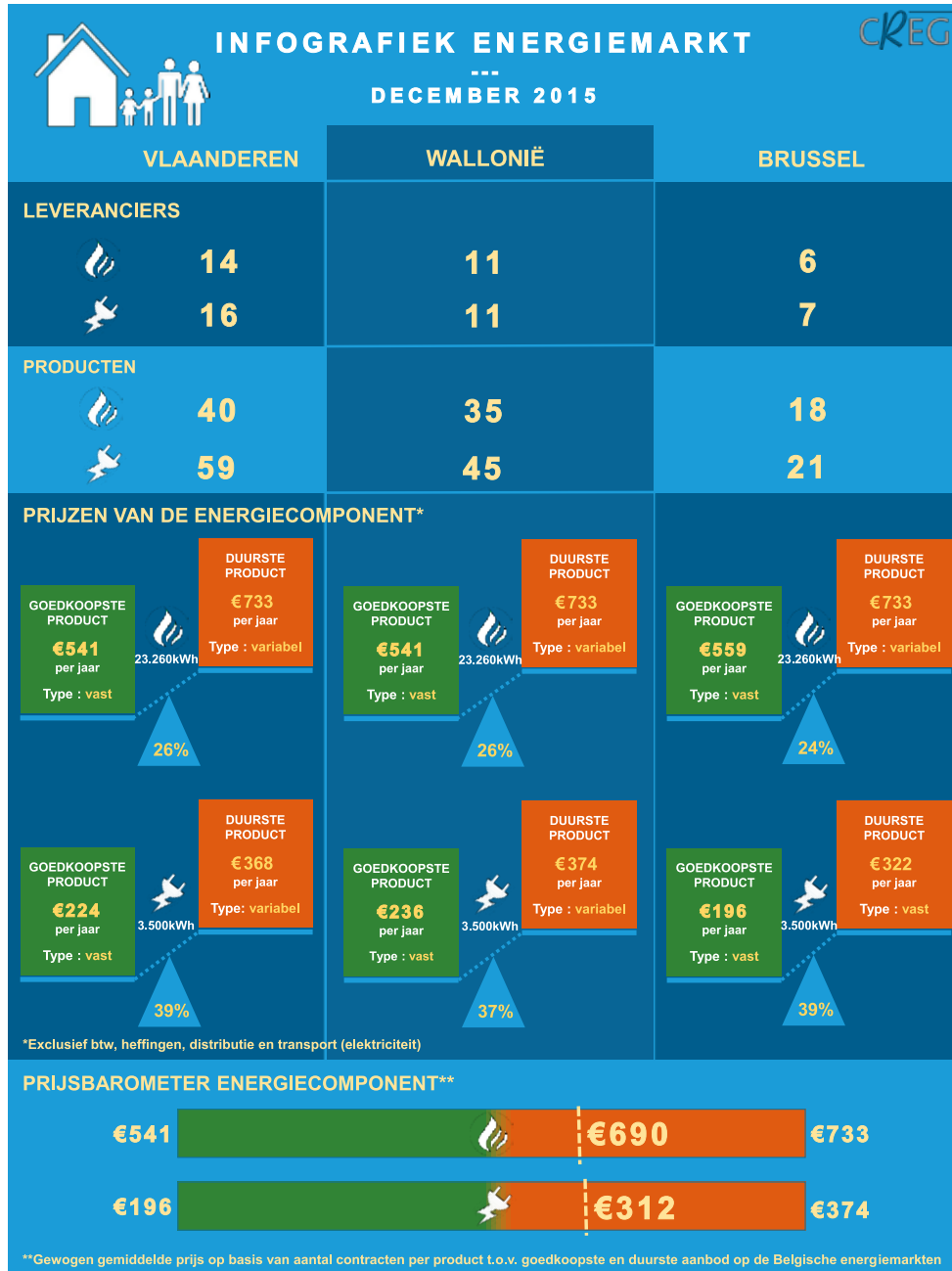
De belangrijkste vaststellingen en evoluties voor 2015 werden door de CREG weergegeven en toegelicht in haar maandelijke publicaties "Overzicht en evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor residentiële klanten" en "Overzicht en evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor kmo's en zelfstandigen". Het maandelijks overzicht van de prijzen per leverancier en per product is sinds 2015 beschikbaar voor kmo's en zelfstandigen. Kmo's en zelfstandigen kunnen voortaan dan ook een duidelijk beeld krijgen van waar hun contract, voor zowel elektriciteit als aardgas, zich bevindt in de rangschikking en dat voor de laatste zes maanden.

In haar streven naar verbetering van zowel de inhoud als de duidelijkheid van haar communicatie maakt de CREG sinds november 2015 gebruik van infographics die een duidelijk overzicht geven van het aantal actieve leveranciers en hun productaanbod, alsook van de te realiseren besparingspotentiëlen.

De eerste infographic heeft betrekking op de residentiële afnemer en de tweede op de professionele afnemer (kmo's en zelfstandigen).

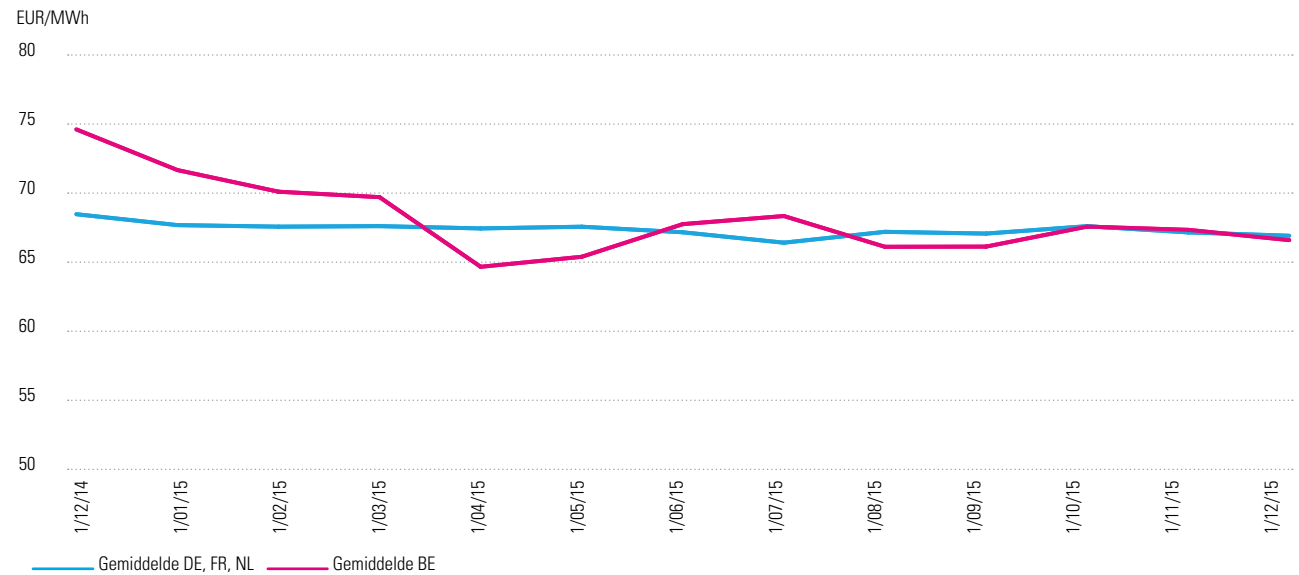
⁶⁸ Verslag (Z)150326-CDC-1413 over de evolutie van de indexeringsparameters van de elektriciteits- en gasleveranciers

⁶⁹ Elektriciteit residentiële afnemer: 3.500 kWh/jaar, enkelvoudige meter en elektriciteit kmo: 50.000 kWh/jaar, enkelvoudige meter - Aardgas residentiële afnemer: 23.260 kWh/jaar en aardgas kmo: 100.000 kWh/jaar.

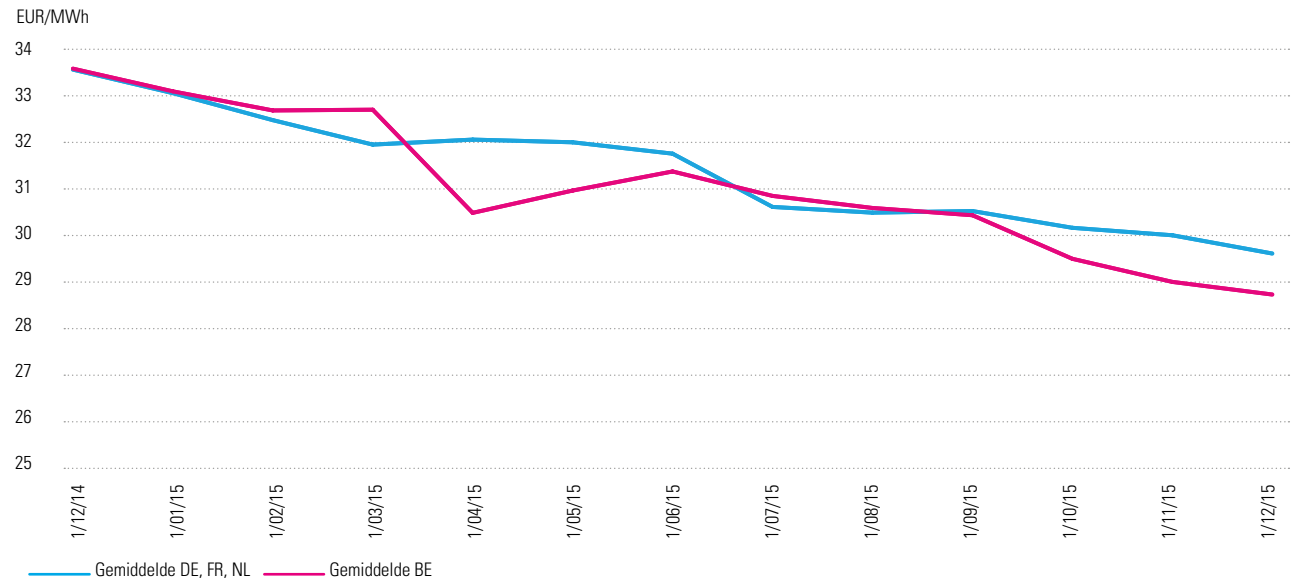

De analyse van de energiegcomponent en de permanente vergelijking van de prijzen tussen België en de buurlanden, zoals geïllustreerd in de hiernavolgende figuren, tonen aan dat de implementatie van het vangnetmechanisme ervoor heeft gezorgd dat de Belgische energieprijzen en de prijzen van de ons omringende landen zijn geconvergeerd. Een verdere opvolging naar de toekomst toe blijft een noodzaak.

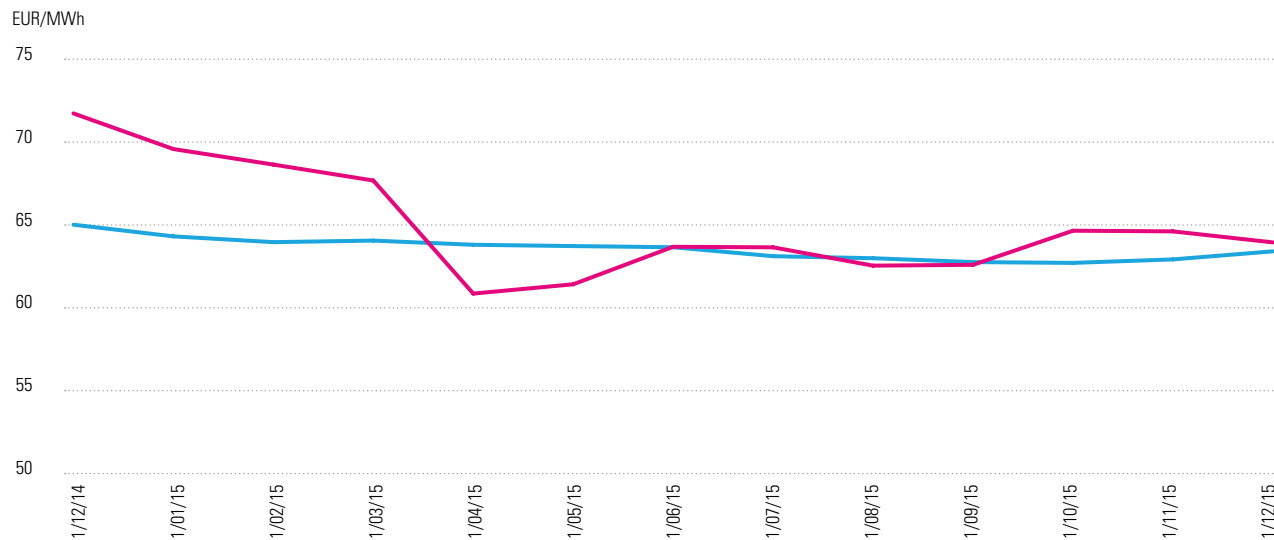
Figuur 10: Maandelijks evolutie van de elektriciteitsprijs in 2015 voor een residentiële afnemer = 3.500 kWh/jaar (energiegcomponent)
(Bron: CREG)

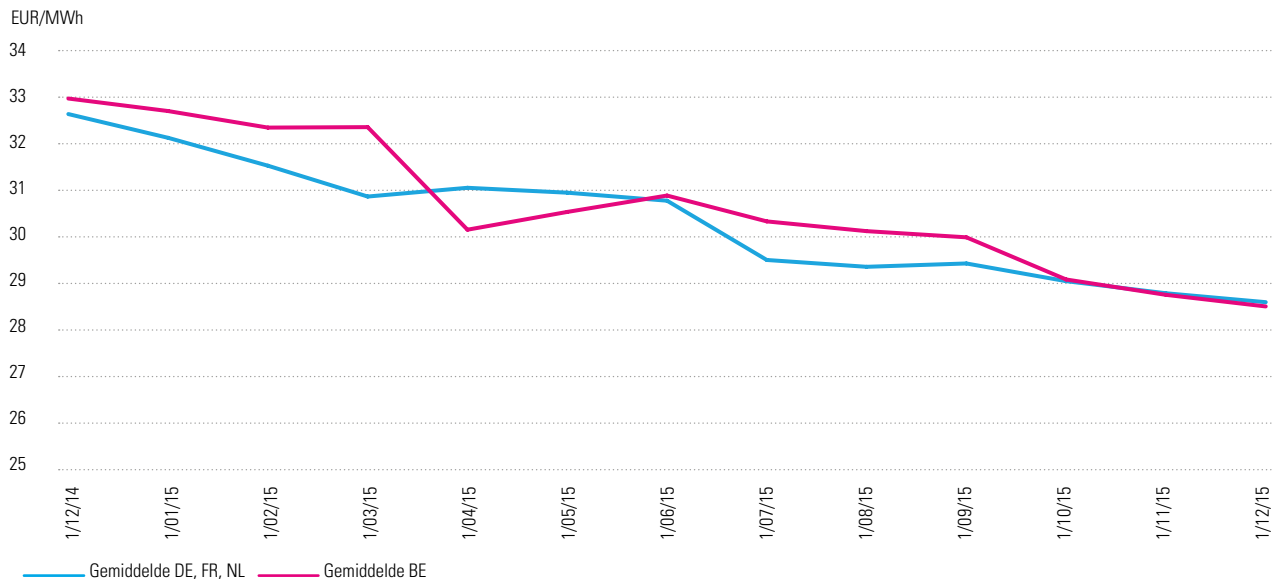
Figuur 11: Maandelijks evolutie van de aardgasprijs in 2015 voor een residentiële afnemer = 23.260 kWh/jaar (energiegcomponent)
(Bron: CREG)

Figuur 12: Maandelijkse evolutie van de elektriciteitsprijs in 2015 voor kmo's en zelfstandigen (typeklant = 50.000 kWh/jaar) (energiecomponent) (Bron: CREG)

Figuur 13: Maandelijkse evolutie van de aardgasprijs in 2015 voor kmo's en zelfstandigen (typeklant = 100.000 kWh/jaar) (energiecomponent) (Bron: CREG)

• Controle van de criteria voor de prijsindexering

Per kwartaal en per leverancier neemt de CREG een beslissing waarin ze vaststelt of de indexeringsformule van de energiecomponent in contracttypes met variabele energieprijzen aangeboden aan residentiële eindafnemers en kmo's, correct werd toegepast. Daarenboven stelt de CREG vast of voormelde indexeringsformule in overeenstemming is met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria uit het koninklijk besluit van 21 december 2012.

Op 31 december 2015 gebruikten de leveranciers dertien verschillende indexeringsparameters. Deze dertien indexeringsparameters werden gebruikt in contracttypes met een variabele energieprijzen van veertien leveranciers, die via het vangnetmechanisme contracttypes met een variabele energieprijzen bij de CREG hebben aangemeld.

Na analyse stelde de CREG vast dat voormelde indexeringsparameters en ook de daaruit resulterende indexeringsformules, conform de exhaustieve lijst van toegelaten criteria, op de tariefiches waren opgenomen.

De CREG heeft de evolutie van de indexeringsparameters geanalyseerd en de correctheid van de gegevens onderzocht. De waarden, zoals berekend door de CREG, kwamen overeen met de waarden die de leveranciers op de tariefiches hanteerden.

Tot slot heeft de CREG deze waarden toegepast op de bijbehorende prijsformules en vergeleken met de prijzen op de tariefiches. De CREG stelde vast dat de prijzen op de tariefiches van de leveranciers voor de energiecomponent een correcte weergave waren van de toepassing van de prijsformules met de bijbehorende indexeringsparameters.

De leveranciers hebben de indexeringsformules van de contracttypes met een variabele energiecomponent dan ook correct toegepast.

3.2.2. Monitoring van de transparantie en openstelling van de markt

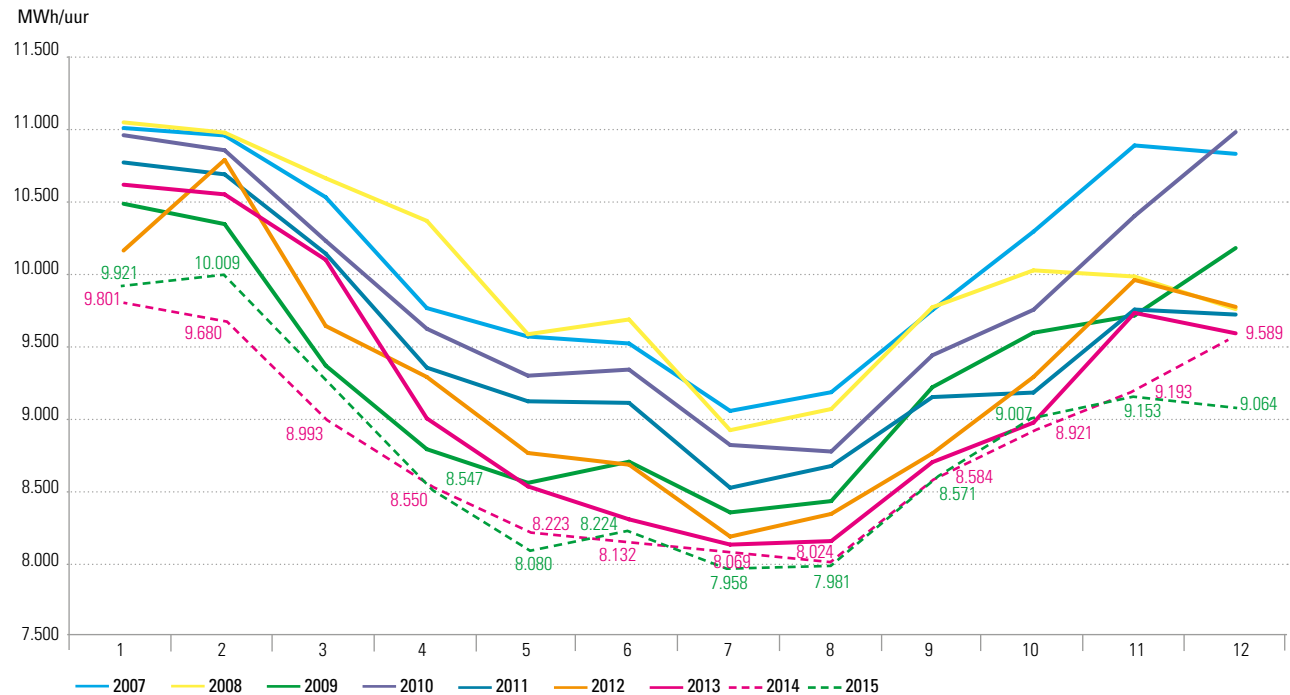
3.2.2.1. Opgevraagde elektrische energie

Volgens de aan de CREG overgemaakte gegevens is de belasting⁷⁰ van het Elia-net⁷¹, zonder pompverbruik door de pompcentrales – met andere woorden de netto-afname plus de netverliezen – geraamd op 77.184 GWh in 2015, tegenover 77.161 GWh in 2014. Dat is dus nagenoeg hetzelfde niveau van het ene jaar op het andere, waarbij de laatste twee jaren van de beschouwde periode het laagste niveau vertonen van de afgelopen negen jaar. Het piekvermogen op kwartierbasis wordt geschat op 12.634 MW in 2015, tegenover 12.736 MW in 2014 (Bron: Elia, voor 2015: voorlopige gegevens, februari 2016).

Figuur 11 geeft per jaar, van 2007 tot 2015, een overzicht van de gemiddelde belasting op maandbasis in de regelzone van Elia. Na een scherpe terugval van de belasting vanaf oktober 2008 ten gevolge van de economische crisis, die zich heeft verdergezet in 2009, had deze zich begin 2010 hersteld. Deze opleving heeft zich echter niet doorgezet, aangezien de belasting het jaar nadien opnieuw daalde en in 2014 en 2015 gemiddeld haar laagste niveau bereikte. In vergelijking met 2007 is de gemiddelde belasting 12,9% lager in 2015. Deze cijfers zijn niet gewogen naar meteorologische gegevens.

In deze gegevens wordt er niet helemaal rekening gehouden met de lokale productie van sites aangesloten op het Elia-net. Synergrid heeft deze lokale productie in 2015 op 9,5 TWh geschat (8,2 TWh in 2014), oftewel een stijging van 15,9% vergeleken met 2014.

Figuur 14: Gemiddelde belasting op maandbasis van het Elia-net van 2007 tot 2015 (Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

3.2.2.2. Marktaandeel van de productiegroothandel

De volgende tabel geeft een raming, zowel in absolute waarde (GW) als relatieve waarde van het Belgische marktaandeel in de productiecapaciteit van elektriciteit op het einde van ieder jaar.

Uit de tabel blijkt dat Electrabel nog steeds een groot marktaandeel (63,5%) van de totale productie bezit, hoewel ze haar marktaandeel de voorbije jaren heeft zien krimpen. De tweede belangrijkste speler is EDF Luminus, met een marktaandeel van 12,0% in productiecapaciteit. De derde

70 De belasting van het Elia-net is gebaseerd op de injecties van elektrische energie in het Elia-net. Ze omvat de nettoproductie van de (lokale) centrales die injecteren aan een spanning van minstens 30 kV en de balans van de invoer en uitvoer. De productie-installaties die aangesloten zijn op een spanning van minder dan 30 kV in de distributienetten, worden enkel meegerekend voor zover een netto-injectie op het Elia-net wordt gemeten. De energie die nodig is voor het oppompen van water in de opslagbassins van de pompcentrales aangesloten op het Elia-net, wordt afgetrokken. De injecties van de decentrale productie-eenheden aangesloten op een spanning lager dan 30 kV in de distributienetten zijn niet opgenomen in de belasting van het Elia-net.

71 Het Elia-net omvat de netten op een spanning van minstens 30 kV in België, alsook het net van Sotel/Twinerg in het zuiden van het Groothertogdom Luxemburg.

belangrijkste marktspeeler in België is de onderneming E.ON, die 8,5% van de productiecapaciteit heeft verworven. De vierde en vijfde spelers zijn T-Power en Enel die elk over een stoom-en gasturbine (STEG) met een capaciteit van iets meer dan 400 MW beschikken. Een STEG van deze omvang vertegenwoordigt iets minder dan 3% van de productiecapaciteit in België.

De HHI, een vaak gebruikte concentratie-index, daalde licht in 2015. Toch blijft deze index heel hoog met een waarde van 4.420. Ter vergelijking: een markt wordt beschouwd als zeer geconcentreerd wanneer de HHI gelijk is aan 2.000 of meer.

Tabel 8 geeft dezelfde raming weer, maar op vlak van effectief geproduceerde energie. In totaal produceerden de eenheden die zijn aangesloten op het Elia-net 54,6 TWh in 2015, goed voor een onafgebroken productiedaling sinds 2010 (-36,8%).

Alle grote producenten zien hun marktaandeel dalen ten bate van de kleine producenten. Voor Electrabel is de aanhoudende onbeschikbaarheid van verscheidene kerncentrales hiervan de hoofdoorzaak. EDF Luminus ondervond ook gevolgen van de onbeschikbaarheid van deze kerncentrales.

Hoewel ze heel sterk blijft, is de dominante positie van Electrabel sinds 2007 blijven verminderen om in 2015 met een marktaandeel van 64,8% haar laagste niveau te bereiken.

Tabel 7: Marktaandelen van de groothandel in de productiecapaciteit van elektriciteit (Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

(GW)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Electrabel	13,1	13,6	12,0	11,5	11,2	10,9	9,9	9,4	9,3	85%	85%	74%	70%	68%	67%	66%	66%	65%	
EDF Luminus*	1,9	2,0	2,3	2,4	2,4	2,3	2,2	1,8	1,7	12%	13%	14%	14%	14%	14%	15%	13%	12%	
E.ON	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,0	1,0	1,3	0%	0%	8%	8%	8%	8%	7%	7%	9%	
T-Power	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0%	0%	0%	3%	3%	3%	3%	3%	3%	
Enel	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0%	0%	0%	0%	2%	2%	3%	3%	3%	
Andere (< 2%)	0,4	0,4	0,5	0,7	0,7	0,9	1,1	1,3	1,3	3%	3%	3%	4%	4%	6%	7%	9%	9%	
Totaal	15,3	16,0	16,1	16,3	16,4	16,3	15,0	14,3	12,0	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
										HHI	7.440	7.350	5.820	5.220	4.900	4.740	4.660	4.540	4.420

* De aandelen van SPE en EDF Luminus werden vanaf 2010 samengevoegd wegens de overname van SPE door EDF.

Tabel 8: Marktaandelen van de groothandel in de geproduceerde energie (Bronnen: gegevens Elia, berekeningen CREG)

(TWh)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Electrabel	71,2	65,8	69,4	62,4	58,0	49,8	48,9	39,8	35,4	86%	85%	81%	72%	72%	70%	69%	67%	65%	
EDF Luminus*	9,3	9,4	12,2	12,2	9,3	8,5	8,8	7,8	6,9	11%	12%	14%	14%	12%	12%	13%	13%	13%	
Eneltrade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1,3	1,4	0,7	1,2	0%	0%	0%	0%	0%	2%	2%	1%	2%	
E.ON	0,0	0,0	1,3	8,8	8,5	7,8	6,9	6,3	4,7	0%	0%	2%	10%	11%	11%	10%	11%	9%	
Andere (<2%)	2,1	2,2	2,6	3,0	4,3	4,1	4,4	5,0	6,5	3%	3%	3%	3%	5%	6%	6%	8%	12%	
Totaal	82,6	77,4	85,5	86,5	80,1	71,5	70,3	59,6	54,6	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
										HHI	7.570	7.370	6.800	5.520	5.490	5.120	5.090	4.720	4.470

* De aandelen van SPE en EDF Luminus werden vanaf 2010 samengevoegd wegens de overname van SPE door EDF.

3.2.2.3. Uitwisseling van energie

• CWE-marktkoppeling

Ondanks de progressieve marktkoppeling is er duidelijk geen prijsconvergentie in de Centraal-West-Europese (CWE) regio, vooral in de loop van de laatste twee jaren. Dit kan verklaard worden door verschillende factoren zoals bijvoorbeeld de opeenvolgende stillegging van verschillende Belgische kerncentrales de laatste jaren (zie punt 3.2.2.2 van dit verslag).

In het algemeen werden in de bestudeerde periode (2007-2015) de hoogste gemiddelde prijzen in de CWE-regio opgetekend in 2008, een jaar waarin de tarieven de pan uitrezen, maar ook het eerste jaar van de financiële en economische crisis. Vervolgens zijn de gemiddelde prijzen gedaald en bereikten ze in augustus 2014 in Frankrijk en in mei 2015 in Duitsland hun laagste niveau. België en Nederland hebben hun laagste niveau van 2009 nog niet opnieuw bereikt. Van

2011 tot 2014 was de gemiddelde jaarprijs van Nederland systematisch hoger dan die van België, Frankrijk en Duitsland. In 2015 was de gemiddelde Belgische day-aheadprijs de hoogste in vergelijking met de drie andere landen van de CWE-regio. Het prijsverschil tussen België en Duitsland bedraagt 41,3%. Sinds 2011 is de gemiddelde jaarprijs in Duitsland sterk gedaald en in 2015 bereikte hij het laagste niveau van de beschouwde periode. In vergelijking met 2014 zijn de gemiddelde groothandelsprijzen op de kortetermijnmarkt in 2015 gedaald in Duitsland (-3,5%) en in Nederland (-2,7%), maar gestegen in Frankrijk (11,1%) en in België (9,5%).

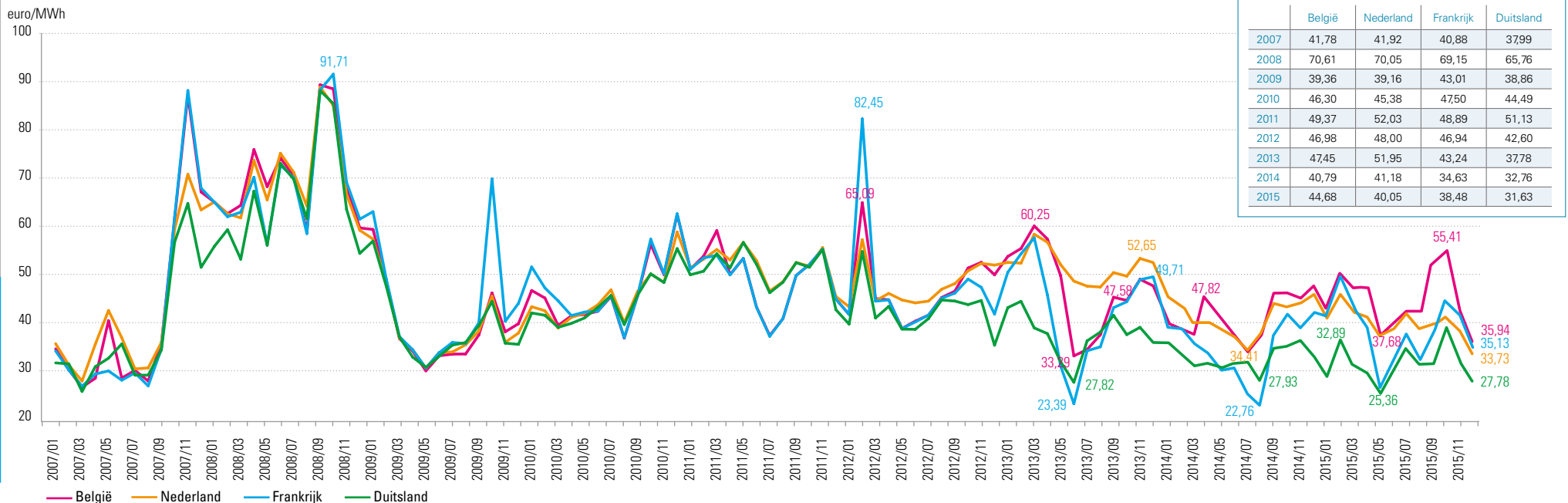
Met uitzondering van de maand februari 2012, waarin het zeer koud was, was er vanaf juli 2010 twee jaar lang een sterke convergentie tussen de Belgische en Franse prijzen. Vanaf augustus 2012 daalde de convergentie van de tarieven echter maand na maand, in het bijzonder als gevolg van de sluiting van verschillende Belgische kerncentrales. Deze tendens is in 2014 versterkt en zelfs versneld. In 2015 is de

prijsconvergentie tussen de markten echter gemiddeld achteruit gegaan tussen België enerzijds en Nederland en Duitsland anderzijds. Tussen België en Frankrijk is er dan weer sprake van een lichte verbetering.

Van de vier bestudeerde landen is de prijsconvergentie tussen België en Duitsland het zwakst. Deze dalende prijsconvergentie is waarschijnlijk grotendeels het gevolg van de onbeschikbaarheid van een aanzienlijk deel van de Belgische nucleaire capaciteit sinds augustus 2012.

De hoge prijspiek van februari 2012, die het gevolg was van de koudegolf, werd niet meer zo scherp vastgesteld, ondanks de onbeschikbaarheid van verschillende Belgische nucleaire centrales. De Belgische kortetermijnprijzen hebben dankzij de koppeling met de buitenlandse markten de algemene dalende tendens gevolgd, maar in mindere mate.

Figuur 15: Gemiddelde maandprijzen op de beurzen Belpex, APX, Epex FR en Epex GE van 2007 tot 2015 (Bronnen: CREG, Elia, APX, Powernext, EEX)

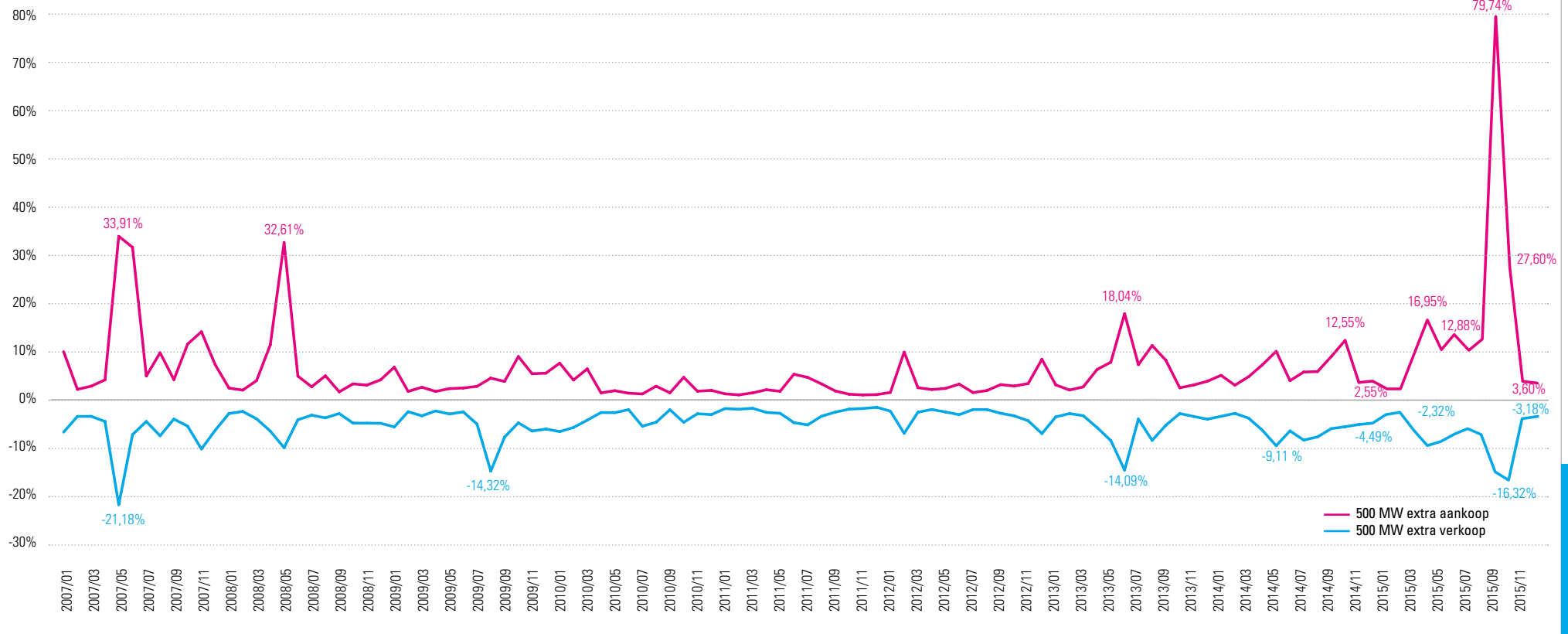
Het totale verhandelde volume op de Belpex DAM bedroeg 23,7 TWh in 2015, tegenover 19,8 TWh in 2014, wat de sterke stijging bevestigt die sinds 2009 werd vastgesteld. Het op Belpex onderhandelde volume komt overeen met ongeveer 25,6% van de totale afname van het Elia-net. Deze sterke stijging van het onderhandelde volume vindt plaats terwijl verschillende kerncentrales sinds 2012 lange periodes stilliggen.

Eind 2015 telde de Belpex DAM tweeënveertig marktspe- lers, wat evenveel is als in 2014.

De gevoeligheid van de elektriciteitsprijs ten opzichte van aankopen van bijkomend volume (de marktdiepte) is een belangrijk gegeven. Figuur 16 geeft de gevoeligheid van de prijs van Belpex DAM weer, namelijk de maandelijkse gemiddelde relatieve stijging of daling van de prijs indien 500 MW extra wordt gekocht of verkocht. Hoe groter de gevoeligheid van de prijs, hoe gemakkelijker de prijs kan worden gemanipuleerd. De grote prijsgevoeligheid uit 2007 en begin 2008 is tot eind 2012 sterk verminderd (met uitzondering van februari), wat aantoont dat de markt veel beter in staat was om het hoofd te bieden aan een

bijkomend aanbod en een bijkomende vraag. Sinds 2013 is de tendens omgekeerd en in september 2015 werd voor de beschouwde periode een hoogtepunt bereikt. Het jaar 2015 eindigde zoals het was begonnen: met hernieuwde kracht. De volatiliteit van de 9de maand van het jaar werd gedreven door de hoge prijzen (hoogtepunt vastgesteld op 22 september 2015 met 448,70 €/MWh) in zwakke volumes. Om deze bijzondere situatie samen met de vastgestelde *loop flows* toe te lichten, heeft de CREG op 18 november 2015 een workshop⁷² georganiseerd.

Figuur 16: Gemiddelde maandelijkse robuustheid van de Belpexmarkt van 2007 tot 2015 (Bronnen: Belpex, CREG)

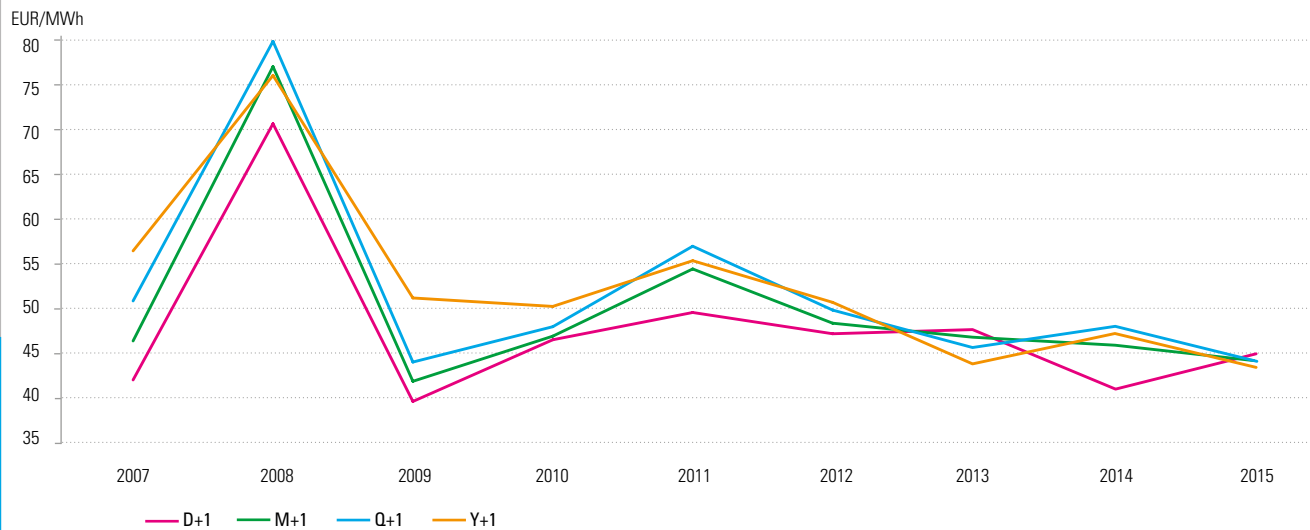

72 Zie ook " Working Paper, 13 november 2015 (Z)151113-CDC-1476 on the price spikes observed on the Belgian day-ahead spot exchange Belpex on 22 September 2015".

Sinds maart 2008 organiseert Belpex ook een intraday-beurs waarop marktspelers overdag energie kunnen uitwisselen. Uit de onderstaande tabel blijkt dat het verhandelde volume jaar na jaar steeg tot 2014. Het feit dat de Belpex intraday-beurs in 2011 impliciet werd gekoppeld aan de Nederlandse beurs heeft misschien een positieve invloed gehad op de verhandelde volumes. Het jaar 2015 maakt echter een einde aan de gestage vooruitgang. Het verhandelde volume bedroeg 642,9 GWh in 2015, hetzij een lager niveau dan in 2013.

De tabel toont ook aan dat de gemiddelde prijs in 2015 op de intraday-markt gestegen is tot 44,7 euro/MWh, hetzij tot een niveau dat vergelijkbaar is met maar toch hoger is dan dat van de jaren 2009 en 2014. De intradayprijzen zijn hoger dan de day-aheadprijzen, voornamelijk door het feit dat er meer intraday-transacties plaatsvinden tijdens de piekuren waarin de prijzen van nature hoger zijn.

Figuur 17: Vergelijking van de groothandelsprijs voor kortetermijn- en langetermijncontracten (euro/MWh) (Bronnen: gegevens Belpex, EEX, APX, berekeningen CREG)

Tabel 9: Uitgewisselde energie en gemiddelde prijs op de intraday-beurs (Bron: gegevens Belpex)

Belpex Intraday	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Market Price (euro/MWh)	84,5	41,8	49,9	55,6	51,7	52,4	42,5	44,7
Volume (GWh)	89,2	187,2	275,5	363,5	513,2	651,0	768,2	642,9

Figuur 17 vergelijkt de groothandelsprijs voor kortetermijn- en langetermijncontracten. De beschouwde langetermijncontracten zijn contracten voor de volgende maand (M+1), het volgende kwartaal (Q+1) en het volgende jaar (Y+1). De figuur geeft de gemiddelde transactieprijs per kalenderjaar en per product weer. Hoewel in 2014 is gebleken dat de langetermijnprijzen anders evolueerden dan de kortetermijnprijzen (D+1), wijst het jaar 2015 echter op een sterke prijsconvergentie ongeacht de termijn. Tijdens de beschouwde periode waren de langetermijnprijzen (Y+1) gemiddeld hoger dan de kortetermijnprijzen (D+1) voor

eenzelfde transactieperiode, met uitzondering van 2013 en 2015. In 2015 werd een MWh elektriciteit die de volgende maand moest worden geleverd, gemiddeld 1,6% goedkoper verkocht dan een MWh die de volgende dag moest worden geleverd. Voor de leveringen die in de loop van het volgende kwartaal en het volgende jaar moesten plaatsvinden, bedroeg dit percentage respectievelijk 1,4% en 3,0%. In vergelijking met 2014 zijn de gemiddelde prijzen M+1, Q+1 en Y+1 gedaald en de gemiddelde prijzen D+1 gestegen. Voor de vier periodes zijn de gemiddelde D+1-prijzen in 2015 het hoogst. Voor de hele periode 2007-2015 werd een MWh voor de volgende maand, het volgende kwartaal en het volgende jaar respectievelijk gemiddeld 5,4%, 9,0% en 10,6% duurder verkocht dan in het kader van een contract voor de volgende dag.

• Studie over de op 17 mei 2013 vastgestelde resultaten tijdens de veiling van grensoverschrijdende capaciteit van België naar Nederland

De CREG onderzocht⁷³ de veiling voor maandelijkse interconnectiecapaciteit van België naar Nederland, georganiseerd op 17 mei 2013 om 11.30 uur, volgend op een opvallende verandering in de prijsmarge tussen de *month ahead futures* verhandeld in België en in Nederland, de dag voor de veiling en de dag na de veiling: de prijsmarge verhoogde van €6,58/MWh naar €15,7/MWh, hetzij een stijging van €9,12/MWh.

Een onderzoek werd gevoerd om te bepalen of een inbreuk gebeurd was op Verordening nr.1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor

73 Studie (F)150520-CDC-1418 over de op 17 mei 2013 tijdens de veiling van maandelijkse interconnectiecapaciteit van elektriciteit van België naar Nederland vastgestelde resultaten.

energie (REMIT). De CREG heeft dit onderzoek in 2015 afgerond waarbij ze binnen haar wettelijke bevoegdheden de conclusies heeft gecommuniceerd aan alle belanghebbenden in deze zaak, waaronder ACER en ACM, de Nederlandse regulator. Op het moment van de feiten, beschikte de CREG nog niet over de bevoegdheden inzake dwangmaatregelen overeenkomstig artikel 13 Remit.

Om te garanderen dat marktdeelnemers een blijvend vertrouwen hebben in de werking van de elektriciteits- en gasmarkten moedigt de CREG alle marktdeelnemers aan om mogelijke REMIT-inbreuken verder te blijven melden.

3.2.2.4. REMIT

De REMIT-verordening (*Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency*) stelt een aantal voorschriften vast om misbruik op de groothandelsmarkten voor energie tegen te gaan en te bestraffen. De marktspelers moeten sinds 28 december 2011 de inhoudelijke regels van REMIT naleven, maar de totstandbrenging van gecoördineerde toezichtstructuren (registratie van marktspelers, gegevensinzameling, monitoring, bestraffing) is pas in 2015 operationeel geworden.

Op Europees niveau heeft de Europese Commissie op 17 december 2014 een uitvoeringsverordening aangenomen die bepaalt welke gegevens (o.a. handelsorders en transacties) precies gerapporteerd zullen moeten worden.⁷⁴ Deze verordening, van kracht sinds 7 januari 2015, stelt vast dat de marktspelers die transacties uitvoeren op de plaatsen van gereguleerde markten zich op 7 oktober 2015 bij hun nationale regelgevende instantie moeten laten registreren en hun standaardcontracten moeten aanmelden. De marktspelers die transacties uitvoeren buiten de marktplaatsen zullen zich vóór 7 april 2016 moeten registreren en hun contracten aangeven, doorgaans van het type niet-standaard.

ACER van zijn kant heeft een REMIT-portaalsite gecreëerd en er diverse lijsten (plaatsen van gereguleerde markten, standaardcontracten, *Registered Reporting Mechanisms* (RRM's) en platformen voor voorkennis en handleidingen gepubliceerd voor marktspelers, met name ten aanzien van de aan te geven gegevens en de gegevensstructuur voor het uitwisselen van informatie.

De CREG heeft de marktspelers bewust gemaakt van deze uitvoeringsverordening door twee workshops te organiseren. De eerste behandelde REMIT en het registratieproces. De tweede was meer gericht op de grote energieverbruikers die onder REMIT vallen (zie ook punt 5.7 van dit verslag). De CREG heeft de marktspelers bijgestaan in hun registratieprocedure op het CEREMP-platform (*Central European Registry for Energy Market Participants*) en heeft antwoord gegeven op de vragen van de marktspelers over de aanmelding van contracten voor de eerste fase van 7 oktober 2015.

De CREG heeft eind 2015 ook gezocht naar een instrument om haar bij te staan bij de monitoring en het REMIT-dossierbeheer. Dat zal in 2016 worden voortgezet.

In 2015 heeft de CREG ook het platform voor het dossierbeheer (*case management tool*) getest; dit moet in de loop van het jaar 2016 operationeel zijn.

3.2.2.5. Charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites voor elektriciteit en gas

In juli 2013 werd het charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites voor elektriciteit en gas door verschillende dienstverleners van prijsvergelijkingswebsites ondertekend (zie het jaarverslag 2013, p. 44). Dit charter bevat een aantal voorschriften gebaseerd op criteria waaraan een kwaliteitsvolle prijsvergelijker moet voldoen, zoals beschreven

in de *Guidelines of Good Practice on Price Comparison Tools* van de CEER. De dienstverleners kunnen dit charter op vrijwillige basis ondertekenen en verbinden zich hierdoor tot de naleving van de voorschriften van het charter. De ondertekenaars die de bepalingen ervan niet zouden naleven, kunnen sancties oplopen voorzien in de wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming.

De CREG heeft in 2015 toegezien op de naleving van het charter door de ondertekenende dienstverleners. Dit toezicht verloopt aan de hand van steekproeven en hierbij wordt de CREG geconfronteerd met de snelle evolutie van deze websites. Op de website van de CREG worden de namen van de prijsvergelijkingswebsites gepubliceerd die het charter hebben ondertekend en voldoen aan alle voorschriften.

3.2.3. Aanbevelingen voor de leveringsprijs

In 2015 heeft de CREG een studie uitgevoerd en uitgebracht over de samenstelling van de productportefeuilles per leverancier en mogelijke besparingspotentiëlen voor gezinnen, kmo's en zelfstandigen op de Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt (zie punt 3.2.1.1 van dit verslag). Deze studie benadrukt dat een grote meerderheid van de residentiële afnemers, kmo's en zelfstandigen nog steeds beschikt over een aanzienlijk besparingspotentieel, zowel door te veranderen van product bij haar eigen leverancier als door te veranderen van leverancier.

⁷⁴ Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1348/2014 van de Commissie van 17 december 2014 inzake de informatieverstrekking overeenkomstig artikel 8, leden 2 en 6, van Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (PB van 18 december 2014).

3.3. Consumentenbescherming

In 2015 is de CREG de nadruk blijven leggen op de bescherming van de consumenten in het kader van haar werkzaamheden.

De CREG behandelde op vrijwillige basis aan haar gerichte vragen en klachten en werkte samen met de federale en regionale ombudsdiensten voor energie in het kader van klachten (zie punt 5.6 van dit verslag).

Bovendien is de CREG het "Overzicht en evolutie van de elektriciteits- en gasprijzen voor residentiële klanten en kmo's" op haar website blijven publiceren. De nadruk hiervan ligt op de energiecomponent en de vergelijking van de Belgische all-inprijzen (totale factuur) met de prijzen in de buurlanden (Nederland, Duitsland en Frankrijk) en het Verenigd Koninkrijk (zie punt 3.2.1.2 van dit verslag) en de "Maandelijkske boordtabel voor elektriciteit en aardgas" (zie punt 3.1.2.3 van dit verslag).

De CREG maakt ook maandelijks de gasbijdragen TTF101 en TTF103 en driemaandelijks de indexeringsparameters bekend van de door elke leverancier gebruikte en door de CREG beheerde variabele producten.

In 2015 heeft de CREG een studie verricht en uitgebracht over de samenstelling van de productportefeuilles per leverancier en de mogelijke besparingspotentiëlen voor gezinnen, kmo's en zelfstandigen (zie punt 3.2.3 van dit verslag).

In 2015 heeft de CREG ook een studie uitgevoerd en uitgebracht over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen (zie punt 3.2.3 van dit verslag) die inzicht geeft in de evolutie van de specifieke samenstellende delen van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor huishoudelijke en kleine industriële klanten.

Ten slotte werden de specifieke behoeften van de kmo's en zelfstandigen op de energiemarkt (zie ook punt 3.2.1.1 van dit verslag) door de CREG behandeld in een studie. De CREG constateert dat het besparingspotentieel van zelfstandigen en KMO's aanzienlijk is bij een verandering van leverancier of bij het sluiten van een nieuw contract bij dezelfde leverancier.

Al deze publicaties hebben als doel de consument beter te informeren over de prijzen die gelden op de kleinhandelsmarkt, alsook over hun evolutie.

Tot slot, wordt de lezer verwezen naar de punten 5.9.2 en 5.9.3 van dit verslag over de werkzaamheden van de CREG in het kader van de werkgroepen van het ACER, de CEER en de Europese Commissie over de aspecten met betrekking tot consumentenbescherming op het vlak van energie.

3.4. Bevoorradingszekerheid

3.4.1. Monitoring van het evenwicht tussen vraag en aanbod

• Vraag⁷⁵

De belasting van het Elia-net vertegenwoordigt 77,18 TWh in 2015 tegenover 77,16 TWh in 2014, wat overeenkomt met een quasi status quo tussen 2014 en 2015.

Tabel 10: Belasting (energie en piekvermogen) van het Elia-net van 2007 tot 2015 (Bron: Elia, 2015: voorlopige gegevens)

	Energie (GWh)	Piekvermogen (MW)
2007	86.619	14.033
2008	87.760	13.431
2009	81.575	13.513
2010	86.501	13.845
2011	83.350	13.201
2012	81.717	13.369
2013	80.534	13.446
2014	77.161	12.736
2015	77.184	12.634

• Geïnstalleerde capaciteit en geproduceerde energie

In de loop van 2015 is de geïnstalleerde productiecapaciteit, die aangesloten is op het net van Elia in België en die geen deel uitmaakt van de strategische reserve, met 89 MW afgenomen, van 14.591 MW tot 14.502 MW. Een aantal kleinere productie-eenheden werden immers uit dienst genomen en gedeeltelijk gecontracteerd in de strategische reserve voor de winter 2015-2016. De totale productiecapaciteit die deel uitmaakt van de strategische reserve op eind 2015 bedraagt 1.177 MW.

⁷⁵ De hier beschouwde vraag is de belasting van het Elia-net, berekend als de balans van de netto geïnjecteerde productie in het Elia-net, de invoer en de uitvoer, waarvan de door de pompcentrales opgepompte energie wordt afgetrokken. Het is derhalve de optelling van de nettoafnames en de verliezen.

Tabel 11: Opdeling per soort centrale van het in België geïnstalleerde vermogen aangesloten op het Elia-net op 31 december 2015 (Bron: Elia)

Type centrale	Geïnstalleerde capaciteit	
	MW	%
Kerncentrales	5.926	40,9
STEG en gasturbines	3.867	26,7
Klassieke centrales	785	5,4
Warmtekrachtkoppeling	815	5,6
Verbrandingsovens	230	1,6
Dieselmotoren	5	0,0
Turbojets	219	1,5
Hydro (zonder pompcentrales)	86	0,6
Pompcentrales	1.308	9,0
Onshorewindmolens	163	1,1
Offshorewindmolens	713	4,9
Biomassa	385	2,7
Totaal	14.502	100,0

Tabel 12: Opdeling per soort primaire energie van de elektriciteit die door centrales in 2015 werd geproduceerd op sites die op het Elia-net zijn aangesloten

Primaire energie	Geproduceerde energie	
	GWh	%
Kernenergie ¹	24.822	43,4
Aardgas ¹	18.097	31,6
Steenkool ¹	3.702	6,5
Fuel ¹	0,0	0,0
Andere lokaal verbruikte autoproductie ³	1.782	3,1
Hydro (inclusief pompcentrales) ¹	1.295	2,3
Andere ¹	7.501	13,1
Totaal²	57.200	100,0

¹ Bron: Elia, voorlopige gegevens

² Bron: Synergrid, voorlopige gegevens

³ Bron: berekeningen CREG (niet door Elia overgemaakte waarden)

3.4.2. Toezicht op de investeringsplannen van de transmissienetbeheerder

De transmissienetbeheerder Elia dient in samenwerking met de Algemene Directie Energie en het Federaal Planbureau een ontwikkelingsplan van het transmissienet voor elektriciteit op te stellen. Het ontwerp van het ontwikkelingsplan moet ter advies worden voorgelegd aan de CREG.

Het plan dekt een periode van tien jaar en moet om de vier jaar worden aangepast. Het plan bevat een gedetailleerde raming van de behoefte aan transmissiecapaciteit. Daarnaast bepaalt het ontwikkelingsplan het investeringsprogramma dat de transmissienetbeheerder moet uitvoeren en houdt het rekening met de nood aan een adequate reservecapaciteit en met de projecten van gemeenschappelijk belang aangeduid door de instellingen van de Europese Unie op het vlak van trans-Europese netten.

In dit kader heeft Elia in 2015, in samenwerking met de Algemene Directie Energie en het Federaal Planbureau, een plan voor de ontwikkeling van het transmissienet opgesteld dat de periode van 2015 tot 2025 dekt. Het ontwikkelingsplan werd voor advies onder meer voorgelegd aan de CREG, die in dit kader meerdere aanbevelingen heeft gedaan.⁷⁶

De minister van Energie heeft op 18 november 2015 de definitieve versie van het federaal ontwikkelingsplan van het transmissienet 2015-2025 goedgekeurd.

De CREG heeft in 2015 ook de uitvoering van de geplande investeringen in de netinfrastructuur verder opgevolgd.

3.4.3. Operationele netveiligheid

Een belangrijk deel van de fysische energiestromen wordt veroorzaakt door de grensoverschrijdende elektriciteitsdoorvoer doorheen het Belgische net. Volgens Elia bedroeg de fysische doorvoer ongeveer 2,5 TWh in 2015 tegenover 3,9 TWh in 2014; dat is een daling van 36,7%.

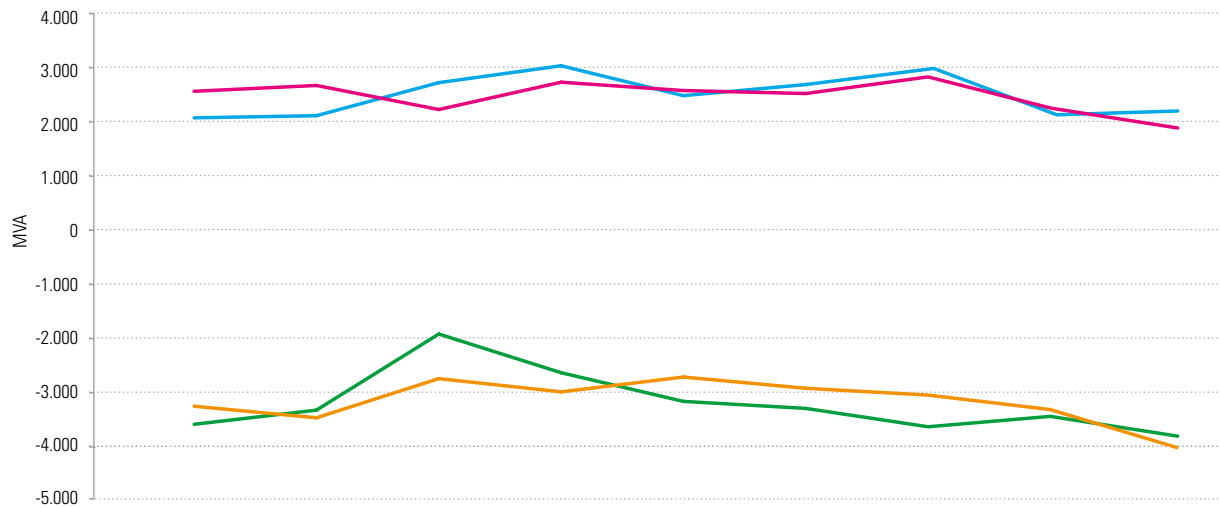
Onderstaande figuur geeft de evolutie weer van de maximale fysische belasting van de interconnecties met Frankrijk en Nederland.

Zowel voor de Franse als voor de Nederlandse grens treden de hoogste stroompieken op wanneer de stromen vanuit de buurlanden naar België stromen.

De stroompieken vanuit Frankrijk nemen de laatste jaren opnieuw toe nadat ze duidelijk afgenomen waren in 2009, het jaar waarin de dwarsregeltransformatoren op de Nederlandse grens voor het eerst volledig in dienst waren. De stroompiek vanuit Frankrijk is in 2014 gedaald tot 3.461 MVA. Dit is lager dan in 2013, toen deze piek 3.643 MVA bedroeg. De frequentie van de hoge stroompieken vanuit Frankrijk neemt af. Zo was er in 2014 geen stroompiek op de verbindingen met Frankrijk die hoger was dan de piekwaarde van 2013.

De stroompieken met Nederland zijn daarentegen opnieuw toegenomen en liepen in 2014 op tot 3.312 MVA. In 2015 werd de piekwaarde van 2013, nl. 3.050 MVA, 32 keer overschreden.

Figuur 18: Evolutie van 2007 tot 2015 van de maximale fysische belasting van de interconnecties met Frankrijk en Nederland (Bron: CREG, op basis van de gegevens van Elia)

Om het hoofd te kunnen bieden aan moeilijke situaties blijkt de coördinatie met de naburige transmissienetbeheerders eens te meer onontbeerlijk. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor Coreso, het eerste centrum voor regionale technische coördinatie voor verschillende transmissienetbeheerders, dat op 19 december 2008 werd opgericht door de Franse transmissienetbeheerder (RTE) en de Belgische transmissienetbeheerder (Elia). National Grid (de Britse transportnetbeheerder) is midden 2009 lid geworden van Coreso en Terna (de Italiaanse transmissienetbeheerder) en 50 Hertz (de transmissienetbeheerder voor het noorden en het oosten van Duitsland) zijn sinds eind 2010 lid.

3.4.4. Investerings in de grensoverschrijdende interconnecties

Elia heeft de ambitie om op korte en middellange termijn de bestaande interconnecties met Nederland en Frankrijk te versterken en nieuwe interconnecties met het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg te ontwikkelen.

• Voorziene versterking van de Noordgrens (BRABO-project)

Eind 2015 werd de tweede dwarsregeltransformator in Zandvliet door Elia in dienst genomen.⁷⁷ Hiermee is in Zandvliet de voorlopige serieconfiguratie met de eerste dwarsregeltransformator gerealiseerd. Deze configuratie geeft geen concrete verhoging van de importcapaciteit maar zal een betere optimalisering van de importcapaciteit mogelijk maken.

In de loop van 2016 zal de tweede dwarsregeltransformator in Zandvliet in parallelconfiguratie gezet worden, samen met de upgrade van het tweede draadstel Doel-Zandvliet van 150 naar 380 kV. Dit gaat gepaard met de installatie van een 380/150 kV-transformator in Doel en met aanpassingen van het 150 kV-net rond Doel. Voor de bestudeerde scenario's met maximaal 2000 MW productie in Doel zal dit de interconnectiecapaciteit van de noordgrens vanuit Nederland met ongeveer 1000 MW verhogen. Wanneer er in Doel meer dan 2000 MW geproduceerd wordt, zal volgens Elia de verhoging van de interconnectiecapaciteit van de noordgrens met 1000 MW enkel na de realisatie van de tweede en derde fase van het Brabo-project volledig benut kunnen worden.

De tweede en derde fase voorziet in de aanleg van een nieuwe hoogspanningslijn van 380 kV tussen de bestaande hoogspanningsstations te Zandvliet en Lillo en het hoogspanningsstation Mercator in de gemeente Kruibeke. De tweede fase, die bestaat uit het deel Zandvliet – Lillo en de oversteek van de Schelde ter hoogte van Liefkenshoek, is tegen 2020 gepland. Nu alle nucleaire eenheden in Doel weer in dienst zijn en de totale productie in Doel ongeveer 2900 MW bedraagt, zal de planning van de derde fase van het Brabo-project geactualiseerd moeten worden in functie van de evolutie van de internationale energiestromen en mogelijk vervroegd moeten worden tot 2020.

• Voorziene versterking van de Zuidgrens

Om in te spelen op de context van de bevoorradingzekerheid, werden naar aanloop van de winter 2014/2015 Ampacimon-modules geïnstalleerd op bestaande verbindingen met Frankrijk. De plaatsing van "Ampacimon"-modules voor de monitoring van de reële transmissiecapaciteit van de lijnen via een thermisch beeld van de geleiders, stelt Elia in staat deze verbindingen ten volle tot hun effectieve limiet te exploiteren.

Op middellange termijn vereisen de verbindingen met Frankrijk echter meer structurele versterkingen om de marktwerking te blijven faciliteren. De geplande versterking bestaat eruit om de bestaande geleiders tussen Avelin/Mastaine (FR) en Avelgem (BE), en vervolgens tot Horta in Zomergem, tegen 2022 te vervangen door zogenaamde "hoogperformantie"-geleiders⁷⁸, met de intentie om de capaciteit van de zuidgrens op die manier met ongeveer 1000 MW te verhogen.

• Geplande interconnectie tussen België en het Verenigd Koninkrijk (NEMO-project)

Het NEMO-project houdt de realisatie in van een onderzeese kabelverbinding van 1000 MW op gelijkstroom met een lengte van ongeveer 140 km. Door dit project zal er een verbinding gemaakt worden tussen Richborough in het Verenigd Koninkrijk en het onderstation "Gezelle", dat als onderdeel van het STEVIN-project in Brugge wordt opgericht.

Het project werd opgenomen in de lijst van "Projects of Common Interest (PCI)"⁷⁹ van de Europese Commissie, wat diens maatschappelijk belang in het kader van het Europese beleid inzake energie en de daaruit volgende nodige versterking van de elektrische infrastructuur, benadrukt.

Voor België betekent dit dat er op een rechtstreekse wijze energie kan worden uitgewisseld met het Verenigd Koninkrijk, wat tot een verhoogde bevoorradingzekerheid moet leiden gezien de diversificatie die een nieuwe interconnectie met zich meebrengt.

De finale investeringsbeslissing werd in het voorjaar van 2015 genomen en de contracten voor de conversiestations en de kabelverbinding zijn midden 2015 toegewezen. Midden 2016 worden de bouwwerkzaamheden gestart, waardoor de nieuwe verbinding eind 2018 technisch opgeleverd kan worden en de commerciële uitbating vanaf 2019 van start kan gaan.

• Geplande interconnectie tussen België en Duitsland (ALEGrO-project)

Bij dit project, dat ALEGrO (*Aachen Liège Electric Grid Overlay*) werd gedoopt, zal een gelijkstroomkabel met een vermogen van ongeveer 1000 MW worden aangelegd over een afstand van ongeveer 100 km tussen de onderstations Lixhe (Visé) in

⁷⁷ De vierde op de noordgrens: twee in Zandvliet en twee in het onderstation Van Eyck in Kinrooi.

⁷⁸ Hoogperformantie- of HTLS- (*high-temperature low-sag*) geleiders zijn geleiders die minder uitzetten dan klassieke geleiders bij uitbating op hogere temperaturen. Hierdoor kan er meer stroom doorheen de geleiders worden getransporteerd en vergroot aldus de capaciteit van de verbinding.

⁷⁹ Gedelegeerde Verordening (EU) Nr. 1391/2013 van de Commissie van 14 oktober 2013 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur, wat de Unielijst van projecten van gemeenschappelijk belang betreft.

België en Oberzier in Duitsland. Dit project werd eveneens opgenomen in de lijst van "Projects of Common Interest" van de Europese Commissie.

Deze nieuwe interconnectie zal voornamelijk via de marktdiversificatie die het biedt door de rechtstreekse energie-uitwisseling tussen België en Duitsland, bijdragen tot een verhoogde bevoorradingszekerheid en zal eveneens de verdere marktintegratie faciliteren, resulterend in verdere prijsconvergentie binnen de CWE regio. Daarnaast kan ALEGrO ook een belangrijke rol spelen bij de integratie van een steeds groter aandeel aan hernieuwbare energiebronnen.

Elia en Amprion (de betrokken Duitse netbeheerder) voorzien om tegen eind 2017 alle vergunningen te verkrijgen om dan de werken te starten, waardoor de nieuwe verbinding eind 2019 technisch opgeleverd kan worden en de commerciële uitbating in 2020 van start kan gaan.

• Geplande interconnectie tussen België en het Groot-hertogdom Luxemburg

Het transmissienet van het Groothertogdom Luxemburg bestaat vandaag uit twee delen: het ene deel (Sotel) is op het Belgische net (Elia) en het Franse net (RTE) aangesloten, het andere deel (Creos) is op het Duitse net (Amprion) aangesloten. Tussen deze twee delen is vandaag in normale netuitbating geen rechtstreekse verbinding.

Deze structuur dient te worden aangepast en uitgebreid om het Luxemburgse transmissienet beter te integreren in het Europese net. Door deze integratie zal de bevoorradingszekerheid in het Groothertogdom Luxemburg verbeterd worden en de interconnectiecapaciteit in die regio tussen Duitsland, Luxemburg en België vergroten.

In 2015 hebben Elia, Creos en Amprion samengewerkt aan een project om hun netten te verbinden. Dit project heeft als doel om enerzijds de bevoorradingszekerheid in Luxemburg te verhogen en anderzijds de eerste commerciële koppeling van de Belgische en de Duitse markten te realiseren.

In het kader van dit project plaatst Creos een dwarsregeltransformator van 400 MVA/220 kV in het hoogspanningstation van Schifflange (Luxemburg). Door een betere beheersing van de energiestromen, zal deze dwarsregeltransformator bijdragen tot een nieuwe corridor voor commerciële uitwisselingen tussen België, Luxemburg en Duitsland. Tegelijkertijd zal de bouw van twee nieuwe 220 kV-lijnen (d.i. het 'LuxRing'-project) binnen het net van Creos voor een betere connectie zorgen tussen de drie landen. Dit project wordt ook op dit ogenblik uitgevoerd. De beoogde interconnectiecapaciteit bedraagt in eerste instantie ongeveer 300 à 400 MW.

De eerste studieresultaten tonen volgens Elia aan dat een verdere toename van de interconnectiecapaciteit tussen België en Luxemburg op termijn enkel mogelijk is mits het realiseren van een bijkomende verbinding. De verbinding die momenteel bestudeerd wordt, bestaat uit twee 220 kV-kabels tussen de onderstations van Aubange (BE) en Bascharage (LU), met optioneel dwarsregeltransformatoren om de totale flux te controleren. Hierdoor zou de interconnectiecapaciteit tot 700 MW kunnen toenemen.

Wat betreft het tot stand brengen van een koppeling tussen de Belgische hub en de Duitse/Oostenrijkse/Luxemburgse hub, hebben Elia en Creos in januari 2016 laten weten dat de commerciële indienststelling van de BeDeLux-interconnector niet zal plaatsvinden in het eerste semester van 2016, zoals aanvankelijk gepland. Elia en Creos hebben eveneens aangekondigd dat de marktspelers in de loop van 2016 meer informatie zullen vernemen betreffende de nieuwe planning.

3.4.5. Maatregelen om de vraagpieken te dekken en het hoofd te bieden aan bevoorradingsstekorten

3.4.5.1. Strategische reserve

Een wet van 26 maart 2014 heeft de elektriciteitswet gewijzigd door toevoeging van een hoofdstuk over de strategische reserve. Deze wet wordt onder punt 2.2 van het jaarverslag 2014 van de CREG uiteengezet.

• Winterperiode 2014-2015

De strategische reserve moest in de winterperiode 2014-2015 niet worden geactiveerd.

De CREG heeft op 15 september 2015 een studie uitgebracht over de strategische reserve en de marktwerking tijdens de winterperiode 2014-2015.⁸⁰ De studie beschrijft hoe ver de Belgische regelzone nog verwijderd was van een activatie van de strategische reserves tijdens de winter 2014-2015, die gemiddeld gezien normale temperaturen kende, evenwel zonder koudegolf. In de studie worden ook de twee meest kritische dagen tijdens de voorbije winter in detail geanalyseerd. Vervolgens wordt de bevoorradingszekerheid bij extreme omstandigheden gesimuleerd. Ten slotte geeft de studie ook een vooruitblik op de komende winter 2015-2016.

De CREG stelt in de studie vast dat de markt zowel in *day ahead* als in reële tijd nog 1.000 MW verwijderd was van een activatie van de strategische reserve. A fortiori was België zeer ver verwijderd van een afschakeling veroorzaakt door een probleem van bevoorradingszekerheid.

Een analyse van de dag met de hoogste prijzen tijdens de voorbije winterperiode (24 maart 2014) toont aan dat ook buiten de winterperiode relatieve schaarste op de markt kan ontstaan, niet door een koudegolf maar door

⁸⁰ Studie (F)150910-CDC-1454 over de strategische reserve en de marktwerking tijdens de winterperiode 2014-2015.

een lagere beschikbaarheid van het productiepark en de interconnectiecapaciteit. Als gevolg van de lagere beschikbare capaciteit kunnen de prijzen stijgen, die op hun beurt de economische waarde van productiecapaciteit en vraagbeheer verhogen, wat dan weer een positief effect kan hebben op de bevoorradingszekerheid.

Uit een simulatie onder extreme omstandigheden voor de winter 2014-2015 blijkt dat er ook dan wellicht geen activatie van strategische reserve nodig geweest zou zijn.

Toch acht de CREG de aanleg van een strategische reserve een noodzakelijke aanvulling op de *energy-only market* om de bevoorradingszekerheid te garanderen bij een eventuele echte koudegolf. De CREG vindt evenwel de huidige volumebepaling van de strategische reserve voor verbetering vatbaar, vermits ze nu soms een moeilijk te verklaren resultaat geeft.

De geplande beschikbare productiecapaciteit voor de volgende winter is van dezelfde grootte-orde als de deze van de vorige winter. Ten opzichte van vorig jaar zal het groter volume aan strategische reserve de bestendigheid van het systeem tegen ongeplande onbeschikbaarheden en een mogelijke koudegolf versterken.

In navolging van deze studie werd de CREG op 27 oktober 2015 gehoord door de commissie Bedrijfsleven van de Kamer van volksvertegenwoordigers⁸¹.

• Winterperiode 2015-2016

In uitvoering van de wet van 26 maart 2014 gaf een ministerieel besluit van 15 januari 2015⁸² de beheerder van het transmissienet voor elektriciteit, Elia, de instructie om vanaf 1 november 2015 een strategische reserve aan te leggen voor een aanvullend volume van 2.750 MW bovenop de 750 MW die al was gecontracteerd op basis van het ministerieel besluit van 16 juli 2014.

In januari 2015 heeft de CREG haar opmerkingen gegeven over de proceduremodaliteiten voor de aanleg van de strategische reserve die Elia had voorgesteld voor de winterperiode 2015-2016.⁸³

In maart 2015 heeft de CREG een beslissing genomen⁸⁴ over de werkingsregels van de strategische reserve die vanaf 1 november 2015 toepasbaar zijn. Vooraleer deze beslissing werd genomen, werd er in februari 2015 een raadpleging georganiseerd over het voorstel van werkingsregels van de strategische reserve van Elia en de ontwerpbeslissing van de CREG betreffende dit voorstel.

In juni 2015 heeft de CREG op basis van het verslag van Elia met gegevens over de aangeboden prijzen en volumes en een technisch-economische selectie van de offertes die ze heeft ontvangen in het kader van de offerteaanvraag die in maart 2015 werd georganiseerd met het oog op de aanleg van de strategische reserve, een advies geformuleerd⁸⁵ over het al dan niet manifest onredelijk karakter van de aangeboden prijzen.

De algemene voorwaarden van de contracten van toegangsverantwoordelijken werden evenwel aangepast om ze in overeenstemming te brengen met het mechanisme van de strategische reserve (zie punt 3.1.3.3.A.b) van dit verslag).

Het tarief voor de openbare dienstverplichting "strategische reserve", door de CREG bepaald en op 1 februari 2015 in werking getreden, bedraagt 0,6110 EUR/netto afgenomen MWh (zie ook punt 3.1.3.5.A.b van dit verslag).⁸⁶

3.4.5.2. Offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor elektriciteitsproductie

Een ministerieel besluit van 27 maart 2015 heeft de procedure van de offerteaanvraag voor de bouw van nieuwe installaties voor de productie van elektriciteit van het type open cyclus of het type stoom- en gascyclus in België stopgezet (zie punt 2.4 van dit verslag).

3.4.5.3. Stroomtekort en afschakelplan

• Advies van de CREG over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het technisch reglement en een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het afschakelplan

Op verzoek van de minister van Energie heeft de CREG op 6 juli 2015 een advies uitgebracht⁸⁷ over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe en over een ontwerp van ministerieel besluit tot

81 Het verslag is beschikbaar op <http://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/54/ic008.pdf>.

82 Ministerieel besluit van 15 januari 2015 houdende instructie aan de netbeheerder om een aanvullende strategische reserve aan te leggen vanaf 1 november 2015 (Belgisch Staatsblad van 21 januari 2015).

83 Nota (Z)150115-CDC-1395 over het voorstel van de proceduremodaliteiten voor de aanleg van strategische reserves – winterperiode 2015-2016

84 Eindbeslissing (B)150312-CDC-1403 over het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de strategische reserve toepasbaar vanaf 1 november 2015.

85 Advies (A)150625-CDC-1433 over het al dan niet manifest onredelijk karakter van de aan ELIA SYSTEM OPERATOR NV aangeboden prijzen voor de levering van de strategische reserve in antwoord op de offerteaanvraag van 17 maart 2015.

86 Beslissing (B)150129-CDC-658E/32 over het voorstel van 25 november 2014 van ELIA SYSTEM OPERATOR NV tot aanpassing vanaf 1 januari 2015 van de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en van toeslagen en heffingen – Strategische reserve.

87 Advies (A)150706-CDC-1430 over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe, en een ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit.

wijziging van het afschakelplan van het transmissienet voor elektriciteit. De CREG doet hierin algemene vaststellingen en bekijkt de tekst artikel per artikel.

Het koninklijk besluit van 6 oktober 2015 tot wijziging van het genoemde technisch reglement en van het ministerieel besluit van 13 november 2015 tot wijziging van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit, worden onder punt 2.3 van dit verslag uiteengezet.

• **Maatregelen die moeten worden genomen teneinde over voldoende conventionele productiemiddelen te beschikken om de bevoorradingszekerheid van elektriciteit in België te waarborgen**

De CREG heeft in juni 2015 een studie uitgevoerd over de maatregelen die moeten worden genomen teneinde over voldoende conventionele productiemiddelen te beschikken om de bevoorradingszekerheid van elektriciteit in België te waarborgen.⁸⁸

Deze studie kadert in een opdracht die de minister van Energie aan de CREG heeft toevertrouwd in uitvoering van de besluiten van de federale regering. Er werd een openbare raadpleging georganiseerd om de mening van de marktpartijen te kennen.

De studie definieert het concept van toereikendheid, behandelt de evaluatie van de capaciteitsbehoefte op korte en middellange termijn en stelt de mogelijke middelen voor om in het huidige marktmodel het gewenste niveau

van bevoorradingszekerheid te behalen. Vervolgens wordt de toevoeging van een capaciteitsvergoedingsmechanisme overwogen: hiervoor worden eerst de ervaringen van buurlanden bestudeerd, waarna enkele voorstellen worden gedaan voor een mogelijke implementatie in België.

Op basis van de openbare raadpleging, ontmoetingen met de verschillende markspelers en een analyse van de Belgische marktwerking, komt de CREG tot de volgende conclusies:

- Het is noodzakelijk om de evaluatie van de behoeften op het vlak van capaciteit van elektriciteitsproductie en van vraagbeheer op korte en middellange termijn te verbeteren. De regelgeving en methodologie die tot op heden van kracht zijn, zouden onder andere een objectivering en een validering door bevoegde autoriteiten, zoals de CREG, moeten voorzien.
- Het is aangewezen om de actuele werking van de elektriciteitsmarkt (*energy-only market*) te verbeteren en dit zowel op korte termijn als via structurele hervormingen, met inbegrip van de strategische reserve (bijvoorbeeld: definitie van de voorwaarden waaronder een eenheid die deelneemt aan de strategische reserve opnieuw op de markt kan komen).
- Op basis van de behoeftenanalyse zou een capaciteitsvergoedingsmechanisme (CRM) in België kunnen worden ingevoerd. We vermelden evenwel dat in het buitenland het invoeren van bepaalde CRM's vaak complex was, verscheidene jaren geduurd heeft, een kostprijs heeft en dat de doeltreffendheid ervan vaak nog moet worden aangetoond.

3.4.5.4. Reddingscode van Elia

Overeenkomstig het technisch reglement is de CREG door Elia bij brief van 2 december 2015 in kennis gesteld van een nieuwe versie van de reddingscode waarin de wijzigingen aan het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe en aan het ministerieel besluit van 3 juni 2005 houdende het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit zijn opgenomen (zie punt 2.3 van dit verslag).

De reddingscode legt onder meer de operationele procedures vast die van toepassing zijn op de toegangsverantwoordelijken, netgebruikers en andere netbeheerders, teneinde de veiligheid, betrouwbaarheid en efficiëntie van het net te waarborgen.

4. Aardgasmarkt

4.1. Regulering

4.1.1. Aardgaslevering

4.1.1.1. Federale leveringsvergunningen voor aardgas

De levering van aardgas aan in België gevestigde afnemers (distributieondernemingen of eindafnemers van wie de gasafnames aan iedere leveringsaansluiting bestendig minimum één miljoen m³ per jaar bedragen) is onderworpen aan de voorafgaande toekenning van een individuele vergunning, afgegeven door de minister van Energie (behalve indien zij wordt verricht door een distributieonderneming binnen haar eigen distributienet).

De dossiers voor de aanvraag van federale leveringsvergunningen voor aardgas worden gericht aan de CREG, die na onderzoek van de criteria haar advies aan de minister van Energie overmaakt.

De CREG heeft in dit kader in 2015 drie adviezen gegeven naar aanleiding van verzoeken ingediend door Bayerngas Vertriebs⁸⁹, Essent Belgium⁹⁰ en Enovos Luxembourg⁹¹.

In 2015 bedroeg het totale aardgasverbruik⁹² 175,8 TWh, wat een stijging is van 9,6% ten opzichte van het verbruik in 2014 (160,4 TWh). Deze stijging is het resultaat van een toename van de gasconsumptie in alle verbruikerssegmenten. Er was een duidelijk hoger verbruik van de eindafnemers aangesloten op de distributienetten (+ 10,7%), een aanzienlijke stijging van het verbruik voor de productie van elektriciteit (eventueel in combinatie met de productie van warmte) (+ 12,4%) en een beperkte stijging van het verbruik van de industriële afnemers (+ 4,8%).

In 2015 heeft één onderneming leveringsactiviteiten opgestart op de groothandelsmarkt voor aardgas: ArcelorMittal Energy. Verder dient vermeld te worden dat GDF Suez zijn naam heeft gewijzigd in Engie, maar zijn vervoersactiviteiten uitvoert vanuit dochteronderneming Electrabel. Indien men rekening houdt met de overname of integratie van vervoersactiviteiten binnen een onderneming van dezelfde groep waren in 2015 23 ondernemingen actief op de Belgische vervoersmarkt.

De top 3 van de leveringsondernemingen blijft ook in 2015 ongewijzigd, evenals hun respectievelijke plaats. Electrabel (Engie/GDF Suez) behoudt de eerste plaats en versterkt zijn marktaandeel van 30,8% in 2014 tot 31,4% in 2015 (+ 0,6%). ENI Gas & Power behoudt de tweede plaats maar ziet zijn marktaandeel dalen met 4,4% tot 24,5%. ENI Gas & Power is de sterkste daler op de markt. EDF Luminus blijft stabiel op 9,6%.

De vierde plaats is dit jaar voor RWE Supply & Trading dat 0,7% stijgt tot 5,2%. Statoil bekleedt de vijfde plaats, maar lijdt met 5,0% een verlies van 1,7%. In 2015 hadden vijf partijen een marktaandeel van meer dan 5%.

Wingas gaat 1,4% achteruit tot 4,4%. Lampiris lijdt een licht verlies (-0,2%), maar behoudt de zevende plaats (4,2%). Vattenfall Energy Trading Netherlands is de sterkste stijger met een volumegroei van 3,6%. Vermits Vattenfall Energy Trading Netherlands in 2015 slechts een zeer beperkt aantal leveringen had verricht, stemt de volumegroei nagenoeg overeen met het marktaandeel (3,6%). Nieuwkomer ArcelorMittal Energy realiseert onmiddellijk een marktaandeel van 2,4%. Gas Natural Fenosa gaat gevoelig achteruit (-1,4%) tot 1,9%. SEGE (Société européenne de Gestion de l'Énergie)

daalt lichtjes tot 1,6%. Ook Eneco België lijdt licht verlies tot 1,4%. Enel Trade stijgt met 1,2% tot 1,3%. Total Gas & Power gaat 0,2% vooruit en is de laatste speler met een marktaandeel boven 1% (1,1%).

De overige actieve netgebruikers zijn Antargaz, Belgian Eco Energy, Direct Energie Belgium, E.ON Global Commodities (ondertussen Uniper Global Commodities geworden), Enovos Luxembourg, European Energy Pooling, Getec Energie, NatGas en Progress Energy Services. Al deze partijen hebben elk een marktaandeel dat lager is dan 1%. Samen hebben deze 9 ondernemingen een marktaandeel van nauwelijks 2,4%.

Op 31 december 2015 waren 36 netgebruikers in het bezit van een leveringsvergunning. 23 onder hen hebben in de loop van 2015 activiteiten uitgevoerd op het vervoersnet voor de shipping van aardgas ten behoeve van Belgische eindafnemers. Ter vergelijking: eind 2007 waren er op het vervoersnet van Fluxys Belgium voor leveringen aan Belgische eindafnemers slechts zes netgebruikers actief.

⁸⁹ Advies (A)151113-CDC-1474 over de toekenning van een individuele leveringsvergunning voor aardgas aan BAYERN GAS VERTRIEB GmbH. Bij ministerieel besluit van 10 december 2015 werd een individuele leveringsvergunning voor aardgas toegekend aan BAYERN GAS VERTRIEB GmbH (Belgisch Staatsblad van 18 december 2015).

⁹⁰ Advies (A)151210-CDC-1491 over de toekenning van een individuele leveringsvergunning voor aardgas aan ESSENT BELGIUM NV.

⁹¹ Advies (A)151217-CDC-1492 over de toekenning van een individuele leveringsvergunning voor aardgas aan ENOVOS LUXEMBOURG SA.

⁹² Hierbij dient opgemerkt te worden dat de evaluatie gebaseerd is op cijfers die betrekking hebben op de shippingactiviteiten op het vervoersnet, zoals deze zijn meegedeeld door de vervoersnetbeheerder.

Tabel 13: Ondernemingen die in 2015 op de Belgische markt aardgas transporteerden – evolutie t.o.v. 2014 (Bron: CREG)

Volume vervoerd in België (in TWh)* Marktaandeel in België (in %)	2014		2015		Δ2015/2014	
	TWh	%	TWh	%	(%)**	(%-point)***
ANTARGAZ	0,09	0,057	0,26	0,147	181	0,09
ARCELORMITTAL ENERGY	0,00	0,000	4,25	2,416		2,42
BELGIAN ECO ENERGY	0,04	0,027	0,09	0,049	99,5	0,02
DIRECT ENERGIE	0,00	0,000	0,06	0,034	8902	0,03
EDF LUMINUS	15,47	9,646	16,94	9,637	9,5	-0,01
ELECTRABEL ENGIE	49,46	30,835	55,23	31,418	11,7	0,58
ENECO BELGIË BV	2,37	1,476	2,45	1,396	3,7	-0,08
ENEL TRADE SpA	0,28	0,175	2,33	1,326	728	1,15
ENI SpA	46,33	28,883	43,00	24,461	-7,2	-4,42
ENOVOS LUXEMBOURG SA	0,62	0,387	0,45	0,253	-28,2	-0,13
EUROPEAN ENERGY POOLING	0,20	0,122	0,44	0,248	122	0,13
GAS NATURAL EUROPE	5,16	3,218	3,27	1,859	-36,7	-1,36
GETEC ENERGIE AG	0,27	0,166	0,26	0,150	-0,8	-0,02
LAMPIRIS	7,13	4,442	7,43	4,225	4,2	-0,22
NATGAS AG	0,99	0,617	1,55	0,881	56,5	0,26
PROGRESS ENERGY SERVICES	0,09	0,057	0,24	0,137	166	0,08
RWE SUPPLY & TRADING GmbH	7,16	4,463	9,09	5,169	26,9	0,71
SOC. EUROP. DE GESTION DE L'ENERGIE SA	2,68	1,673	2,88	1,639	7,4	-0,03
STATOIL ASA	10,66	6,647	8,78	4,992	-17,7	-1,65
TOTAL GAS & POWER Ltd	1,42	0,882	1,95	1,110	37,9	0,23
UNIPER GLOBAL COMMODITIES SE	0,77	0,482	0,90	0,513	16,8	0,03
VATTENFALL ENERGY TRADING NETHERLANDS NV	0,00	0,000	6,28	3,575		3,57
WINGAS GmbH	9,21	5,744	7,67	4,364	-16,7	-1,38
Eindtotaal	160,4	100,0	175,8	100,0	9,6	

* Deze cijfers slaan alleen op: leveringen aan klanten aangesloten op het vervoersnet en op de afnamepunten van de distributienetten. Voor afzonderlijke statistieken over de levering aan klanten aangesloten op het vervoers- en distributienet, wordt de lezer verzocht de gezamenlijke publicatie van de vier energieregulators te raadplegen op de website van de CREG (www.creg.be).

** Relatieve evolutie 2015 in vergelijking met 2014 (de basis is 2014).

*** Absolute evolutie van het marktaandeel.

4.1.1.2. Maximumprijzen

De lezer wordt verwezen naar punt 3.1.2.2 van dit verslag dat *mutatis mutandis* van toepassing is op aardgas.

De sociale maximumprijs (excl. btw en andere taksen) voor de levering van aardgas voor de periode vanaf 1 februari 2015 tot en met 31 juli 2015 bedroeg 3,244 c€/kWh (0,03244 €/kWh). Dit tarief is zonder de federale bijdrage, de toeslag voor beschermde klanten en de aansluitingskosten (Wallonië). Andere taksen met betrekking tot netwerktarieven (vervoer en/of distributie) zijn inbegrepen.

De sociale maximumprijs (excl. btw en andere taksen) voor de levering van aardgas voor de periode vanaf 1 augustus 2015 tot en met 31 januari 2016 bedroeg 3,155 c€/kWh (0,03155 €/kWh). Dit tarief is zonder de federale bijdrage, de toeslag voor beschermde klanten en de aansluitingskosten (Wallonië). Andere taksen met betrekking tot netwerktarieven (vervoer en/of distributie) zijn inbegrepen.

4.1.1.3. Evolutie en fundamentals van de aardgasprijs

De lezer wordt verwezen naar punt 3.1.2.3 van dit verslag dat ook van toepassing is op aardgas.

4.1.2. Vervoer en distributie

4.1.2.1. Ontvlechting en certificering van de netbeheerders

■ FLUXYS BELGIUM

Ingevolge de beslissing van 27 september 2012 zal Fluxys Belgium de aankoopoptie met betrekking tot de VTN-leiding lichten. Het lichten van deze optie moet gebeuren tussen de 12 en 6 maanden voor het verstrijken van het leasecontract, d.i. in 2015, en is door Fluxys Belgium in januari 2015 verricht.

Op 15 september is Fluxys Belgium eigenaar geworden van de VTN-leiding.

In het kader van de integratie van de Belgische en Luxemburgse netwerken heeft Fluxys Belgium samen met Creos, de Luxemburgse transmissiesysteembeheerder, op 7 mei 2015 de vennootschap Balansys opgericht. Dit is een joint venture waarin Fluxys Belgium en Creos beide een aandeel hebben van 50%.

Op groepsniveau hebben zich in 2015 een aantal wijzigingen voorgedaan.

Op 7 december 2015 heeft Fluxys Belgium de tradingdiensten van Huberator (dochter van Fluxys Europe) voor 90% overgenomen. De resterende 10% is in handen gebleven Gasbridge 1 en Gasbridge 2, waarvan Fluxys Europe bij beide voor 50% aandeelhouder is, naast Snam. Vanaf 2016 zullen deze activiteiten dan ook onderdeel worden van de vervoersdiensten die Fluxys Belgium aan de shippers aanbiedt. Met de overname breidt Fluxys Belgium haar dienstenaanbod uit.

Fluxys Europe en Enagás zijn op 23 maart 2015 overeengekomen om elk 50% van Swedegas van EQT Infrastructure Limited over te nemen. Swedegas is eigenaar van ongeveer 600 km hogedrukleidingen en de installatie voor ondergrondse gasopslag Skallen in Zweden.

Op 29 december 2015 heeft Fluxys Europe haar volledige belang van 25% in de Interconnector (UK) Limited overgedragen aan Fluxys UK Limited, voor 100% dochter van Fluxys Europe. Daarnaast heeft Fluxys Europe een nieuwe dochteronderneming opgericht, Fluxys Interconnector Limited, die een aandeel van 10% heeft bij Interconnector (UK) Limited.

In de raad van bestuur van Fluxys Belgium werd de heer Andries Gryffroy als bestuurder aangesteld in mei 2015 op voorstel van Publigas. Zijn huidige mandaat eindigt op de gewone algemene vergadering van mei 2021. De heer François Fontaine werd door de federale regering als regeringscommissaris aangesteld.

De heer Pascal De Buck is met ingang van 1 januari 2015 voorzitter van het directiecomité geworden en oefent de functie van CEO uit in vervanging van de heer Walter Peeraer. Het directiecomité bestaat uit drie leden: de heren Pascal De Buck (Chief Executive Officer), Paul Tummers (Chief Financial Officer) en Peter Verhaeghe (Chief Technical Officer).

■ INTERCONNECTOR (UK) Limited

Bij beslissing van 11 juli 2013 heeft de CREG een positieve beslissing genomen met betrekking tot de aanvraag tot certificering van Interconnector (UK) Limited, ingediend bij de CREG op 3 december 2012 en onder een aantal voorwaarden die Interconnector (UK) Limited tegen ten laatste 3 maart 2015 moet uitvoeren.

Daar op 3 maart 2015 niet alle voorwaarden van voormelde beslissing vervuld waren, heeft de CREG in samenspraak met Ofgem, de Britse regulerende autoriteit, op 26 februari 2015 een certificeringsprocedure ten aanzien van Interconnector (UK) Limited geopend. Op 18 juni 2015 heeft de CREG een ontwerpbeslissing goedgekeurd die op 24 juni 2015 voor advies aan de Europese Commissie werd overgemaakt.⁹³ De Europese Commissie gaf haar advies op 20 augustus 2015.⁹⁴

Op 9 oktober 2015 nam de CREG een positieve eindbeslissing aangaande de certificering van Interconnector (UK) Limited.⁹⁵ De aandelen van Gazprom werden op 17 december 2015 aan Fluxys Interconnector Limited overgedragen.

Het aandeelhouderschap van Interconnector (UK) Limited kan eind 2015 dan ook als volgt worden voorgesteld: Fluxys UK Limited (25%), Caisse de dépôt et placement du Québec (CDPQ) (23,5%), Gasbridge 1 (15,75%), Gasbridge 2 (15,75%), CDP Groupe Infrastructures Inc. (CDPGI) (10%) en Fluxys Interconnector Limited (10%).

Sinds 29 mei 2015 is de heer Denis Sergeevich Anokhin, vertegenwoordiger van Gazprom, geen lid meer van de raad van bestuur van Interconnector (UK) Limited.

4.1.2.2. Corporate governance

In het kader van de controle op de toepassing van artikel 8/3 van de gaswet en op de evaluatie van de doeltreffendheid ervan ten aanzien van de eisen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de beheerders, heeft de CREG kennis genomen van de activiteitenverslagen voor 2014 van de corporategovernancecomités van Fluxys Belgium en Fluxys LNG.

Zij nam bovendien kennis van het verslag van de Compliance Officer over de naleving van het verbintenissenprogramma door de medewerkers van Fluxys Belgium en Fluxys LNG in 2014. Dit programma moet erop toezien dat discriminatie van netgebruikers en/of categorieën van netgebruikers wordt voorkomen. De CREG heeft in het bijzonder gevraagd om voortaan afzonderlijke verslagen te ontvangen van Fluxys Belgium en Fluxys LNG, aangezien de twee ondernemingen verschillende activiteiten uitvoeren. In december 2015 heeft de CREG van Fluxys Belgium en Fluxys LNG voor 2016 de auditprogramma's ontvangen die de naleving van de non-discriminatievereisten moeten waarborgen.

⁹³ Ontwerpbeslissing (B)151009-CDC-1429 over het openen van een certificeringsprocedure ten aanzien van Interconnector (UK) Limited.

⁹⁴ Advies van de Europese Commissie d.d. 20 augustus 2015 met toepassing van artikel 3.1 van verordening 715/2009/EG en artikel 10.6 van richtlijn 2009/73/EG – België en Groot-Brittannië – Certificering van Interconnector (UK) Limited.

⁹⁵ Eindbeslissing (B)151009-CDC-1429 over het openen van een certificeringsprocedure ten aanzien van Interconnector (UK) Limited.

Tot slot heeft de CREG in juni 2015 een eensluidend advies uitgebracht betreffende de hernieuwing van het mandaat van een onafhankelijke bestuurder van Fluxys Belgium.⁹⁶

4.1.2.3. Technische werking

A. Vervoersvergunningen voor aardgas

Om zijn aardgasinstallaties te bouwen en uit te baten moet de vervoersnetbeheerder, Fluxys Belgium, een aanvraag tot vervoersvergunning indienen bij de Algemene Directie Energie. De CREG beschikt over een adviesbevoegdheid in het kader van dergelijke aanvragen.

In 2015 heeft de CREG veertien gunstige adviezen uitgebracht in het kader van aanvragen tot vervoersvergunning of van een bijvoegsel aan een bestaande vergunning.⁹⁷

B. Balanceringsmodel

De veranderingen in het nieuwe marktgebaseerde balanceringsmodel, dat sinds 1 oktober 2012 van kracht is, opgenomen in het jaarverslag 2013 (p. 55-56) blijven in 2015 actueel. De lezer wordt bovendien verzocht het hiernavolgende punt E te lezen, in het bijzonder de beslissing van de CREG van 20 mei 2015 inzake een voorstel tot wijziging van het Standaard Aardgasvervoerscontract, van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer en van het Aardgasvervoersprogramma, teneinde de gasmarkten van België en Luxemburg samen te voegen (project BeLux).

C. Regels voor de veiligheid en betrouwbaarheid van het net en de normen en vereisten op het vlak van kwaliteit van de diensten en van de levering

In uitvoering van artikel 133 van de gedragscode implementeert de beheerder van het aardgasvervoersnet een

zorgsysteem dat waakt over de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de werking van zijn vervoersnet en de geleverde aardgasvervoersdiensten.

Dit zorgsysteem maakt het mogelijk om onder meer kwaliteitsparameters vast te leggen inzake:

- de frequentie van de onderbrekingen en/of reducties;
- de gemiddelde duur van de onderbrekingen en/of reducties;
- de oorzaak van en de oplossing voor de onderbrekingen en/of reducties;
- de portefeuille van de aangeboden aardgasvervoersdiensten.

In 2015 werd geen enkele dienst onderbroken of gereduceerd.

D. Tijd genomen door de vervoersnetbeheerder om aansluitingen en herstellingen uit te voeren

Overeenkomstig de gaswet is de CREG belast met het toezicht op de tijd die de beheerder van het aardgasvervoersnet nodig heeft om de aansluitingen en herstellingen uit te voeren.

In 2015 werden vier nieuwe aansluitingen voor eindklanten en één nieuwe aansluiting voor de openbare distributie gerealiseerd. De realisatie van deze nieuwe aansluitingen nam respectievelijk 41, 53, 23, 29 en 33 maanden in beslag.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren werden er in 2015 geen herstellingen naar aanleiding van ongevallen of incidenten uitgevoerd, enkel herstellingen in het kader van onderhoudsperiodes. De twaalf herstellingen in het kader van geplande onderhoudsperiodes werden uitgevoerd om een impact op de levering van diensten te vermijden. Alle geplande interventies waren beperkt in de tijd (meestal een dag) en werden uitgevoerd met de medewerking van de eindklant en/of de betrokken *shippers*.

E. Gedragscode

• Aardgasvervoer

De CREG heeft op 10 mei 2012 het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Toegangsreglement en het Aardgasvervoersprogramma van Fluxys Belgium goedgekeurd, en heeft zo groen licht gegeven voor de invoering van een nieuw vervoersmodel vanaf 1 oktober 2012. Dit nieuwe vervoersmodel, *Entry/Exit* genoemd, vereenvoudigt sterk de toegang tot het vervoersnet van Fluxys Belgium en schept de voorwaarden om de liquiditeit van de aardgasmarkt te verbeteren. Het model voorziet onder meer in i) een eenvoudige toegang tot het aardgasvervoersnet voor alle marktspelers, ii) de creatie van een handelsplaats waar, naast de bilaterale handel (OTC), een anonieme beurs (Exchange) de marktspelers diensten aanbiedt, en iii) een marktgestuurd balanceringsstelsel waarmee Fluxys Belgium aardgas aankoopt of verkoopt op de anonieme beurs om het net in evenwicht te houden.

De aangeboden diensten komen in ruime mate overeen met de door de CREG vooropgestelde basisprincipes voor het nieuwe vervoersmodel. Namelijk:

- De marktspelers krijgen een brede portefeuille van vervoersdiensten aangeboden.
- De vervoersdiensten op de ingangspunten kunnen onafhankelijk van de vervoersdiensten op de afnamepunten worden gereserveerd.
- Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen doorvoer en binnenlands vervoer.
- Het is mogelijk om vervoersdiensten te reserveren voor een minimale duur van één dag.
- De maximale looptijd voor de reservering van vervoersdiensten op de ingangs- en afnamepunten van het vervoersnet is niet beperkt.

96 Advies (A)150611-CDC-1425 over de onafhankelijkheid van een onafhankelijke bestuurder in de raad van bestuur van FLUXYS BELGIUM NV.

97 Cf. adviezen 1397, 1401, 1406, 1415, 1428, 1432, 1434, 1435, 1443, 1444, 1455, 1468, 1481 en 1486: de volledige titels worden vermeld in punt 5.11 van dit verslag.

- Het aanbod en de aard (vast, onderbreekbaar) van de vervoersdiensten werden door de overschakeling naar het nieuwe vervoersmodel niet beperkt.
- De vervoersdiensten kunnen op eenvoudige wijze worden gereserveerd via een elektronisch reserveringssysteem dat 7 dagen per week en 24 uur per dag beschikbaar is.
- Er werd een virtuele handelsplaats voor aardgas gecreëerd.
- Alle marktspelers (dus ook de eindklanten) kunnen op deze handelsplaats op een zeer eenvoudige wijze aardgas verhandelen en vervolgens naar de door hen gewenste bestemming vervoeren.
- De toegang tot de vervoersmarkt en de markt voor de handel in aardgas werd sterk vereenvoudigd en structureel verbeterd.

Elke netgebruiker die vervoersdiensten wenst te reserveren of toegang wenst tot de informatie- en reservatiesystemen van Fluxys Belgium tekent vooraf het standaardcontract voor aardgasvervoerdiensten. Dit standaardcontract is het toegangsticket tot het aardgasvervoersnet en de netten van Fluxys Belgium. De netgebruiker wordt geregistreerd als klant van Fluxys Belgium en kan vanaf de datum van inschrijving vervoersdiensten reserveren. De netgebruiker kan in functie van zijn behoeften vervoersdiensten reserveren via een schriftelijke procedure of via het automatisch reservatiesysteem dat 24 uur per dag, 7 dagen in de week beschikbaar is. Naast bevrachters, traders en leveranciers krijgt de eindafnemer die dat wenst op die manier toegang tot het aardgasvervoersnet en de aardgasbeurs.

De afnamecapaciteit van eindafnemers aangesloten op het distributienet hoeft niet meer te worden gereserveerd maar wordt door Fluxys Belgium op maandbasis toegewezen. Dit vereenvoudigt heel sterk de toegang tot de residentiële markt en de kleine en middelgrote ondernemingen. Het is immers voor de leveranciers niet langer nodig op voorhand afnamecapaciteit voor eindafnemers op het distributienet te

reserveren, wat vooral voor nieuwkomers op de markt een complexe en tijdrovende technische aangelegenheid was. Bovendien wordt voor iedere bevrachter/leverancier de afnamecapaciteit op dezelfde wijze berekend en toegewezen waardoor een gelijk speelveld (*level playing field*) wordt gecreëerd en mogelijke discriminatie wordt vermeden.

Samen met de invoering van het entry-exitvervoersmodel in oktober 2012 werd in overleg met de marktspelers een proactief congestiebeleid opgesteld en vastgelegd in het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer van Fluxys Belgium. Basisprincipes zijn dat Fluxys Belgium maximale entry- en exitcapaciteit aanbiedt, de netgebruikers (shippers) geboekte maar niet-gebruikte capaciteit aanbieden op de secundaire markt en het gebruik van capaciteit constant wordt opgevolgd. In het geval er zich congestie voordoet, zal de CREG optreden op basis van de informatie die Fluxys Belgium en de betrokken shippers haar verschaffen. Dankzij dit beleid heeft er zich tot op heden geen congestie op het gasnetwerk voorgedaan. De Europese regelgeving bevat eveneens een aantal bepalingen inzake congestie, waaronder *Long Term Use-It-Or-Lose-It* (afgekort LT UIOLI). Eerder geboekte maar ongebruikte capaciteit wordt op die manier aan de markt terugggegeven, waardoor congestie wordt voorkomen en het netwerk beter wordt gebruikt. In België is ook deze LT UIOLI-verplichting al sedert 2012 opgenomen in het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer. Het Europees wettelijk kader is echter niet steeds even eenduidig inzake de toepassing van LT UIOLI. Een visiedocument dat op 8 april 2015 op de website van de CREG werd gepubliceerd en een gezamenlijk initiatief is van de Belgische (CREG), Nederlandse (ACM) en Britse (OFGEM) regulatoren, verduidelijkt de criteria die worden gehanteerd voor de toepassing van LT UIOLI. Het is de taak van de CREG om de goede werking van het systeem te monitoren en indien nodig maatregelen te nemen.

In 2015 heeft de CREG zes beslissingen genomen betreffende de door Fluxys Belgium voorgestelde wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer:

- Beslissing van 26 maart 2015 over de wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B, C1 en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer

Met haar brief van 16 maart 2015 heeft Fluxys Belgium bij de CREG een aanvraag ingediend tot goedkeuring van wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van bijlagen A, B, C1 en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

Met de voorgestelde wijzigingen beoogt Fluxys Belgium:

- de introductie van nieuwe interconnectiepunten tussen Frankrijk en België door de toekomstige ingebruikneming van de nieuwe pijpleiding die de terminal van Duinkerke met het Belgische netwerk zal verbinden;
- de invoering van een nieuwe dienstverlening, "Cross Border Delivery Service", die de directe verbinding tussen de terminal van Duinkerke en het Belgische vervoersnet mogelijk maakt.

De aangebrachte wijzigingen houden rekening met de feedback die werd ontvangen van de netgebruikers naar aanleiding van de marktconsultatie georganiseerd van 2 februari 2015 tot en met 20 februari 2015.

In haar beslissing van 26 maart 2015 heeft de CREG de voorgestelde wijzigingen goedgekeurd en beslist dat deze in werking treden op 2 april 2015.⁹⁸

98 Beslissing (B)150326-CDC-1414 over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B, C1 en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

- Beslissing van 20 mei 2015 over de wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Toegangsreglement voor Vervoer en het Aardgasvervoersprogramma

Fluxys Belgium heeft op 15 april 2015 bij brief een aanvraag tot goedkeuring van wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Toegangsreglement voor Vervoer en het Aardgasvervoersprogramma voorgelegd aan de CREG.

De voorgestelde wijzigingen hebben als doel de aardgasmarkten van België en Luxemburg te integreren (project BeLux). Zij hebben betrekking op:

- de schrapping van alle bepalingen met betrekking tot balancerings;
- de schrapping van de interconnectiepunten tussen België en Luxemburg uit de lijst van interconnectiepunten voor de commercialisering van capaciteit;
- de introductie van enkele beperkte textuele aanpassingen aan de bepalingen met betrekking tot de dienst kwaliteitsconversie;
- de schrapping van de dienst *reshuffling*;
- de aanpassing van het facturatieproces door de introductie van "Self Billing";
- de herziening van bijlage F van het Toegangsreglement voor Vervoer met betrekking tot het plan voor incidentenbeheer.

Bijkomend heeft Fluxys Belgium op 13 mei 2015 bij de CREG een voorstel tot wijziging van het door de CREG op 26 maart 2015 (hierboven genoemde beslissing (B)150326-CDC-1414) goedgekeurde Toegangsreglement voor Aardgasvervoer en het Aardgasvervoersprogramma ingediend, samen met het bijbehorende consultatierapport. Deze wijzigingen waren noodzakelijk om vanaf 1 oktober 2015, in afwachting van de inwerkingtreding van het vereist wettelijk kader voor de integratie van de balanceringsregimes van de aardgasmarkten van België en Luxemburg, het netevenwicht verder te kunnen waarborgen door de tenuitvoerlegging van

overgangsmaatregelen in het kader waarvan Fluxys Belgium alle verbintenissen en taken op het gebied van balancerings op zich blijft nemen. In dit kader heeft Fluxys Belgium ook een nieuw voorstel van wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract ingediend bij de CREG om het aanvankelijk ingediende Standaard Aardgasvervoerscontract te vervangen.

Al deze wijzigingen werden door Fluxys Belgium onderworpen aan een grote marktconsultatie.

De CREG heeft besloten de door Fluxys Belgium voorgestelde wijzigingen goed te keuren, met uitzondering van enkele specifieke artikelen.⁹⁹ Onder een aantal opschortende voorwaarden heeft de CREG onder meer besloten dat de goedgekeurde bepalingen in werking zullen treden op de lanceringsdatum van het BeLux-integratieproject op 1 oktober 2015.

- Beslissing van 17 september 2015 over de aanvraag tot goedkeuring van wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van bijlagen A, B, C1, C3, E, G, H en de nieuwe bijlage C5 van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer

Op 4 augustus 2015 heeft Fluxys Belgium bij de CREG een aanvraag ingediend tot goedkeuring van wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van een aantal bijlagen bij het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

Met deze wijzigingen wil Fluxys Belgium haar dienstenaanbod op contractueel en operationeel vlak afstemmen op de implementatie van de netwerkcode CAM die op 1 november 2015 van kracht wordt. Om het vervoersmodel verder te vereenvoudigen heeft Fluxys Belgium ook voorgesteld de hubdiensten volledig in het dienstenaanbod te integreren.

De wijzigingen houden rekening met de feedback van de netgebruikers naar aanleiding van de marktconsultatie georganiseerd in het voorjaar van 2015.

In haar beslissing van 17 september 2015¹⁰⁰ heeft de CREG geoordeeld dat de implementatie van de bepalingen voorzien in de netwerkcode CAM onvolledig is gebeurd en dat de integratie van de hubdiensten zowel op contractueel als op operationeel vlak belangrijke tekorten vertoont. Daarom heeft de CREG besloten de voorgestelde wijzigingen niet in hun geheel goed te keuren en heeft zij Fluxys Belgium gevraagd een nieuw voorstel uit te werken (zie hierna de beslissing van 29 oktober 2015).

- Beslissing van 29 oktober 2015 over de aanvraag tot goedkeuring van het aangepast voorstel van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van bijlagen A, B, C1, C3, E, G en H van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer

Midden oktober 2015 diende Fluxys Belgium bij de CREG een herwerkte aanvraag in tot goedkeuring van wijzigingen aan een aantal contracten. Het doel van deze wijzigingen was de aanpassing van het dienstenaanbod aan de invoering van de netwerkcode omtrent de mechanismen voor de toewijzing van capaciteiten. Fluxys Belgium meldt ook dat de integratie van de hubdiensten op een later tijdstip zal volgen. Met betrekking tot de Interconnectie Akkoorden zullen ze de stand van zaken meedelen in het kader van de implementatie van de netwerkcode inzake interoperabiliteit. Tot slot worden de aanpassingen van het dienstenaanbod voor bepaalde types eindklanten ter raadpleging voorgelegd en apart ter goedkeuring ingediend.

In haar beslissing van 29 oktober 2015 keurt de CREG de voorgestelde wijzigingen goed en beslist zij dat deze in werking treden vanaf 1 november 2015.¹⁰¹

⁹⁹ Beslissing (B)150520-CDC-1420 over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Toegangsreglement voor vervoer en het Aardgasvervoersprogramma.

¹⁰⁰ Beslissing (B)150917-CDC-1457 over de aanvraag tot goedkeuring van de door NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van bijlagen A, B, C1, C3, E, G, H en de nieuwe bijlage C5 van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

¹⁰¹ Beslissing (B)151029-CDC-1469 de aanvraag tot goedkeuring van het door NV FLUXYS BELGIUM aangepast voorstel van het Standaard Aardgasvervoerscontract, het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B, C1, C3, E, G en H van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

- Beslissing van 10 december 2015 over de wijzigingen van Appendix 1 bij bijlage B van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

De CREG heeft bij beslissing van 10 december 2015¹⁰² de integratie – ter informatie voor de bevrachters – van de Nederlandse versie van de algemene voorwaarden voor het gebruik van het Prisma Capaciteitsplatform, die sinds 1 oktober 2015 worden toegepast door laatstgenoemde, in Appendix 1 bij bijlage B van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer goedgekeurd, die door Fluxys Belgium op 16 september 2015 bij de CREG is voorgelegd.

- Beslissing van 17 december 2015 over de door FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer

Begin december 2015 diende Fluxys Belgium bij de CREG een aanvraag in tot goedkeuring van wijzigingen aan het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

Het doel is om eindgebruikers die rechtstreeks aangesloten zijn op het hogedruknet (zoals elektriciteitscentrales en industriële eindklanten) een nieuwe dienst te bieden, naast het bestaande aanbod van jaarlijkse, seizoens- en kortetermijndiensten. Deze nieuwe dienst zal onder de naam Fix/Flex worden gecommmercialiseerd. Daarnaast bieden de voorgestelde wijzigingen netgebruikers de mogelijkheid diensten te onderschrijven onder het kalenderdagregime.

Met haar beslissing van 17 december 2015 keurt de CREG de voorgestelde wijzigingen goed.¹⁰³ Deze zijn in werking getreden op 1 januari 2016.

F. Maatregelen gericht op het waarborgen van de bevoorradingszekerheid

De Gas Coordination Group van de Europese Commissie coördineert de toepassing van Verordening (EU) nr 994/2010 die gericht is op het waarborgen van de aardgasbevoorrading in Europa.¹⁰⁴ De CREG vertegenwoordigt er België, naast de aangewezen bevoegde instantie, de Algemene Directie Energie. In 2015 ging de aandacht vooral uit naar de herziening van Verordening (EU) nr 994/2010, naast de bespreking van de preventieve actieplannen en noodplannen van de Europese lidstaten. De CREG levert bijstand aan de bevoegde instantie om Verordening (EU) nr 994/2010 in België toe te passen. De aandacht van de CREG gaat hierbij vooral uit naar een maximale benutting van marktinstrumenten om de bevoorradingszekerheid te waarborgen. Residuele risico's vragen een aangepast overheidsoptreden dat in de marktwerking kan worden ingepast. De CREG heeft op dit vlak met de Algemene Directie Energie nauw kunnen samenwerken om haar verantwoordelijkheid als bevoegde instantie in te vullen. De CREG heeft onder meer bijstand verleend bij de realisatie van het jaarlijks opvolgingsverslag van de bevoorradingszekerheid.¹⁰⁵

De Europese Commissie heeft in 2014 het initiatief genomen om Verordening (EU) Nr. 994/2010 te herzien met het oog op

de publicatie van een voorstel van nieuwe verordening in het begin van 2016.¹⁰⁶ In dit kader en in nauwe samenwerking met de Europese Commissie heeft de CEER een *Task Force* samengesteld op 26 november 2014 om aan de Europese Commissie bijstand te leveren bij deze actualisatie en om een opinie betreffende bevoorradingszekerheid op te stellen namens de Europese energieregulators. In 2015 heeft deze *Task Force* twee documenten gerealiseerd in overleg met vertegenwoordigers van de Europese Commissie ten behoeve van de lopende herziening van de verordening.¹⁰⁷ De CREG is de vicevoorzitter van deze *Task Force*.

Trouw aan haar taken van algemeen toezicht en controle op de toepassing van de gedragscode (zie eveneens punt 4.1.2.3.E van dit verslag), heeft de CREG de balanceringsregime op het vervoersnetwerk voor H-gas en L-gas opgevolgd. In 2015 heeft de CREG geen problemen vastgesteld die kritisch waren voor de beheersing van het netevenwicht. Het huidige netbalanceringsregime legt een grote verantwoordelijkheid bij de netgebruikers zelf, waardoor de netbeheerder enkel nog moet instaan voor een residuele balanceringsregime, mocht dit nodig zijn. Het op de markt gebaseerde balanceringsmechanisme wordt nauw opgevolgd en wordt door de CREG beoordeeld als een succesvol en belangrijk mechanisme, dat tevens de continuïteit van aardgasleveringen aan alle eindverbruikers helpt te waarborgen. De Belgische balanceringszone voor H-gas is op 1 oktober 2015 verruimd door de samenvoeging met de Luxemburgse aardgasmarkt. Vanaf deze datum gelden dezelfde balanceringsregels voor beide markten die verenigd zijn in één balanceringszone, met één handelsplatform

102 Beslissing (B)151210-CDC-1489 over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van Appendix 1 bij bijlage B van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

103 Beslissing (B)151217-CDC-1495 over de aanvraag tot goedkeuring van het door NV FLUXYS BELGIUM aangepast voorstel van het Aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B en G van het Toegangsreglement voor Aardgasvervoer.

104 Verordening (EU) Nr. 994/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering en houdende intrekking van Richtlijn 2004/67/EG van de Raad. Gepubliceerd op 12 november 2010 en van toepassing met ingang van 3 december 2010.

105 http://economie.fgov.be/nl/binaries/Yearly_monitoring_report_2014_tcm325-275087.pdf

106 Op 16 februari 2016 heeft de Europese Commissie het voorstel van nieuwe verordening betreffende bevoorradingszekerheid gepubliceerd (<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-gas-and-heating-and-cooling-strategy>). Dit voorstel zal nu besproken worden in de Europese Raad en het Europees Parlement met oog op een officiële publicatie in de eerste helft van 2017. Uiteraard blijft de huidige verordening tot dan van toepassing.

107 CEER Response Paper: http://www.ceer.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/CEER_PAPERS/Gas/2015/C15-GWG-118-03_EC_SoS_consultation_CEER_final_150407.pdf

CEER Concept Paper: http://www.ceer.eu/portal/page/portal/EER_HOME/EER_PUBLICATIONS/CEER_PAPERS/Gas/2015/C15-GWG-122-04_SoS%20concept%20paper_21072015.pdf

(het bestaande *Zeebrugge Trading Platform* - ZTP) en één entry-exitzone. De marktgebaseerde balanceringszone in de een-gemaakte zone wordt door Fluxys Belgium georganiseerd in afwachting van de toekenning van deze verantwoordelijkheid aan de afzonderlijke onderneming (Balansys) opgericht door zowel Fluxys Belgium als de Luxemburgse vervoersnetbeheerder Creos (zie punt 4.1.3.3 van dit verslag).

G. Toegang tot de pijpleiding tussen Zeebrugge en Bacton

Bij beslissing van 9 oktober 2015 heeft de CREG de bij haar door Interconnector (UK) Limited ingediende documenten voor toegang goedgekeurd.¹⁰⁸ De Toegangsovereenkomst, het Toegangsreglement en de Systeemgebruikersovereenkomst vormen samen het contractueel kader voor wie gebruik wenst te maken van de pijpleiding tussen Zeebrugge en Bacton. De in de Toegangsovereenkomst vermelde *ratingtest* werd niet goedgekeurd. Voor wat toekomstige wijzigingen betreft, nodigt de CREG Interconnector (UK) Limited uit om rekening te houden met de opmerkingen in de beslissing.

4.1.2.4. Nettarieven en LNG-tarieven

A. Transmissienet, opslag en LNG

a) Tariefmethodologie

■ *Transmissie, opslag en LNG*

Zoals aangegeven in haar jaarverslag van 2014, heeft de CREG op 18 december 2014 de tariefmethodologie vastgelegd voor het aardgasvervoersnet, de opslaginstallatie voor aardgas en de LNG-installatie, met het oog op de toepassing ervan voor de regulatoire periode 2016-2019 wat betreft het aardgasvervoersnet en de opslaginstallatie voor aardgas.¹⁰⁹

Deze tariefmethodologie houdt de voorschriften in die de beheerder van het aardgasvervoersnet, de beheerder van de aardgasopslaginstallatie en de beheerder van de LNG-installatie moeten naleven voor het voorbereiden, opstellen en indienen van hun tariefvoorstel voor de regulatoire periode 2016-2019 en waarop de CREG zich heeft gebaseerd om de tarieven die eruit voortvloeien goed te keuren (lees hieronder in punt b) Evolutie van de tarieven).

■ *INTERCONNECTOR (UK)*

Op 1 oktober 2018 komt er een grote hoeveelheid capaciteit vrij voor het vervoer van aardgas tussen België en het Verenigd Koninkrijk via een onderzeese pijpleiding die door Interconnector (UK) wordt geëxploiteerd. Hiertoe heeft laatstgenoemde een verkoopprocedure en een raadpleging georganiseerd met betrekking tot de tariefmethodologie.

De CREG en OFGEM, de Britse regulator, hebben deze methodologie in juli 2015 goedgekeurd. De CREG heeft meer bepaald besloten¹¹⁰ om enerzijds de tariefmethodologie (exclusief gedifferentieerde prijzen) van Interconnector (UK) goed te keuren met betrekking tot de vervoersdiensten die worden verkocht vóór 1 november 2015 voor gebruik vanaf gasdag 1 oktober 2018 en onder de voorwaarden van de toegangsovereenkomst met Interconnector (UK) en het toegangsreglement van Interconnector (UK), en anderzijds Interconnector (UK) te verplichten om jaarlijks gedetailleerd aan de CREG te rapporteren over de toegepaste tarieven, de werkelijke kosten, de opbrengsten en de winst.

b) Evolutie van de tarieven

■ *Vervoers- en opslagtarieven*

• **2015**

De vervoers- en opslagtarieven van aardgas van Fluxys Belgium voor het jaar 2015 zijn identiek aan die van 2014, met uitzondering van de toepassing van de inflatiegraad. Bij beslissing van 13 september 2012 (zie jaarverslag 2012, pagina 18) had de CREG immers de tarieven van Fluxys Belgium voor de jaren 2012-2015 goedgekeurd.

• **2016-2019**

Op 29 oktober 2015 keurde de CREG het tariefvoorstel goed van Fluxys Belgium met betrekking tot de tarieven voor de aansluiting op en het gebruik van het vervoersnet en de opslagdiensten en de ondersteunende diensten voor de jaren 2016-2019.¹¹¹

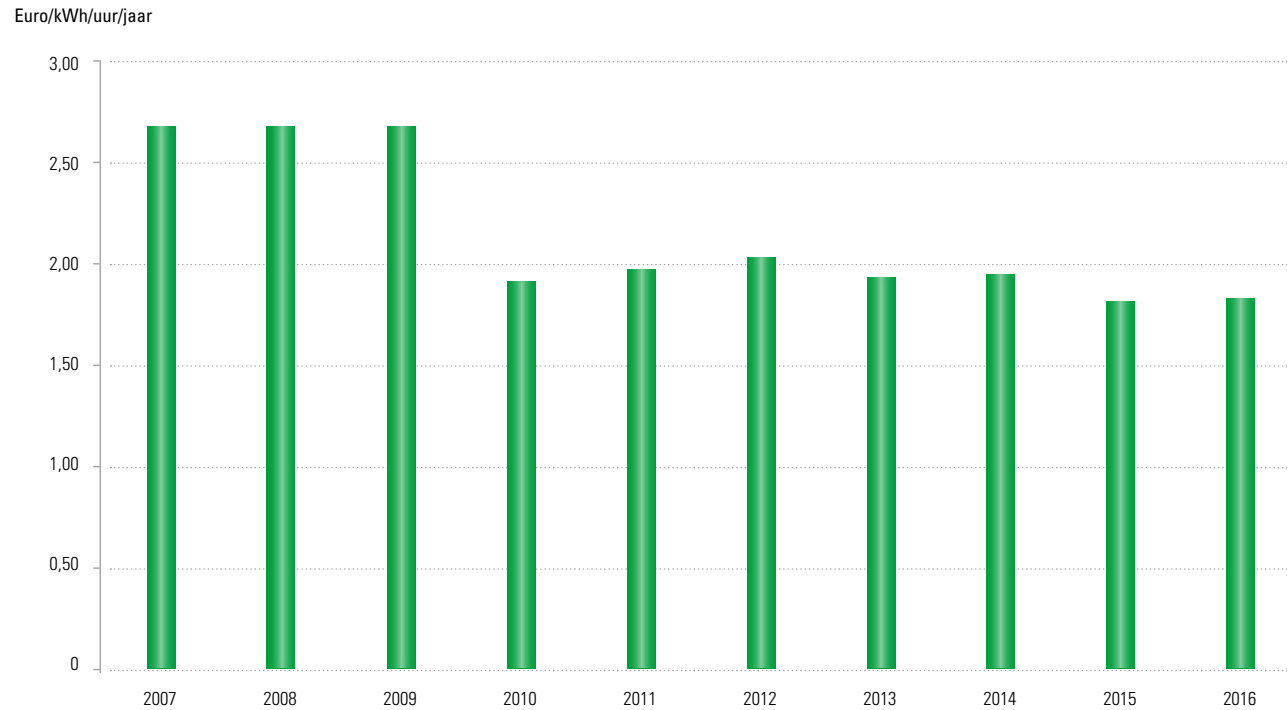
¹⁰⁸ Beslissing (B)151009-CDC-1465 over het door INTERCONNECTOR (UK) Limited ingediende voorstel van Toegangsovereenkomst met IUK, Toegangsreglement met IUK en Systeemgebruikersovereenkomst voor toegang tot de interconnector Zeebrugge - Bacton.

¹⁰⁹ Wat betreft de LNG-infrastructuur nam de CREG op 30 september 2004 reeds een beslissing ter zake op basis van het koninklijk besluit van 15 december 2003, tot goedkeuring van het meerjarentariefvoorstel van Fluxys LNG voor het gebruik van de capaciteit van de LNG-terminal van Zeebrugge na 2006 en dat geldt tot het jaar 2026. Op 29 november 2012 nam de CREG beslissing (B)121129-CDC-657G/06 betreffende het geactualiseerde tariefvoorstel van Fluxys LNG, waardoor de toepassingstermijn van de tarieven tot 1 april 2027 werd verlengd. Het nieuwe besluit doet geenszins afbreuk aan deze beslissing en vormt integendeel een nieuwe wettelijke basis ervoor.

¹¹⁰ Beslissing (B)150730-CDC-1442/1 betreffende de vergoedingsmethodologie met betrekking tot de toegangsovereenkomst met INTERCONNECTOR (UK) en het toegangsreglement van Interconnector (UK).

¹¹¹ Beslissing (B)151029-CDC-656G/31 betreffende het tariefvoorstel van FLUXYS BELGIUM NV voor de tarieven voor de aansluiting op en het gebruik van het vervoersnet, alsook van de opslagdiensten en de ondersteunende diensten voor de jaren 2016-2019.

Figuur 19: Evolutie van de vervoerstarieven voor aardgas (entry-exittarieven H-gas) van Fluxys Belgium van 2007 tot 2016
(Bron: CREG)

De Europese verordening tot vaststelling van een netcode inzake gasbalancering van transmissienetten trad op 1 oktober 2015 in werking. Deze datum is tevens een belangrijke mijlpaal voor het integratieproces van de Belgische en Luxemburgse gasmarkt. De CREG heeft in dit kader op voorstel van Fluxys Belgium de berekeningsmethode¹¹² en de tarieven¹¹³

goedgekeurd met betrekking tot de balancering van het aardgasvervoersnet. De Luxemburgse regulator ILR heeft hetzelfde gedaan op voorstel van Balansys, de coördinator van het Luxemburgse balanceringsstelsel. Op die manier kan de gemeenschappelijke balanceringszone BeLux tot stand komen (lees ook punt 4.1.3.3 van dit verslag).

■ Tarieven LNG-terminal

De tarieven van Fluxys LNG voor het jaar 2015 voor het gebruik van de installaties van de LNG-terminal in Zeebrugge zijn identiek aan die van 2014, met uitzondering van de toepassing van de inflatiegraad. Bij beslissing van 29 november 2012 (zie jaarverslag 2013, p. 18-19), had de CREG immers een geactualiseerde versie van de tarieven, geldig van 1 januari 2013 tot 31 maart 2027, goedgekeurd en heeft zij zo het werkelijke tariefniveau bevestigd van de tarieven goedgekeurd in haar beslissing van 30 september 2004.

c) Saldi

■ FLUXYS BELGIUM NV

In haar ontwerpbeslissing van 7 mei 2015, gebaseerd op het jaarlijks tariefverslag en de tariefafrekening voor het exploitatiejaar 2014 die Fluxys Belgium op 26 februari 2015 bij de CREG had ingediend, heeft de CREG beslist dat Fluxys Belgium zijn tariefverslag moest aanpassen teneinde goedkeuring te bekomen van zijn exploitatiesaldi van 2014.¹¹⁴

Naar aanleiding van de aangepaste tariefafrekening die Fluxys Belgium op 29 mei 2015 aan de CREG voor controle van de tarieven 2014 heeft overgemaakt, heeft de CREG beslist dat de toepassing van de tarieven in 2014 resulteert in een toewijzing naar de regularisatierekening:¹¹⁵

- van de transportactiviteit van 50.234.195 euro, waarvan het saldo 300.807.167 euro bedraagt op 31 december 2014 en
- van de opslagactiviteit van 10.136.028 euro, waarvan het saldo 7.962.225 euro bedraagt op 31 december 2014.

112 Beslissing (B)150903-CDC-656G/29 betreffende de methode voor de berekening van neutraliteitsheffingen voor balancering en de methode voor de berekening van de dagelijkse en de binnen-de-dag onbalansheffing wat de waarde van de kleine aanpassing betreft.

113 Beslissing (B)150903-CDC-656G/30 betreffende de neutraliteitsheffing voor balancering en de waarde van de kleine aanpassing.

114 Ontwerpbeslissing (B)150507-CDC-656G/27 over het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door N.V. FLUXYS BELGIUM voor het exploitatiejaar 2014.

115 Beslissing (B)150611-CDC-656G/28 over het aangepast tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door N.V. FLUXYS BELGIUM voor het exploitatiejaar 2014.

De CREG heeft bovendien beslist dat de toepassing van de tarieven in 2014 voor beide activiteiten samen leidt tot een globale efficiëntiewinst van 16.490.910 euro ten voordele van de billijke marge.

■ FLUXYS LNG NV

Naar aanleiding van de aangepaste tariefafrekening die Fluxys op 26 februari 2015 aan de CREG voor controle van de tarieven 2014 heeft overgemaakt, heeft de CREG beslist¹¹⁶ dat de toepassing van de tarieven voor de gereguleerde activiteit *terminalling* in 2014 resulteert in een toewijzing naar de regularisatierekening van 14.037.233 euro, waarvan het saldo 127.175.551 euro bedraagt op 31 december 2014.

B. Distributienetten

De lezer wordt eveneens verwezen naar punt 3.1.3.5.B van dit verslag.

4.1.3. Grensoverschrijdende kwesties en marktintegratie

4.1.3.1. Toegang tot grensoverschrijdende infrastructuur

In het kader van de Europese TEN-E-verordening¹¹⁷ kunnen projectpromotoren tijdens een tweejaarlijkse selectieronde investeringsprojecten indienen bij de Europese Commissie met het oog op het verkrijgen van de status van “project van algemeen belang” (hierna: PCI - *Project of Common Interest*). Enkel projecten die minstens één landsgrens binnen de Europese Unie overschrijden kunnen in aanmerking

komen. Dankzij de PCI-status kan het project genieten van versnelde en meer doeltreffende procedures voor de toekenning van vergunningen, alsook van aangepaste reguleringsvoorwaarden. Daarnaast wordt ook een kosten-batenanalyse gemaakt van de PCI-projecten voor de verschillende landen die zich in de impactzone van deze projecten bevinden. Dat gebeurt met het oog op eventuele grensoverschrijdende kostencompensaties indien projecten anders niet gerealiseerd zouden worden. Pas in laatste instantie kan er sprake zijn van subsidies van de Europese Commissie om de nodige werkzaamheden te helpen financieren, wanneer de markt de financiering van de investeringskosten niet kan dragen en er toch belangrijke positieve externaliteiten aan het project verbonden zijn zoals marktintegratie, mededinging, aardgasbevoorradingzekerheid en duurzaamheid.

Voor de tweede selectieronde van PCI-projecten heeft België in 2014 het L/H-conversieproject ingediend bij de Europese Commissie (zie punt 4.4.2 van dit verslag). Dit project van Fluxys Belgium werd gegroepeerd met het conversieproject in Frankrijk dat door GRTgaz en GDF werd voorgesteld. Vervolgens werd in 2015 de reeks van Europese kandidaat PCI-projecten geëvalueerd in de zogenaamde ‘Regionale Groepen’ onder de leiding van de Europese Commissie. Omdat het L/H-conversieproject van Fluxys Belgium nog weinig concreet is betreffende met name de grensoverschrijdende aspecten, kon dit project moeilijk in aanmerking komen voor de selectie van de uiteindelijke PCI-projecten die de Europese Commissie op 18 november 2015 heeft bekendgemaakt.¹¹⁸ Aangezien de Europese PCI-lijst tweejaarlijks wordt geactualiseerd is er uiteraard geen beletsel om het project in een rijpere fase opnieuw in te dienen.

De lijst van Europese PCI-projecten wordt tweejaarlijks geactualiseerd en gemonitord binnen de respectieve Europese regionale werkgroepen. De CREG volgt deze activiteiten op binnen de werkgroep voor onze regio (NSI Gas West)¹¹⁹. De CREG is niet alleen betrokken in het selectieproces en de monitoring van PCIs, maar overlegt ook nauw met andere regulatoren en ACER om de uitvoering van de TEN-E-verordening in goede banen te helpen leiden. Dit behelst onder meer de beoordeling van de kosten en baten voor België die eventueel worden opgenomen in PCI-projecten in het buitenland en de eventuele daaruitvolgende kostencompensaties voor buitenlandse projecten. Tot op heden is België niet betrokken in eventuele grensoverschrijdende kostencompensaties.

4.1.3.2. Analyse van het investeringsplan van de vervoersnetbeheerder over de overeenstemming met het ontwikkelingsplan van het net in de gehele Europese Unie

De lezer wordt eveneens verwezen naar punt 4.4.2 van dit verslag.

4.1.3.3. Marktintegratie

• Analyse door de CREG van de marktintegratie

De analyse van de marktintegratie die de CREG in 2015 m.b.t. het jaar 2014 uitvoerde,¹²⁰ heeft de volgende feiten aan het licht gebracht.

De Belgische aardgasmarkt (160,4 TWh in 2014) vertegenwoordigt samen met de aangrenzende aardgasmarkten (2.559 TWh in 2014) ongeveer 58% van

116 Beslissing (B)150507-CDC-657G/11 betreffende het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door de NV FLUXYS LNG voor het exploitatiejaar 2014.

117 Verordening (EU) nr 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en tot intrekking van Beschikking nr 1364/2006/EG en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 713/2009, (EG) nr. 714/2009 en (EG) nr. 715/2009. Gepubliceerd op 25 april 2013 en van toepassing met ingang van 15 mei 2013.

118 https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/5_2%20PCI%20annex.pdf

119 North-South gas interconnections in Western Europe.

120 Studie (F)151015-CDC-1460 over de werking van en de prijzevoluitie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas – monitoringrapport 2014. Zie in dit verband ook punt 4.2.1.1. van dit verslag.

het Europees aardgasverbruik (EU-28: 4.418 TWh). Steeds meer belangrijke aardgastransacties naar België worden via Nederland verzekerd: van 109 TWh in 2011 tot 189 TWh in 2013 en 158 TWh in 2014. België is een belangrijke aardgasmarkt waarlangs vooral Frankrijk zich bevoorraadt. De netto aardgastransacties naar Frankrijk bedragen 198 TWh in 2014, ofwel ongeveer 47% van de Franse aardgasbehoefte. De aardgastransacties met Duitsland kennen in de periode 2011-2014 een snelle omschakeling van stromen tussen exit naar Duitsland en entry naar België (netto entrystroom van 4 TWh in 2013 gevolgd door een exitstroom van 7 TWh in 2014). Het Groothertogdom Luxemburg wordt voor ongeveer 47% bevoorraadt via de Belgische aardgasmarkt. De netto-entrystroom uit het Verenigd Koninkrijk bedroeg nog 97 TWh in 2011 om vervolgens abrupt om te slaan in een netto-exitstroom naar de Britse markt voor een volume van 8 TWh in 2013. In 2014 was er daarentegen opnieuw een aanzienlijke netto-entrystroom van 44 TWh vanuit het Verenigd Koninkrijk.

De Belgische aardgasmarkt beschikt over een vervoersnetwerk dat voldoende vervoerscapaciteit aanbiedt voor grensoverschrijdende aardgastransacties in beide richtingen. Deze situatie zonder contractuele congestie op het vervoersnetwerk bevordert de integratie met de aanliggende marktplaatsen (Nederlandse TTF, Duitse Gaspool en NCG, Franse PEG Nord en Britse NBP).

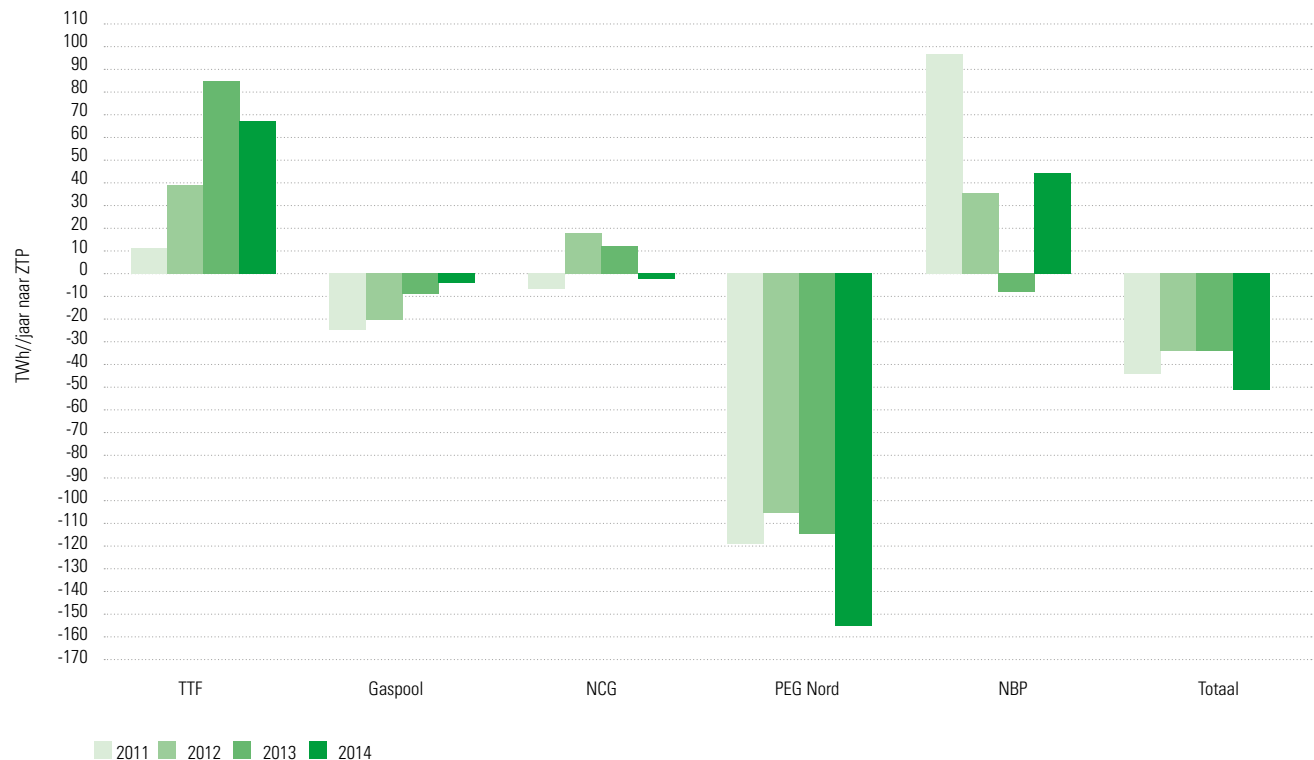
Lgas wordt in Nederland aangekocht voor zowel de Belgische markt als voor verdere transacties naar de Franse Lgasmarkt. De Lgastransacties vanuit de Nederlandse marktplaats TTF naar de Belgische marktplaats ZTP bedragen 98,38 TWh in 2011 en stijgen tot 103,68 TWh in 2012 om vervolgens 104,47 TWh te bereiken in 2013. Gevolgd door een daling in 2014 tot 86,26 TWh, voornamelijk als gevolg van de zachte temperaturen. Het gedeelte hiervan dat wordt verhandeld naar het Franse marktgebied PEG Nord bedraagt 48,68 TWh in 2011 en stijgt tot 51,86 TWh in 2012 om vervolgens licht te dalen tot 50,7 TWh in 2013 en 42,11 TWh in 2014.

De gekleurde lijnen in figuur 21 geven de jaarlijkse gemiddelde day-aheadgasprijs weer voor België (ZTP), Nederland (TTF) en Duitsland (NCG, Gaspool). Deze lijnen vallen nagenoeg samen, wat erop wijst dat er een vlotte grensoverschrijdende aardgashandel mogelijk is tussen België, Nederland en Duitsland (althans voor H-gas). De zwarte lijn geeft de jaarlijkse gemiddelde year-aheadgasprijs (Y+1) voor Nederland (NCG, Gaspool) weer. Gezien de bijna

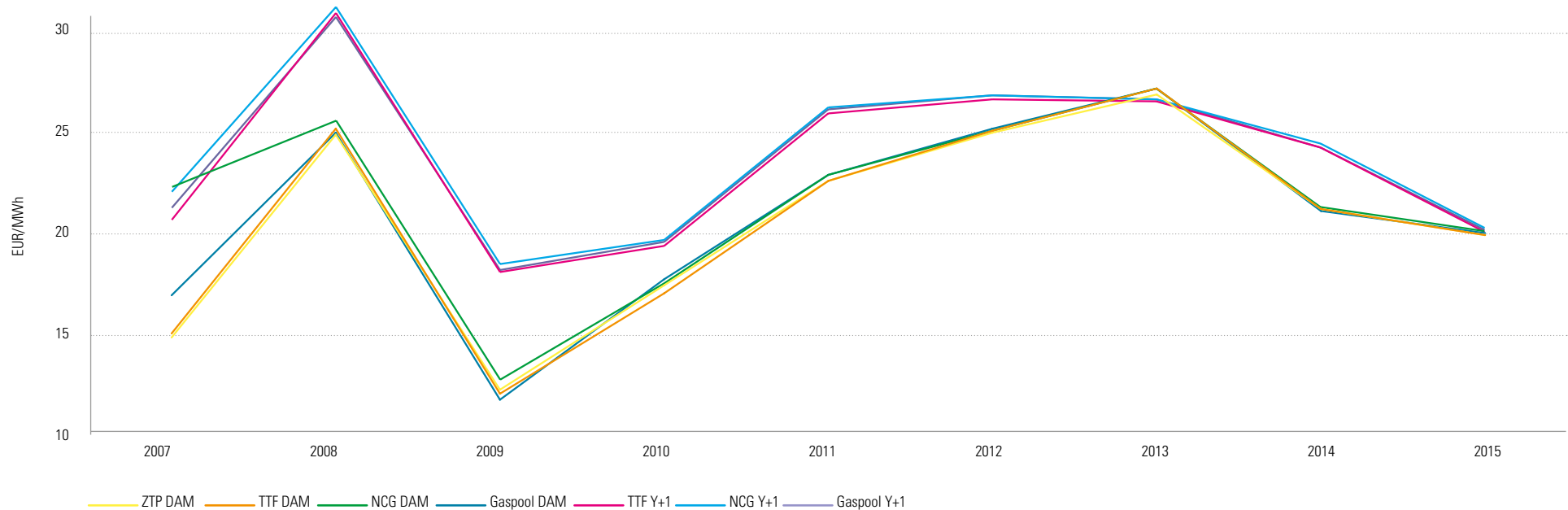
perfecte prijsconvergentie op de kortetermijnmarkt, kan de langetermijnprijs in Nederland en Duitsland ook worden gebruikt als referentieprijs voor de Belgische markt.

Zowel de day-aheadprijs als de year-aheadprijs noteerden in 2015 vrij dicht bij 20 euro/MWh. De prijzen van de twee producten zijn dan ook aanzienlijk gedaald in vergelijking met 2013 toen ze meer dan 26 euro/MWh bedroegen.

Figuur 20: Netto aardgastransacties (H-gas) tussen de ZTP-markt en de markten in de buurlanden van 2011 tot 2014 (in TWh/jaar) (Bronnen: CREG, gegevens gasdata.fluxys.com)

Figuur 21: Gemiddelde jaarlijkse gasprijs op de day-ahead- en year-aheadmarkt (Bronnen: CREG, bewerkte gegevens afkomstig van icis.com, ice.com, eex.com en powernext.com)

• Illustratie: integratie van de Belgische en Luxemburgse markt

De transmissienetbeheerders (TNB) Creos Luxembourg en Fluxys Belgium hebben in samenwerking met hun respectieve nationale regelgevende instanties, het ILR (Institut Luxembourgeois de Régulation) en de CREG intensief samengewerkt aan de integratie van hun nationale gasmarkten in één enkele BeLux-markt vanaf 1 oktober 2015.¹²¹ Eén enkele gasbalanceringszone die beide landen dekt, wordt ingevoerd door het oprichten van een uniek entry-exitsysteem met een gemeenschappelijk balanceringsregime en één enkel notioneel handelspunt (ZTP-hub). Dit

initiatief is het eerste marktintegratieproject tussen twee Europese lidstaten. De volgende afbeelding geeft een beknopte weergave van het project.

Vóór 1 oktober 2015 vormden de twee markten onafhankelijke nationale entry-exitsystemen waartussen toegangskosten werden toegepast.¹²² Na de integratie zijn deze entry-exittoegangskosten niet meer van toepassing¹²³ en is het ZTP de enige handelsplaats voor gas van de BeLux-markt geworden. Bovendien gelden dezelfde balanceringsregels en werd er een gemeenschappelijke instantie opgericht om de balancerings van de geïntegreerde markt te beheren.¹²⁴ Tegelijkertijd

hebben de twee transmissienetbeheerders hun eigen identiteit en organisatiestructuur bewaard.

Rekening houdend met het verbruik van 20 bcm/jaar en de 70 leveranciers die actief zijn op de BeLux-markt, zal er meer concurrentie zijn en zullen de liquiditeit en de rol van de handelsplaats ZTP als prijssignaal, worden versterkt. Bovendien zal het risico van prijsisolement worden verminderd dankzij de sterke interconnectie tussen de BeLux-zone en de gasmarkten van de buurlanden (Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland en Nederland).

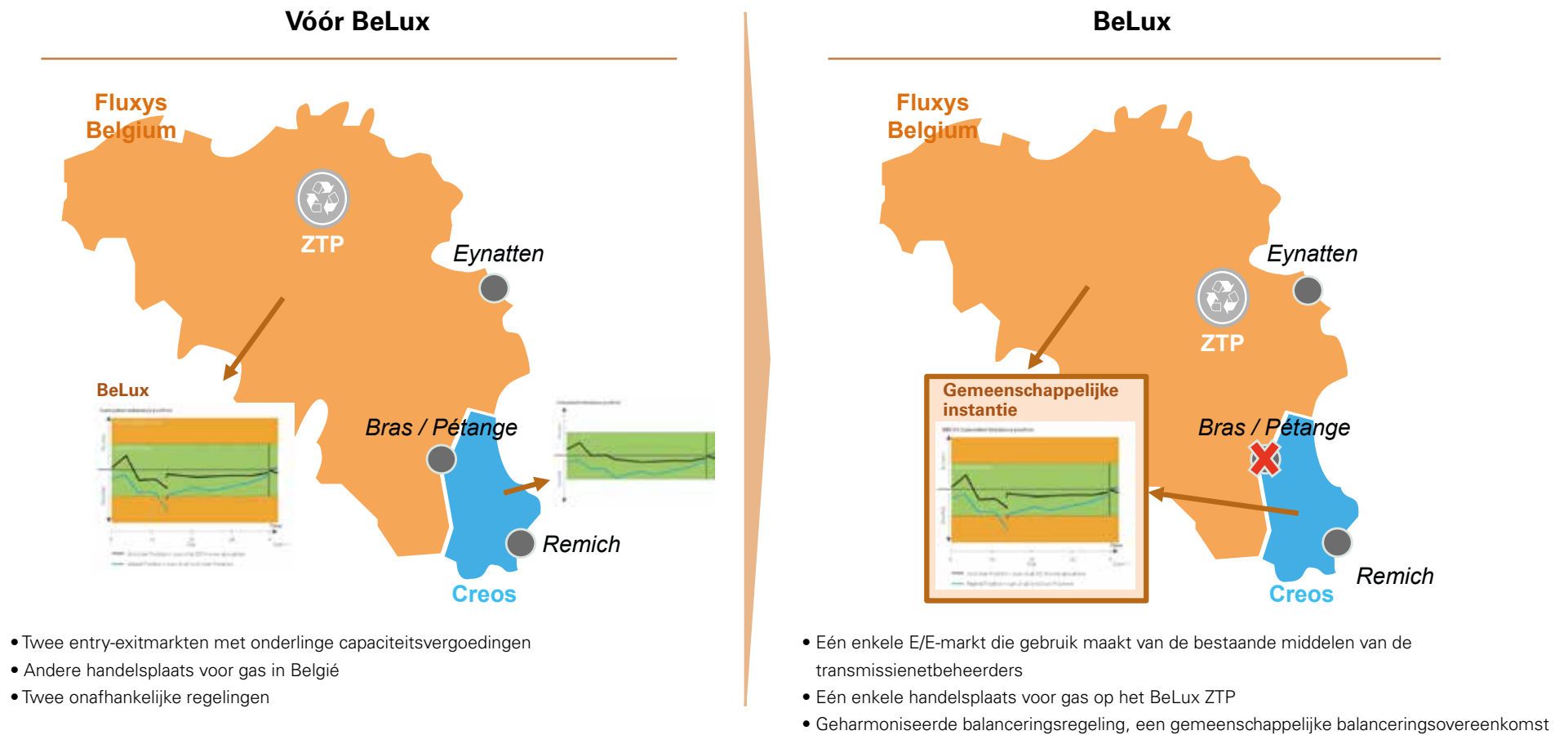
¹²¹ De Belgische en de Luxemburgse vraag vertegenwoordigden respectievelijk 161 en 11 TWh/jaar en 2014.

¹²² Om gas van België naar Luxemburg te vervoeren, betalen leveranciers een uitgangsrecht in België en een ingangsrecht in Luxemburg.

¹²³ Na de intrekking van het commerciële aanbod op het grensoverschrijdende interconnectiepunt (Bras/Pétange), moeten de gebruikers van het net geen capaciteit meer reserveren om gas te vervoeren tussen België en Luxemburg.

¹²⁴ Op 7 mei 2015 werd BALANSYS opgericht, de gemeenschappelijke balanceringsbeheerder (zie <http://www.balansys.eu>), hoewel deze in 2015 nog niet werd geactiveerd in de geïntegreerde balanceringszone in afwachting van een aantal reglementaire goedkeuringen om te voldoen aan de Belgische gaswet. In de tussentijd verzorgt FLUXYS BELGIUM de balanceringsstaken van BALANSYS. Deze aanpak heeft geen gevolgen voor de marktintegratie, die sinds 1 oktober 2015 een feit is.

Figuur 22: Het Belgisch-Luxemburgs grensoverschrijdend marktintegratieproject (Bronnen: coördinatie Fluxys Belgium, Creos, ILR, CREG)

De samenvoeging van de markten verbetert de liquiditeit van de ZTP-hub en de flexibiliteit van de leveranciers, wat hen ertoe aanzet om in beide landen te opereren. Bovendien is de samenvoeging gunstig voor de bevoorradingszekerheid

van gas van Luxemburg en wordt de toegang van de Luxemburgse afnemer tot een meer concurrerende gasmarkt vergemakkelijkt. De Luxemburgse leveranciers beschikken voortaan over vereenvoudigde bevoorradingsmogelijkheden

dankzij rechtstreekse toegang tot het ZTP en de Belgische opslag- en LNG-installaties. Bovendien kunnen ze voortaan hun gekoppelde portefeuilles beheren in overeenstemming met het werkelijke verbruik van hun klanten.

4.2. Mededinging

4.2.1. Prijsmonitoring op groot- en kleinhandelsniveau

4.2.1.1. Studies uitgevoerd door de CREG in 2015

- **Kmo's en zelfstandigen binnen de energiemarkt**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.1 van dit verslag.

- **Prijscomponenten**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.1 van dit verslag.

- **Europese vergelijking van de prijzen voor grote industriële klanten**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.1 van dit verslag.

- **Aandeelhouderschap van de leveranciers**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.1 van dit verslag.

- **Werking van en prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas – monitoringrapport 2014**

Net zoals in 2014 heeft de CREG de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas onderzocht.¹²⁵ De studie geeft een historiek over de laatste acht jaar (2007-2014). Er is geopteerd om te starten in 2007 vermits dit jaar net voorafgaat aan de financiële en economische crisissen. Zo krijgt de lezer een beter begrip van de evolutie van de groothandelsmarkt voor aardgas.

De studie toont dat de marktwerking in 2014 verder is verbeterd. De prijsevolutie is ook meer marktgebaseerd.

Hierna volgen enkele markante punten uit de studie:

- Ongeveer 75 % van de aardgasbehoefte van de Belgische markt (160 TWh) werd in 2014 verzekerd door langetermijnbevoorradingen. 25% werd aangekocht op de beurzen.
- 57% van de volumes van de contracten evolueerde in functie van de gasnoteringen. Dit type indexeringen wordt de norm.
- De top 3 van de leveranciers (Engie, ENI Gas & Power en EDF Luminus) beschikt gezamenlijk over een marktaandeel dat voor het eerst nipt onder 70% ligt. De bevoorrading van Belgische klanten blijft ook in 2014 sterk geconcentreerd.
- De Belgische aardgasmarkt beschikt over een vervoersnetwerk dat - zonder contractuele congestie voor grensoverschrijdende aardgastransacties in beide richtingen – de integratie met de aanliggende marktplaatsen bevordert. - Het resultaat is dat de groothandelsprijs voor aardgas (*day ahead*) in de periode 2011-2014 gemiddeld 0,13 EUR/MWh lager is dan in de aanliggende marktplaatsen.
- In Noordwest-Europa is er sprake van een geïntegreerde groothandelsmarkt (*day ahead*) voor aardgas met een convergerende aardgasprijs. Deze vaststelling wijst op een mature marktarbitrage in de aardgashandel, een gezonde concurrentie en een hoge mate van economische efficiëntie.

- **Studie over de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014**

Op 26 november 2015 heeft de CREG een studie uitgevoerd over de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014 waarin ze de marktaandelen, de prijsvorming, het prijsniveau, de prijsstelling en de facturatie in de verschillende segmenten van de Belgische aardgasmarkt in 2014 analyseert.¹²⁶ De studie buigt zich in het bijzonder over de bruto

verkoopmarges op de verschillende marktsegmenten en de types indexeringen.

De belangrijkste vaststellingen van de studie waren:

- De Belgische aardgasmarkt staat jaar na jaar meer open voor concurrentie met de voortdurende komst van nieuwe leveranciers.
- Gasnoteringen zijn de belangrijkste vector van de prijs die aan de industriële afnemers werd gefactureerd.
- Aardolienoteringen worden gemiddeld slechts in minder dan 10% van de industriële contracten opgenomen.
- Voor de residentiële afnemers was 2014 het eerste jaar waarin de gasnoteringen de enige vector vormden bij de indexering van de energiecomponent van de variabele prijzen.

- **Productportefeuille van de leveranciers**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.1 van dit verslag.

4.2.1.2. Vangnet

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.1.2 van dit verslag.

4.2.2. Monitoring van de transparantie en openstelling van de markt

- **REMIT-verordening**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.2.4 van dit verslag.

- **Charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites voor elektriciteit en gas**

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.2.5 van dit verslag.

¹²⁵ Studie (F)151015-CDC-1460 over de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas - monitoringrapport 2014.

¹²⁶ Studie (F)151126-CDC-1485 over de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014.

4.2.3. Aanbevelingen voor de leveringsprijs

De lezer wordt verwezen naar punt 3.2.3 van dit verslag.

4.3. Consumentenbescherming

De lezer wordt verwezen naar punt 3.3 van dit verslag.

4.4. Bevoorradingszekerheid

4.4.1. Monitoring van het evenwicht tussen vraag en aanbod

A. Aardgasvraag

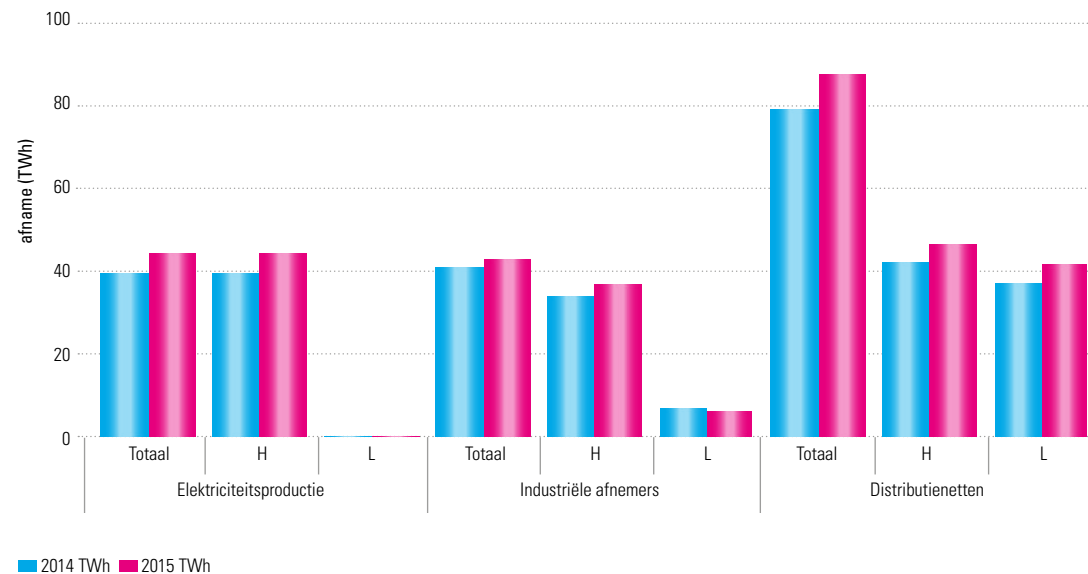
In 2015 bedroeg het totale aardgasverbruik 175,8 TWh, wat een sterke stijging (9,6%) betekent tegenover het verbruik in 2014 (160,4 TWh). Hier moet onmiddellijk aan worden toegevoegd dat 2014 uitzonderlijk milde temperaturen kende en de temperaturen in 2015, hoewel niet sterk verschillend van een normaal jaar, toch hebben geleid tot een stijging van de verwarmingsbehoeften met naar schatting meer dan 15%. Deze vaststelling biedt mede een verklaring voor de stijging van de aardgasvraag op de distributienetten met 10,6%. Onder deze omstandigheden bedraagt het aandeel van de aardgasafname op de distributienetten 50,1% in 2015 (49,6% in 2014). Het is belangrijk om vast te stellen dat na jaren van inkringing, het aardgasverbruik van de grootverbruikers terug groeicijfers laat noteren: het industriële aardgasverbruik stijgt met 4,8% en het aardgasverbruik voor elektriciteitsproductie met 12,5%. Een verklaring voor deze groeicijfers kan mede gevonden worden in de scherpe daling van de aardgasprijzen die genoteerd worden op de groothandelsmarkten. Gemiddeld lag de aardgasprijs op deze markten rond de 20 euro/MWh met 'bodemprijzen' tot 16 euro/MWh in december

2015 terwijl in voorgaande jaren de aardgasprijs gevoelig hoger lag (bijvoorbeeld gemiddeld 26 euro/MWh in 2013).

In 2015 steeg het aandeel van H-gas eveneens lichtjes (+ 0,4%). Het bedroeg 72,8% van de geleverde hoeveelheid energie, terwijl L-gas instond voor 27,2 %. De ontwikkeling in 2015 is vooral opvallend vermits er in 2015 een stijging was van het verbruik op de distributienetten (+ 10,6%). In

dit verbruikerssegment is het aandeel van L-gas (47,2%) nagenoeg even groot als dat van H-gas (52,8%). De leveringen van aardgas aan industriële afnemers, waar H-gas een hoog marktaandeel heeft (85,5%), kende een kleine stijging (+ 4,8%). De centrales op aardgas werden al volledig omgezet naar H-gas. De aardgasconsumptie in dit segment steeg in 2015 met 12,4%.

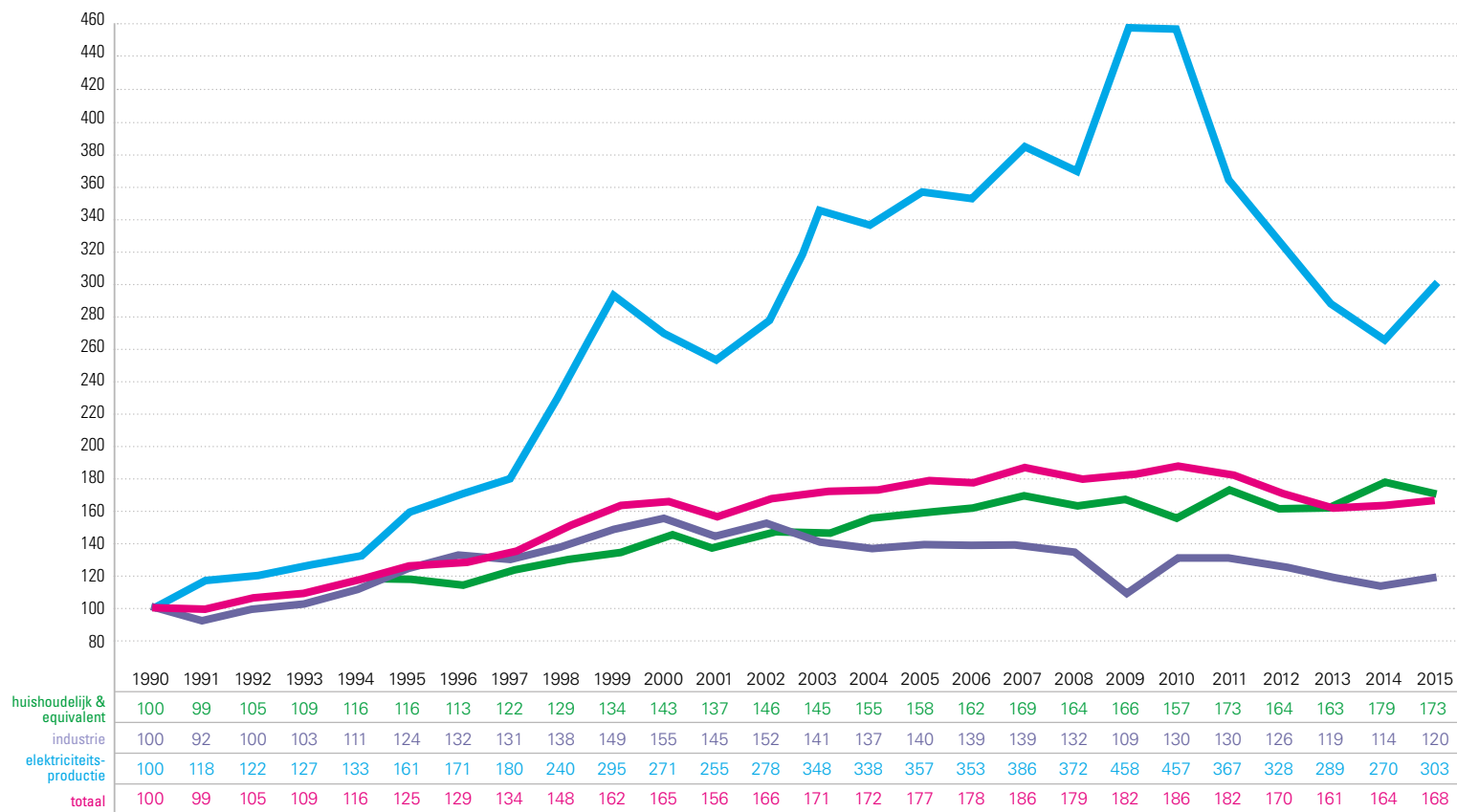
Figuur 23: Verdeling per gebruikerssegment van de Belgische vraag naar H-gas en L-gas in 2014 en 2015 (Bron: CREG)

Tabel 14: Verdeling per gebruikerssegment van de Belgische aardgasvraag van 2002 tot 2015 (in TWh) (Bron: CREG)

Gebruikerssegment	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/2014
Distributie	78,3	83,1	88,3	87,2	88,3	82,6	88,5	87,6	101,2	82,5	91,9	97,9	79,6	88,1	+10,6
Industrie (rechtstreekse afnemers)	54,7	50,7	49,3	50,2	50,2	50,0	47,8	39,2	46,9	47,0	45,5	42,8	41,1	43,1	+4,8
Elektriciteitsproductie (gecentraliseerd park)	40,9	51,1	49,7	52,5	51,9	56,7	54,6	67,3	67,1	53,9	48,1	42,5	39,7	44,6	+12,5
Totaal	173,9	184,9	187,3	189,9	190,4	189,3	190,9	194,2	215,3	183,4	185,6	183,2	160,4	175,8	+9,6

Figuur 24: Evolutie van het aardgasverbruik per gebruikerssegment van 1990 tot 2015 (1990=100), aangepast op basis van de klimaatveranderingen (Bron: CREG)

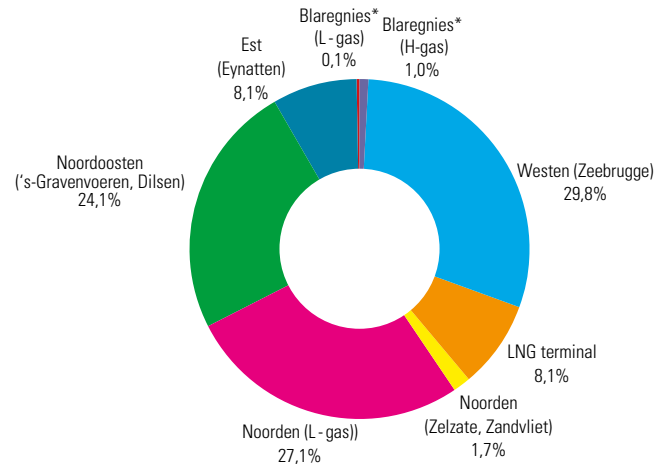

B. Aardgasbevoorrading

De aardgasleveranciers hebben de keuze uit een waaier van ingangspunten voor toegang tot het aardgasvervoersnet om zowel nationale als internationale aardgastransacties uit te voeren en hun Belgische klanten met H-gas te bevoorraden. De aardgasklanten die L-gas verbruiken worden rechtstreeks bevoorradt vanuit Nederland of onrechtstreeks, in tegenstroom, via het interconnectiepunt Blaregnies met Frankrijk. De invoer van LNG, hoofdzakelijk uit Qatar, via de terminal van Zeebrugge vertegenwoordigt in 2015 een aandeel van 8,1% van de gemiddelde invoerportefeuille voor de Belgische markt. Zeebrugge is het belangrijkste bevoorradingspunt voor de Belgische aardgasconsumenten en vertegenwoordigt in 2015 een aandeel van 29,8%. Virtueel is er invoer via het interconnectiepunt met Frankrijk te Blaregnies, zowel voor H-gas als voor L-gas, door nominaties in tegenstroom van grens-tot-grens aardgasstromen die initieel voor de Franse markt bedoeld zijn.

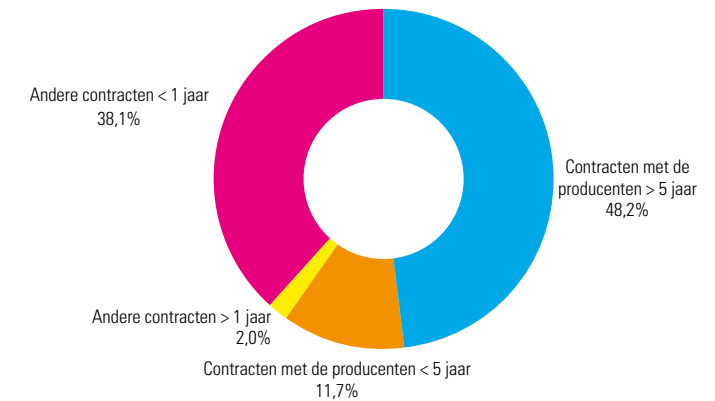
Globaal leiden de bevoorradingsportefeuilles van de individuele aardgasleveranciers tot een gespreide bevoorrading volgens contracttype. Het aandeel van de rechtstreeks met de aardgasproducenten afgesloten langetermijncontracten, met een resterende looptijd van meer dan 5 jaar, daalt verder (48,2% in 2015 tegenover 51,1% in 2014 en 55,5% in 2013) maar blijft de belangrijkste component. De totale bevoorrading via bevoorradingscontracten rechtstreeks afgesloten met aardgasproducenten bedraagt 59,9% (63,8% in 2014). De nettobevoorrading op de groothandelsmarkt kent een stijging in 2015 tot 40,1% (36,3% in 2014). Langetermijncontracten met aardgasproducenten blijven de ruggengraat in de portefeuille van de belangrijkste leveranciers op de Belgische markt maar steeds meer leveranciers met een kleiner marktaandeel richten zich op de groothandelsmarkt om zich te bevoorraden.

Figuur 25: Verdeling van de instroom van aardgas per ingangszone in 2015 (Bron: CREG)

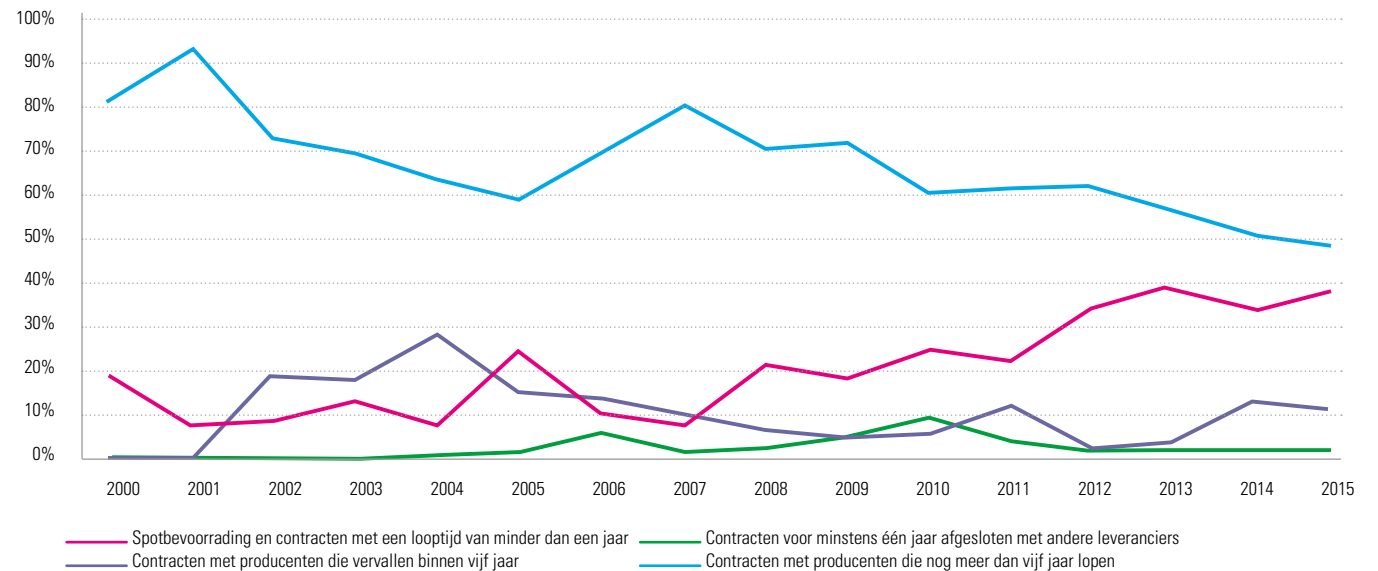

* De ingangspunten van Blaregnies worden "in tegenrichting" van de fysieke stromen gebruikt ("reverse flow") door gebruik te maken van de op die punten overheersende doorvoerstromen.

Figuur 26: Samenstelling van de gemiddelde bevoorradingsportefeuille van de leveranciers die in 2015 in België actief waren (Bron: CREG)

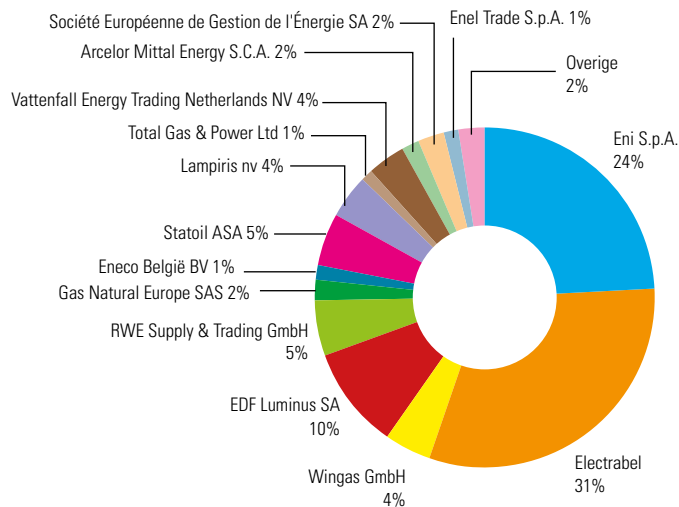

Figuur 27: De samenstelling van de gemiddelde bevoorradingsportefeuille voor de Belgische aardgasmarkt van 2000 tot 2015 (aandelen in %) (Bron: CREG)

In 2015 waren er in totaal 23 leveringsondernemingen actief op de Belgische markt (22 in 2014). Electrabel (Engie) 31% (31% in 2014) en ENI S.p.A. 24% (29% in 2014) beheersen samen 55% (60% in 2014 en 64% in 2013) van de aardgasleveringen aan de grootverbruikers rechtstreeks aangesloten op het vervoersnetwerk en de distributienetten. De derde grootste leverancier is EDF Luminus met een stabiel aandeel van 10% in 2015. De overige 20 leveringsondernemingen (samen een marktaandeel van 35%) beschikken elk over een marktaandeel van maximaal 5% waarvan 9 leveringsondernemingen met elk een aandeel van nog geen 1%. Hoewel de markt sterk geconcentreerd blijft, is er een groeiende druk van opkomende ondernemingen die met elkaar wedijveren om een deel van de Belgische aardgasmarkt te verwerven.

Figuur 28: Marktaandelen van de leveringsondernemingen op het vervoersnet in 2015 (Bron: CREG)

*Overige: leveringsondernemingen met elk een marktaandeel van minder dan 1% (Progress Energy Services bvba, Uniper Global Commodities se, natGAS AG, Belgian Eco Energy nv, Enovos Luxembourg SA, European Energy Pooling bvba, Antargaz SA, Getec Energy AG, Direct Energie).

4.4.2. Toezicht op de investeringsplannen van de vervoersnetbeheerder

Het aardgasnetwerk in beheer van Fluxys Belgium is uitgegroeid tot een belangrijk kruispunt van vervoersleidingen in Noordwest-Europa, met een topscore als het gaat over koppelingen met naburige vervoersnetwerken. De invoercapaciteit bedraagt meer dan 10 miljoen kubieke meter aardgas per uur (100 GWh/uur), met aardgasstromen in twee richtingen en zonder congestieproblemen. Deze maturiteit verklaart dat grote uitbreidingsinvesteringen niet onmiddellijk op het programma staan. Daarnaast zal echter de noodzaak om delen van de vervoersinstallaties te vernieuwen, toenemen.

Er zijn enkele ongunstige evoluties die nieuwe investeringen minder vanzelfsprekend maken. Er is een stagnatie tot daling van de aardgasvraag die verder gekenmerkt wordt door een grotere volatiliteit. Er wordt steeds meer vervoerscapaciteit besteld voor de korte termijn zonder zich nog te verbinden tot langlopende vervoerscontracten met de netbeheerder.

Fluxys Belgium heeft in 2015 een indicatief tienjarenplan voor de ontwikkeling van het net (2015-2025) opgesteld conform artikel 15/1, §5 van de gaswet. De CREG heeft dit plan geëvalueerd, in samenhang met het Europees 10-jaren investeringsplan van Entso-G (TYNDP) en het regionale investeringsplan (GRIP) van de netbeheerders van Noordwest-Europa, zonder knelpunten vast te stellen. De belangrijkste uitdaging die zich aandient is de conversie van het gescheiden L-gasvervoersnetwerk opdat geëvolueerd kan worden naar een Belgische aardgasmarkt die uitsluitend bevoorradt wordt met H-gas. Deze conversie dringt zich op omdat er geen nieuwe langetermijncontracten vanuit Nederland zullen worden afgesloten voor de levering van L-gas gezien het Nederlands beheer van de resterende L-gasvoorraden. Bovendien neemt de Nederlandse regering steeds ingrijpendere maatregelen om de winning van L-gas uit het Groningenveld aan banden te leggen wegens de risico's op

aardbevingen in Noord-Nederland. In deze context is er dringend nood aan een uitgewerkt plan om L-gasverbruikers tijdig om te schakelen op H-gas. In 2015 heeft de CREG met Fluxys Belgium verder overlegd om een efficiënt L/H-omschakelplan uit te werken voor het aardgasvervoersnet met waarborg van de L-gasleveringen naar Frankrijk. Fluxys Belgium heeft vervolgens dit indicatief omschakelplan voorgelegd aan de distributienetbeheerders binnen Synergrid zodat het vóór de publicatie eind 2016 kan worden verbeterd.

Een belangrijk investeringsproject is de Alveringem-Maldegem pijpleiding die de nieuwe LNG-terminal in Duinkerke verbindt met het Belgische vervoersnet. In België betekent dit de aanleg van een nieuwe aardgasleiding tussen Alveringem en Maldegem over 72 km, met aftakkingen in 2016 voor lokale aardgasbevoorrading in de regio Ieper.

Een tweede project betreft een uitbreiding van de LNG-terminal van Zeebrugge en behelst de bouw van een tweede aanlegsteiger voor LNG-schepen. De indienststelling is voorzien voor eind augustus 2016. Zowel grote als kleine LNG-schepen kunnen laden en lossen via deze nieuwe aanlegsteiger. De kleine LNG-schepen kennen een belangrijke opkomst om andere schepen te bevoorraden die LNG als brandstof gebruiken of voor de bevoorrading van kleine bunkerterminals.

Een derde investeringsproject is de bouw van een vijfde tank aan de LNG-terminal van Zeebrugge met een capaciteit van 180.000 m³ LNG (2015-2018). Deze investering is nodig om vanaf 2018 ijsbreker-LNG-schepen te ontvangen vanuit het noordoosten van Siberië (Yamal LNG). Via de LNG-terminal kan dan de LNG-lading worden overgebracht naar de gebruikelijke LNG-schepen die het vervoer kunnen voortzetten.

Een beperkte jaarlijkse groei op de distributienetwerken van ongeveer 1% en de verwachte evolutie van industriële aardgasafnemers en elektriciteitscentrales hebben geleid tot een

aantal (lokale) versterkingen die aanzienlijk lager liggen dan in de voorbije jaren. Bovendien blijft de realisatie van deze investeringen afhankelijk van voldoende vergoeding van de capaciteit door de eindgebruikers.

De Europese investeringscontext evolueert met enerzijds wijzigend gedrag aan de vraagzijde en anderzijds de grotere aandacht van de Europese regelgeving om trans-Europese gascorridors te realiseren.¹²⁷ Deze moeten niet enkel de fysieke bevoorradingsnoodzaak vergroten, maar tevens de marktintegratie, de mededinging, de voorzieningszekerheid en de duurzaamheid bevorderen. Kostenbewustzijn blijft evenwel van kernbelang voor de CREG en het is duidelijk dat er grotere aandacht zal uitgaan voor alternatieve oplossingen om gestrande investeringen te vermijden. Grensoverschrijdende investeringsbeslissingen worden meer en meer onderworpen aan nieuwe criteria die het nationale belang overstijgen.

4.4.3. Verwachte toekomstige vraag, beschikbare voorraden en extra capaciteit

• Vraag

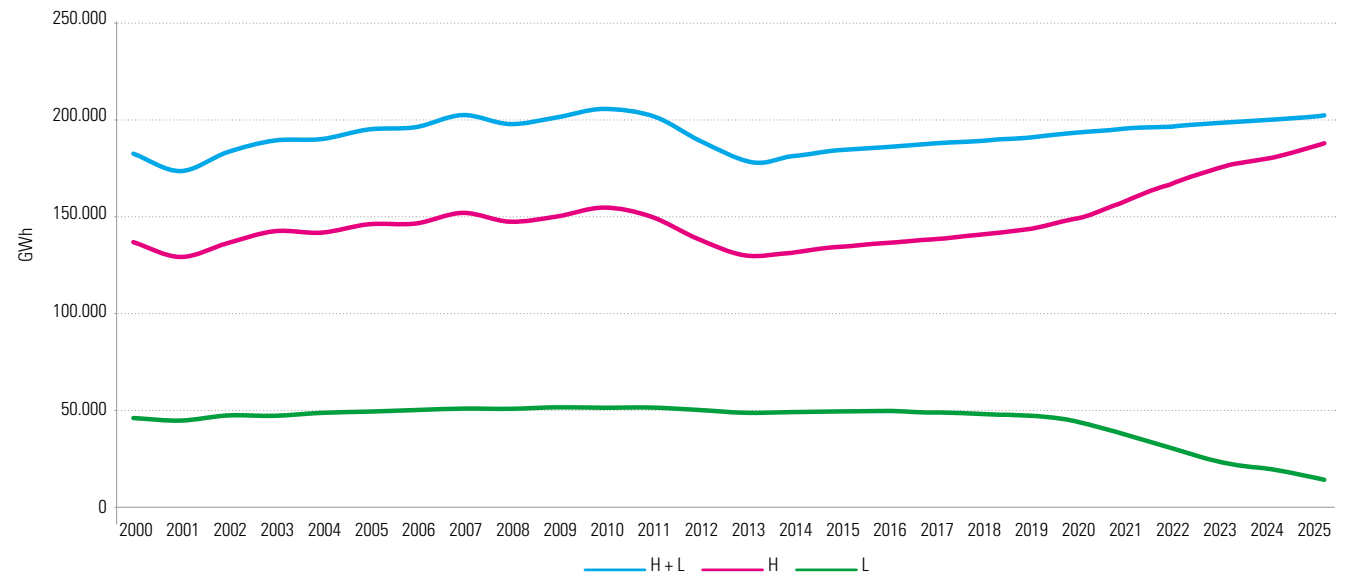
In figuur 29 worden de vooruitzichten voorgesteld van de totale Belgische aardgasvraag volgens het referentiescenario van de CREG dat gehanteerd wordt voor de opvolging van de nodige investeringen op het netwerk van Fluxys Belgium. Deze totale aardgasvraag wordt bepaald door de som te maken van het verwachte verbruik door de residentiële sector, de tertiaire sector, de industrie en de elektriciteitsproductie. Het betreft hier de evolutie genormaliseerd voor de temperatuur. Er is momenteel een heel scala van onzekerheden waardoor deze vooruitzichten onvermijdelijk sterk hypothetisch zijn en op korte termijn kunnen wijzigen bij veranderende marktomstandigheden. Er is vooral een

grote gevoeligheid met betrekking tot de aanwending van bestaande en de bouw van nieuwe aardgasgestookte elektriciteitscentrales, de concurrentiepositie van aardgas in de energiemix voor met name grootverbruikers, de economische vooruitzichten en de toekomst van de Lgasvoorziening vanuit Nederland. Er worden vanuit Nederland geen nieuwe langetermijncontracten voor Lgas meer afgesloten gezien de afnemende resterende reservevolumes in het Groningenveld. Bovendien neemt de Nederlandse regering, zoals reeds vermeld, onder invloed van de risico's op aardbevingen in het noorden van Nederland, steeds ingrijpendere maatregelen om de resterende winning van Lgas uit het Groningenveld aan banden te leggen. De uitbreiding van de Belgische Lgasmarkt is bijgevolg geen optie en zal er een koers gevolgd moeten worden om tijdig aardgasklanten over te schakelen van Lgas naar H-gas.

• Bevoorrading

Het aantal invoerders van H-gas voor de Belgische markt is gegroeid tot 23 per 31 december 2015. Geaggregeerd over de invoerders is er een sterke graad van diversificatie, zowel in termen van bevoorradingsbronnen als -routes. Er tekent zich een trend af van meer en meer aardgastransacties op korte termijn, een hogere intensiteit van de handel, een sterkere volatiliteit en een grotere internationale arbitrage en prijskoppeling van de Europese marktplaatsen. In België zijn de omstandigheden voor het aantrekken en verdelen van aardgasstromen gunstig. Het op peil houden van de marktliquiditeit in België is essentieel voor zowel de Belgische bevoorradingszekerheid als voor de "uitvoer" van bevoorradingszekerheid naar andere afzetmarkten in Noordwest-Europa.

Figuur 29: Verwachtingen voor de vraag naar aardgas in België voor 2025 (GWh, genormaliseerde t°, H+L) (Bron: CREG)

¹²⁷ Verordening (EU) Nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en tot intrekking van Beschikking Nr. 1364/2006/EG en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 713/2009, (EG) nr. 714/2009 en (EG) nr. 715/2009. Gepubliceerd op 25 april 2013 en van toepassing met ingang van 15 mei 2013.

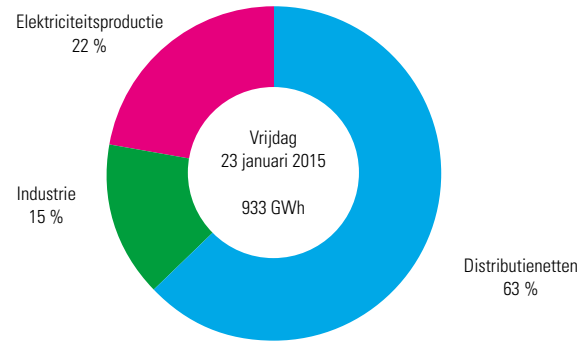
Voor de bevoorrading in L-gas waren er op 31 december 2015 19 leveranciers die quasi uitsluitend aangewezen zijn op het interconnectiepunt Poppel/Hilvarenbeek voor de bevoorrading vanuit Nederland. De langetermijnevolutie van de Belgische L-gasmarkt zal sterk bepaald worden door de progressieve conversie van L-gas- naar H-gasklanten.

4.4.4. Dekking van de piekafnames

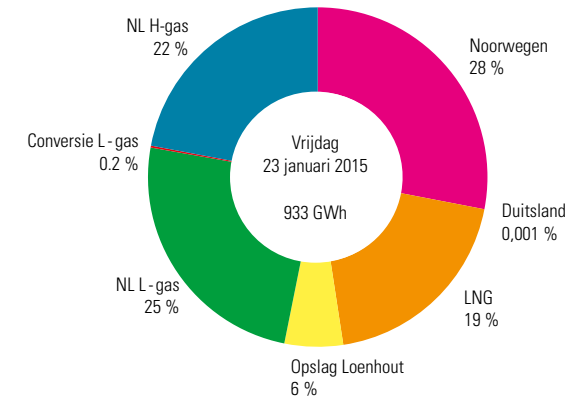
De piekafname van aardgas in 2015 werd genoteerd op vrijdag 23 januari. Het Belgisch aardgasverbruik bedroeg 933 GWh (864 GWh in 2014), ofwel 1,94 maal het gemiddeld dagverbruik. De distributienetten vertegenwoordigen 63% van de piekafname, 22% was bestemd voor elektriciteitsproductie en de resterende 15% werd afgenomen door de industrie.

Het piekdagverbruik van 933 GWh op 23 januari 2015 werd gedekt door een waaier van aardgasbronnen. Via Nederland was er een aardgastoevoer die 47% van de piekvraag dekte (22% H-gas en 25% L-gas). 28% was rechtstreeks afkomstig van de Noorse aardgasvelden in de Noordzee via de Zeepipe die aanmeert te Zeebrugge. Daarnaast stond de ondergrondse opslag van Loenhout voor 6% in, 19% was afkomstig van de LNG-terminal van Zeebrugge en 0,2% was afkomstig van de omzetting van H-gas in L-gas door de toevoeging van stikstof via de conversiefaciliteiten van netbeheerder Fluxys Belgium.

Figuur 30: Verdeling van de piekafname per gebruikerssegment in 2015 (Bron: CREG)

Figuur 31: Verdeling van de aardgasbronnen voor de dekking van de piekafname in 2015 (Bron: CREG)

5. De CREG

5.1. Directiecomité en personeel van de CREG

Het directiecomité staat in voor het operationeel bestuur van de CREG en stelt alle handelingen die nodig of dienstig zijn voor de opdrachten die het door de elektriciteits- en gaswet worden toevertrouwd.

De voorzitter en de drie directeurs die het directiecomité vormen, worden benoemd bij een in ministerraad overlegd

koninklijk besluit voor een eenmalig hernieuwbaar mandaat van zes jaar. Zij vormen een college dat volgens de gewone regels van beraadslagende vergaderingen beraadslaagt.

Sinds 1 september 2013 wordt het voorzitterschap van het directiecomité, inclusief het management van de CREG, waargenomen door mevrouw Marie-Pierre Fauconnier. De drie directeurs zijn de heer Laurent Jacquet, directeur van de controle op de prijzen en de rekeningen, de heer Koen Locquet, directeur van de administratieve directie en de heer

Andreas Tirez, directeur van de technische werking van de elektriciteits- en aardgasmarkten.

Op 31 december 2015 telde de CREG, buiten het directiecomité, 67 personeelsleden.

Tabel 15: Directie en personeel van de CREG op 31 december 2015

VOORZITTERSCHAP VAN HET DIRECTIECOMITÉ	
FAUCONNIER Marie-Pierre	Voorzitster van het directiecomité
DEVACHT Christiane	Directieassistente
FIERS Jan	Secretaris van het directiecomité
DE VREESE Annemarie	Communicatieverantwoordelijke
VAN HAUWERMEIREN Geert	Europees strategisch adviseur
CASTELEYN Isabel	Eerstaanwend adviseur
COZIGOU Liana	Adviseur
DIRECTIE TECHNISCHE WERKING VAN DE MARKTEN	
TIREZ Andreas	Directeur
GOOVAERTS Wendy	Directieassistente
VAN KELECOM Inge	Polyvalente secretaresse
GHEURY Jacques MARIEN Alain MEES Emmeric VAN ISTERDAEL Ivo WILBERZ Eric	Hoofdadviseurs
CLAUWAERT Geert CUIJPERS Christian DE WAELE Bart FONTAINE Christian PONCELET Yves	Eerstaanwend adviseurs
FILS Jean-François LUICKX Patrick MAENHOUDT Marijn SCHOUTTEET Nico	Adviseurs
DIRECTIE CONTROLE PRIJZEN EN REKENINGEN	
JACQUET Laurent	Directeur
FELIX Kim	Directieassistente
CORNELIS Natalie de RUETTE Patrick LAERMANS Jan	Hoofdadviseurs
ALLONSIUS Johan BARZEELLE Elke DEBRIGODE Patricia DUBOIS Frédéric HERNOT Kurt JOOS Benedikt MAES Tom SOFIAS Anastasio	Eerstaanwend adviseurs
COBUT Christine LIBERT Brice PIECK An WILMART Gilles	Adviseurs
DIRECTIE ALGEMENE ZAKEN	
LOCQUET Koen	Directeur
SELLESLAGH Arlette	Directieassistente
Adviesraad Gas en Elektriciteit	
DE LEEUW Han HERREZEEL Marianne	Adviseurs
Algemene administratie	
DE PEUTER Caroline	HR & Office manager
SMEDTS Hilde	Eerstaanwend juridisch adviseur
VAN MAELE Nele	Administratief assistente
BAUWENS Evi VAN ZANDYCKE Benjamin	Vertalers
LOI Sofia	Coördinatrice
DE DONCKER Nadine WYNS Evelyne	Polyvalente bedienden
JUNCO Daniel	Logistiek medewerker
Dienst IT	
DAELEMAN Kurt	Systeem- en netwerkbeheerder
GORTS-HORLAY Pierre-Emmanuel	Adjunct-informaticus
Financiën	
SCIMAR Paul	Verantwoordelijke van de dienst financiën
LECOCQ Nathalie	Boekhoudster
CROMBEZ Thomas	Boekhoudkundig en administratief medewerker
PINZAN Laurent	Administratief medewerker
Studiedienst, documentatie en archieven	
BOUCQUEY Pascal	Hoofdadviseur
CHICHAH Chorok DETAND Maria-Isabella GODDERIS Philip HEREMANS Barbara ROOBROUCK Myriam STEELANDT Laurence ZEGERS Laetitia	Eerstaanwend adviseurs
HENGESCH Luc	Documentalist

5.2. Adviesraad Gas en Elektriciteit

De Adviesraad Gas en Elektriciteit (vroeger algemene raad genoemd) is een adviesinstantie en een discussieforum opgericht door de CREG en de federale minister bevoegd voor Energie.

Hij heeft als taak om:

- op eigen initiatief of op verzoek van de minister richtsnoeren te bepalen voor de toepassing van de elektriciteitswet en de gaswet en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- een advies te formuleren betreffende elke kwestie die hem door het directiecomité van de CREG wordt voorgelegd;
- een discussieforum te zijn over de doelstellingen en strategieën van het energiebeleid.

De adviesraad is in 2015 acht keer samengekomen.

Het voorzitterschap werd waargenomen door de heer Mathieu Verjans en het vicevoorzitterschap door de heer Peter Claes.

De regelmatige deelname van een vertegenwoordiger van de federale minister voor energie heeft het voor de adviesraad mogelijk gemaakt om zijn werk toe te spitsen op de meest dringende aspecten en periodiek op de hoogte gehouden te worden van de regeringsbekommernissen op het vlak van gas en elektriciteit. De talrijke vragen gesteld door de leden aan de vertegenwoordiger van de minister maakten het mogelijk de minister op de hoogte te houden van de bekommernissen van de adviesraad.

De adviesraad heeft in 2015 drie adviezen uitgebracht. De werkgroepen 'marktwerking gas', 'prijzencomponenten' en 'werking elektriciteitsmarkt' hebben gewerkt aan de opstelling ervan.

Advies nr. 62 van 6 maart 2015 over de studie 1345 over de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas – monitoringrapport 2013:

De adviesraad heeft met veel belangstelling kennis genomen van deze studie van het directiecomité van de CREG die een significante bijdrage levert tot de transparantie van de aardgasmarkt in België. Hij heeft het directiecomité uitgenodigd deze analyses verder te zetten, regelmatig updates te publiceren en zijn Europese collega's in andere lidstaten aan te moedigen om gelijkaardige rapporten te publiceren over de werking van de elektriciteits- en aardgasmarkten.

De adviesraad heeft de volgende bedenkingen en suggesties over deze studie geformuleerd:

- Inzake bevoorrading moet een verdere diversificatie van de bevoorradingsbronnen worden nagestreefd om de bevoorradingszekerheid te verbeteren.
- De aantrekkelijkheid van de hub van Zeebrugge dient te worden verbeterd om de liquiditeit van de Belgische markt verder te verhogen. Vanuit dit oogpunt vraagt de adviesraad aan het directiecomité van de CREG om een specifieke studie over het onderwerp uit te voeren. Rekening houdend met de toekomstige regulering van de hub, zou deze studie ook pistes voorstellen die de aantrekkelijkheid ervan kunnen verbeteren.
- De concentratiegraad van de Belgische markt blijft zeer hoog (75% van de markt in handen van drie spelers). Dit is een blijvend aandachtspunt.
- Het entry-exitmodel dat op 1 oktober 2012 werd ingevoerd voor het gastransport, heeft bijgedragen tot een betere werking en een grotere transparantie van de Belgische markt. De adviesraad vraagt aan het directiecomité van de CREG om het model na drie jaar werking grondig te evalueren (bv. inzake *within-day settlement* in het balancingmechanisme).
- De adviesraad dringt aan op meer transparantie en duidelijkheid inzake de impact van de Nederlandse beslissingen

m.b.t. de gaswinning in Groningen op de markt voor laagcalorisch gas in België. Hij nodigt het directiecomité van de CREG en de FOD Economie allebei uit om binnen hun bevoegdheidsdomein een rapport over het onderwerp te maken (analyse van het beleid van Nederland inzake L-gas en de impact ervan op de Belgische markt, conversieplan en kost en financiering van deze conversie).

Advies nr. 63 van 21 oktober 2015 over de studie 1407 over een update van de kostenstructuur van de elektriciteitsproductie door de nucleaire centrales in België, de economische waardering van nucleaire elektriciteitsproductie en een raming van de winsten uit deze activiteiten.

De adviesraad heeft besloten op eigen initiatief een advies uit te brengen over de kwestie van de nucleaire winst. Over dit dossier is immers reeds intens gedebatteerd binnen de adviesraad en met het oog op de evolutie en het belang, leek het de raad zinvol om zijn aanbevelingen over deze kwestie mede te delen.¹²⁸

Dit advies werd opgesteld in de volgende context. De minister van energie gaf de CREG en de Nationale Bank van België (NBB) op 8 januari 2015 opdracht om op basis van geactualiseerde gegevens een update te maken van de studies aangaande de kostenstructuur van de nucleaire centrales in België, de economische waardering van nucleaire elektriciteitsproductie en een raming van de winsten uit deze activiteiten. Het directiecomité van de CREG heeft deze studie op 12 maart 2015 goedgekeurd en heeft die vervolgens aan de minister overgemaakt. Deze studie werd op 25 maart 2015 gepresenteerd door de CREG aan de leden van de Commissie voor het Bedrijfsleven van het federale parlement. Op 22 juni 2015 werd een openbare versie verzonden aan de leden van de adviesraad. Op 8 juli 2015 vond een hoorzitting van deze analyse plaats binnen de werkgroep "prijzencomponenten" van de adviesraad.

De adviesraad formuleert de volgende aanbevelingen:

- Hij neemt kennis van het onderscheid dat het directiecomité van de CREG maakt tussen de nucleaire winst, de nucleaire rente en de repartitiebijdrage. De CREG heeft de nucleaire winst berekend, dit is het verschil tussen de nucleaire inkomsten en de kosten die gemaakt worden bij de normale exploitatie van de nucleaire centrales (met uitzondering van verlengingsinvesteringen). De evaluatie van de rente valt volgens hem onder het prerogatief van de regering. De repartitiebijdrage valt dan weer onder de fiscaliteit. De adviesraad vindt dit onderscheid opportuun en heft de dubbelzinnigheid tussen nucleaire winst en rente graag op.
- Hij merkt op dat de nucleaire winst voor het jaar 2014 door de CREG en de NBB wordt geraamd tussen 421,38 miljoen euro en 506,91 miljoen euro (volgens de berekeningsmethoden van de strategieën die door de twee operatoren worden gebruikt) en op 434,31 miljoen euro met inachtneming van de wegingen van de strategieën van de twee operatoren. Dit bedrag is vier keer lager dan de raming die werd opgemaakt in 2011 waarin de nucleaire winst voor het jaar 2007 werd geraamd op 1,75 miljard euro.
- Met betrekking tot de wijziging van de door de CREG aangenomen methode, d.i. de overgang van een benadering die rekening houdt met de geproduceerde hoeveelheden op het moment van verkoop naar een benadering die rekening houdt met de verschillen tussen de voorziene, genomineerde en reële hoeveelheden, neemt de adviesraad akte van deze nieuwe methodologie, maar betreurt dat hij zich er onmogelijk over kan uitspreken gezien het gebrek aan transparantie over de gebruikte gegevens.
- De adviesraad stelt zich echter vragen bij de definitie die wordt gegeven aan sommige parameters, met name de elementen die de "rente" rechtvaardigen. De adviesraad is van mening dat de door de CREG aangevoerde parameters niet noodzakelijk kenmerkend zijn voor de nucleaire sector, aangezien geen enkele nieuwe speler tot de markt kan toetreden (zie kernuitstapwet van 2003).
- De adviesraad betreurt dat hij slechts zeer laat (22 juni 2015) heeft kunnen genieten van deze studie, en dat dit hem verhindert deel te nemen aan het debat over het onderwerp.

- Wat betreft de repartitiebijdrage, deze vloeide tot nu toe naar de Rijksmiddelenbegroting met als doel om met name de energietransitie en de maatregelen ter waarborging van de bevoorradingszekerheid te financieren. De adviesraad stelt nogmaals vast dat deze bijdrage uitsluitend gericht is op de begroting, waardoor de energietransitie waarvoor de adviesraad nochtans pleit in gevaar komt.
- Tot slot neemt de adviesraad akte van het feit dat de regering op 28 juli 2015 het bedrag van de nucleaire rente heeft vastgelegd op 200 miljoen euro voor 2015 (in plaats van de 405 miljoen die oorspronkelijk in de begroting was opgenomen) en op 130 miljoen in 2016. De adviesraad betreurt het gebrek aan transparantie over dit bedrag en verzoekt de minister (of een van de vertegenwoordigers ervan) dan ook om aan de adviesraad te komen uitleggen welke methode en welke redenen aan de basis van deze keuze lagen.

[Advies nr. 64 van 10 december 2015 over de studie 1411 over de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor elektriciteit – monitoringrapport 2014](#)

De adviesraad heeft het directiecomité van de CREG voor dit jaarlijks monitoringrapport bedankt. Het rapport levert een wezenlijke bijdrage tot de transparantie van de elektriciteitsmarkten in België en dus tot een verbetering van de marktwerking. De adviesraad nodigt het directiecomité uit deze publicatie jaarlijks te blijven publiceren en hoopt dat andere regulatoren in de EU dit voorbeeld zullen volgen.

De adviesraad deelt in grote mate de analyse van het directiecomité en kan zich scharen achter de meeste aanbevelingen ervan.

De onbeschikbaarheid van verscheidene (aardgas- en nucleaire) centrales heeft ook in 2014 geleid tot een toegenomen ongerustheid over de bevoorradingszekerheid en heeft de elektriciteitsprijzen zowel op de spot- als op de forwardmarkten geleidelijk doen stijgen tot een niveau dat significant hoger was dan het gemiddelde van de buurlanden. De adviesraad herhaalt dan ook zijn oproep van 2013

tot alle betrokken partijen om de onzekerheid rond het al dan niet voortbestaan van de kerncentrales Doel 3 en Tihange 2 zo snel mogelijk weg te nemen en om oplossingen uit te werken om de bevoorradingszekerheid tijdens de volgende winters te garanderen en de prijs van elektriciteit in ons land betaalbaar te houden.

De adviesraad dringt aan op meer transparantie rond de sluiting van bestaande productie-eenheden. Hij stelt voor dat de CREG of de administratie voor energie een lijst van centrales bijhoudt met een aantal basisgegevens, waaronder de eventuele aangekondigde of verwachte sluitingsdatum.

De CREG stelt in haar studie vast dat de afname van het elektriciteitsnet de jongste jaren systematisch daalt. De adviesraad stelt voor dat nader onderzocht wordt wat hiervan de oorzaken kunnen zijn (investeringen in energie-efficiëntie, toename van lokale productie, vermindering van de (industriële) vraag,...).

De toename van intermitterende energiebronnen, de inzet van piekcapaciteit en de rol van het *Demand Side Management* beïnvloeden elkaar. De adviesraad stelt voor om dit gegeven ook beter in kaart te brengen (bv. welke vormen van *demand response*, door wie aangeboden, problemen en eventuele oplossingen om de integratie in de markt te verbeteren,...).

De prijsdivergentie binnen de Centraal-West-Europese (CWE) zone nam de laatste jaren gevoelig toe. Zowel op de spot- als op de forwardmarkt lopen de prijzen voor elektriciteit (component *commodity*) sinds 2012 steeds verder uit elkaar, wat niet overeenstemt met de verwachtingen van de verbruikers op het vlak van marktintegratie.

Tabel 16: Leden van de adviesraad gas en elektriciteit op 31 december 2015 (Bron: Belgisch Staatsblad)

	EFFECTIEVE LEDEN	PLAATSVERVANGENDE LEDEN
Federale regering	VANEYCKEN Sven ROOBROUCK Nele CHAHID Ridouane ANNANE Jihane DORREKENS François DASGUPTA Jivan	JUSTAERT Arout WAEYAERT Nicolas JOURDAIN Sigrïd NIKOLIC Diana NICOLAS Stéphane DEMEYERE Frank
Gewestregeringen	BIESEMAN Wilfried AUTRIQUE Henri JACQUET Annabelle	TANGHE Martine BOHET Maurice DECROP Jehan
Representatieve werknemersorganisaties die zetelen in de Nationale Arbeidsraad	VERJANS Mathieu VERHUE Maureen VAN DAELE Daniel DE CROCK Bart	NICAISE Didier VAN WIJNGAERDEN Jan VAN MOL Christiaan SKA Marie-Hélène JONCKHEERE Caroline
Representatieve werknemersorganisaties die zetelen in de Raad voor het Verbruik	DE WEL Bert STORME Sébastien	QUINTARD Christophe SPIESSENS Eric
Organisaties die de promotie en de bescherming van de algemene belangen van de kleine verbruikers tot doel hebben	ADRIAENSSENS Claude DOCHY Stéphane	RENSON Marie-Christine MOERS Jan
Representatieve organisaties van de industrie, het bank- en het verzekeringswezen die zetelen in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	VANCRONENBURG Geert BROUWERS Els VAN der MAREN Olivier	VANDERMARLIERE Frank CALOZET Michel AERTS Kristin
Representatieve organisaties van het ambacht, de kleine en middelgrote handelsondernemingen en de kleine nijverheid die zetelen in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	DE BUYSER Capucine VANDEN ABEELE Piet	DEPLAE Arnaud VAN GORP Michel
Grote elektriciteitsverbruikers	CLAES Peter	EELENS Claire
Grote aardgasverbruikers	BRAET Luc	de MUNCK Laurent
Elektriciteitsproducenten die behoren tot de Federatie van de Belgische elektriciteits- en gasbedrijven (FEBEG)	VAN DEN BOSCH Marc SCHOONACKER Frank	DE GROOF Christiaan de VILLENFAGNE Aude
Producenten van elektriciteit met behulp van hernieuwbare energie	LAUMONT Noémie	BODE Bart
Producenten van elektriciteit met behulp van warmtekrachtkoppelinginstallaties	BOYDENS Jean-Pierre	MARENNE Yves
Industriëlen die elektriciteit voor eigen behoefte produceren	BÉCRET Jean-Pierre	ZADORA Peter
Distributienetbeheerders		
- INTERMIXT	GRIFNEE Fernand HUJOEL Luc DE BRUYCKER Luc	DECLERCO Christine DEBATISSE Jennifer VERSCHELDE Martin
- INTER-REGIES	DE BLOCK Gert	HOUGARDY Carine
Beheerder van het transmissienet voor elektriciteit	DAMILOT Julien	MERTENS Steven
Beheerder van het vervoersnet voor aardgas	GOSSUIN Luc	DESCHUYTENEER Thierry
Titularissen van een leveringsvergunning voor aardgas behorend tot FEBEG	VANDEN BORRE Tom VAN NUNEN Carlos	DE BUCK Hilde DEDECKER Gunnar
Milieuverenigingen	VAN DYCK Sara VANDE PUTTE Jan	TURF Jan DE SCHOUTHEETE Cécile
Titularissen van een leveringsvergunning voor elektriciteit behorend tot FEBEG	HEYVAERT Griet WYVERKENS Herman	GODTS Annemie VAN BOXELAER Kathleen
Marktbeheerder voor de uitwisseling van energieblokken voorgesteld door Belpex	MATTHYS-DONNADIEU James	PIERREUX Nicolas

De adviesraad roept de netbeheerders en regulatoren op om samen met de marktactoren te zoeken naar oplossingen om de regionale marktintegratie in de juiste richting te doen blijven evolueren. Hiervoor doet de adviesraad het volgende.

- Hij moedigt aan om oplossingen te vinden die een evenwicht tussen de interconnectoren, een nationale competitieve productie en de flexibiliteitsbronnen bevorderen.
- Hij vraagt om oplossingen te vinden die de milieuvoorschriften naleven.
- Hij vraagt om het gebruik van de bestaande interconnectiecapaciteiten te optimaliseren.
- Hij vraagt om in het algemeen het energiebeleid in de verschillende betrokken landen nader op elkaar af te stemmen.

De adviesraad nodigt het directiecomité van de CREG uit om van de volgende aspecten van de marktwerking een grondigere analyse te maken:

- "Smart bids" op de spotmarkten;
- "Flowbased allocation" van grenscapaciteiten.

5.3. Beleidsplan en vergelijkend verslag van doelstellingen en verwezenlijkingen van de CREG

Overeenkomstig de elektriciteitswet heeft het directiecomité op 29 oktober 2015 het beleidsplan van de CREG voor het jaar 2016 opgesteld.¹²⁹ In dat beleidsplan zet de CREG dertien doelstellingen uiteen die ze op onafhankelijke wijze wil verwezenlijken met inachtneming van haar wettelijke taken, van de beleidslijnen die de federale regering en het federaal parlement op het vlak van energie hebben uitgestippeld, evenals met inachtneming van haar bevoegdheden en haar onafhankelijkheid. Dit beleidsplan voor het jaar 2016 sluit aan op wat sinds september 2013 door het directiecomité ondernomen is en in het bijzonder op het strategisch plan 2013-2019 van de CREG.

Het beleidsplan vergezelt de ontwerpbegroting van de CREG voor het jaar 2016. Beide documenten werden overgemaakt aan de voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de voorzitter van de Commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de Nationale Wetenschappelijke en Culturele Instellingen, de Middenstand en de Landbouw (hierna: de commissie voor het Bedrijfsleven) en op 17 november 2015 voorgesteld tijdens een hoorzitting van de CREG voor de commissie voor het Bedrijfsleven.

Tevens werd er een vergelijkend verslag opgesteld van de in het beleidsplan voor 2014 vooropgestelde doelstellingen en de verwezenlijking ervan.¹³⁰ Dit verslag werd samen met het jaarverslag 2014 van de CREG op 29 april 2015 overgemaakt aan de minister van Energie, de voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de leden van de Commissie voor het Bedrijfsleven. In haar beleidsplan voor 2014 identificeerde de CREG zestien te bereiken doelstellingen. Deze doelstellingen werden opgesplitst in 204 acties die met de te vervullen individuele taken overeenstemden. Het vergelijkend verslag geeft voor elke actie de graad van verwezenlijking en wanneer de actie niet of slechts gedeeltelijk werd verwezenlijkt, vermeldt het verslag waarom dit zo is. Het is een bijlage van het jaarverslag van de CREG.

5.4. Het nieuw huishoudelijk reglement van het directiecomité

Het directiecomité van de CREG heeft een nieuw huishoudelijk reglement opgesteld, na een openbare raadpleging over de wijzigingen die het overwoog wat motivering, consultatie en publicatie betreft.¹³¹

De motiveringsplicht werd uitgebreid tot alle beslissingen van het directiecomité van de CREG (waartegen juridisch verzet kan worden aangetekend). Daarnaast werden de

organisatie en het verloop van de consultatieprocedure nader omschreven. Bij de publicatie van de aktes van het directiecomité op de website zal rekening gehouden worden met de vertrouwelijkheid van "vertrouwelijke informatie". Er werd ook een procedure vastgelegd voor het geval dat het directiecomité niet overtuigd is van de door de betrokken persoon ingeroepen vertrouwelijkheid. Daarnaast worden bepaalde punctuele wijzigingen aangebracht aan de interne werkingsregels om deze op de praktijk af te stemmen. De terminologie wordt afgestemd op de wetgeving overheidsopdrachten en er worden bepaalde bevoegdheidsdelegaties voorzien.

Het nieuwe huishoudelijk reglement is in werking getreden op de dag van zijn publicatie in het Belgisch Staatsblad, namelijk op 14 december 2015.

5.5. Auditverslag van het Rekenhof

Het Rekenhof heeft tussen november 2014 en juni 2015 een functionele audit van de CREG uitgevoerd.

Het Rekenhof concludeert dat "de CREG haar rol als regulator vervult" en "voldoet aan de meeste normen inzake onafhankelijkheid, transparantie en verantwoording", ook al zijn bepaalde punten voor verbetering vatbaar. Het Rekenhof formuleert een aantal aanbevelingen die de CREG met de nodige aandacht zal analyseren. De CREG beschouwt deze audit als een opportuniteit en zal het document gebruiken om haar werking te verbeteren, met het oog op een optimale dienstverlening aan de consumenten.

¹²⁹ Beleidsplan (Z)151029-CDC-1470 voor het jaar 2016.

¹³⁰ Vergleichend verslag (Z)150423-CDC-1417 van de doelstellingen geformuleerd in het beleidsplan van de CREG en van de verwezenlijkingen van het jaar 2014.

¹³¹ Huishoudelijk reglement van het directiecomité van de CREG (Z)151204-CDC-1472.

5.6. Behandeling van vragen en klachten

De CREG is in 2015 op vrijwillige basis doorgegaan met het behandelen van vragen en klachten van verbruikers, ondernemingen van de sector, advocaten, consultants, studenten, administraties of internationale instanties.

Daarnaast heeft de CREG in 2014 ook verder samengewerkt met de federale ombudsdienst voor energie, de drie regionale energieregulators (BRUGEL, CWaPE en VREG) en de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie (Algemene Directie Economische Inspectie en Algemene Directie Energie). Deze samenwerking is het resultaat van een akkoord gesloten in 2011 waarbij de betrokken diensten het eens zijn geworden over de procedure voor de behandeling van vragen en klachten die niet onder de bevoegdheid vallen van de dienst die ze ontvangen.

Daarnaast heeft de CREG in maart 2015 aan de federale ombudsdienst voor Energie in het kader van haar jaarlijkse rapporteringsverplichtingen aan de Europese Commissie haar statistieken overgemaakt van de klachten die ze in 2014 heeft ontvangen. Van de 670 aanvragen die de CREG tussen 1 januari en 31 december 2014 heeft ontvangen, heeft ze 244 klachten (163 in het Frans en 81 in het Nederlands) behandeld. De CREG beschouwt hier elke vorm van ontevredenheid als een klacht. De meeste klachten hadden betrekking op de toegepaste prijzen en tarieven.

Tot slot werd in 2015 geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid waarbij eenieder die van mening is dat hij wordt benadeeld door een beslissing van de CREG, aan haar kan vragen om het dossier opnieuw te bestuderen.

Anderzijds kon de Geschillenkamer, een orgaan van de CREG, nog niet werken in 2015, bij gebrek aan een benoemingsbesluit van haar leden.¹³²

5.7. Transparantie en website van de CREG

Uit hoofde van de gas- en elektriciteitswetgeving is de CREG verplicht haar beslissingen op haar website te publiceren, waarbij de vertrouwelijkheid van de commercieel gevoelige informatie en/of de persoonsgegevens behouden blijft.

De gas- en elektriciteitswetgeving legt deze verplichting eveneens op voor tariefbeslissingen en geeft bovendien aan dat de CREG in dit kader na raadpleging van de betrokken ondernemingen richtsnoeren voor het aanduiden van vertrouwelijke informatie moet vaststellen. In augustus 2014 heeft de CREG dergelijke richtsnoeren gepubliceerd.¹³³ Deze betroffen enkel de tarieven. In deze richtsnoeren werd evenwel reeds opgemerkt dat de CREG voornemens was het toepassingsgebied ervan uit te breiden naar alle aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de CREG vallen.

Daarom heeft de CREG een nieuwe versie van deze richtsnoeren voorgelegd aan een openbare raadpleging die liep van 11 februari 2015 tot 12 maart 2015. De nieuwe richtsnoeren, die werden goedgekeurd op 27 augustus 2015 en gepubliceerd op 14 december 2015, vervangen de richtsnoeren inzake tarieven.¹³⁴

Inhoudelijk worden de beginselen van de vorige richtsnoeren grotendeels overgenomen door voor de commercieel gevoelige gegevens te verwijzen naar de criteria in artikel 39.2 van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van het intellectuele eigendom, in bijlage bij de Overeenkomst van Marrakesh van 15 april 1994 tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie; de richtsnoeren sommen de informatie op die *a priori* moet worden beschouwd als commercieel gevoelige dan wel niet-gevoelige informatie. Wat de persoonsgegevens betreft, wordt verwezen naar de definitie uit artikel 1, van de wet van 8 december 1992 tot

bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Tot slot moet worden opgemerkt dat het nieuwe huishoudelijke reglement van de CREG (zie punt 5.4 van dit verslag) de te volgen procedure vaststelt bij een geschil tussen de CREG en een marktdeelnemer met betrekking tot het vertrouwelijke karakter van de informatie die de CREG voornemens is te publiceren.

De website is door de CREG in 2015 verder aangevuld en geactualiseerd om de verschillende marktdeelnemers, en in het bijzonder de afnemers van elektriciteit en gas, zo goed mogelijk te informeren.

De CREG is in 2015 eveneens blijven werken aan de reeds in 2014 geplande volledige herziening van haar website. In 2015 werd met een externe partner gewerkt aan een website-structuur die sterker gericht is op het publiek en aan manieren om de te ontwikkelen informatie toegankelijker te maken, zonder evenwel aan diepgang en expertise in te boeten. De nieuwe website gaat in principe in de loop van 2016 online.

In 2015 werd de website van de CREG door 145.993 bezoekers geraadpleegd en werden er in totaal 458.659 pagina's bekeken. De meest geraadpleegde onderdelen (zonder onderscheid tussen de Franstalige en de Nederlandstalige versie) waren: Prijzen vergelijken (residentieel), Omzetting m³/kWh, Publicaties, Evolutie van de prijzen / Vangnet en Sociale tarieven.

¹³² De Geschillenkamer dient zich uit te spreken over de geschillen tussen de beheerder en de gebruikers van het net op het vlak van verplichtingen opgelegd aan de netbeheerder, de distributienetbeheerders en de beheerders van gesloten industriële netten, met uitzondering van de geschillen inzake contractuele rechten en verbintenissen.

¹³³ Richtsnoeren inzake tarieven (R)140828-CDC-1336 over de informatie die als vertrouwelijk te beschouwen is omwille van het commercieel gevoelige karakter of persoonlijke karakter ervan.

¹³⁴ Richtsnoeren (R)150827-CDC-1404 over de informatie die als vertrouwelijk te beschouwen is omwille van het commercieel gevoelige karakter of persoonlijke karakter ervan.

5.8. Presentaties gegeven door de CREG

Tabel 17: Overzicht van presentaties door de CREG in 2015

Organisator	Context	Titel van de presentatie	datum
FOD ECONOMIE	Presentatie World Energy Outlook	Round table debate	14/01
CREG - University of Amsterdam & KU Leuven + representatives DG Competition	Merger GDF-Suez	Belgian gas markets 2001-2014	15/01
FEBELIEC	Informatievergadering	Etude 1384 sur la fourniture d'électricité des grands clients industriels en Belgique	16/01
CREG	Presentatie voor FEBEG	Tariefmethodologie - transmissie elektriciteit: Eventueel gebruik injectietarieven Nieuwe tariefmethodologie – aardgasinfrastructuur: Regularisatierekening en ontmantelingsfonds	19/01
CEER	1 st Task Force Meeting Security of Supply	Work Programme TF Security of Supply for discussion purposes	21/01
FEBELIEC	FEBELIEC Energy Forum Session IV	Plenary session panel debate ; Transmission & Distribution Tariffs: An Introduction	22/01
Adviesraad Gas en Elektriciteit (ARGE)	Werkgroepen 'prijzencomponenten', 'marktwerking gas', 'marktwerking elektriciteit'	Méthodologies tarifaires ELIA - FLUXYS 2016-2020 - Nouvelle méthodologie tarifaire - Transport d'électricité - Accents spécifiques, Nouvelle méthodologie tarifaire - Infrastructuur gaz naturel - Accents spécifiques ; Tariefmethodologieën ELIA - FLUXYS 2016-2020 - Nieuwe tariefmethodologie - Transmissie elektriciteit - Specifieke accenten, Nieuwe tariefmethodologie - Aardgasinfrastructuur - Specifieke accenten	9/02
CLUB MONTGOMERY	Energy challenges	Conducting the market towards a successful energy transition	10/02
ARGE	Werkgroep 'SoS'	Note juridique de la CREG analysant les dispositions des contrats régulés dans l'hypothèse de l'application du plan de délestage en cas de pénurie d'électricité	12/02
ARGE	Werkgroep 'marktwerking gas'	Etude 1385 relative aux prix pratiqués sur le marché belge du gaz naturel en 2013	13/02
ARGE	Werkgroep 'marktwerking elektriciteit'	Etude 1384 sur la fourniture d'électricité des grands clients industriels en Belgique	13/02
ARGE	Werkgroepen 'marktwerking gas' en 'marktwerking elektriciteit'	Note 1398 relative aux évolutions marquantes sur les marchés de gros de l'électricité et du gaz en 2014	13/02
SMART GRID FLANDERS	Update market model	Belgian gas markets 2001-2014	23/02
CREG	Workshop « Enregistrement des acteurs du marché en vertu de REMIT » Workshop « Registratie van marktdeelnemers onder REMIT »	Enregistrement des acteurs du marché en vertu de REMIT : Survol de REMIT, Base légale de l'enregistrement, Principes de base, Acteurs concernés, Vue d'ensemble de la plateforme CEREMP, Procédure d'enregistrement sur la plateforme CEREMP ; Registratie van marktdeelnemers onder REMIT: REMIT in vogelvlucht, wettelijke basis van de registratie, basisprincipes, betrokken deelnemers, overzicht van het CEREMP-platform, registratieprocedure op het CEREMP-platform	24/02 ¹
INSEAD	Sustainable Energy Round Table	Electricity Wholesale markets in 2014 - some key facts	26/02
CEER	3rd Task Force Meeting Security of Supply	Towards a CEER SOS concept paper: main principles applied for the EU Public Consultation	2/03
VOKA	Infosessie Energie	Actieve participatie aan de energiemarkt loont!	2/03 13/05 20/05 16/11
Svensk Energi – Swedenergy and NEPP – North European Power Perspectives	Electricity Market Integration - A North European Perspective	Will Flowbased market coupling lead to better usage of transmission capacity, increased welfare and security of supply?	3/03
PREMIER CERCLE	Energy Forecast Summit	Regulatory Aspects of Demand Side Integration - The Belgian case	4/03
Joint event: Benelux (BAEE) and French Association of Energy Economists (FAEE)	Capacity Remuneration Mechanism: a solution for European power market? Illustration in Central West Europe	Strategic Reserve in Belgium - Design and Functioning	9/03
CEER	118 th Gas Working Group Meeting	TF Security of Supply: State of Play	12/03
CEER	Training for Senior Staff and Board Members	Role of NRAs within CEER and ACER-GA, BoR, Working Groups and the decision-making processes	17-19/03
KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, Commissie Bedrijfsleven	Audition / Hoorzitting	Bénéfice nucléaire / Nucleaire winst	25/03

Organisator	Context	Titel van de presentatie	datum
FLUXYS BELGIUM	FLUXYS Shippers day, Berlin	The future outlook of regulation in Europe	27/03
FUTURE POWER MARKET PLATFORM (FPM)	Workshop 8	Balancing, quo vadis ?	27/03
PUC (Letse regulator)	Opening of the gas market in Latvia	Belgian gas markets 2001-2014 ; Regulation in Belgium ; Wholesale Gas market 2013	23/04
CEER, EU Gas Coordination Group	Workshop on the revision of the Security of Supply Regulation	Protected Customers and Solidarity	4/05
KVAB	Debatavond "Opslag van Energie"	De rentabiliteit van elektriciteitsopslag in België	5/05
SRBE/KBVE	Seminarie: Moet er in België nog elektriciteit worden geproduceerd?	Mécanismes de rémunération de la capacité	6/05
FOD ECONOMIE	Technical workshop on Energy storage: needs and opportunities for the future of our energy system	The Rentability of Electricity Storage in Belgium	8/05
IAEE	38th International Conference	Gas Market Integration in North West Europe: Is moving from Market Coupling to Market Merging Necessary?	25/05
ARGE	Werkgroep 'SoS'	Etude 1412 sur la rentabilité du stockage d'électricité en Belgique	26/05
PUC (Letse regulator)	Opening of the gas market in Latvia	Wholesale gas market, Regulation & Regulation Evolution in Belgium	3/06
FLUXYS BELGIUM	Bezoek Singapore LNG Corporation en EMA (Energy Regulator Singapore)	Regulation in Belgium	9/06
SRBE/KBVE	Network Codes : élaboration, structure et nouveautés - Network Codes : opstelling, structuur en nieuwigheden	Network codes - ACER perspective	10/06
FLUXYS BELGIUM	Seminar CREG/FLUXYS BELGIUM	The regulatory bridge to energy union	15/06
ARGE	Werkgroep 'prijzencomponenten'	Rapport 1416 sur le monitoring des éventuels effets perturbateurs sur le marché - Mécanisme de filet de sécurité	19/06
ECOLO-GROEN	Expertmeeting : Capaciteitsmechanisme: oplossing of meer problemen	Mécanismes de rémunération de la capacité	22/06
CEER	CEER Training on Retail Markets	Monitoring Retail Markets : Belgian Case Study	23/06
FLUXYS BELGIUM / CREG	Yearly seminar FLUXYS BELGIUM/CREG	Impacts of Changing Market Circumstances: Position of Belgium	25/06
FLANDERS' PLASTIC VISION	Zet je energiefactuur op dieet!	Actieve participatie aan de energiemarkt loont!	30/06
CCGE	Groupe de travail 'composants des prix'	Etude 1407 relative à une mise à jour de la structure de coûts de la production d'électricité par les centrales nucléaires en Belgique, de l'évaluation économique de la production nucléaire d'électricité ainsi que d'une estimation des bénéfices tirés de ces activités	8/07
CEER	CEER Away Day	Findings on communication towards energy consumers	15/07
ARGE	Werkgroep 'marktwerking elektriciteit'	Etude 1411 relative aux fonctionnements et évolution des prix sur le marché de gros belge de l'électricité – rapport de monitoring 2014	15/07
FEBELIEC	Workshop REMIT regulation	REMIT : Practical consequences for large consumers	7/09
CENTRALE RAAD VOOR HET BEDRIJFSLEVEN	Informatievergadering	Studie 1453 over de elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten in België	15/09
CREG	Informatievergadering voor de DG Concurrentie van de Europese Commissie	Etude 1453 sur la fourniture d'électricité des grands clients industriels en Belgique	18/09
FLANDERS INVESTMENT&TRADE	Site selectors familiarization tour	Study 1422 on the measures to be taken in order to ensure an adequate volume of conventional production means to assure Belgium's electricity security of supply	21/09
ARGE	Werkgroepen 'SoS' en 'marktwerking elektriciteit'	A European Comparison of electricity and gas prices for the large industrial consumers (CREG & PWC)	21/09
CEER	Chinese delegatie	Etude 1422 sur les mesures à prendre afin de disposer du volume adéquat de moyens de production conventionnels pour assurer la sécurité d'approvisionnement en électricité de la Belgique	21/09
FORBEG	Werkgroep gas	European Retail Energy Markets	21/09
CREG/FLORENCE SCHOOL OF REGULATION	Conférence annuelle : « Prix régulés pour l'Energie » Jaarconferentie : « Gereguleerde energieprijzen »	Market Based Balancing Gas Market Belgium	22/09
ARGE	Werkgroep 'prijzencomponenten'	Retail Price Regulation and EU Law: Mapping the Issues; Regulated Prices & EU Energy Law after the Federutility case; The Economics of Regulated Prices: Mapping the Issues; Electricity Tariff Deficit: Temporary or Permanent Problem in the EU?	28/09 ²
Kamer van Koophandel en Nijverheid van Belgisch Luxemburg (CCILB)	Infosessie over energie	Etude 1419 Composantes des prix de l'électricité et du gaz	30/09
FRIENDS OF EUROPE	Climate and Energy conference	La participation active au marché de l'énergie rapporte	30/09
		Fixing Europe's Electricity markets	15/10

Organisator	Context	Titel van de presentatie	datum
KONINKLIJKE MILITAIRE SCHOOL	Hoge studies Veiligheid en Defensie: Seminarie 2: sleutelfactoren en tendensen	Energy : A strategic factor in international relations	17/10
ELIA	ELIA Regulatory day /Workshop CREG/ELIA	Ambitions en matière de régulation ; Impact of bidding zones size	19/10
ARGE	Werkgroepen 'SoS' en 'marktwerking elektriciteit'	Etude 1454 concernant la réserve stratégique et le fonctionnement du marché au cours de la période hivernale 2014-2015	20/10
KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, Commissie Bedrijfsleven	Audition / Hoorzitting	Etude relative à la réserve stratégique et au fonctionnement du marché durant la période hivernale 2014-2015; Studie over de strategische reserve en de marktwerking tijdens de winterperiode 2014-2015	27/10
FLUXYS BELGIUM	Swiss workshop BFE/OFEN	Regulatory context in Belgium	29/10
ACER	Market Monitoring Steering Committee ACER (MM SC) (REMIT)	The case of crossborder capacity auction in 2013	6/11
KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS, Commissie Bedrijfsleven	Audition / Hoorzitting	Budget – Note de politique générale 2016 Begroting – Beleidsnota 2016	17/11
CREG	Workshop « Working paper on the price spikes observed on the Belgian day-ahead spot exchange Belpex on 22 September 2015 »	The price spikes on BELPEX DAM on 22 September 2015	18/11 ³
ARGE	Werkgroep 'marktwerking elektriciteit'	Etude 1453 sur la fourniture des grands clients industriels en Belgique en 2014	25/11
ARGE	Werkgroep 'marktwerking gas'	Studie 1460 over de werking van en prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas - Monitoringrapport 2014	25/11
FEBELIEC	Infosession: intermittent power generation: how flexible can (we) not be?	Storage: solution for us or for our children?	30/11
VUB, afdeling gerechtelijk recht	Colloquium: rechtsvordering tot collectief herstel	L'action en réparation collective en matière d'énergie	3/12
CEER	Closed Seminar on Projects of Common Interest	Experiences from projects in the first PCI list	10/12
Nordic TSOs and NRAs	Joint NordREG / Nordic TSO workshop on Flow-Based capacity calculation	Price spikes, base case, bidding zones and adequacy patch in a FB context	14/12

1 Op 24 februari 2015 organiseerde de CREG een interactieve workshop rond het thema registratie van marktdeelnemers uit hoofde van Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (REMIT). De praktische aspecten van de registratie werden behandeld, meer bepaald wie zich moet registreren, hoe de aanmelding op het CEREMP-platform verloopt, welke gegevens worden verzameld en wat in de toekomst mag worden verwacht. Er was een grote groep organisaties en ondernemingen aanwezig. De presentaties van deze workshop zijn beschikbaar op de website van de CREG.

2 Op 28 september 2015 organiseerde de CREG haar jaarconferentie in samenwerking met Florence School of Regulation rond het thema "Gereguleerde energieprijzen". In februari 2015 gaf de Europese Commissie in haar document rond de Energie-unie duidelijk aan dat zij het uitfaseren van gereguleerde energieprijzen als een prioriteit beschouwt.¹³⁵ Maar wat zijn de wettelijke en economische bezwaren tegen gereguleerde prijzen? Hoe kunnen we een vlotte overgang verzekeren? En wat verstaan we uiteindelijk onder gereguleerde prijzen? Rond dit onderwerp nodigden de CREG en Florence School of Regulation een aantal internationale sprekers uit die het thema benaderden vanuit een interdisciplinair perspectief. De presentaties van deze conferentie zijn beschikbaar op de website van de CREG.

3 Op 18 november 2015 organiseerde de CREG een workshop rond de *Working paper on the price spikes observed on the Belgian day-ahead spot exchange Belpex on 22 September 2015*.¹³⁶ In deze *working paper* worden een voorlopige analyse en de besluiten van de CREG uiteengezet met betrekking tot de hoge prijzen en prijspieken die op 22 september 2015 op de Belgische day-ahead-elektriciteitsbeurs Belpex waren vastgesteld. De nadruk ligt op de day-aheadmarkt, hoewel sommige onderwerpen van de intraday- en realltimemarkt ook worden geanalyseerd. De belangrijkste conclusie van de *working paper* is dat de grensoverschrijdende transmissiecapaciteit op een inefficiënte en discriminerende manier werd gebruikt. Uit wat er op 22 september 2015 is gebeurd blijkt duidelijk dat niet-competitieve stromen, vooral *loop flows*, prioritair toegang hebben tot grensoverschrijdende capaciteit, los van het feit of deze capaciteit schaars is en los van de bereidheid tot betalen. Soms is meer dan de helft van de vastgestelde fysieke stromen niet-competitief. Dit geldt ook als marktdeelnemers bereid zijn de maximumprijs van 3.000 euro/MWh te betalen, met een hoger risico voor de bevoorradingszekerheid tot gevolg. De CREG stelt vijf oplossingen voor om tot een efficiënt en niet-discriminerend gebruik van de soms zeer schaarse grensoverschrijdende capaciteit te komen. Deze oplossingen zijn niet alleen bedoeld voor de Belgische marktdeelnemers maar voor alle marktdeelnemers die aan de op stromen gebaseerde marktkoppeling deelnemen. Deze oplossingen zijn noodzakelijk om de Europese interne markt en de Energie-unie te voltooien.

Op basis van de opmerkingen die de CREG tijdens de workshop heeft ontvangen en na een meer gedetailleerde uitwerking zal de CREG haar analyse van 22 september afwerken en deze *working paper* updaten. Deze update zal eveneens een analyse van de prijspieken op 16 oktober 2015 bevatten.

¹³⁵ "Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's en de Europese Investeringsbank - Een kaderstrategie voor een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht beleid inzake klimaatverandering", COM(2015) 80 final, 25 februari 2015.

¹³⁶ Working Paper (Z)151113-CDC-1476 on the price spikes observed on the Belgian day-ahead spot exchange BELPEX on 22 September 2015.

5.9. Samenwerking van de CREG met andere instanties

5.9.1. De CREG en de Europese Commissie

De CREG heeft, naargelang het geval, rechtstreeks of onrechtstreeks deelgenomen aan vergaderingen van de verschillende werkgroepen van de Europese Commissie over de volgende thema's: kwetsbare verbruikers, prijstransparantie, elektronische facturering (e-billing), klachten van verbruikers en smart grids.

In het verlengde van deze activiteiten heeft de CREG eveneens actief deelgenomen aan de forums van Madrid (gas), Firenze (elektriciteit), Londen (burgers) en Kopenhagen (infrastructuur), zie de punten 5.9.4. t.e.m. 5.9.7. hieronder.

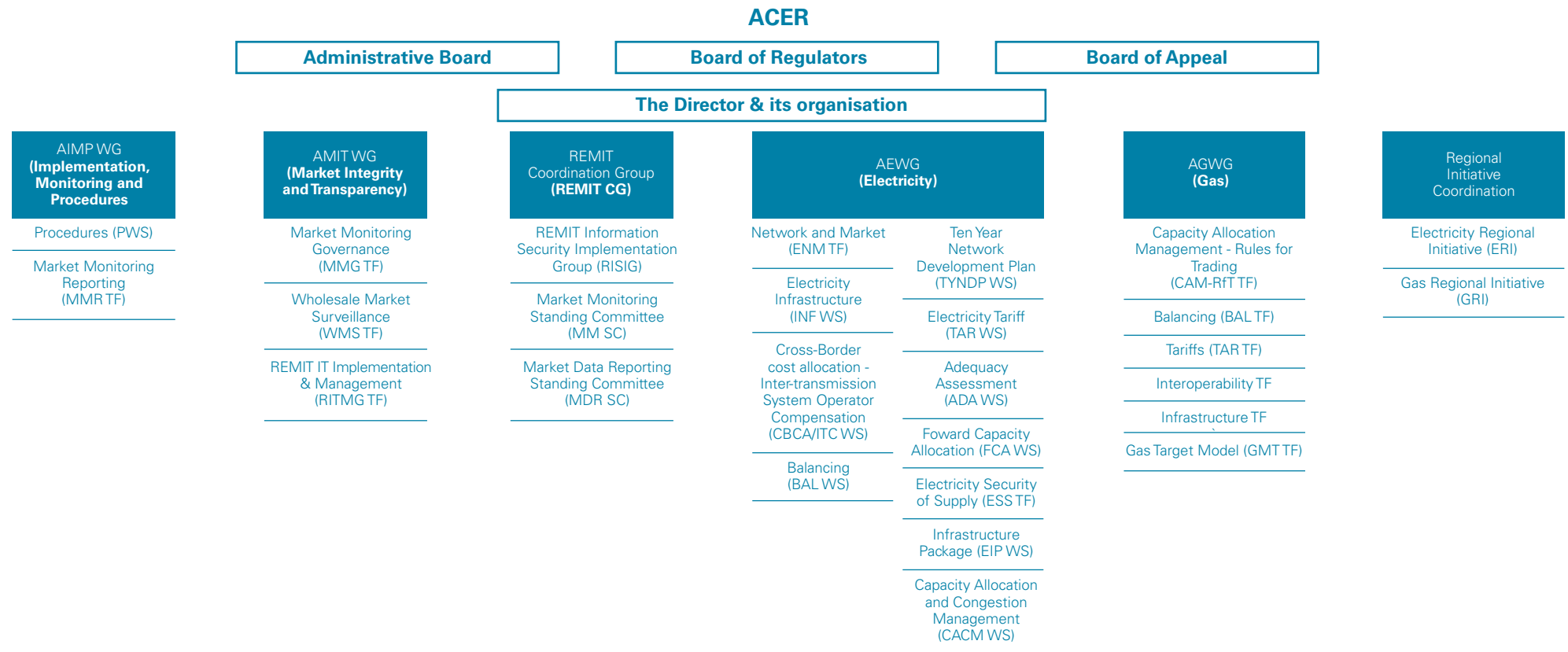
Zoals voorgaande jaren heeft de CREG als lid van de CEER ook haar medewerking verleend aan tal van raadplegingen en verslagen ten behoeve van de Europese Commissie (zie punt 5.9.3. van dit verslag).

De CREG nam haar raadgevende taak op door de overheid te assisteren tijdens de verschillende comitologievergaderingen voorgezeten door de Europese Commissie tot goedkeuring van Europese netwerkcodes (zie punt 5.9.2. van dit verslag).

Tot slot heeft de CREG op 28 augustus 2015 het nationaal verslag van België over het jaar 2014 overgemaakt aan de Europese Commissie en het ACER.¹³⁷ Dit werd opgesteld in nauwe samenwerking met de gewestelijke regulatoren (BRUGEL, CWaPE en VREG) en de federale ombudsdienst voor energie en omvat de genomen maatregelen en de bereikte resultaten voor elk van de wettelijke opdrachten van deze instanties.

5.9.2. De CREG binnen het ACER

Figuur 32: Organigram van het ACER per 31 december 2015 (Bron: CREG)

ACER (het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulatoren) werd opgericht door het derde energiepakket om de voltooiing te bevorderen van de interne markt voor energie, zowel voor elektriciteit als voor aardgas. De drie doelstellingen die zij hiervoor geformuleerd heeft, op basis van de uitgewerkte wetgeving betreffen:

- een meer **concurrerende** geïntegreerde markt met meer **keuze** voor de consumenten;¹³⁸
- een **efficiënte** energie-infrastructuur waarmee het vrije verkeer van energie over de grenzen en het transport van nieuwe energiebronnen gegarandeerd wordt, met een verbetering van de **bevoorradingszekerheid** voor bedrijven behorend tot de Europese Unie en consumenten tot gevolg;¹³⁹

- een **gecontroleerde en transparante** energiemarkt waar consumenten gegarandeerd eerlijke en kostenreflectieve prijzen krijgen en waar **misbruik wordt** vermeden.¹⁴⁰

In vele opzichten was 2015 een scharnierjaar voor het Agentschap. Niet alleen werden zowel Lord J. Mogg en dhr. Walter Boltz in de maand mei voor een termijn van twee en een

¹³⁸ Het betreft hier de richtlijnen en verordeningen van het derde energiepakket met in het bijzonder Verordening (EG) 713/2009 tot oprichting van het Agentschap.

¹³⁹ Het betreft hier Verordening (EU) nr. 347/2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur.

¹⁴⁰ Het betreft hier Verordening (EU) nr. 1227/2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (REMIT).

half jaar, herkozen als voorzitter en vicevoorzitter van de Raad van Regulatoren. Tevens werd dhr. Alberto Pototschnig zowel door de Europese Commissie als de Raad herbevestigd in zijn functie om het Agentschap te leiden tot september 2018. Bovendien kan gesteld worden dat er in 2015 een nieuwe fase van start ging ter invulling van de hierboven vermelde eerste doelstelling. Deze nieuwe fase omhelst dat, naast de uitwerking van netwerkcodes, tevens ingezet wordt op de opvolging en het toezicht op de implementatie van de reeds gepubliceerde netwerkcodes en richtsnoeren. Dit geldt zowel voor de aardgas- als elektriciteitscodes. Op deze wijze bereiden de regulatoren, inclusief de CREG, op een Europees gecoördineerde wijze, de overgang voor van de pre-implementatiefase naar de implementatiefase van de netwerkcodes en richtsnoeren.

Naast deze administratieve en structurele hervormingen, werd verder gewerkt aan de verwezenlijking van de geïntegreerde energiemarkt. De CREG heeft hiertoe binnen het Agentschap verder intensief gewerkt aan de implementatie en het uitwerken van de noodzakelijke technische documenten.

Met betrekking tot **aardgas**, kunnen de volgende punten opgesomd worden:

- a) De eerste implementatie- en evaluatierapporten waarvoor de CREG input verschaftte werden door ACER gepubliceerd en geven een duidelijk beeld over de stand van zaken in elke Europese lidstaat. Dit omvat onder meer een implementatierapport met betrekking tot congestie-managementprocedures,¹⁴¹ de finale *roadmap* over de implementatie van capaciteit-allocatiemechanismen,¹⁴² met

inbegrip van bookingsplatformen, en het tweede rapport over de status van de implementatie van de *Balancing Network Code*.¹⁴³ Telkens blijkt de implementatie in België aan de voorschriften te voldoen. In het specifieke geval van de bookingsplatformen, helpt de CREG als co-voorzitter van de Regulatory Advisory Group, het toezicht te concretiseren. Zij zal dit naar de toekomst toe ook blijven ondersteunen.

- b) Met betrekking tot de verdere uitbouw van codeteksten, bracht ACER op 13 oktober 2015 haar aanbeveling 04/2015 uit over de aanpassing van de netwerkcode voor capaciteit-allocatiemechanismen inzake nieuwe incrementele capaciteit.¹⁴⁴ De CREG heeft hierbij steeds gezorgd dat de nieuw uitgewerkte methodes werkbaar en flexibel gehanteerd kunnen worden. De bespreking in het Gascomité van de Lidstaten bij de Europese Commissie zal voor een opvolging hiervan zorgen in de loop van 2016. De discussie over een nieuwe netwerkcode inzake de regels voor de harmonisatie van de tariefstructuren voor transmissie heeft echter niet geleid tot een aanbeveling. De Europese Commissie heeft besloten om zelf deze materie te behandelen met de lidstaten in 2016.

Met betrekking tot **elektriciteit**, kunnen de volgende punten opgesomd worden:

- a) ACER publiceerde haar aanbeveling 02/2015 van 23 juni 2015 voor de uitwerking van de netwerkcode voor noodgevallen en restauratie.¹⁴⁵ Op analoge wijze maakte ze haar aanbeveling 03/2015 van 20 juli 2015 bekend voor de uitwerking en aanpassing van de netwerkcode inzake

elektriciteitsbalancing.¹⁴⁶ De CREG maakte deel uit van de voorbereidende werkzaamheden en heeft steeds de ontwikkeling van beide teksten gestimuleerd, ter ondersteuning van enkele lopende pilootprojecten en met het oog op de concrete verwezenlijking van de interne energiemarkt. De bespreking in het Elektriciteitscomité van lidstaten binnen de Europese Commissie zal in de loop van 2016 volgen.

- b) In de opvolging van de implementatie van de eerste gepubliceerde richtsnoer inzake capaciteitstoewijzing en congestiebeheer van 24 juli 2015, heeft ACER in een opinie 09/2015 van 23 september 2015, de regulatoren en operatoren in de regio van Centraal-Oost-Europa uitgenodigd om de gecoördineerde capaciteitstoewijzingsprocedure ook op de Duits-Oostenrijkse grens toe te passen.¹⁴⁷ Voor België is dit standpunt belangrijk aangezien het door zijn dwingend karakter een invloed kan hebben op de beschikbare grensoverschrijdende capaciteit binnen de Centraal West-Europese regio waarin België gelocaliseerd is.
- c) In de loop van 2015 heeft ACER zich de vraag gesteld of een nieuwe netwerkcode nodig is inzake regels voor de harmonisatie van de tariefstructuren voor transmissie.¹⁴⁸ De CREG ondersteunt een voorzichtige aanpak waarbij in 2016 eerder gewerkt wordt naar de ontwikkeling van gezamenlijke principes voor het uitwerken van transmissietarieven die een gezamenlijke verstaanbaarheid opbouwen en de uitwisseling van ervaringen bevorderen.

Door de verdere ontwikkeling en opvolging van dit programma voor netwerkcodes, ondersteunt de CREG de Europese

141 Door ACER gepubliceerd op 13 januari 2015 (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20CMP%20Implementation%20Monitoring%20Report%202014.pdf).

142 Door ACER gepubliceerd op 9 november 2015 (http://www.acer.europa.eu/Gas/Regional_%20Initiatives/CAM_roadmap/Documents/CAM%20Roadmap%20Update%20November%202015.pdf).

143 Gezamenlijk door ACER en ENTSOG gepubliceerd op 5 november 2015 (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/Second%20ACER-ENTSOG%20Report%20on%20the%20status%20of%20the%20implementation%20of%20the%20Balancing%20Network%20Code.pdf).

144 Door ACER gepubliceerd op 13 oktober 2015 (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Recommendations/ACER%20Recommendation%2004-2015.pdf).

145 Door ACER gepubliceerde aanbeveling van 23 juni 2015 (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Recommendations/ACER%20Recommendation%2002-2015.pdf).

146 Door ACER gepubliceerde aanbeveling van 23 juni 2015 (http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Recommendations/ACER%20Recommendation%2003-2015.pdf).

147 Het betreft Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer (PB L197 van 25 juli 2015).

148 http://www.acer.europa.eu/Electricity/FG_and_network_codes/Pages/Harmonised-transmission-tariff-structures.aspx.

Commissie in samenwerking met de collega-regulators via ACER om de door het derde energiepakket opgelegde regels te implementeren. Eén jaar na het **strategische Bridge-document**,¹⁴⁹ hebben de nationale regulators bijkomend Europees invulling gegeven aan hun visie. Via consultaties, workshops en overlegplatformen, werd het engagement van de stakeholders versterkt. Tevens namen de regulators deel aan de publieke consultatie van de Europese Commissie in haar zoektocht naar een nieuw Europees elektriciteitsmarktmodel. In dit kader mengt de CREG zich in de discussie rond de nieuwe toezichtsstructuur, aangepast aan de geïntegreerde energiemarkt van morgen.

In lijn met de kerndoelstellingen van de Energie-unie-communicatie van de Europese Commissie van 18 november 2015, voelt ook de CREG zich geroepen om het geïntegreerd Europees energiesysteem te ondersteunen, waarbij energie vrij over de grens kan stromen, gebaseerd op competitieve markten die gebruik maken van de best mogelijke beschikbare bronnen, voorzien van de nodige ondersteuning door efficiënte regulering. Zoals elk jaar heeft de CREG een schriftelijke bijdrage geleverd aan het **“Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2014”**.¹⁵⁰ Dit is het jaarlijkse marktmonitoring rapport dat door ACER en de CEER (Council of European Energy Regulators) (punt 5.9.3 hieronder) gezamenlijk wordt opgesteld. Voortbouwend op de ervaring en het inzicht van de voorbije jaren, focust dit rapport opnieuw op de kleinhandelsmarkten en haar verbruikers, de recente evoluties in de elektriciteits- en gasgroothandelsmarkt en de toegang tot de infrastructuur. Bijkomend worden vermoedelijke drempels voor de toegang tot de handelsmarkten van nabij bekeken. Zolang deze drempels blijven bestaan, kan worden besloten dat de creatie van de interne energiemarkt ten voordele van de consument nog niet voltooid is.

Naast de opvolging van de handelsmarkten, blijft de CREG via ACER nauwlettend de ontwikkeling van de infrastructuur opvolgen, in uitvoering van de tweede doelstelling van ACER en ter ondersteuning van de bevoorradingszekerheid. In voorbereiding van de publicatie door de Europese Commissie van de tweede lijst van **projecten van gemeenschappelijk belang**, heeft de CREG mee de evaluatie van het gehele proces binnen ACER uitgevoerd.¹⁵¹ De nodige aanbevelingen werden geformuleerd opdat, naar 2017 toe, alle partijen de timing van de opeenvolgende stadia die bij het proces horen, beter zouden respecteren, en de integriteit en coherentie naar de toekomst toe in de selectie en monitoring van de projecten zouden worden verzekerd. Hiertoe werd tevens een update gepubliceerd (05/2015) van een aanbeveling uit 2013 inzake de eventuele grensoverschrijdende kostentoe wijzing met betrekking tot deze projecten. In 2015 was de CREG geen betrokken partij voor een eventuele kostentoe wijzing in de lopende investeringsdossiers in onze buurlanden.

Extra monitoringtaken werden in 2015 binnen de derde doelstelling van ACER ontplooid, namelijk door de implementatie van de **REMIT Verordening**¹⁵² (zie ook punt 3.2.2.4 van dit verslag). In navolging van de effectieve inwerkingtreding van de *implementing acts*¹⁵³ op 8 januari 2015, opende de CREG op haar website de mogelijkheid aan de marktdeelnemers om zich te registreren en verleent zij assistentie voor elke vraag betreffende deze registratieprocedure en de rapportering van gegevens. Via handboeken, richtsnoeren, Q&A-documenten en workshops werd de voltallige energiesector geïnformeerd en geïnstrueerd over de standaardwijze waarop gegevens gestroomlijnd gerapporteerd zouden worden. De eerste rapportering begon vanaf 7 oktober 2015, voor gestandaardiseerde producten, wat een gedeeltelijke opvolging van de markt reeds mogelijk maakte. Er zal systematisch tot

in 2016 gewerkt worden aan de volledige uitrol van de rapportering. De eerste verdachte transacties werden reeds door ACER centraal geïdentificeerd en opgevolgd, maar in 2015 voorlopig nog zonder overdracht naar de CREG, wat betekent dat de Belgische markt niet betrokken is.

■ Vragenlijsten

De CREG nam actief deel aan de opstelling van vragenlijsten van ACER en beantwoordde ze in het kader van de harmonisering en de integratie van de Europese gas- en elektriciteitsmarkt. Deze hadden onder meer betrekking op volgende thema's (originele titels) :

- 1) Assistance with stakeholder contacts (electricity tariffs)
- 2) Monitoring the appropriateness of the ranges of annual average transmission charges paid by producers in 2014
- 3) Unit Investment cost (gas & electricity)
- 4) Criteria for the valuation of losses at national level and the value of losses for ITC mechanism 2014
- 5) ACER-ENTSO questionnaires on On-line Survey on Balancing Network Code implementation
- 6) ENTSOG summer supply outlook
- 7) BoR summit (September 2015) preparatory questionnaire
- 8) A 2nd ACER recommendation on Cross-Border Cost Allocation (CBCA) of projects of common interest.

149 <http://www.acer.europa.eu/Media/News/Pages/A-Bridge-to-2025.aspx>.

150 http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER_Market_Monitoring_Report_2015.pdf.

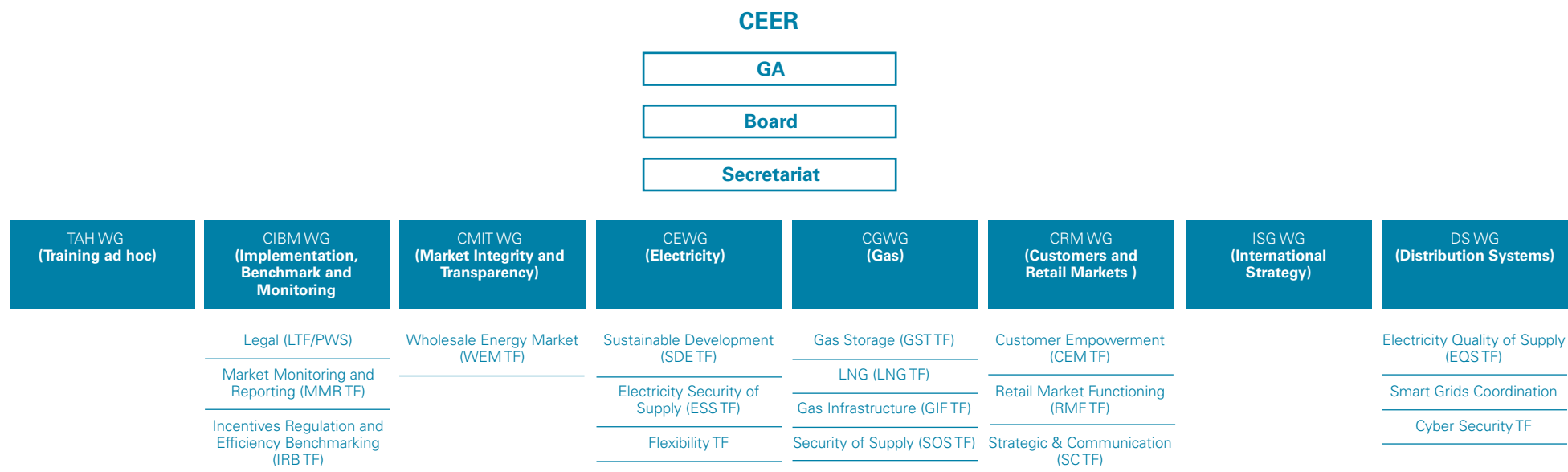
151 http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/Consolidated%20report%20on%20the%20progress%20of%20electricity%20and%20gas%20Projects%20of%20Common%20Interest.pdf.

152 Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie.

153 Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1348/2014 van de Commissie van 17 december 2014 inzake de informatieverstrekking overeenkomstig artikel 8, leden 2 en 6, van Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (PB L363 van 18.12.2014).

5.9.3. De CREG binnen de CEER

Figuur 33: Organigram van de CEER per 31 december 2015 (Bron: CREG)

Als een van de stichtende leden van de CEER (*Council of European Energy Regulators*), opgericht op 7 maart 2000 door middel van een *Memorandum of Understanding*, heeft de CREG ook in 2015 actief deelgenomen aan de discussies, beraadslagingen en beslissingen van de *General Assembly* van de CEER, die in 2015 tien keer is samengekomen.

In mei 2015 werd de voorzitter van de CREG, mevrouw Marie-Pierre Fauconnier, verkozen tot ondervoorzitter van de CEER voor een termijn van dertig maanden.

De CREG heeft ook actief deelgenomen aan de vergaderingen van de werkgroepen van de CEER (en van de *taskforces* en *work streams* die binnen deze verschillende werkgroepen werden opgestart) als lid, voorzitter of medevoorzitter.

■ Electricity Working Group

De Electricity Working Group (EWG) behandelt kwesties die verband houden met de Europese elektriciteitsnetten, de bevoorradingszekerheid en duurzame ontwikkeling.

De EWG telt drie taskforces:

- De Flexibility Task Force behandelt aangelegenheden inzake de flexibiliteit van de respons zoals besproken in het document van ACER met de titel "Bridge to 2025".
- De Sustainable Development Task Force is belast met kwesties inzake hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie.
- De Electricity Security of Supply Task Force benadert de uitdagingen van de bevoorradingszekerheid vanuit het oogpunt van de toereikendheid van de productiecapaciteiten.

In 2014 heeft de EWG de volgende thema's centraal gesteld in haar werkzaamheden:

- Staatssteun: de Sustainable Development Task Force heeft de gevolgen onderzocht van de nieuwe "richtsnoeren inzake staatsteun voor milieubescherming en energie voor de periode 2014-2020" voor de hernieuwbare energiebronnen wat betreft de integratie ervan in de markt, de aanbod- en veilingprocessen, de nieuwe tariefschema's ("feed-in" vervangen door "premies"), de kosten en baten van de nieuwe ondersteuningsmechanismen, alsook de samenwerkingsmechanismen.
- Flexibiliteit: in het document van ACER met de titel "Bridge to 2025" verbinden de Europese reguletoeren zich ertoe om in samenwerking met ACER het concept "flexibele

respons” te definiëren en een actieplan op te stellen om de belemmeringen voor de ontwikkeling ervan weg te nemen en in het bijzonder de vraagresponso te bevorderen.

- Voorzieningszekerheid: de regulatoren hebben een beter gecoördineerde en samenhangende aanpak verder onderzocht om de geschiktheid van het systeem te evalueren.

■ *Gas Working Group*

De Gas Working Group (GWG) van de Europese energieregulatoren legt zich toe op vragen over de Europese gasvervoersnetten en de gasmarkt van de Europese Unie. De CREG vervult de functie van ondervoorzitter.

De GWG werkt voor diverse aspecten nauw samen met ENTSOG, GSE en GLE, alsook met andere marktspelers en met de andere ACER- en CEER-werkgroepen.

Binnen de CEER telt de GWG vier taskforces: de Gas Storage Task Force (*GST TF*), de Liquefied Natural Gas Task Force (LNG TF), de Gas Infrastructure Task Force (GIF TF) en de Security of Supply Task Force (SoS TF).

In 2015 heeft de GWG van de CEER de volgende documenten goedgekeurd (originele titels):

- CEER vision on the regulatory arrangements for the gas storage market (C15-GWG-119-03)
- CEER Concept Paper on Security of Gas Supply (C15-GWG-122-04)
- CEER Monitoring Report on Implementation of the Gas Storage Guidelines of Good Practice and the GSE Transparency Template (C15-GWG-121-03)
- CEER Response to European Commission Consultation on an EU strategy for liquefied natural gas and gas storage was approved (C15-GWG-123-03)

Naast de andere activiteiten is er de organisatie van en/of deelneming aan:

- het Forum van Madrid (zie punt 5.9.4 van dit verslag)
- de CEER Workshop on Gas Storage Regulatory Vision

- de CEER Workshop on LNG's role to improve regional Security of Supply.

■ *Market Integrity and Transparency Working Group*

De Market Integrity and Transparency Working Group (MIT WG) behandelt aangelegenheden die verband houden met transparantie en toezicht op de energiehandel, alsook met de correlatie tussen de wetgeving van de energiegroothandelsmarkt en die van de relevante financiële markt. Bijgevolg is de MIT WG belast met de follow-up van alle maatregelen betreffende de werking van de energiemarkten en het toezicht op de energiehandel in het algemeen. Inzonderheid omvat dit de wetsvoorstellen en de kwesties die verband houden met de energiehandel, bijvoorbeeld de daling van btw-fraude op de energiemarkten.

De MIT telt één taskforce. De Wholesale Energy Market Task Force (WEM TF) behandelt alle vraagstukken die verband houden met de werking van de energiegroothandelsmarkten en het toezicht erop. De verzekering van het nodige transparantieniveau van de relevante marktgegevens (transactiegegevens en fundamentele gegevens) is essentieel in deze context en is één van de belangrijkste actiegebieden van de task force.

In 2015 heeft de MIT WG zijn aandacht hoofdzakelijk toegepast op de financiële wetgeving.

Na bespreking van het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende indices die als benchmarks worden gebruikt voor financiële instrumenten en financiële overeenkomsten, werd in april 2015 een gemeenschappelijk standpunt van ACER en CEER naar de leden van de Commissie economische en monetaire zaken (ECON) van het Europees Parlement en naar het Lets Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie gestuurd. Deze verordening werd uiteindelijk op 19 mei 2015 aangenomen.

Vervolgens bepaalde de werkgroep een gemeenschappelijk standpunt betreffende de negatieve gevolgen van MIFID II voor de Europese energiemarkt en voor het doel van het derde Europese energiepakket, dat naar de Europese Commissie werd gestuurd.

Tot slot organiseerde de Europese Commissie een raadpleging op de financiële markt betreffende Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters, waarop de MIT WG in juli 2015 heeft geantwoord.

De WEM TF legde zich voornamelijk toe op het opstellen en verspreiden van een vragenlijst voor de leden betreffende de doorvoering van REMIT op nationaal niveau.

■ *Implementation, Benchmarking and Monitoring Working Group*

De Implementation, Benchmarking and Monitoring Working Group (IBM WG), de opvolger van de Implementation, Benchmarking and Policy Working Group en de Energy Package Working Group, heeft haar werkzaamheden in 2015 voortgezet op basis van continuïteit. De CREG speelt een voorname rol in deze werkgroep en in de task forces ervan en vervult er zelfs de functie van voorzitter.

De IBM WG telt drie taskforces:

- de Incentives Regulation and Efficiency Benchmarking Task Force (IRB TF) heeft zoals de naam laat vermoeden, benchmarking als voornaamste taak. Deze Task Force zorgt voor het verzamelen en de uitwisseling van essentiële informatie tussen de nationale regelgevende instanties (NRA) met het oog op het uitvoeren van de regulatoire taken door NRA's en bijgevolg voor het bevorderen van coherente regulatoire praktijken in heel Europa. Deze TF heette vroeger de Efficiency Benchmarking TF, maar eind 2013 werd zijn naam veranderd om zijn toekomstige taken beter te

weerspiegelen. Zo werd in 2015 een interne gas-TSO-efficiëntiebenchmarkstudie opgestart en werd een, eveneens interne, "investment conditions paper" opgeleverd.

- de Market Monitoring and Reporting Task Force (MMRTF). Ook in 2015 stonden de werkzaamheden van de MMR TF hoofdzakelijk in het teken van het opstellen van het "Joint Market Monitoring Report" dat in nauwe samenwerking met ACER werd tot stand gebracht. Dit rapport schetst een jaarlijks totaalbeeld inzake de geboekte resultaten binnen de EU op het vlak van de integratie van de gas- en elektriciteitsmarkten. Dat houdt ook in dat het rapport een beeld schetst inzake het implementatieniveau van de diverse richtlijnen, verordeningen en netwerkcodes. Binnen de voorbereidende procedure werden ook workshops georganiseerd waarbij de structuur en de vereiste indicatoren voor de opmaak van het monitoring rapport op punt worden gesteld.
- de Legal Task Force (LTF) werd in 2013 opnieuw als TF ingericht om verder advies te geven over de juridische en institutionele aspecten verbonden aan de tenuitvoerlegging van het derde energiepakket (bv. de certificering van de beheerders van de vervoersnetten). Ook worden desgevallend juridische vragen van NRA's onderzocht. Deze TF verleent bovendien juridisch advies aan de IBM WG of aan andere werkgroepen indien er specifiek juridische ondersteuning gevraagd wordt bij de uitvoering van hun taken (bv. analyse specifieke bepalingen van het Derde Energiepakket, vragen inzake de vertrouwelijkheid van documenten van de CEER, de herziening van de statuten van de CEER). In 2015 werden de werkzaamheden opgestart waarbij een overzicht wordt gegeven van de stand van zaken inzake ontvlechtigingsvereisten die door de verschillende energiepakketten en meer specifiek het derde, worden opgelegd aan de transport- en distributienetbeheerders. Dit interne document zal in het eerste kwartaal van 2016 gefinaliseerd worden.

De Algemene Vergadering van de CEER heeft deze IBM WG belast met de inhoudelijke organisatie van het opleidingsprogramma dat in 2014 binnen de CEER werd gelanceerd. In 2015 werd aan deze structuur de naam van *CEER Training Academy* gegeven. Tijdens dergelijke opleidingen kunnen de vertegenwoordigers van de nationale regelgevende instanties vrij van gedachten wisselen over thema's die hen specifiek aanbelangen. Deze opleidingen kunnen in bepaalde gevallen ook opengesteld worden (afhankelijk van het vertrouwelijk karakter van de te bespreken onderwerpen en de ermee gepaard gaande basisgegevens) aan andere Europese regelgevende instanties (mededingingsinstanties, financiële regelgevende instanties, enz.) en aan energieregulatoren buiten de CEER. De ad-hocwerkgroep die samen met het CEER-secretariaat instaat voor de goede gang van zaken van de Training Academy, staat eveneens onder leiding van de Voorzitter van de IBM WG.

■ Customers and Retail Markets Working Group

De Customers and Retail Markets WG (CRM WG) geeft voorrang aan de belangen van de consument door de responsabilisering van de consument en de werking van de kleinhandelsmarkt te bevorderen met het oog op de ontwikkeling van de concurrentie in het belang van de energieconsumenten.

De CRM WG telt drie taskforces:

- de Customer Empowerment Task Force (CEMTF) buigt zich over aspecten die verband houden met de kleinhandelsmarkt zoals de facturering, de behandeling van klachten, de procedure voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting, de prijsvergelijkingstools, de bescherming van kwetsbare energieconsumenten, enz.

- de Retail Market Functioning Task Force (RMFTF) behandelt kwesties die verband houden met de kleinhandelsmarkt, zoals slimme meters en de design van de elektriciteits- en gasmarkten. Deze TF spitst zich toe op de wijze van responsabilisering van de energieconsument, door de concurrentie tussen de marktspelers te verbeteren en door de consument een grotere keuze te bieden via het ontwerp van betrouwbare marktprocedures en meetdiensten.
- de Strategy and Communication Task Force (SCTF) zet zich in voor de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van de Vision 2020 for Europe's energy customers. De SCTF ontwikkelt onder meer nieuwe vormen van communicatie en nieuwe benaderingen voor de toewijzing en versterking van de capaciteit.

Via haar drie taskforces heeft de werkgroep in de loop van 2015 heel wat thema's behandeld, waaronder de betrokkenheid en deelname van consumentenverenigingen aan het reguleringsproces, de evaluatie van de goede werking van de kleinhandelsmarkt, waarvan niet enkel de huidige situatie maar ook de toekomstsituatie werd onderzocht, en gegevensbeheer voor een betere werking van de kleinhandelsmarkt, met speciale aandacht voor de bescherming van de privacy en de veiligheid.

Sinds de zomer van 2015 houdt de CRM WG bij haar werkzaamheden ook rekening met de door de Europese Commissie gepubliceerde aanbevelingen in haar mededeling van 15 juli 2015 met de titel *Een "new deal" voor energieconsumenten*.¹⁵⁴

Vertegenwoordigers van de CRM WG hebben actief deelgenomen aan de werkgroep "Consumers" van de Europese Commissie, die in 2015 het thema "Consumers as Market Agents" heeft behandeld.

¹⁵⁴ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, "Een "new deal" voor energieconsumenten", {SWD(2015) 141 final}, {COM(2015) 339 final, Brussel, 15 juli 2015.

De CREG heeft ook actief deelgenomen aan de opleidingsessies die binnen de CEER werden georganiseerd. De monitoringactiviteiten van de CREG op de kleinhandelsmarkt werden besproken bij de opleiding van de CEER met betrekking tot de *retail markets*.

■ *Distribution Systems Working Group*

De Distribution Systems Working Group (DS WG) is een nieuwe werkgroep binnen de CEER die nog maar twee jaar bestaat.

De DS WG behandelt potentiële ontwikkelingen en evoluties op het gebied van de energiedistributie, gevolgen voor het regelgevend kader en thema's die verband houden met de huidige en toekomstige activiteiten van de distributienetbeheerders, namelijk de kwaliteit van de bevoorrading van elektriciteit en aardgas, de cyberveiligheid, slimme netwerken en de flexibiliteit in het beheer van de distributienetten.

De DS WG telt drie taskforces:

- de Electricity Quality of Supply Task Force (EQS TF) houdt zich bezig met de kwaliteitsaspecten van de bevoorrading door de netbeheerders;
- de Smart Grids Coordination Task Force (SGCTF) behandelt de regelgevingsaspecten, toepassing en ontwikkeling van slimme netwerken;
- de Cyber Security Work Stream (CS WS) buigt zich over de uitdagingen van de cyberveiligheid in de Europese energiesector.

In 2015 heeft de DS WG een document afgewerkt met de titel *The Future Role of DSOs – A CEER Conclusions Paper* waarin de conclusies zijn opgenomen van de door de DSWG georganiseerde openbare raadpleging over de toekomstige rol van de distributienetbeheerders, alsook overwegingen met betrekking tot de antwoorden ontvangen op de openbare raadpleging en de opmerkingen ontvangen tijdens de workshop die de groep in maart 2015 organiseerde. Tot slot

beschrijft dit document de wijze waarop de Europese energieregulators van plan zijn de problemen aan te pakken waarmee de distributienetbeheerders worden geconfronteerd, de verwachtingen van laatstgenoemden en de werkzaamheden die de DS WG voornemens is uit te voeren.

■ *International Strategy Group*

Deze werkgroep wordt voorgezeten door de voorzitter van de CREG. De International Strategy Group (ISG) is belast met het aanknopen en onderhouden van betrekkingen met haar collega's in derde landen en internationale instanties op het gebied van de energieregelgeving. Het hoofddoel van het opzetten van een internationaal netwerk is gericht op de uitwisseling van goede regelgevingspraktijken overal ter wereld en het verstrekken van specifiek advies terzake op verzoek van een lid van de CEER.

In 2015 heeft de ISG haar leden gevraagd naar de rol en de taken die deze werkgroep op zich moet nemen binnen de CEER. Er werd een *Strategy Paper* opgesteld op basis van de verzamelde antwoorden. Op die manier werd de rol van de ISG verduidelijkt. De ISG zal haar activiteiten verhogen op het gebied van i) de uitwisseling van informatie en goede praktijken, ii) de ontwikkeling van betrekkingen en contacten met andere internationale instellingen en regulators van derde landen, en iii) de organisatie van workshops rond thema's die worden bepaald in samenwerking met de andere werkgroepen en waarbij de contacten met derde landen of internationale instellingen een meerwaarde betekenen. Het doel bestaat erin de verworven knowhow van de andere werkgroepen van de CEER te gebruiken bij de contacten die worden onderhouden met derde landen. De ISG wenst op deze manier bij te dragen tot de zichtbaarheid van de CEER en tot de verdere uitbouw en tenuitvoerlegging van het Europees *acquis*.

■ *Vragenlijsten*

Tot slot heeft de CREG ook actief deelgenomen aan de opstelling en beantwoording van de vragenlijsten van de CEER in het kader van de harmonisatie en integratie van de Europese elektriciteits- en gasmarkten. Deze gaan met name over de volgende thema's in 2015 (originele titels):

- 1) ICG questionnaire on international activities and identifying their expectations towards CEER's new International Coordination Group
- 2) Quarterly report: update UTB-TF: status of transposition of the 3rd Package in Belgium
- 3) REMIT implementation at national level 2015
- 4) Status review of NRA Staff and Resources 2011-2015
- 5) Update in unbundling 2015 – DSO's
- 6) NRA's role in RES support schemes
- 7) National indicators 2015 for gas & electricity
- 8) Strategies of the NRA to remove cross-border entry barriers for energy suppliers
- 9) Investment conditions 2014
- 10) Investment conditions and incentives for 2014 and 2015
- 11) Questionnaire on Flexibility Task Force Survey
- 12) CEER Work programme 2016 – online poll public and internal deliverables
- 13) Poll of NRA resources for experts for CEER's new regulatory knowledge initiative
- 14) Quality of Supply (gas & electricity).

Al deze vragenlijsten dienen als basis voor de opstelling van verslagen, *status reviews*, *position papers* en andere documenten van de CEER, ACER of de Europese Commissie. Ze geven niet enkel een uitvoerige beschrijving van de overeenkomsten en verschillen tussen de lidstaten, maar ook informatie over de mate waarin de Europese wetgeving in elke lidstaat wordt toegepast. De Europese Commissie baseert zich op haar beurt op deze documenten om wetgevende initiatieven uit te werken.

5.9.4. Forum van Madrid

Het *European Gas Regulatory Forum*, ook wel het Forum van Madrid genoemd, dient als overlegplatform voor de ontwikkeling van de interne aardgasmarkt in Europa. Onder het voorzitterschap van de Europese Commissie nemen zowel de lidstaten, de Europese regulatoren (waaronder de CREG) als alle andere Europese stakeholders eraan deel. De 27e vergadering van het forum vond plaats op 20-21 april 2015, de 28e op 14-15 oktober 2015.¹⁵⁵

In beide vergaderingen werd gewerkt om de in 2014 gerealiseerde verwezenlijkingen uit te diepen en om de eengemaakte gasmarkt in Europa verder te ontwikkelen. Waren de technische fundamenten reeds in 2014 gelegd, de praktische implementatie diende voor een groot deel in 2015 afgerond te worden. Heel concreet betekent dit dat voor de eerste netwerkcode met betrekking tot capaciteitstoewijzingsmechanismen, gepubliceerd op 14 oktober 2013, de implementatie voor 1 november 2015 diende te gebeuren. Voor de tweede netwerkcode inzake gasbalancerings, gepubliceerd op 26 maart 2014, diende de implementatie voor 1 oktober 2015 te gebeuren. Via Europese opvolgingsrapporten werd het Forum van deze evolutie op de hoogte gehouden en werden er gesprekken gevoerd van hoe deze opvolging best kan gestructureerd worden, met betrokkenheid van alle stakeholders.

Desondanks blijft de technische uitwerking van de Europese eengemaakte gasmarkt niet beperkt tot deze twee netwerkcodes. Op 30 april 2015 werd de derde netwerkcode gepubliceerd inzake interoperabiliteit en gegevensuitwisseling.¹⁵⁶ Bovendien rondde ACER het in 2014 geïnitieerde proces af door op 14 oktober 2015 haar aanbeveling aan de Europese

Commissie te sturen tot aanpassing van de netwerkcode met betrekking tot capaciteitstoewijzingsmechanismen voor nieuwe incrementele capaciteit.¹⁵⁷ Tot een aanbeveling van de netwerkcode over de harmonisatie van de structuur voor vervoerstarieven is ACER echter niet gekomen. Het Forum werd ingelicht over de intentie van de Europese Commissie om het formele wetgevend proces in het eerste kwartaal van 2016 op te starten.

Naast deze technische opvolging van de uitwerking van netwerkcodes en richtsnoeren, werd het Forum door de Europese Commissie betrokken bij de algehele vormgeving van een eengemaakte energiemarkt. Uit de publicatie van de communicatie rond de Energie-unie van 25 februari 2015, kwamen op deze fora voornamelijk de gasgerelateerde aspecten aan bod. De hierboven besproken netwerkcodes, samen met de infrastructuurgebonden materie zoals de projecten van gemeenschappelijk belang en de tienjaarontwikkelingsplannen, horen alvast thuis onder de noemer van de volledig geïntegreerde interne markt voor energie. Ofschoon de energie-unie vijf pijlers bevat,¹⁵⁸ werd daarnaast enkel nog de leveringszekerheid besproken. Op deze wijze konden de stakeholders die aanwezig waren op het Forum de Europese Commissie bijstaan in de ontwikkeling van een nieuwe communicatie voor de winter van 2015-16 rond de rol van opslag en LNG in de gasbevoorradingzekerheid.

5.9.5. Forum van Firenze

Het *European Electricity Regulatory Forum*, ook wel het Forum van Firenze genoemd, dient als overlegplatform voor de ontwikkeling van de interne elektriciteitsmarkt waaraan onder andere de Europese Commissie, de lidstaten en de Europese regulatoren (waaronder de CREG) deelnemen. De

28^e vergadering van het Forum vond plaats op 4-5 juni 2015 en de 29^e op 9 oktober 2015.¹⁵⁹

Hierbij werd vooreerst ingegaan op de verdere ontwikkeling van de technische fundamenten van de Europese eengemaakte elektriciteitsmarkt, d.i. de netwerkcodes en richtsnoeren. Op 24 juli 2015 werd de eerste richtsnoer betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer gepubliceerd. Deze publicatie stond in het teken van de verdere bespreking van de verschillende op stapel staande netwerkcodes in de daartoe bestemde grensoverschrijdende commissievergaderingen. Hierin werd de discussie in 2015 positief afgesloten voor onder meer de voorwaarden voor het aansluiten aan het net van productie-eenheden (RfG), de vereisten voor hoogspanningsgelijkstroomsystemen en DC-verbinding *Power Park Modules* (HVDC), de voorwaarden inzake de aansluiting van de vraag (DDC) en de langetermijncapaciteitsverdeling (FCA).

Een laatste discussie in verband met de netwerkcodes die in 2015 werd opgestart, is deze met betrekking tot de systeemoperatiecode. Deze zal echter pas in 2016 kunnen afgerond worden, net zoals de discussie met betrekking tot *balancing* en *emergency & restoration*, die later zullen worden opgenomen. Hiermee stelde het forum vast dat de fundamenten van de eengemaakte elektriciteitsmarkt vorm krijgen, wat dan weer een andere vorm van opvolging en structuur vraagt. Daartoe bekwam het forum dat nieuwe stakeholdercoördinatiecomités zullen worden opgericht om wat voorheen "pre-implementatie" werd genoemd, nu te begeleiden als "implementatie" - projecten.

¹⁵⁵ De conclusies van het Forum en alle bijbehorende documenten zijn beschikbaar op de website van de Europese Commissie: <https://ec.europa.eu/energy/en/events/madrid-forum>.

¹⁵⁶ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1430734293842&uri=OJ:JOL_2015_113_R_0003.

¹⁵⁷ http://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Annex1%20to%20Recommendation%20042015/Annex%201-ACER%20Recommendation%2004-2015%20on%20the%20amendment%20to%20the%20network%20code%20on%20CAM%20in%20gas%20transmission%20systems.pdf.

¹⁵⁸ http://ec.europa.eu/priorities/energy-union-and-climate_en

¹⁵⁹ De conclusies van het Forum en alle bijbehorende documenten zijn beschikbaar op de website van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/forum_electricity_florence_en.htm.

Van al deze projecten is het project van de koppeling van de markten via de stromen voor *day-ahead* in de Centraal West-Europese regio als eerste in zijn soort opgestart in de lente van 2015. Het blijft echter moeilijk om de projecten uit te werken inzake de intradaykoppeling, de geïntegreerde balanceringsprojecten en de langetermijnveiligingsregels. In elk van deze drie domeinen bouwt België mee aan de Europese toekomst. Hiertoe werd op het Forum de uitwerking aangekondigd van *quick wins* inzake de intradaykoppeling op onze Noord- en Zuidgrens, de deelname van Elia en RTE aan één van de pilootprojecten inzake balancering en de implementatie van langetermijnveiligingsregels.

Al deze topics houden verband met kwesties die besproken worden rond de algemene design van de elektriciteitsmarkten. De uitkomst is bepalend voor de mate waarop flexibiliteit kan worden aangesproken, de integratie van gedecentraliseerde productie slaagt en de wijze waarop het beheer van de vraag een rol kan spelen. Op de forumdiscussies werd nog geen uitsluitsel bekomen, maar werd wel verder getimmerd aan de te volgen weg. Hierbij zal nog een antwoord op vragen gevonden moeten worden, zoals welke frequentie de realtimebenadering van de informatiestroom moet zijn, wat de rol van de *Capacity Renumeration Mechanisms* (CRM) binnen de *Energy only Market* (EoM) is, welke definitie er kan worden bepaald voor de regio's voor de regionale samenwerking en wat de daar noodzakelijk mee gepaard gaande regionale toezichtstructuur dan wel is.

5.9.6. Forum van Londen

Het *Seventh Citizens' Energy Forum*, ook wel het Forum van Londen genoemd, stelt zich als doel om een competitieve, energie-efficiënte en eerlijke kleinhandelsmarkt te creëren voor de consument. Een aantal werkgroepen werden door de Europese Commissie opgericht om zich te buigen over de

onderwerpen die in dit Forum besproken worden. Tijdens de 7de vergadering, die plaats vond op 12 en 13 maart 2015¹⁶⁰, behandelde het Forum een brede waaier van onderwerpen zoals consumentenrechten, de nieuwe technologische evolutie, zelfopwekking en materies die betrekking hebben op de beschermde en sociale consument.

Deze zevende editie stond volledig in het teken van de aangekondigde communicatie over *Delivering a New Deal for Energy Consumers*, die later dat jaar op 15 juli 2015 door de Europese Commissie zou gepubliceerd worden.¹⁶⁰ Hierbij werden drie elementen van naderbij besproken, namelijk de hervorming van de energiemarkten, de bevordering van toegang tot informatie over energieprijzen en -kosten en de versterking van de consumentenmacht. Hierbij werd voornamelijk ten aanzien van de regulering van de energiemarkten gevraagd naar een aangepast marktmodel, waarin de consument centraal komt te staan (*consumer-centric*), waarin integratie van aggregatoren, eerlijke handelsvoorwaarden en eenvoudige evenwichtsregels deelname van consumenten aan de markt mogelijk maakt en waarin regulering voorziet in een transparant databeheer en de samenwerking tussen DSO en TSO's stimuleert.

In de conclusies van het Forum werd onder meer de Europese Commissie uitgenodigd om de werkgroep rond beschermde klanten terug samen te roepen om de resultaten van de desbetreffende studies te analyseren en het potentieel te onderzoeken van de ontwikkeling van gezamenlijke definities en beleid in Europa voor consumentenbescherming en energiearmoede. Opvolging hiervan gebeurt verder in de toekomstige Fora. Daarnaast werd nog eens het belang van de flexibiliteit langs de vraagzijde bevestigd als één van de bouwstenen voor de toekomstige groot- en kleinhandelsmarkten. De uitdagingen die dit meebrengt voor de consument moeten nader onderzocht worden.

5.9.7. Forum van Kopenhagen

Het *Energy Infrastructure Forum*, ook wel het Forum van Kopenhagen genoemd, vond voor de eerste maal plaats op 9 en 10 november 2015.¹⁶¹ Dit Forum werd in het leven geroepen door het Energie-uniepakket¹⁶² in een poging om een Europese energie-infrastructuur te ontwikkelen. De eerste vergadering verzamelde meer dan 200 afgevaardigden van Europese instellingen, overheden, netwerkoperatoren, de industrie en andere stakeholders om het Forum als een jaarlijks event op gang te trekken.

Deze eerste tweedaagse werd opgedeeld in vier sessies, waarin respectievelijk een overzicht werd gegeven over gas, elektriciteit, regionale samenwerking en financiering van infrastructuurprojecten. Er werd tevens aandacht besteed aan de rol van langetermijninvesteringen in energie-infrastructuur. De interactie met de doelstellingen inzake de koolstofarme maatschappij werd besproken, steeds rekening houdend met de noodzaak tot economisch verantwoord investeren.

5.9.8. De CREG en de andere nationale regulatoren

In 2015 is de CREG eveneens goede contacten blijven onderhouden met haar buitenlandse collega-regulatoren. Met name wat betreft de buurlanden heeft ze ervoor gezorgd dat er een dialoog op het hoogste niveau werd onderhouden en dat er naar nieuwe samenwerkingsgebieden werd gezocht. Zo heeft de CREG in 2015 gesproken met de Nederlandse, Luxemburgse (BeLux-project, zie punt 4.1.3.4 van dit verslag) en Duitse regulatoren (het grensoverschrijdend overleg, georganiseerd tussen de bij het PRISMA European Capacity Platform GmbH betrokken transmissienetbeheerders, PRISMA zelf en de betrokken nationale regulatoren, beoogt de toepassing van de CAM-netwerkcode. In dit overleg wordt

¹⁶⁰ De conclusies van het Forum en alle bijbehorende documenten zijn beschikbaar op de website van de Europese Commissie <https://ec.europa.eu/energy/en/events/citizens-energy-forum-london>.

¹⁶¹ De documenten van het Forum en alle bijbehorende documenten zijn beschikbaar op de website van de Europese Commissie: <http://www.energy-infrastructure-forum.com/documents.html>.

¹⁶² Energie-uniepakket, gepubliceerd op 25 februari 2015 en beschikbaar op de website van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/priorities/energy-union-and-climate_en.

¹⁶³ Eindbeslissing (B)150423-CDC-1410 over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de implementatie van de koppeling van de dagmarkten gebaseerd op de stromen in de CWE-regio (Centraal-West-Europa).

erop toegezien dat de algemene voorwaarden voor het gebruik van het PRISMA capaciteitsplatform een evenwichtige en met de regulering overeenstemmende set van regels vormen die de bevrachters dienen te onderschrijven. In dit kader speelt de CREG vanaf het begin een proactieve en drijvende rol en leidt ze samen met de Duitse regulator dit overleg bij de betrokken nationale regulatoren), en voorts de Franse (gasleiding te Avelgem, zie punt 4.4.2 van dit verslag) en Britse regulatoren (IUK-dossier, zie punt 4.1.2.1 van dit verslag; NEMO, zie punt 3.1.3.1 en 3.4.4 van dit verslag).

In 2015 heeft de CREG ook nauw samengewerkt met de regulatoren van de regio Centraal-West-Europa (CWE), waaronder Oostenrijk, België, Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en Nederland vallen. Meestal ging het hierbij om een voortzetting van werkzaamheden uit voorgaande jaren. Dit omvat de follow-up van de koppeling van de dagmarkt van de regio Noord-West-Europa (NWE) die werd ingevoerd in 2014 en de geografische uitbreiding nadien. Deze koppeling van de dagmarkt wordt intussen *Multi Regional Coupling* (MRC) genoemd en dekt een groot deel van Europa (België, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Italië, Letland, Litouwen, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden). Voor de berekening van de interconnectiecapaciteit zetten de regulatoren van de CWE-regio, de transmissienetbeheerders en de betrokken beurzen ook de gesprekken verder over de op stromen gebaseerde marktkoppeling (*flowbased market coupling*). In dit kader heeft de CREG op 23 april 2015 haar eindbeslissing aangenomen over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van Elia System Operator betreffende deze berekenings- en toewijzingsmethode¹⁶³. Op 20 mei 2015 werd de flowbased marktkoppeling gelanceerd in de CWE-regio.

Alle regulatoren van de CWE-regio hebben de op stromen gebaseerde marktkoppelingmethode goedgekeurd of bekrachtigd volgens hun nationale procedures. Dit is een belangrijke stap op weg naar de verdere integratie van de markt en maakt deel uit van het doelmodel voor capaciteitstoe wijzing en congestiebeheer (*Capacity Allocation and Congestion Management* - CACM) op het gebied van elektriciteit. Het principe van marktkoppeling gebaseerd op de stromen is een evolutie van de huidige marktkoppelingmethode en heeft betrekking op zowel de capaciteitsberekening als de toewijzing ervan. Het houdt in dat de schaarse middelen in het netwerk efficiënter worden gebruikt. Door een beter gebruik van alle beschikbare transmissielijnen en andere netwerkonderdelen moet deze methode een efficiëntere prijsvorming op de groothandelsmarkt en een efficiënter verhandelen van volumes in de CWE-regio mogelijk maken.

De CREG heeft ook de gesprekken over de langetermijnmarkt, het intraday-handelsplatform en balancering (*balancing*) gevolgd. In oktober 2015 heeft de CREG in samenspraak met de andere betrokken Europese regulatoren en na een openbare raadpleging een beslissing genomen over de Europese toewijzingsregels op de langetermijnmarkt¹⁶⁴. Eind 2015 heeft de CREG twee ontwerpbeslissingen genomen over de intraday-tijdshorizon op de interconnecties, die elk werden gevolgd door een openbare raadpleging: één over de intraday-capaciteitsberekening¹⁶⁵, één over de toewijzing.¹⁶⁶

Tot slot heeft de CREG in 2015 de Letse regulator ook bijge staan in het kader van de liberalisering van de gasmarkt in Letland en verscheidene informatieaanvragen van de Hongaarse en Estse regulatoren beantwoord met betrekking tot de regulering van de elektriciteitsopslag, de omzetting

m³/kWh, sommige bepalingen van het derde energiepakket, de instrumenten voor prijsvergelijking en de correcties van de op gasmeters afgelezen volumes.

5.9.9. De CREG en de regionale regulatoren

De informele samenwerking van de CREG met de drie gewestelijke regulatoren (BRUGEL, CWaPE en VREG), werd in 2015 binnen Forbeg verdergezet. Er vonden zes plenaire vergaderingen plaats. Het voorzitterschap werd tijdens het eerste semester door de VREG waargenomen en in het tweede semester door BRUGEL.

De CREG heeft verder opnieuw het voorzitterschap op zich genomen van de werkgroepen "gas"; "informatie-uitwisseling" en "Europa".

In 2015 is de werkgroep "gas" zes keer bijeengekomen en heeft de besprekingen voortgezet over onder meer de volgende thema's: i) het afsluiten van het aansluitingscontract dat de modaliteiten regelt tussen Fluxys Belgium en de distributienetbeheerders; ii) de vaststelling van de investeringsplannen van de netbeheerders Fluxys Belgium, Eandis, Ores, Infrac, Resa en Sibelga; iii) de stand van zaken voor wat betreft warmtenetten; iv) het overzicht van de regelingen betreffende de noodleverancier voor aardgas zowel op federaal als op gewestelijk niveau; v) de technische nota van Synergrid met aanbevelingen inzake de aansluitingsvoorwaarden voor productie van biomethaan en de injectie ervan op het distributienet; vi) de bespreking van het L/H-conversieproject en de eraan verbonden investeringen van de netbeheerders; vii) de toelichting van de verschillende lopende vervoersdossiers, het marktgebaseerd balanceringsmodel en de impact

164 Eindbeslissing (B)151009-CDC-1446 over het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR van de methode voor de toewijzing van de beschikbare jaar- en maandcapaciteiten voor energie-uitwisselingen met andere biedzones aan de toegangsverantwoordelijken alsook de toewijzingsregels van dagcapaciteit middels schaduwwijzingen.

165 Ontwerpbeslissing (B)151203-CDC-1479 over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende het algemene model voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de transportbetrouwbaarheidsmarge; methode van toepassing op de Belgische grenzen voor dagcapaciteiten.

166 Ontwerpbeslissing (B)151210-CDC-1467 over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de intradaytoewijzing van capaciteit op de koppelverbindingen Frankrijk-België en Nederland-België

ervan op de distributienetbeheerders; viii) de implementatie van de netwerkcode capaciteitsallocatie; ix) het onderzoek van de verslagen van de opsporing van gaslekken van de Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid van de FOD Economie; x) het marktintegratieproject België-Luxemburg; en xi) de follow-up van de Europese netcodes, regelgeving en meer specifiek de werking van CEER en ACER.

In 2015 is de werkgroep “informatie-uitwisseling” negen keer samengekomen met als voornaamste doel de bevordering van het proces voor de gemeenschappelijke jaarlijkse publicatie van de vier regulatoren over de evolutie van de Belgische energiemarkt en meer bepaald de opstelling van het tekstgedeelte van de mededeling. Het opzet van deze publicatie blijft ongewijzigd: op basis van een statistisch overzicht van de elektriciteits- en aardgasmarkten de evolutie van deze markten en van de mededinging in België in kaart brengen.¹⁶⁷ Dit werk werd o.a. door het platform Beconnected vergemakkelijkt aangezien dit platform toelaat dat de vier onafhankelijke organisaties terzelfdertijd input kunnen aanleveren en gegevens kunnen verwerken, wat de transparantie en de efficiënte werking ten goede komt. De werkgroep houdt zich ook bezig met het beantwoorden van vragenlijsten van ACER en de CEER. Zo werd in 2015 antwoord gegeven op volgende CEER documenten: *Elec-Continuity of Supply* (Part 1 et 2), *Elec-Voltage Quality Pt-1*, *Elec-Voltage Quality Pt-2*, *Elec-Commercial Quality*, *Gas-Technical Operational Quality*, *Gas-Natural Gas Quality*, *Gas-Commercial Quality*. Ook het *Monitoring Report* van ACER werd door deze werkgroep opgevolgd zodat gegevens van de vier regulatoren konden worden verzameld met het oog op het verschaffen van indicatoren voor België.

De werkgroep “Europa” kwam net zoals vorig jaar vier keer samen. Op deze wijze werd verder invulling gegeven aan de wettelijke verplichting tot samenwerking in het kader van de Europese dossiers. Tijdens de vergaderingen werd gewaakt over de optimale doorstroming van Europese

discussiepunten tussen de verschillende werkgroepen binnen Forbeg, en de vier regulatoren onderling. Dit formele kader heeft de CREG aldus in staat gesteld om zijn taken als nationale regulator uit te voeren en de Belgische vertegenwoordiging binnen CEER en ACER waar te nemen. Tijdens de vergaderingen werden ondermeer i) de mededelingen van de Europese Commissie en de conclusies van de verschillende Europese Fora overlopen; ii) activiteiten afgesteld met betrekking tot de implementatie van bepaalde artikelen van de richtlijn inzake energie-efficiëntie; iii) het CEER-werkprogramma 2016 besproken inzake de distributienetbeheerders en de detailmarkt; iv) deelgenomen aan de CEER vragenlijst inzake toegangsdrempels tot de markt; en v) gezorgd voor een degelijke opvolging van relevante gepubliceerde CEER- en ACER-documenten, zoals over de continuïteit van elektriciteitslevering, de betrokkenheid van consumentenorganisaties, de toekomstige rol van de distributienetbeheerders en de deelname aan consultaties van de Europese Commissie inzake de marktdesign voor elektriciteit. Specifieke tussentijdse verslagen van de General Assembly van de CEER en de Raad van Regulatoren van ACER werden ter ondersteuning opgesteld.

Tenslotte werd op verzoek van de regionale regulatoren de nieuwe werkgroep “distributiesystemen” opgericht om de doorstroming en de discussie rond dit thema binnen Europa beter en specifieker te kunnen stroomlijnen. De eerste twee vergaderingen vonden reeds plaats in 2015 en een eerste “Belgische” bijdrage aan de in de maak zijnde CEER studie rond het thema “flexibiliteit” werd reeds doorgestuurd.

Verder nam de CREG in het kader van de andere Forbeg-werkgroepen deel aan de gesprekken rond de volgende thema's: aanpassing en correcte doorrekening van de transmissienettarieven, doorrekening van de federale bijdrage elektriciteit, impact van de toepassing van de vennootschapsbelasting op de distributienetbeheerders, correcte toepassing van heffingen en het aanvullend capaciteitstarief

op gedropte en beschermde klanten, impact op de werking van de energiemarkt van nog lopende rechtszaken, behandeling van regulatoire saldi, impact van aanpassingen aan gewestelijke tariefwetgeving, transparantiecriteriën inzake tarifaire beslissingen, werking en aanpassing van prijsvergelijkingssites, submetering in de distributienetten, aanpassingen van de toegangs- en ARP-contracten, indicatoren voor slimme netten, concept gesloten distributienetten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, normering van spanningsdips, impact op de distributienetbeheerders van de Europese netwerkcode “*Emergency and Restoration*”, omzetting van de Europese netwerkcodes en in kaart brengen van de noodleveranciersregeling.

5.9.10. De CREG en de mededingingsautoriteiten

■ *Algemene samenwerking van de CREG en de Belgische Mededingingsautoriteit*

Naar aanleiding van de informele contacten die eerder werden aangeknoopt tussen de CREG en de Belgische Mededingingsautoriteit (“BMA”) (zie punt 5.8.7 van jaarverslag 2014) met het oog op het bevorderen van een optimale samenwerking tussen beide instellingen, werd in 2015 verder gewerkt aan het uitbouwen en formaliseren van de samenwerking tussen de CREG en de BMA.

Met toepassing van artikel 43, tweede lid, van boek IV “Bescherming van de mededinging” van het Wetboek van economisch recht wordt de samenwerking tussen de CREG en de BMA geformaliseerd onder de vorm van een koninklijk besluit. Daarin worden onder meer het overleg tussen beide instanties, de uitwisseling van o.m. vertrouwelijke informatie en de samenwerkingsprocedures geregeld.

Beide instanties werkten nauw samen bij het opstellen van een tekstvoorstel voor een dergelijk KB tot het regelen van de samenwerking tussen de CREG en de BMA. Begin 2015

167 Persbericht: De ontwikkeling van de elektriciteits- en aardgasmarkten in België - Jaar 2014 <http://www.creg.info/pdf/Presse/2015/Press20150619nl.pdf>

werd een gezamenlijk tekstvoorstel voor dit samenwerkings-KB (opgesteld in nauwe samenwerking met de FOD Economie), bezorgd aan de bevoegde ministers voor Energie resp. Economie.

Na een verzoek daartoe leverde de CREG midden 2015 tevens aan de Minister voor Energie een (positief) advies over de gefinaliseerde ontwerp tekst voor dit KB.¹⁶⁸ Op 12 november 2015 bracht ook de Raad van State, afdeling Wetgeving, een advies uit over dit ontwerp van koninklijk besluit betreffende de samenwerking tussen de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas en de Belgische Mededingingsautoriteit. Er wordt verwacht dat dit in 2016 zal leiden tot het aannemen en publiceren van een koninklijk besluit.

■ *Beslissing van de Belgische Mededingingsautoriteit m.b.t. de overname door Fluxys van de aandelenparticipatie van Gazprom in Interconnector (UK).*

Op 19 augustus 2015 ontving de CREG een formeel verzoek tot inlichtingen van de BMA betreffende de concentratiezaak CONC-C/C-15/0020. Deze concentratiezaak betrof de overname door Fluxys NV (via haar dochteronderneming Fluxys Europe BV) van de deelneming van 10% die Gazprom OAM hield in de vennootschap Interconnector (UK) Limited ("IUK"). Door deze overname zou Fluxys 50,75 % van de aandelen van IUK bezitten, waardoor ze exclusieve zeggenschap over laatstgenoemde zou krijgen.

De CREG heeft bij brief van 27 augustus 2015 aan de mededingingsautoriteit de gevraagde inlichtingen verstrekt, evenals een antwoord op de ontvangen vragenlijst. Vervolgens werd nog bijkomende verduidelijkingen gevraagd en verstrekt.

In haar beslissing van 3 september 2015 stelde het Auditoraat van de BMA vast dat, uit hoofde van artikel IV.63, § 3 van het Wetboek Economisch Recht aan de toepassingsvoorwaarden van de vereenvoudigde procedure werd voldaan en dat de aangemelde concentratie geen aanleiding gaf tot verzet.

Deze concentratiezaak werd dan ook, op grond van artikel IV.63, § 4 en artikel IV.61, §2, 1° van het Wetboek van Economisch Recht, afgesloten met een beslissing tot toelaatbaarheid van de aangemelde overname door NV Fluxys (via haar filiaal Fluxys Europe B.V) van de Gazprom-participatie van 10% in Interconnector (UK) Limited.¹⁶⁹

■ *Rapport van CREG over de verhouding tussen de kosten en prijzen op de Belgische gasmarkt in 2014*

In het kader van haar taak tot permanente monitoring van de gasmarkt, heeft de CREG met toepassing van artikel 15/14, §2, 2 van de gaswet de CREG op 26 november 2015 een rapport gerealiseerd m.b.t. "de verhouding tussen de kosten en de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014".¹⁷⁰

Op 27 november 2015 heeft de CREG dit (vertrouwelijk) rapport met toepassing van artikel 15/14ter, § 3, van de gaswet overgemaakt aan de Belgische Mededingingsautoriteit en de minister voor Energie (zie ook punt 4.2.1.1 van dit verslag).

5.10. Financiën van de CREG

5.10.1. Federale bijdrage

De federale bijdrage is een toeslag die geheven wordt op de in België verbruikte hoeveelheid elektriciteit en aardgas.¹⁷¹ Met deze bijdrage worden verschillende fondsen gespijsd die door de CREG worden beheerd (zie punt 5.10.2 van dit verslag).

Conform de regelgeving¹⁷² heeft de CREG in december 2015 de eenheidstoelagen van de verschillende componenten van de federale bijdrage elektriciteit en aardgas berekend. Deze bijdragen zijn van toepassing van 1 januari tot 31 december 2016.

A. Federale bijdrage aardgas

Sinds de wijziging van de nadere regels betreffende de heffing van de federale bijdrage aardgas op 1 april 2014 (zie hiervoor punt 2.6. van het jaarverslag 2014),¹⁷³ storten de beheerder van het aardgasvervoersnet (Fluxys Belgium) en de beheerders van een directe leiding¹⁷⁴ aan de CREG elk kwartaal de federale bijdrage die zij vooraf aan hun klanten hebben gefactureerd. In 2015 hebben deze ondernemingen

168 Advies (A)150709-CDC-1437 over het ontwerp van KB betreffende de samenwerking tussen de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas en de Belgische Mededingingsautoriteit.

169 Beslissing BMA-2015-CC-25 in de zaak CONC-C/C-15/0020: Overname door Fluxys NV (via haar dochteronderneming Fluxys Europe BV) van de deelneming van 10% van Gazprom OAM in de vennootschap Interconnector (UK) Limited ("IUK").

170 Verslag (F)151126-CDC-1473 over "de verhouding tussen de kosten en de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014".

171 De internationale instellingen, die zowel Europese instellingen als diplomatische missies, consulaire posten, internationale organismen en strijdkrachten gevestigd in België omvatten, zijn hier helemaal van vrijgesteld.

172 In het bijzonder het koninklijk besluit van 18 december 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 maart 2003 tot bepaling van de nadere regels betreffende de federale bijdrage tot financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de elektriciteitsmarkt en van het koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de nadere regels betreffende een federale bijdrage bestemd voor de financiering van bepaalde openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de aardgasmarkt (Belgisch Staatsblad van 24 december 2015) dat, voor 2016, het bedrag bestemd voor het broeikasgassenfonds terug vastlegt op 0 euro en de bevrozing van het bedrag bestemd voor het sociaal energiefonds verlengt. De CREG heeft in dit kader in november 2015 een advies (advies (A)151123-CDC-1483) aan de minister uitgebracht over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 maart 2003 tot bepaling van de nadere regels betreffende de federale bijdrage tot financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de elektriciteitsmarkt en van het koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de nadere regels betreffende een federale bijdrage bestemd voor de financiering van bepaalde openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de aardgasmarkt).

173 Het koninklijk besluit van 2 april 2014 dat het systeem voor de afname van de federale bijdrage aardgas op 1 april 2014 wijzigt, werd bekrachtigd door de wet van 27 maart 2015 tot bekrachtiging van het koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de nadere regels betreffende een federale bijdrage bestemd voor de financiering van bepaalde openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de aardgasmarkt (Belgisch Staatsblad van 31 maart 2015).

174 Op 31 december 2015 was Wings de enige beheerder van een directe leiding in België.

op die manier het sociaal energiefonds en het fonds beschermde klanten van de CREG gespijsd.

De aardgasondernemingen die hun klanten verminderingen (degressiviteit en vrijstelling) hebben toegekend dienen hun aanvragen tot terugbetaling elk kwartaal in bij de CREG (zie hierna).

■ *Spijzing van de fondsen*

De verwachte bedragen van federale bijdrage zijn meestal samengesteld uit het basisbedrag van elk fonds voor het lopende jaar en uit een eventueel aanvullend bedrag om het tekort van voorgaande jaren te compenseren en de verschillende vrijstellingen te dekken.

Globaal gezien waren de opbrengsten van de federale bijdrage aardgas die in 2015 werden opgetekend hoger dan de verwachte bedragen vanwege de stijging van het aardgasverbruik zowel voor de industrie als voor de klanten aangesloten op het distributienet (zie punt 4.4.1.A van dit verslag).

■ *Vrijstellingen en degressiviteit*

In het kader van het nieuwe 'watervalheffingssysteem' werd aan de aardgasbedrijven, in principe stroomopwaarts van de waterval, de volledige federale bijdrage aangerekend terwijl ze het volledige bedrag niet op hun eindafnemers kunnen verhalen vanwege de toekenning van een vermindering (degressiviteit) of zelfs van een vrijstelling. Bijgevolg werd voorzien dat deze bedrijven ieder kwartaal bij de CREG de terugbetaling van deze steunmaatregelen voor de eindafnemers kunnen eisen.

Zo heeft de CREG gedurende het jaar 2015 26.087.790 euro teruggestort aan aardgasbedrijven, wat overeenkomt met de vrijstelling van de federale bijdrage geheven op het aardgas bestemd voor de productie van in het net geïnjecteerde elektriciteit (elektriciteitscentrales en kwalitatieve warmtekrachtkoppelingseenheden). De CREG heeft aan de

aardgasbedrijven in totaal eveneens 326.089 euro aan federale bijdragen die zij internationale instellingen niet in rekening konden brengen, teruggestort. Deze terugbetalingen werden rechtstreeks uitgevoerd via middelen beschikbaar in de verschillende fondsen.

Dezelfde aardgasbedrijven hebben eveneens aanvragen voor terugbetaling van degressiviteit ingediend voor 17.482.450 euro.

Daarnaast werd een bedrag van 1.015.670 euro, dat de beheerder van de directe leiding omwille van de toekenning van degressiviteit aan zijn klanten nog niet aan de CREG heeft gestort, verdeeld tussen de verschillende fondsen. Aangezien de CREG van de FOD Financiën slechts een voorschot van 17.300.000 euro heeft gekregen, kon op 31 december 2015 niet worden voldaan aan alle aanvragen tot terugbetaling en verdeling tussen de fondsen. In 2016 zal een bijkomend bedrag van 1.198.120 euro bij de FOD Financiën moeten worden gevorderd om dit tekort te dekken.

■ *Jaarlijkse regularisatie*

De CREG voerde elk jaar een regularisatie met de aardgasleveranciers uit. Wat de CREG tijdens het voorbije jaar had opgevraagd, werd vergeleken met wat de leveranciers werkelijk aan hun klanten konden factureren tijdens dezelfde periode. In 2015 vindt de laatste jaarlijkse regularisatie plaats die betrekking heeft op het eerste kwartaal van 2014, d.w.z. de laatste periode vóór de vermelde hervorming van april 2014.

De finale regularisaties met de leveranciers bedroegen enerzijds 264.049 euro voor het CREG-fonds, 1.101.975 euro voor het sociaal energiefonds en 3.308.593 euro voor het fonds beschermde klanten en anderzijds 11.454 euro die aan de leveranciers werd terugbetaald door het fonds verwarmingspremie.

■ *Oninvorderbaarheden*

Het mechanisme voor jaarlijkse regularisatie van het wettelijk forfait bestemd om aardgasbedrijven in te dekken tegen wat ze niet hebben kunnen terughalen bij hun klanten, werd eveneens ingevoerd in april 2014. De eerste regularisaties werden in 2015 doorgevoerd. Op die manier werd er een nettobedrag van 84.633 euro opgehaald bij de meerderheid van leveranciers dat op het einde van het jaar werd verdeeld tussen de fondsen die door de federale bijdrage aardgas gespijsd werden.

B. Federale bijdrage elektriciteit

De beheerder van het transmissienet voor elektriciteit, Elia System Operator, stort de CREG elk kwartaal de bijdrage die hij het kwartaal ervoor aan zijn afnemers heeft gefactureerd. Zo heeft Elia in 2015 het CREG-fonds, het sociaal fonds voor energie, het denuclearisatiefonds en het fonds beschermde klanten gespijsd.

■ *Spijzing van de fondsen*

Zoals de voorgaande jaren zijn de verwachte bedragen aan federale bijdrage voor het jaar 2015 samengesteld uit het basisbedrag van elk fonds voor het lopende jaar en uit een eventueel aanvullend bedrag om het tekort van voorgaande jaren te compenseren en om de bovenvermelde vrijstellingen van de internationale instellingen te dekken.

Globaal gezien waren de opbrengsten van de federale bijdrage elektriciteit die in 2015 werden opgetekend 8% lager dan de verwachte bedragen vanwege de constante daling van de van het transmissienet afgenomen hoeveelheid elektriciteit waarop de federale bijdrage aanvankelijk werd geïnd. Er wordt steeds meer elektriciteit met decentrale productie geproduceerd en op de distributienetten geïnjecteerd.

Omwille van het op nul zetten van het fonds broeikasgassen (zie punt 5.10.2.D. hierna), is dit fonds in 2015 niet meer regelmatig gespijsd. Er werden uitsluitend regularisaties betreffende hoeveelheden energie uit het verleden opgetekend.

■ *Vrijstellingen en degressiviteit*

In het kader van het 'watervalheffingssysteem' werden de elektriciteitsondernemingen, in principe stroomopwaarts van de waterval, de volledige federale bijdrage aangerekend terwijl ze het volledige bedrag niet op hun eindafnemers kunnen verhalen. In voorkomend geval moeten zij de vrijstelling en degressiviteit ervan aftrekken. Bijgevolg werd erin voorzien dat deze bedrijven ieder kwartaal bij de CREG de terugbetaling van deze maatregelen ten gunste van de eindafnemers kunnen eisen.

In 2015 heeft de CREG respectievelijk 68.530 euro en 122.020 euro aan vrijstellingen (*fuel mix*) teruggestort na correcties van leveranciers voor de toeslagen broeikasgassen en denuclearisatie die werden afgehouden op de hoeveelheden groene stroom die tot 31 december 2012 werden geleverd. De CREG heeft elektriciteitsondernemingen eveneens 1.261.809 euro aan federale bijdragen teruggestort die zij niet konden factureren aan internationale instellingen (het gaat voornamelijk om regularisaties uit het verleden). Deze terugbetalingen werden uitgevoerd via middelen beschikbaar in de verschillende fondsen.

Dezelfde elektriciteitsondernemingen hebben eveneens aanvragen voor terugbetaling van degressiviteit ingediend voor 22.313.500 euro. Daarnaast werd een bedrag van 22.441.017 euro, dat niet door de transmissiebeheerder gestort werd omwille van de toekenning van de degressiviteit aan sommige klanten, verdeeld tussen de verschillende elektriciteitsfondsen. Aangezien de CREG van de FOD Financiën slechts

een voorschot van 44.250.000 euro heeft gekregen, kon op 31 december 2015 niet worden voldaan aan alle aanvragen tot terugbetaling en verdeling tussen de fondsen. In 2016 zal een bijkomend bedrag van 504.517 euro bij de FOD Financiën moeten worden gevorderd om dit tekort te dekken.

■ *Oninvorderbaarheden*

In 2015 heeft de regularisatie van het wettelijk forfait bestemd om de elektriciteitsondernemingen te dekken tegen federale bijdragen die ze bij hun klanten niet hebben kunnen innen, een nettotekort opgeleverd van 126.113 euro dat bij de meeste leveranciers werd verzameld en op het einde van het jaar werd verdeeld tussen de fondsen die gespijsd worden door de federale bijdrage elektriciteit.

C. Offshoretoeslag

Deze toeslag die door de transmissienetbeheerder op elektriciteitsondernemingen wordt geheven die deze toeslag daarna doorrekenen aan hun klanten, dient om de kosten gedragen door de transmissienetbeheerder en voortvloeiend uit zijn aankoopverplichting voor groenestroomcertificaten toegekend aan de elektriciteitsproductie op de Noordzee, te compenseren. Het is aan de CREG om de beheerder van het transmissienet en de elektriciteitsondernemingen die op deze toeslag degressiviteit aan hun klanten hebben toegekend, terug te betalen.

De aanvragen die in 2015 door de transmissienetbeheerder (23.387.893 euro) en de elektriciteitsondernemingen (63.981.477 euro) zijn ingediend, bedroegen in totaal 87.369.370 euro. Aangezien de CREG van de FOD Financiën slechts een voorschot van 80.300.000 euro heeft ontvangen, kon er op 31 december 2015 niet worden voldaan aan alle aanvragen tot terugbetaling. In 2016 zal een bijkomend

bedrag van 7.069.370 euro bij de FOD Financiën moeten worden gevorderd om dit tekort te dekken.

5.10.2. Fondsen

A. CREG-fondsen

De gedeeltelijke dekking van de totale werkingskosten van de CREG werd voor 2015 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers tijdens zijn plenaire zitting van 15 januari 2015 vastgelegd op 14.952.254 euro. Dit bedrag wordt echter aangevuld met 323.575 euro en 69.703 euro, teneinde de reserve in stand te houden en de internationale instellingen terug te betalen.

Bij beslissing van de ministerraad van 12 maart 2012 zijn de begrotingen 2012, 2013 en 2014 van de CREG op het niveau van de begroting van 2011 bevroren. Het directiecomité van de CREG heeft ditzelfde principe gevolgd met een voorstel aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers van een bevroren budget voor het jaar 2015. Deze laatste keurde de begroting die hen alzo werd voorgesteld goed.

De rekeningen van 2015 van de CREG worden uitvoerig besproken onder punt 5.10.3. hierna.

B. Sociaal fonds voor energie

Voor het jaar 2015 was een totaalbedrag van 52.890.292 euro voorzien om de OCMW's te helpen bij hun taak van begeleiding en financiële maatschappelijke steunverlening op het vlak van energie, waarvan 30.750.170 euro afkomstig van de elektriciteitssector en 22.140.122 euro afkomstig van de aardgassector.¹⁷⁵ Deze bedragen worden echter respectievelijk aangevuld met 4.797.409 euro en 8.736.233 euro ter compensatie van de tekorten uit het verleden en om de internationale instellingen terug te betalen. Uiteindelijk werd

¹⁷⁵ De bedragen werden voor 2015 verder bevroren door het koninklijk besluit van 19 december 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 maart 2003 en het koninklijk besluit van 2 april 2014 (Belgisch Staatsblad van 30 december 2014). Dit koninklijk besluit werd bevestigd door de programmawet (I) van 26 december 2015 (Belgisch Staatsblad van 30 december 2015).

in 2015 een totale netto-opbrengst van 32.360.427 euro voor elektriciteit opgetekend. Voor aardgas werd een totale netto-opbrengst van 36.884.839 euro opgetekend, waarvan echter de in punt 5.10.1.A. vermelde regularisaties voor een nettobedrag van 1.101.975 moeten worden afgetrokken.

Buiten de storting van het saldo van 2014 (13.445.146 euro) aan de OCMW's, liet het kastegoed het toe om in 2015 het geheel van de eerste drie schijven opgevraagd door de FOD Sociale Integratie (39.669.901 euro) te storten. Deze betalingen konden echter pas worden uitgevoerd door gedeeltelijke kwartaalbetalingen in het volgende kwartaal.

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van het fonds 17.346.957 euro. Daardoor zal de CREG eind januari 2016 de volledige vierde schijf van 2015 kunnen storten aan de OCMW's. Op die manier zal de CREG haar betalingsachterstand inhalen.

C. Denuclearisatiefonds

Dit fonds, dat uitsluitend gespijsd wordt door de federale bijdrage aangerekend door de elektriciteitssector, diende voor het jaar 2015 69.000.000 euro te bedragen,¹⁷⁶ waar 536.226 euro bijkomt ter compensatie van de vrijstelling van de internationale instellingen. In 2015 werd een totale netto-opbrengst van 64.825.197 euro opgetekend in het fonds.

Naast de uitgevoerde terugbetalingen in het kader van de vrijstellingen van internationale instellingen en regularisaties uit het verleden voor een totaal bedrag van 665.824 euro, heeft de CREG aan NIRAS de volledige 69.000.000 euro kunnen storten die voor het jaar 2015 voor haar bestemd was.

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van het fonds 3.005.969 euro.

D. Fonds broeikasgassen

Het bedrag van dit fonds, dat uitsluitend gespijsd wordt door de federale bijdrage aangerekend door de elektriciteitssector, bedroeg 0 euro voor het jaar 2015.¹⁷⁷ Slechts 765 euro werd opgetekend voor regularisaties uit het verleden.

Het forfaitaire bedrag van 3.600.000 euro met betrekking tot het jaar 2015 werd gestort in het organieke begrotingsfonds van de FOD Leefmilieu, bestemd voor de financiering van het federaal beleid ter verlaging van de uitstoot van broeikasgassen.

Naast de uitgevoerde terugbetalingen in het kader van vrijstellingen van internationale instellingen en regularisaties uit het verleden (95.802 euro), prefinanciert het broeikasgassenfonds ook jaarlijks het bedrag van 14.490.000 euro dat overeenkomt met de btw verschuldigd op het jaarlijks bedrag bestemd voor NIRAS. De btw-administratie betaalde de kwartaalbedragen die aldus werden voorgeschoten, terug aan de CREG.

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van het fonds 54.884.664 euro.

■ Kyoto-fonds JI/CDM

Het fonds *Kyoto Joint Implementation/Clean Development Mechanism* (Kyoto JI/CDM), tevens beheerd door de CREG, laat de FOD Leefmilieu toe CO₂-emissiekredieten aan te

kopen, waardoor België zijn doelstellingen in het kader van het Kyoto-protocol kan bereiken.

Het fonds Kyoto JI/CDM verzamelt de bedragen afkomstig van het fonds broeikasgassen. In 2015 werd echter geen enkel bedrag overgeheveld van het fonds broeikasgassen naar het fonds Kyoto JI/CDM, terwijl de FOD Leefmilieu het fonds Kyoto JI/CDM heeft aangesproken teneinde CO₂-emissiekredieten ter waarde van 68.226 euro aan te kopen. Bovendien werd er 1.500.000 euro gestort als bijdrage van de federale regering voor 2015 aan het "Adaptatiefonds van de Verenigde Naties onder het Protocol van Kyoto".¹⁷⁸

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van het fonds Kyoto JI/CDM 15.215.599 euro.

E. Fondsen beschermde klanten elektriciteit en aardgas

De behoeften van deze fondsen bedroegen voor het jaar 2015 63.750.000 euro voor elektriciteit en 67.575.000 euro voor aardgas,¹⁷⁹ waaraan respectievelijk 359.321 euro en 84.558 euro moet worden toegevoegd ter terugbetaling aan de internationale instellingen.

Er werd een totale netto-opbrengst van 58.266.539 euro opgetekend in het elektriciteitsfonds. Voor aardgas werd een totale netto-opbrengst van 82.281.509 euro opgetekend, waaraan de in punt 5.10.1.A. vermelde regularisaties voor een nettobedrag van 3.308.593 moeten worden toegevoegd.

In 2015 bedroegen de terugbetalingen aan de ondernemingen uit de sector die residentieel beschermde klanten in 2014 aan het sociaal tarief hebben bevoorrad 72.061.621 euro voor elektriciteit en 55.650.841 euro voor aardgas.

¹⁷⁶ Koninklijk besluit van 26 januari 2014 ter vaststelling van de bedragen voorzien voor de financiering van de nucleaire passiva BP1 en BP2 voor de periode 2014-2018, in uitvoering van artikel 3, § 2, van het koninklijk besluit van 24 maart 2003 tot bepaling van de nadere regels betreffende de federale bijdrage tot financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de elektriciteitsmarkt (Belgisch Staatsblad van 3 februari 2014).

¹⁷⁷ Voor 2015 bleef dit bedrag op nul conform het bovenvermelde koninklijk besluit van 19 december 2014.

¹⁷⁸ Koninklijk besluit van 6 december 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 28 oktober 2004 tot vaststelling van de beheersmodaliteiten van het fonds voor de financiering van het federaal beleid ter reductie van de emissies van broeikasgassen (Belgisch Staatsblad van 10 december 2015).

¹⁷⁹ Koninklijk besluit van 19 december 2014 tot vaststelling van de bedragen voor 2015 van de fondsen die bestemd zijn voor de financiering van de werkelijke kostprijs ingevolge de toepassing van maximumprijzen voor de levering van elektriciteit en aardgas aan beschermde residentiële afnemers (Belgisch Staatsblad van 30 december 2014). Dit koninklijk besluit werd bevestigd door de programmawet (I) van 26 december 2015 (Belgisch Staatsblad van 30 december 2015).

Doordat er niet genoeg middelen beschikbaar waren in het fonds beschermde klanten elektriciteit, konden de terugbetalingen van bepaalde leveranciers pas eind december 2015 gebeuren, na ontvangst van de federale bijdragen elektriciteit die door de transmissienetbeheerder gestort werden.

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van de twee fondsen 4.989.202 euro voor elektriciteit en 49.538.291 euro voor aardgas.

F. Fonds voor forfaitaire verminderingen voor verwarming met aardgas en elektriciteit

Dit fonds werd uit de elektriciteitswet geschrapt, maar blijft opgenomen in het koninklijk besluit van 24 maart 2003 "federale bijdrage elektriciteit". In 2015 werd echter geen enkel bedrag opgevraagd. Er werden uitsluitend vrijstellingen van de federale bijdrage elektriciteit (1.823 euro) en aardgas (612 euro) van internationale instellingen en enkele regularisaties op het vlak van de gasector (-11.454 euro) en betreffende hoeveelheden energie uit het verleden opgetekend.

Op 31 december 2015 bedroegen de activa van het fonds verwarmingspremie 24.404.138 euro, opgesplitst in 16.810.598 euro voor elektriciteit en 7.593.540 euro voor aardgas. Zolang er geen wettelijke bestemming is voor het saldo van het fonds, zal de CREG het beheer ervan verder voor haar rekening nemen, onder andere wat de regularisaties van het verleden betreft.

G. Fonds ter compensatie van de inkomstenderving van de gemeenten

Het saldo van dit fonds, dat al verschillende jaren volledig inactief is, bedroeg 578.691 euro op 31 december 2015, wat overeenkomt met de sinds 2005 geïnde interesten. Zolang er geen wettelijke bestemming is voor dit saldo, zal het fonds niet afgesloten kunnen worden.

5.10.3. Rekeningen 2015

De lage hoeveelheid elektriciteit die in 2015 van het transmissienet werd afgenomen en verbruikt, vertaalt zich opnieuw in opbrengsten aan de federale bijdrage elektriciteit die onvoldoende zijn om de lasten van de CREG te dekken die verbonden zijn aan de elektriciteitssector. Deze opbrengsten bedroegen uiteindelijk slechts 92% van de verwachte bedragen.

Inzake gas kon de CREG daarentegen beschikken over, door FLUXYS BELGIUM en WINGAS gestorte, opbrengsten die 16% hoger waren dan de verwachtingen. Bovendien heeft ze gebruik gemaakt van 264.049 euro afkomstig van de afsluiting van regularisaties uit het verleden (zie punt 5.9.1.A).

De diverse en uitzonderlijke opbrengsten compenseren de uitgaven van de CREG gedeeltelijk en omvatten onder andere de structurele verminderingen van de RSZ-bijdragen waarvan de CREG geniet, alsook de doorrekening van de bezoldiging van een medewerker van de CREG die in 2015 was gedetacheerd. 69% van het totaalbedrag van diverse en uitzonderlijke opbrengsten en financiële opbrengsten samen (526.237 euro) is afkomstig van de elektriciteitssector en 31% ervan is afkomstig van de gasector. Dit bedrag wordt opgeteld bij de bovengenoemde opbrengsten aan federale bijdrage.

De totale opbrengst van de elektriciteitssector bedraagt dus 10.216.481 euro. De totale opbrengst van de aardgasector bedraagt daarentegen 5.841.659 euro. Bijgevolg bedraagt de totale opbrengst voor de CREG 16.058.140 euro (dit is een stijging van 9% in vergelijking met het boekjaar 2014).

De totale lasten van de CREG bedragen voor het boekjaar 2015 14.242.216 euro (dit is een stijging van 2% in vergelijking met 2014).

De personeelskosten stijgen met 411.906 euro (+3,7%) in vergelijking met het boekjaar 2014 door de aanwezigheid van

werknemers in 2015 die voornamelijk in de loop van 2014 waren aangeworven om de werknemers te vervangen die de CREG hadden verlaten of de jaren ervoor van functie waren veranderd.

De werkingskosten zijn daarentegen met 120.189 euro gedaald (-4,2%).

In verband met de "externe experts" merken we op dat de stijging van 42.477 euro (+37%) in vergelijking met het boekjaar 2014 voor de kost van de implementatie van communicatiesystemen meer dan gecompenseerd werd door de daling van 91.707 euro (-39%) voor de kost van "vertalers, revisor en sociaal secretariaat". Dit was voornamelijk het gevolg van het feit dat de CREG de boekhouding opnieuw intern beheert. Bovendien dient de daling van 26.344 euro (-34%) van de kost voor juridische bijstand om de belangen van de CREG te verdedigen in het raam van de beroepen tegen haar, en dit ondanks de nieuwe geschillen waarmee ze te maken heeft, ook te worden vermeld.

Voor de "algemene kosten" leidde de herziening van het huurcontract voor de kantoren tot een aanzienlijke verlaging van de jaarlijkse huur. Ook de huurlasten werden naar beneden herzien. Deze voor de CREG gunstige regularisatie van de huurlasten 2014 leidde tot een globale vermindering van 143.321 euro (-15%) van deze begrotingspost, de grootste post van de algemene kosten.

De vervanging van de IT-medewerker leidde eveneens tot een aanzienlijke daling van de "externe IT-ondersteuning". De kosten voor het "onderhoud van het materieel" zijn dan ook 107.094 euro (-40%) gedaald.

De "vergaderings- en representatiekosten" zijn gestegen, respectievelijk 17.431 euro (+20%) en 10.840 euro (+20%) door de nauwe samenwerking van de CREG met andere overheden en andere Belgische instanties en door de proactieve rol van de CREG in Europese en internationale instanties (CEER, ACER, Europese commissie, Europese regulatoren...).

De stijging met 57.903 euro (+39%) van de afschrijvingen is het gevolg van buitengewone investeringen die werden uitgevoerd om de betrouwbaarheid van de IT-infrastructuur (servers en beveiliging) te versterken, in het bijzonder met het oog op de implementatie van de REMIT-verordening (zie punt 3.2.2.4).

Het boekjaar 2015 werd afgesloten met een globaal overschot van de opbrengsten die de CREG heeft ontvangen in verhouding tot de kosten van 1.815.924 euro. Dit bedrag wordt opgesplitst in een overschot van 389.344 euro voor de elektriciteitssector en een overschot van 1.426.580 euro voor de aardgassector.

Aangezien er de voorbije jaren een beroep werd gedaan op de reserve elektriciteit, bedroeg deze reserve nog maar 1.008.389 euro (65% van het wettelijk maximumbedrag van 1.547.558 euro). In overeenstemming met het koninklijk besluit van 24 maart 2003 zal de volledige opbrengst voor elektriciteit van 2015 naar de reserve worden overgedragen om een gedeelte ervan terug aan te leggen. Momenteel draagt ze 1.397.734 euro.

De aardgasreserve heeft wel het maximumbedrag bereikt. De volledige opbrengst van gas zal tijdens de volgende berekening van de CREG-gastoeslag (toeslag 2017 die in december 2016 wordt berekend), in overeenstemming met het koninklijk besluit van 2 april 2014, in mindering gebracht worden van het bedrag dat moet worden gefinancierd door de opbrengst van de federale bijdrage.

Op 31 december 2015 bedroeg het met de fondsen geconsolideerde balanstotaal 178.495.089 euro.

De waarderingsregels zijn beschikbaar op de website van de CREG.

Sinds 1 januari 2013 houdt de CREG haar boekhouding conform de principes voorgeschreven door de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en de boekhouding van de federale Staat en volgens het boekhoudplan vastgelegd door het koninklijk besluit van 10 november 2009 tot vaststelling van het boekhoudplan van toepassing op de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en op de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie. Hoewel de inwerkingtreding van deze wet werd uitgesteld tot 1 januari 2016,¹⁸⁰ is de CREG deze boekhouding blijven toepassen.

De volgende tabellen bevatten een overzicht van de inkomsten en uitgaven van de rekeningen van uitvoering van de begroting:

Overzicht rekening van uitvoering van de begroting 2015: uitgaven (euro) (Bron: CREG)

Begroting	14.952.254
Vastleggingen	14.410.568
Vereffening	13.663.821
Gesplitste kredieten	746.747

Aangezien de begroting van de CREG voor 2015 werd vastgelegd op 14.952.254 euro, stemmen de bovenvermelde vastleggingen van 14.410.568 euro overeen met 96,4% van deze begroting.

We merken op dat de gesplitste kredieten van 2014 (studies en opleidingen) die bij de afsluiting van het boekjaar 2015 nog openstonden 60.709 euro bedroegen. Alle openstaande gesplitste kredieten 2014 en 2015 waren goed voor een bedrag van in totaal 807.456 euro, voornamelijk voor studies, de communicatiedienst, investeringen, opleidingen, de revisie van de boekhouding en het IT-onderhoud.

Alle gesplitste kredieten zullen een invloed hebben op het resultaat van de algemene boekhouding als ze worden vereffend / ten laste genomen.

Overzicht rekening van uitvoering van de begroting 2015: ontvangsten (euro) (Bron: CREG)

Begroting	15.728.879
Vastgestelde rechten	16.047.140
Vereffening	16.047.140

De ontvangsten van de CREG waren in 2015 hoger dan verwacht (zie hiervoor vermelde uitleg).

¹⁸⁰ Wet van 8 mei 2014 tot wijziging van de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de Federale Staat (Belgisch Staatsblad van 17 juni 2014).

Tabel 18: Balans per 31 december 2015 (euro) (Bron: CREG)

ACTIVA	2015	2014
VASTE ACTIVA		
Immateriële en materiële vaste activa	361.876	266.210
Inrichting van het gebouw	119.356	113.416
Meubilair en rollend materieel	75.224	25.283
Informaticamateriaal	167.296	127.511
Financiële vaste activa	558	558
Diverse borgstellingen	558	558
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen op ten hoogste één jaar	1.166.981	1.201.698
Handelsvorderingen	117.876	23.577
Overige vorderingen	65.977	64.639
Vorderingen van de fondsen	983.128	1.113.482
Geldbeleggingen en beschikbare waarden	175.943.517	158.682.639
CREG-fonds	6.622.802	4.815.610
Sociaal fonds voor energie	17.117.535	113.621
Fonds broeikasgassen	54.883.898	58.579.700
Denuclearisatiefonds	2.752.338	7.827.225
Kyoto-fonds JI/CDM	15.215.599	16.783.825
Fonds beschermde klanten elektriciteit	4.757.466	18.771.189
Fonds beschermde klanten aardgas	49.306.964	19.608.552
Fonds gemeenten	578.691	578.691
Fonds verwarmingspremie	24.403.997	24.417.885
Fonds federale bijdrage	4.460	1.113
Fonds degressiviteit elektriciteit	43.798	7.164.667
Fonds degressiviteit offshore	3.275	19.778
Fonds degressiviteit aardgas	882	0
Fonds oninvorderbaarheden elektriciteit	181.870	0
Fonds oninvorderbaarheden aardgas	69.473	0
Kassa	467	783
Regularisatierekeningen	1.022.157	1.037.643
TOTAAL ACTIVA	178.495.089	161.188.748

PASSIVA	2015	2014
EIGEN VERMOGEN		
Overgedragen winst	1.314.222	1.314.222
Sectoriële reserve CREG	2.092.828	1.703.482
Elektriciteit	1.397.734	1.008.389
Aardgas	695.094	695.093
PROVISIES		
Vergoedingen einde mandaat van de leden van het directiecomité	311.166	177.809
Andere voorzieningen	5.710	0
SCHULDEN		
Schulden op ten hoogste één jaar	4.467.786	3.013.507
Handelsschulden	2.756.090	1.382.024
Schulden met betrekking tot belastingen., bezoldigingen. en sociale lasten	1.711.696	1.631.483
Diverse schulden	170.303.378	154.979.728
Sociaal fonds voor energie	17.346.957	119.736
Fonds broeikasgassen	54.884.664	58.579.700
Denuclearisatiefonds	3.005.969	7.845.960
Kyoto-fonds JI/CDM	15.215.599	16.783.825
Fonds beschermde klanten elektriciteit	4.989.202	18.784.284
Fonds beschermde klanten aardgas	49.538.291	19.608.552
Fonds gemeenten	578.691	578.691
Fonds verwarmingspremie	24.404.138	24.417.885
Fonds federale bijdrage	4.460	0
Fonds degressiviteit elektriciteit	43.798	7.164.667
Fonds degressiviteit offshore	3.275	19.778
Fonds degressiviteit aardgas	882	1.076.650
Fonds oninvorderbaarheden elektriciteit	202.819	0
Fonds oninvorderbaarheden aardgas	84.633	0
Regularisatierekeningen	0	0
TOTAAL PASSIVA	178.495.089	161.188.748

Tabel 19: Resultatenrekening op 31 december 2015 (euro) (Bron: CREG)

	2015	2014
Personeelskosten	11.418.894	11.014.663
Bezoldigingen en lasten	10.904.575	10.359.765
Schommeling voorzieningen voor vergoedingen bij vertrek leden van het directiecomité	133.357	132.468
Schommeling voorzieningen vakantiegeld	51.076	144.747
Uitzendkrachten	6.942	18.345
Aanwervingskosten	545	29.343
Opleidingen, seminaries	37.026	52.736
Leasingwagens personeel	285.374	277.258
Instanties	52.489	44.814
Vergoedingen Adviesraad Gas en Elektriciteit (presentiegeld en diverse onkosten)	52.489	44.814
Subtotaal "Personeelskosten"	11.471.383	11.059.477
Externe experts	671.313	613.445
Externe studies	318.922	185.480
Communicatiedienst	156.111	113.634
Vertalers, revisor, sociaal secretariaat	144.403	236.110
Juridische bijstand rechtszaken	51.877	78.221
Algemene kosten	1.889.097	2.112.969
Huur lokalen en gemeenschappelijke lasten	818.897	962.218
Parkeerruimten	76.505	75.912
Onderhoud lokalen en veiligheid	135.035	136.050
Onderhoud materieel	159.441	266.535
Documentatie	124.227	126.753
Telefoon, post, internet	50.899	44.379
Kantoorbenodigdheden	10.800	11.296
Vergaderings- en representatiekosten	103.462	86.031
Reiskosten (incl. naar het buitenland)	65.772	54.932
Lidgeld aan verenigingen	62.953	62.325
Verzekeringen, taksen en diverse kosten	281.106	286.537
Afschrijvingen	205.560	147.657
Afschrijvingen op materiële vaste activa	205.560	147.657
Financiële lasten	4.863	16.951
Financiële lasten op leasing en leningen	0	27
Andere	4.839	6.297
Overdracht naar fonds oninvorderbaarheden en federale bijdrage	23	10.627
Subtotaal "Andere werkingskosten"	2.770.833	2.891.022
TOTAAL VAN DE LASTEN	14.242.216	13.950.499
Opbrengsten (toeslagen en retributies)	13.715.978	13.461.304
Federale bijdrage elektriciteit en aardgas	15.252.822	12.602.064
Overdracht van fonds oninvorderbaarheden	10.531	5.806
Regularisatie gasbedrijven dienstjaar n-1	264.049	1.576.248
Regularisatie CREG elektriciteit dienstjaar n	-389.345	215.781
Regularisatie CREG aardgas dienstjaar n	-1.426.580	-950.595
Diverse bijdragen	4.500	12.000
Financiële opbrengsten	405	398
Opbrengsten van vlottende activa	405	2
Overige financiële opbrengsten	1	395
Diverse en uitzonderlijke opbrengsten	525.832	488.797
Andere uitzonderlijke opbrengsten	525.832	488.797
TOTAAL VAN DE OPBRENGSTEN	14.242.216	13.950.499
RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR	0	0

5.10.4. Verslag van de bedrijfsrevisor over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015

Overeenkomstig de opdracht die ons werd toevertrouwd door het directiecomité krachtens artikel 31, §1, van het huishoudelijk reglement van 14 december 2015 van de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas, hebben wij de eer U verslag uit te brengen over de rekeningen over het voorbije boekjaar. Dit verslag omvat ons oordeel over het getrouwe beeld van de rekeningen evenals de vereiste bijkomende vermeldingen en inlichtingen.

Verslag over de jaarrekening – oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de rekeningen van de Commissie over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015, opgesteld op basis van de waarderingsregels aangenomen door het directiecomité. Deze rekeningen zijn samengevat in een staat van activa en passiva, waarvan het totaal 178.495.089 EUR bedraagt, en in een resultatenrekening, waarvan het saldo 0 EUR bedraagt, overeenkomstig koninklijke besluiten van 24 maart 2003 en van 2 april 2014 betreffende de financiering van de Commissie, en het totaal van opbrengsten en lasten 14.242.216 EUR bedraagt.

Verantwoordelijkheid van het directiecomité voor het opstellen van de jaarrekening

Het directiecomité is verantwoordelijk voor het opstellen van de rekeningen die een getrouw beeld geven in overeenstemming met het boekhoudkundig referentiestelsel van toepassing voor de Commissie, alsook voor het implementeren van de interne beheersing die het directiecomité noodzakelijk acht voor het opstellen van de rekeningen die geen afwijking van materieel belang bevatten als gevolg van fraude of van het maken van fouten.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze rekeningen te uiten op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale controlestandaarden (ISAs) uitgevoerd. Deze standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de rekeningen geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de rekeningen opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de bedrijfsrevisor, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de rekeningen als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de bedrijfsrevisor de interne beheersing van de Commissie in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de Commissie van de rekeningen die een getrouw beeld geeft, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Commissie. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het directiecomité gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de rekeningen als geheel.

Wij hebben van het directiecomité en van de aangestelden van de Commissie de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de staat van activa en passiva afgesloten op 31 december 2015 evenals de resultatenrekening voor het boekjaar 2015, een getrouw beeld van het vermogen,

de financiële toestand en de resultaten van de Commissie, op basis van de waarderingsregels aangenomen door het directiecomité.

Bijkomende vermeldingen en inlichtingen

Wij vullen ons verslag aan met de volgende bijkomende vermeldingen en inlichtingen die niet van aard zijn om de draagwijdte van onze verklaring over de rekeningen te wijzigen :

- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, wordt de boekhouding gevoerd overeenkomstig de algemene regels van de wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale Staat en van het koninklijke besluit van 10 november 2009 tot vaststelling van het boekhoudplan van toepassing op de federale Staat en op de gemeenschappen, de gewesten en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie.
- Het is gepast aan te duiden dat CREG op 31 december verplichtingen heeft aangegaan voor een bedrag van 807.456 EUR. Deze verplichtingen verschijnen niet in de rekeningen aangezien het geen schulden zijn.
- Wij hebben geen enkele overtreding van de "elektriciteits- en gaswetten" of hun uitvoeringsbesluiten vastgesteld, voor wat betreft de verrichtingen die uit de rekeningen van de commissie blijken.

Brussel, 22 februari 2016

André KILESSE
Bedrijfsrevisor

5.11. Lijst van akten opgesteld door de CREG in 2015

(B)150507-CDC-656G/27	•	Projet de décision sur le rapport tarifaire incluant les soldes introduit par la SA FLUXYS BELGIUM concernant l'exercice d'exploitation 2014
(B)150611-CDC-656G/28	•	Beslissing betreffende het aangepast tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door NV FLUXYS BELGIUM voor het exploitatiejaar 2014 Décision sur le rapport tarifaire adapté incluant les soldes introduit par la SA FLUXYS BELGIUM concernant l'exercice d'exploitation 2014
(B)150903-CDC-656G/29	•	Beslissing betreffende de methode voor de berekening van neutraliteitsheffingen voor balanceren en de methode voor de berekening van de dagelijkse en de binnen-de-dag onbalansheffing wat de waarde van de kleine aanpassing betreft Décision sur la méthode de calcul des redevances d'équilibrage à des fins de neutralité et la méthode de calcul de la redevance de déséquilibre journalier et intrajournalier pour ce qui concerne la valeur du petit ajustement
(B)150903-CDC-656G/30	•	Beslissing betreffende de neutraliteitsheffing voor balanceren en de waarde van de kleine aanpassing Décision sur la redevance d'équilibrage à des fins de neutralité et la valeur du petit ajustement
(B)151029-CDC-656G/31	•	Beslissing betreffende het tariefvoorstel van FLUXYS BELGIUM NV voor de tarieven voor de aansluiting op en het gebruik van het vervoersnet, alsook van de opslagdiensten en de ondersteunende diensten voor de jaren 2016-2019 Décision relative à la proposition tarifaire de FLUXYS BELGIUM SA relative aux tarifs de raccordement et d'utilisation du réseau de transport ainsi que des services de stockage et des services auxiliaires pour les années 2016-2019
(B)150507-CDC-657G/11	•	Beslissing betreffende het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door de NV FLUXYS LNG betreffende het exploitatiejaar 2014 Décision sur le rapport tarifaire incluant les soldes introduit par la SA FLUXYS LNG concernant l'exercice d'exploitation 2014
(B)150129-CDC-658E/32	•	Beslissing over het voorstel van 25 november 2014 van ELIA SYSTEM OPERATOR NV tot aanpassing vanaf 1 januari 2015 van de tarieven voor openbare dienstverplichtingen en van toeslagen en heffingen – Strategische reserve Décision relative à la proposition du 25 novembre 2014 de SA ELIA SYSTEM OPERATOR relative à l'adaptation à partir du 1er janvier 2015 des tarifs pour les obligations de service public et des taxes et surcharges – Réserve stratégique
(B)150507-CDC-658E/33 (B)150625-CDC-658E/33	• •	Ontwerp van beslissing en beslissing betreffende het tariefverslag met inbegrip van de saldi ingediend door de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende het exploitatiejaar 2014 en zoals aangepast door het aangepast tariefverslag Projet de décision et décision relatifs au rapport tarifaire incluant les soldes introduit par la SA ELIA SYSTEM OPERATOR concernant l'exercice d'exploitation 2014 tels que modifiés par le rapport tarifaire adapté
(B)150615-CDC-658E/34	•	Décision relative à la demande d'approbation de principe de la proposition tarifaire préliminaire, introduite par ELIA SYSTEM OPERATOR SA en vue d'une mise en application du second terme du tarif pour l'obligation de service public pour le financement des mesures de soutien aux énergies renouvelables en Wallonie
(B)150717-CDC-658E/35	•	Beslissing over de vraag tot goedkeuring van het tariefvoorstel ingediend door NV ELIA SYSTEM OPERATOR met het oog op de toepassing vanaf 1 september 2015 van een tweede term van het tarief voor de openbardienstverplichting voor de financiering van steunmaatregelen voor hernieuwbare energie in Wallonië Décision relative à la demande d'approbation de la proposition tarifaire introduite par ELIA SYSTEM OPERATOR SA en vue d'une mise en application à partir du 1er septembre 2015 du second terme du tarif pour l'obligation de service public pour le financement des mesures de soutien aux énergies renouvelables en Wallonie

<p>(B)151009-CDC-658E/36 (B)151203-CDC-658E/36</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de vraag tot goedkeuring van het ingediende aangepaste tariefvoorstel door de NV ELIA SYSTEM OPERATOR voor de regulatoire periode 2016-2019 • Projet de décision et décision relatifs à la demande d'approbation de la proposition tarifaire (adaptée) introduite par la SA ELIA SYSTEM OPERATOR pour la période régulatoire 2016-2019
<p>(B)151217-CDC-658E/37</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing tot wijziging van de Nederlandstalige versie van Beslissing (B)130516-CDC-658E/26 betreffende het correctief tariefvoorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR van 2 april 2013 voor de regulatoire periode 2012-2015 • Décision relative à la modification de la version néerlandaise de la décision (B)130516-CDC-658E/26 relative à la proposition tarifaire rectifiée de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR du 2 avril 2013 pour la période régulatoire 2012-2015
<p>(RA)151126-CDC-1109/8</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raadplegingsverslag over het ontwerp van bijlage 4 van de tariefmethodologie voor de transmissie van elektriciteit in verband met de stimulans voor belangrijke en specifieke investeringen in het net voor een ad hoc vastgestelde termijn • Rapport de la consultation relatif au projet d'annexe 4 à la méthodologie tarifaire pour le transport d'électricité, relative à un incitant particulier pour des investissements importants et spécifiques dans le réseau, et ce pour une période déterminée ad hoc
<p>(Z)151126-CDC-1109/9</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Besluit tot vaststelling van bijlage 4 van de tariefmethodologie voor het elektriciteitstransmissienet en voor de elektriciteitsnetten met een transmissiefunctie • Arrêté fixant l'annexe 4 à la méthodologie tarifaire pour le réseau de transport d'électricité et pour les réseaux d'électricité ayant une fonction de transport
<p>(B)150122-CDC-1219E/9 (B)150423-CDC-1219E/10 (B)150717-CDC-1219E/11 (B)151022-CDC-1219E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier EBEM tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur EBEM durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1219G/9 (B)150423-CDC-1219G/10 (B)150717-CDC-1219G/11 (B)151022-CDC-1219G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier EBEM tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur EBEM durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1220E/9 (B)150423-CDC-1220E/10 (B)150717-CDC-1220E/11 (B)151022-CDC-1220E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier EDF LUMINUS tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur EDF LUMINUS durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015

<p>(B)150122-CDC-1220G/9 (B)150423-CDC-1220G/10 (B)150717-CDC-1220G/11 (B)151022-CDC-1220G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier EDF LUMINUS tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur EDF LUMINUS durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1221E/9 (B)150423-CDC-1221E/10 (B)150717-CDC-1221E/11 (B)151022-CDC-1221E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ELECTRABEL CUSTOMER SOLUTIONS tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ELECTRABEL CUSTOMER SOLUTIONS durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1221G/9 (B)150423-CDC-1221G/10 (B)150717-CDC-1221G/11 (B)151022-CDC-1221G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ELECTRABEL CUSTOMER SOLUTIONS tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ELECTRABEL CUSTOMER SOLUTIONS durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1222E/9 (B)150423-CDC-1222E/10 (B)150717-CDC-1222E/11 (B)151022-CDC-1222E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ELEGANT tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ELEGANT le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1222G/9 (B)150423-CDC-1222G/10 (B)150717-CDC-1222G/11 (B)151022-CDC-1222G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ELEGANT tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ELEGANT durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1223G/9 (B)150423-CDC-1223G/10 (B)150717-CDC-1223G/11 (B)151022-CDC-1223G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ENECO tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ENECO durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015

<p>(B)150122-CDC-1225E/9 (B)150423-CDC-1225E/10 (B)150717-CDC-1225E/11 (B)151022-CDC-1225E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ESSENT tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ESSENT durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1225G/9 (B)150423-CDC-1225G/10 (B)150717-CDC-1225G/11 (B)151022-CDC-1225G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ESSENT tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ESSENT durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1226G/9 (B)150423-CDC-1226G/10 (B)150717-CDC-1226G/11 (B)151022-CDC-1226G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier LAMPIRIS tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur LAMPIRIS durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1227E/9 (B)150423-CDC-1227E/10 (B)150717-CDC-1227E/11 (B)151022-CDC-1227E/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier OCTA+ tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur OCTA+ durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1227G/9 (B)150423-CDC-1227G/10 (B)150717-CDC-1227G/11 (B)151022-CDC-1227G/12</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier OCTA+ tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur OCTA+ durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1268G/7 (B)150423-CDC-1268G/8 (B)150717-CDC-1268G/9 (B)151022-CDC-1268G/10</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ANTARGAZ tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ANTARGAZ durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015

<p>(B)150122-CDC-1285G/6 (B)150423-CDC-1285G/7 (B)150717-CDC-1285G/8 (B)151022-CDC-1285G/9</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier WATZ tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur WATZ durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1323E/4 (B)150423-CDC-1323E/5 (B)150717-CDC-1323E/6 (B)151022-CDC-1323E/7</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier MEGA tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur MEGA durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1323G/4 (B)150423-CDC-1323G/5 (B)150717-CDC-1323G/6 (B)151022-CDC-1323G/7</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier MEGA tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur MEGA durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150122-CDC-1379E/2 (B)150423-CDC-1379E/3 (B)150717-CDC-1379E/4 (B)151022-CDC-1379E/5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ENERGY PEOPLE tijdens het eerste, tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ENERGY PEOPLE durant le premier, le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(F)150122-CDC-1368</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over het aandeelhouderschap van domeinconcessies voor de bouw en exploitatie van windmolenparken in de Noordzee Etude relative à l'actionariat des concessions domaniales pour la construction et l'exploitation de parcs d'éoliennes en mer du Nord
<p>(C)150122-CDC-1392</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voorstel betreffende de hernieuwing aan E.ON BELGIUM NV van een vergunning voor de levering van elektriciteit
<p>(Z)150115-CDC-1395</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nota over het voorstel van de proceduremodaliteiten voor de aanleg van strategische reserves – winterperiode 2015-2016 Note relative à la proposition de modalités de procédure pour la constitution de réserves stratégiques – période hivernale 2015-2016
<p>(F)150122-CDC-1396</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Etude relative aux mécanismes de fixation des prix de l'énergie en vigueur en 2013 au sein des contrats de fourniture d'électricité des grands clients industriels d'EDF LUMINUS SA
<p>(A)150115-CDC-1397</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3974 voor de aansluiting van de leiding DN100 HD van de afnemer ECOPOWER te Ham
<p>(Z)150122-CDC-1398</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nota over de opvallende evoluties op de Belgische groothandelsmarkten elektriciteit en gas in 2014 Note relative aux évolutions marquantes sur les marchés de gros de l'électricité et du gaz en 2014

(A)150203-CDC-1399	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over het ontwerp van ontwikkelingsplan 2015-2025 van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR Avis relatif au projet de plan de développement 2015-2025 de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR
(A)150202-CDC-1400	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag voor de toekenning van een domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor hydro-elektrische energieopslag in de zeegebieden waarin België rechtsmacht kan uitoefenen overeenkomstig het internationaal zeerecht, ingediend door de tijdelijke handelsvennootschap iLAND
(A)150129-CDC-1401	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3959 voor een bijkomende aansluiting van afnemer Total Raffinaderij Antwerpen in het Antwerpse havengebied
(B)150212-CDC-1402	<ul style="list-style-type: none"> • Eindbeslissing over de vraag tot goedkeuring van het voorstel houdende wijzigingen aan de evaluatiemethode voor en aan de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2015 Décision finale sur la demande d'approbation de la proposition portant des amendements à la méthode d'évaluation et à la détermination de la puissance de réserve primaire, secondaire et tertiaire pour 2015
(B)150312-CDC-1403	<ul style="list-style-type: none"> • Eindbeslissing over het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de werkingsregels van de strategische reserve toepasbaar vanaf november 2015 Décision finale relative à la proposition de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR concernant les règles de fonctionnement de la réserve stratégique applicables à partir du 1er novembre 2015
(R)150205-CDC-1404 (R)150827-CDC-1404	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerp van richtsnoeren en richtsnoeren over de informatie die als vertrouwelijk te beschouwen is omwille van het commercieel karakter of persoonlijke karakter ervan Projet de lignes directrices et lignes directrices concernant les informations à considérer comme confidentielles en raison de leur caractère commercialement sensible ou de leur caractère personnel
(A)150226-CDC-1406	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3978 voor een aansluiting van afnemer MILCOBEL (Belgomilk) te Langemark-Poelkapelle
(F)150312-CDC-1407	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over een update van de kostenstructuur van de elektriciteitsproductie door de nucleaire centrales in België, de economische waardering van nucleaire elektriciteitsproductie en een raming van de winsten uit deze activiteiten Etude relative à une mise à jour de la structure de coûts de la production d'électricité par les centrales nucléaires en Belgique, de l'évaluation économique de la production nucléaire d'électricité ainsi que d'une estimation des bénéfices tirés de ces activités
(F)150305-CDC-1408	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de KMO's en de zelfstandigen binnen de energiemarkt Etude relative aux PME et indépendants sur le marché de l'énergie
(B)150423-CDC-1409E/1 (B)150717-CDC-1409E/2 (B)151022-CDC-1409E/3	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijs door de leverancier COMFORT ENERGY tijdens het tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur COMFORT ENERGY durant le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015

<p>(B)150423-CDC-1409G/1 (B)150717-CDC-1409G/2 (B)151022-CDC-1409G/3</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijs door de leverancier COMFORT ENERGY tijdens het tweede, derde en vierde kwartaal van 2015 • Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur COMFORT ENERGY durant le deuxième, le troisième et le quatrième trimestre de 2015
<p>(B)150423-CDC-1410</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eindbeslissing over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de implementatie van de koppeling van de dagmarkten gebaseerd op de stromen in de regio CWE Centraal-West Europa) • Décision finale relative à la demande d'approbation de la proposition de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR relative à la mise en place d'un couplage de marchés journaliers basé sur les flux dans la région CWE (Europe de Centre-Ouest)
<p>(F)150604-CDC-1411</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de werking van en de prijzevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor elektriciteit - monitoringrapport 2014 • Etude relative au fonctionnement et à l'évolution des prix sur le marché de gros belge de l'électricité - rapport de monitoring 2014
<p>(F)150423-CDC-1412</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de rentabiliteit van de elektriciteitsopslag in België • Etude sur la rentabilité du stockage d'électricité en Belgique
<p>(Z)150326-CDC-1413</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verslag over de evolutie van de indexeringsparameters van de elektriciteits- en gasleveranciers • Rapport relatif à l'évolution des paramètres d'indexation des prix des fournisseurs d'électricité et de gaz
<p>(B)150326-CDC-1414</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het standaard aardgasvervoerscontract, het aardgasvervoersprogramma en van bijlagen A, B, C1 en G van het toegangsreglement voor aardgasvervoer • Décision relative aux modifications proposées par la SA FLUXYS BELGIUM du contrat standard de transport de gaz naturel, du programme de transport de gaz naturel et des annexes A, B, C1 et G du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel
<p>(A)150423-CDC-1415</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3981A&B voor de herstructurering van aardgasvervoersleidingen in de regio Gent (deel Zuid – fase 2).
<p>(Z)150507-CDC-1416</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verslag over de monitoring van mogelijke marktversturende effecten in het kader van het vangnetmechanisme ingevoerd via artikel 20bis, §§1 tot 5 van de Elektriciteitswet en artikel 15/10bis, §§1 tot 5 van de Gaswet • Rapport relatif au monitoring des éventuels effets perturbateurs sur le marché dans le cadre du mécanisme du filet de sécurité introduit par l'article 20bis, §§1er à 5 de la Loi électricité et l'article 15/10bis, §§1er à 5 de la Loi gaz
<p>(Z)150423-CDC-1417</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vergelijkend verslag van de doelstellingen geformuleerd in het beleidsplan van de CREG en van de verwezenlijkingen van het jaar 2014 • Rapport comparatif des objectifs formulés dans la note de politique générale de la CREG et des réalisations de l'année 2014
<p>(F)150520-CDC-1418</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Study on the results observed during the auction on May 17, 2013 of monthly cross-border electricity capacity from Belgium to the Netherlands
<p>(F)150430-CDC-1419</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Studie betreffende de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen • Etude sur les composantes des prix de l'électricité et du gaz naturel
<p>(B)150520-CDC-1420</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het standaard aardgasvervoerscontract, het toegangsreglement voor vervoer en het aardgasvervoersprogramma • Décision relative aux modifications proposées par la SA FLUXYS BELGIUM du contrat standard de transport de gaz naturel, du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel et du programme de transport de gaz naturel

(A)150528-CDC-1421	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvragen tot wijziging van de domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in de zeegebieden toegekend aan de naamloze vennootschap NORTHER bij ministerieel besluit van 5 oktober 2009
(F)150604-CDC-1422	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de maatregelen die moeten worden genomen teneinde over voldoende conventionele productiemiddelen te beschikken om de bevoorradingszekerheid van elektriciteit van België te waarborgen Etude sur les mesures à prendre afin de disposer du volume adéquat de moyens de production conventionnels pour assurer la sécurité d'approvisionnement en électricité de la Belgique Study on the measures to be taken in order to ensure an adequate volume of conventional production means to assure Belgium's electricity security of supply - Executive Summary
(B)150618-CDC-1423 (B)150717-CDC-1423	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over de vraag tot goedkeuring van de evaluatiemethode voor en de bepaling van het primair, secundair en tertiair reservevermogen voor 2016 Projet de décision et décision finale sur la demande d'approbation de la méthode d'évaluation et de la détermination de la puissance de réserve primaire, secondaire et tertiaire pour 2016
(B)150611-CDC-1424 (B)150717-CDC-1424	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over het voorstel van NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de aanpassing van de werkingsregels van de markt voor de compensatie van de kwartieronevenwichten Projet de décision et décision finale sur la proposition de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR concernant l'adaptation des règles de fonctionnement du marché relatif à la compensation des déséquilibres quart-horaires
(A)150611-CDC-1425	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de onafhankelijkheid van een onafhankelijke bestuurder in de raad van bestuur van FLUXYS BELGIUM NV
(A)150618-CDC-1426	<ul style="list-style-type: none"> • Advies betreffende de toekenning van individuele vergunningen voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (Windmolenpark) te Beveren door NV WIND AAN DE STROOM 2013
(B)150717-CDC-1427E/1 (B)151022-CDC-1427E/2	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissingen over de vaststelling van de correcte toepassing van de indexeringsformule en de conformiteit met de exhaustieve lijst van toegelaten criteria voor de contracttypes met een variabele energieprijis door de leverancier ASPIRAVI ENERGY tijdens het derde en vierde kwartaal van 2015 Décisions relatives à la constatation de l'application correcte de la formule d'indexation et la conformité avec la liste exhaustive des critères admis pour les contrats-types à prix variable de l'énergie par le fournisseur ASPIRAVI ENERGY durant le troisième et le quatrième trimestre de 2015
(A)150625-CDC-1428	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een bijvoegsel bij de vervoersvergunning A323-3905 van 29 september 2014 voor de bouw van een nieuw drukreducerstation voor aardgas te Langemark-Poelkapelle
(B)150618-CDC-1429 (B)151009-CDC-1429	<ul style="list-style-type: none"> • Projet de décision et décision finale relatifs à l'ouverture d'une procédure de certification à l'égard d'INTERCONNECTOR (UK) LIMITED • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over het openen van een certificeringsprocedure ten aanzien van INTERCONNECTOR (UK) LIMITED
(A)150706-CDC-1430	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 19 december 2002 houdende een technisch reglement voor het beheer van het transmissienet van elektriciteit en de toegang ertoe en een ontwerp van ministerieel besluit tot wijziging van het ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit Avis sur un projet d'arrêté royal modifiant l'arrêté royal du 19 décembre 2002 établissant un règlement technique pour la gestion du réseau de transport de l'électricité et l'accès à celui-ci, ainsi qu'un projet d'arrêté ministériel modifiant l'arrêté ministériel du 3 juin 2005 établissant le plan de délestage du réseau de transport d'électricité

(F)150903-CDC-1431	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over het aandeelhouderschap van de voornaamste elektriciteits- en gasleveranciers die beschikken over een federale en / of gewestelijke leveringsvergunning Etude relative à l'actionariat des principaux fournisseurs d'électricité et de gaz disposant d'une autorisation de fourniture fédérale et / ou régionale
(A)150709-CDC-1432	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3987 voor de aansluiting DN150 HD van bedrijf STADSBADER te Beveren (Kallo)
(A)150625-CDC-1433	<ul style="list-style-type: none"> • Avis sur le caractère manifestement déraisonnable ou non des prix offerts à ELIA SYSTEM OPERATOR SA pour la fourniture de la réserve stratégique en réponse à l'appel d'offres du 17 mars 2015
(A)150709-CDC-1434	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3986 de bouw van een nieuw aardgasontspanningsstation voor aardgas aan de Knaapstraat te Peer
(A)150709-CDC-1435	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een bijvoegsel bij de vervoersvergunning A322-319 van 18 april 1968 voor de vervanging en verplaatsing van een aardgasvervoerleiding te Nieuwpoort
(B)150903-CDC-1436 (B)151009-CDC-1436	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over de methode voor de verdeling van de capaciteiten tussen de verschillende tijdschizonten op de koppelverbinding België-Nederland Projet de décision et décision finale relatifs à la méthode de répartition des capacités entre les différents horizons de temps sur la liaison entre la Belgique et les Pays-Bas
(A)150709-CDC-1437	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over het ontwerp van koninklijk besluit betreffende de samenwerking tussen de Commissie voor de regulering van de elektriciteit en het gas en de Belgische Mededingingsautoriteit Avis sur le projet d'arrêté royal concernant la coopération entre la Commission de régulation de l'électricité et du gaz et l'Autorité belge de la concurrence
(A)150717-CDC-1438	<ul style="list-style-type: none"> • Avis relatif à l'octroi d'une autorisation individuelle pour l'établissement d'une installation de production d'électricité (parc éolien) à Villers-le-Bouillet, Wanze et Verlaine par la SA EDF LUMINUS
(F)150910-CDC-1439	<ul style="list-style-type: none"> • Etude relative aux mécanismes de fixation du prix de l'énergie en vigueur en 2014 au sein des contrats de fourniture d'électricité des grands clients industriels d'ELECTRABEL SA
(RA)150717-CDC-1440	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport relatif au caractère manifestement déraisonnable ou non des prix offerts à ELIA SYSTEM OPERATOR SA pour la fourniture du service de black-start durant la période 2016-2020
(F)150910-CDC-1441	<ul style="list-style-type: none"> • Etude relative aux mécanismes de fixation des prix de l'énergie en vigueur en 2014 au sein des contrats de fourniture d'électricité des grands clients industriels d'EDF LUMINUS SA
(B)150730-CDC-1442/1	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing betreffende de Vergoedingsmethodologie met betrekking tot de toegangsovereenkomst met INTERCONNECTOR (UK) en het toegangsreglement van INTERCONNECTOR (UK) Décision relative à la méthodologie de tarification relative au contrat d'accès conclu avec INTERCONNECTOR (UK) et au règlement d'accès d'INTERCONNECTOR (UK)

(A)150827-CDC-1443	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3988 voor de aansluiting DN150 HD van ADPO LIEFKENSHOEK LOGISTIC HUB te Beveren (Kallo)
(A)150827-CDC-1444	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3984 voor de aansluiting DN150 HD van het tuinbouwbedrijf HERDI te Zwijndrecht
(B)150827-CDC-1446 (B)151009-CDC-1446	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR van de methode voor de wijziging van de beschikbare jaar- en maandcapaciteiten voor energie-uitwisselingen met andere biedzones aan de toegangsverantwoordelijken alsook de toewijzingsregels van dagcapaciteit middels schaduwveilingen • <i>Projet de décision et décision finale relatifs à la proposition de la SA ELIASYSTEM OPERATOR de méthode pour l'attribution des capacités disponibles annuelles et mensuelles pour les échanges d'énergie avec d'autres zones d'offres aux responsables d'accès ainsi que les règles d'allocation des capacités via des enchères fictives</i>
(A)150827-CDC-1447	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de vraag van de NV BASF ANTWERPEN tot erkenning van een gesloten industrieel net, alsook om als beheerder hiervan te worden aangewezen voor wat betreft het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV
(A)150827-CDC-1448	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de vraag van de NV BP CHEMBEL tot erkenning van een gesloten industrieel net, alsook om als beheerder hiervan te worden aangewezen voor wat betreft het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV
(A)150827-CDC-1449	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de vraag van de NV SOLVIC tot erkenning van een gesloten industrieel net, alsook om als beheerder hiervan te worden aangewezen voor wat betreft het gedeelte uitgebaat op een nominale spanning hoger dan 70kV
(A)150827-CDC-1450	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Avis sur la demande de la SA TOTAL PETROCHEMICALS FELUY de reconnaître un réseau fermé industriel et d'être nommée comme son gestionnaire pour ce qui concerne la partie exploitée à une tension nominale supérieure à 70 kV</i>
(A)150922-CDC-1452	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de toekenning van een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (Biomassa) te Gent door NV BEE POWER GENT
(F)150910-CDC-1453	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de elektriciteitsbelevering van grote industriële klanten in België in 2014 <i>Étude sur la fourniture des grands clients industriels en Belgique en 2014</i>
(F)150910-CDC-1454	<ul style="list-style-type: none"> • Studie over de strategische reserve en de marktwerking tijdens de winterperiode 2014-2015 <i>Étude concernant la réserve stratégique et le fonctionnement du marché au cours de la période hivernale 2014-2015</i>
(A)150917-CDC-1455	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een vervoersvergunning A323-3989 voor de aanleg en exploitatie van een nieuwe aardgasvervoersleiding
(B)150917-CDC-1457	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de aanvraag tot goedkeuring van de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van het standaard aardgasvervoerscontract, het aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B, C1, C3, E, G, H en de nieuwe bijlage C5 van het toegangsreglement voor aardgasvervoer <i>Décision concernant la demande d'approbation des modifications proposées par la SA FLUXYS BELGIUM du contrat standard de transport de gaz naturel, du programme de transport de gaz naturel et des annexes A, B, C1, C3, E, G, H ainsi que de la nouvelle annexe C5 du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel</i>

(RA)150924-CDC-1458	<ul style="list-style-type: none"> Rapport over het vangnetmechanisme ingevoerd via artikel 20bis, §§1 tot 5 van de Elektriciteitswet en artikel 15/10bis, §§1 tot 5 van de Gaswet Rapport relatif au mécanisme du filet de sécurité introduit par l'article 20bis, §§1er à 5 de la Loi électricité et l'article 15/10bis, §§1er à 5 de la Loi gaz
(F)151015-CDC-1460	<ul style="list-style-type: none"> Studie over de werking van en de prijsevolutie op de Belgische groothandelsmarkt voor aardgas - monitoringrapport 2014 Etude relative aux fonctionnement et évolution des prix sur le marché de gros belge pour le gaz naturel - rapport de surveillance 2014
(B)150924-CDC-1461	<ul style="list-style-type: none"> Beslissing betreffende het voorstel tot aanpassing van de toepassingsmodaliteiten van het tarief voor het handhaven en herstellen van het individueel evenwicht van de toegangsverantwoordelijken Décision relative à la proposition d'adaptation des modalités d'application du tarif pour le maintien et la restauration de l'équilibre individuel des responsables d'accès
(F)151015-CDC-1462	<ul style="list-style-type: none"> Studie over de analyse van ondersteuning van offshore windenergie met inbegrip van het jaarlijks verslag over de doeltreffendheid van de minimumprijs voor offshore windenergie Etude relative à l'analyse du soutien à l'énergie éolienne offshore incluant le rapport annuel sur l'efficacité du prix minimum pour l'énergie éolienne offshore
(B)151015-CDC-1463	<ul style="list-style-type: none"> Beslissing over de wijzigingen van de algemene voorwaarden van de contracten van toegangsverantwoordelijke, voorgesteld door de netbeheerder Décision relative aux modifications des conditions générales des contrats de responsable d'accès, proposées par le gestionnaire du réseau
(B)151009-CDC-1464 (B)151015-CDC-1464	<ul style="list-style-type: none"> Ontwerpbeslissing en eindbeslissing betreffende de vraag tot goedkeuring van de overeenkomst houdende partiële overdracht van BELWIND NV aan NOBELWIND NV van de rechten en plichten voortvloeiend uit het contract tussen ELIA SYSTEM OPERATOR NV en BELWIND NV van 23 juni 2008 voor het aankopen van groenestroomcertificaten Projet de décision et décision finale relatifs à la demande d'approbation de la convention comportant cession partielle de la SA BELWIND à la SA NOBELWIND des droits et obligations découlant du contrat conclu le 23 juin 2008 entre la SA ELIA SYSTEM OPERATOR et la SA BELWIND pour l'achat de certificats verts
(B)151009-CDC-1465	<ul style="list-style-type: none"> Beslissing over het door INTERCONNECTOR (UK) LIMITED ingediend voorstel van Toegangsovereenkomst met IUK, Toegangsreglement met IUK en Systeemgebruikersovereenkomst voor toegang tot de interconnector Zeebrugge – Bacton Décision concernant la proposition introduite par INTERCONNECTOR (UK) LIMITED de contrat d'accès conclu avec IUK, Règlement d'accès conclu avec IUK et Contrat d'utilisateur du système pour l'accès à l'Interconnector Zeebruges - Bacton
(RA)151015-CDC-1466	<ul style="list-style-type: none"> Rapport relatif au caractère manifestement déraisonnable ou non des prix offerts à ELIA SYSTEM OPERATOR SA pour la fourniture du service de réglage de la tension en 2016

(B)151210-CDC-1467	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende de intraday toewijzing van capaciteit op de koppelverbindingen Frankrijk-België en Nederland-België Projet de décision relative à la demande d'approbation de la proposition de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR relative à l'allocation intrajournalière de la capacité sur l'interconnexion France-Belgique et Pays-Bas-Belgique Decision on the Access Agreement Proposal with IUK, Access Code with IUK and System User Agreement for access to the Zeebrugge - Bacton interconnector, submitted by INTERCONNECTOR (UK) Limited
(B)151022-CDC-1468	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag van de NV FLUXYS BELGIUM voor de toekenning van een bijvoegsel bij de vervoersvergunning A322-1576 van 18 november 1980 voor de verhoging van de capaciteit van een bestaand aardgasontspanstation te Zedelgem (Veldegem)
(B)151029-CDC-1469	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de aanvraag tot goedkeuring van het door de NV FLUXYS BELGIUM aangepast voorstel van het standaard aardgasvervoerscontract, het aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B, C1, C3, E, G, H van het toegangsreglement voor aardgasvervoer Décision relative à la demande d'approbation de la proposition adaptée par la SA FLUXYS BELGIUM du contrat standard de transport de gaz naturel, du programme de transport de gaz naturel et des annexes A, B, C1, C3, E, G et H du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel
(Z)151029-CDC-1470	<ul style="list-style-type: none"> • Algemene beleidsnota voor het jaar 2016 Note de politique générale pour l'année 2016
(A)151029-CDC-1471	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over de aanvraag tot wijziging van de domeinconcessie voor de bouw en de exploitatie van installaties voor de productie van elektriciteit uit wind in de zeegebieden toegekend aan de NV RENTEL (voorheen de tijdelijke handelsvennootschap RENTEL) bij ministerieel besluit van 4 juni 2009
(Z)151204 CDC-1472	<ul style="list-style-type: none"> • Huishoudelijk reglement van het directiecomité van de CREG Règlement d'ordre intérieur du comité de direction de la CREG
(F)151113-CDC-1473	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport relatif à la relation entre les coûts et les prix sur le marché belge du gaz naturel en 2014
(A)151113-CDC-1474	<ul style="list-style-type: none"> • Avis relatif à l'octroi d'une autorisation individuelle de fourniture de gaz naturel à BAYERNGAS VERTRIEB GmbH
(A)151120-CDC-1475	<ul style="list-style-type: none"> • Advies betreffende de toekenning van een individuele vergunning voor de bouw van een installatie voor de productie van elektriciteit (STEG) te Dilsen-Stokkem door NV DILS-ENERGIE NV
(Z)151113-CDC-1476	<ul style="list-style-type: none"> • Working paper on the price spikes observed on the Belgian day ahead spot exchange BELPEX on 22 September 2015
(RA)151120-CDC-1477	<ul style="list-style-type: none"> • Rapport relatif au caractère manifestement déraisonnable ou non des prix offerts à ELIA SYSTEM OPERATOR SA pour la fourniture des réserves tertiaires de puissance pour l'exercice d'exploitation 2016
(B)151120-CDC-1478 (B)151210-CDC-1478	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing en eindbeslissing over de aanvraag van BELWIND van groenestroomcertificaten voor de elektriciteit opgewekt door de windmolen L01 • Projet de décision et décision finale relatifs à la demande de BELWIND d'octroi de certificats verts pour l'électricité produite par l'éolienne L01

(B)151203-CDC-1479	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing over de aanvraag tot goedkeuring van het voorstel van de NV ELIA SYSTEM OPERATOR betreffende het algemeen model voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de transportbetrouwbaarheidsmarge - model van toepassing op de Belgische grenzen voor intradaycapaciteit Projet de décision relatif à la demande d'approbation de la proposition de la SA ELIA SYSTEM OPERATOR relative au modèle général de calcul de la capacité de transfert totale et de la marge de fiabilité du transport - modèle applicable aux frontières belges pour la capacité infrajournalière
(B)151203-CDC-1480	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing tot vaststelling van de methodologie en de criteria voor de evaluatie van investeringen in elektriciteits- en gasinfrastructuur en de daarbij horende grotere risico's Projet de décision fixant la méthodologie et les critères utilisés pour évaluer les investissements dans l'infrastructure d'électricité et de gaz et les risques plus élevés auxquels ils sont soumis
(A)151126-CDC-1481	<ul style="list-style-type: none"> • Avis relatif à la demande de la SA FLUXYS BELGIUM pour l'octroi d'un avenant à l'autorisation de transport A323-223 pour la modification de la canalisation de transport de gaz naturel à Fosses-la-Ville (Aisemont)
(A)151123-CDC-1483	<ul style="list-style-type: none"> • Advies over een ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 24 maart 2003 tot bepaling van de nadere regels betreffende de federale bijdrage tot financiering van sommige openbare dienstverplichtingen en van de kosten verbonden aan de regulering van en controle op de elektriciteitsmarkt en van het koninklijk besluit van 2 april 2014 tot vaststelling van de nadere regels betreffende een federale bijdrage bestemd voor de financiering van bepaalde openbare dienstverplichtingen Avis sur un projet d'arrêté royal portant modification de l'arrêté royal du 24 mars 2003 fixant les modalités de la cotisation fédérale destinée au financement de certaines obligations de service public et des coûts liés à la régulation et au contrôle du marché de l'électricité et de l'arrêté royal du 2 avril 2014 fixant les modalités de la cotisation fédérale destinée au financement de certaines obligations de service public et des coûts liés à la régulation et au contrôle du marché du gaz naturel
(F)151126-CDC-1485	<ul style="list-style-type: none"> • Studie betreffende de prijzen op de Belgische aardgasmarkt in 2014 Etude relative aux prix pratiqués sur le marché belge du gaz naturel en 2014
(A)151203-CDC-1486	<ul style="list-style-type: none"> • Avis relatif à la demande de la SA FLUXYS Belgium pour l'octroi d'un avenant à l'autorisation de transport A322-733 pour le détournement de la canalisation de transport de gaz naturel à Couvin
(B)151203-CDC-1487	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwerpbeslissing over de aanvraag door de NV FLUXYS BELGIUM tot aanwijzing als partij die de prognoses opstelt inzake gasbalancering van het aardgasvervoersnet Projet de décision relatif à la demande de la SA FLUXYS BELGIUM visant à être désignée partie chargée des prévisions en matière d'équilibrage du réseau de transport de gaz naturel
(B)151203-CDC-1488	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de wijzigingen van de algemene voorwaarden van de toegangscontracten, voorgesteld door ELIA SYSTEM OPERATOR NV Décision relative aux modifications des conditions générales des contrats d'accès, proposées par ELIA SYSTEM OPERATOR SA
(B)151210-CDC-1489	<ul style="list-style-type: none"> • Beslissing over de door de NV FLUXYS BELGIUM voorgestelde wijzigingen van Appendix 1 bij bijlage B van het toegangsreglement voor aardgasvervoer Décision sur les modifications proposées par la SA FLUXYS BELGIUM de l'Appendice 1 de l'annexe B du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel

(A)151203-CDC-1490	•	Avis relatif à un projet d'arrêté royal imposant des conditions de prix et de fourniture pour l'approvisionnement pour la période de 22 mois du service black-start par un producteur
(A)151210-CDC-1491	•	Advies over de toekenning van een individuele leveringsvergunning voor aardgas aan ESSENT BELGIUM NV
(A)151217-CDC-1492	•	Avis relatif à l'octroi d'une autorisation individuelle de fourniture de gaz naturel à ENOVOS LUXEMBOURG SA
(C)151203-CDC-1493	•	Proposition sur le calcul de la surcharge destinée à compenser le coût réel net supporté par le gestionnaire du réseau résultant de l'obligation d'achat et de vente des certificats verts en 2016
(B)151217-CDC-1495	•	Beslissing over de aanvraag tot goedkeuring van het door NV FLUXYS BELGIUM aangepast voorstel van het aardgasvervoersprogramma en van de bijlagen A, B en G van het toegangsreglement voor aardgasvervoer Décision relative à la demande d'approbation de la proposition adaptée par la SA FLUXYS BELGIUM du programme de transport du gaz naturel et des annexes A, B et G du règlement d'accès pour le transport de gaz naturel
(F)151217-CDC-1496	•	Etude relative à la composition des portefeuilles de produits par fournisseur et les potentiels d'économies possibles pour les ménages, les PME et les indépendants sur le marché belge de l'électricité et du gaz naturel
(A)151217-CDC-1497 à 1500	•	Studie over de samenstelling van de productportefeuilles per leverancier en mogelijke besparingspotentiëlen voor gezinnen, KMO's en zelfstandigen op de Belgische elektriciteits- en aardgasmarkt Avis relatifs à un projet d'arrêté royal imposant à un producteur une obligation de service public couvrant le volume et le prix du service réglage de la tension et de la puissance réactive du 1er janvier 2016 au 31 décembre 2016

Verantwoordelijke uitgever

Koen LOCQUET
Nijverheidsstraat 26-38
1040 Brussel

Lay-out en vormgeving

www.inextremis.be
Omslag: www.inextremis.be en fotolia.com

Personeelsfoto

Ralitza Photography

Nijverheidsstraat, 26-38 • 1040 Brussel
Tel. +32 (0)2 289.76.11 • Fax +32 (0)2 289.76.09
E-mail: info@creg.be • www.creg.be